

GERGELY MÁRTA

Szöszö

MÓRA FERENC KÖNYVKIADÓ

Gergely Márta

Szözi

regény

Könyvmolyképző Kiadó

Szeged, 2006

Szöszinek azon a tavaszon kanalas orvosságot írt az orvos, mert sápadt, vérszegény. Reggelenként nehezen ébredt, ötször is szólt neki a nagyanyja, míg végre felemelte a fejét a négyrét hajtott vánkossról. Mert alvás közben szorosan öleli, keményre dagasztja a vánkost, az a szokása.

Szeme mindig dagadt, amikor reggel felkel. Jobb, ha ilyenkor nem is szólnak hozzá. Csak imbolyog, nem lát, nem hall.

Az orvos azt mondta, nem beteg, ne féltsék, ez csak a hirtelen növéstől van, meg attól, hogy Szöszi most múlt tizennégy éves. Nagyanya mégis minden reggel szörnyülködik, hogy milyen sovány. Pipaszár a lába, a karja, minden bordája kilátszik. És akkor még fitymálja az ételt, nem eszik rendesen, még az üres kávé is ímmel-ámmal issza.

– Ha valaki rád néz, azt hiszi, éheztetünk – mondogatja a nagymama.

Szöszi erre nem is válaszol. Hát mit feleljen? Ilyenkor sírni, toporzékolni tudna. A nagymama azt veti a szemére, hogy sovány, hogy mindig rossz a kedve, hogy étvágytalan. Mit tehet ő erről? Ő, Szöszi, még a nagymamánál is jobban szeretné, ha kövérebb volna, ha olyan fehér és gömbölyű lenne a karja, mint a mamáé. Ő maga is szeretne mindig örülni, mosolyogni, de nem tud. A nagymama örökké azt hányja fel, azt ismételteti, amit ő úgymond tud; hogy csúf és szerencsétlen.

Tavas van, még az öreg, négyemeletes, hámló vakolatú házat is megszépíti a napfény. Megvillantja az ablakokat, fényesre törli a folyosóra kített, virágtalan szobanövények mérgező zöld levelét. Bekukkant a lépcsőházba is, besurran a csorba csempék közé, felreppenti a porszemeket, hogy azok a rézsútos fényben táncot járnak. Még a fájós lábú vici néni is dalol, amikor a lépcsőt mossa. A gyerekek a körbefutó folyosókon hancúroznak, kergetik egymást emeletről emeletre, kiabálnak, feldöntik a piros, háromkerekű játékkocsit. Reggel az ószeres asszony énekl: „óóócska ruhát”, a jeges teli tüdővel kiabál és az udvar sárga kockáira rakja ki a kékesfehér, csöpögő, nagy jégtéglákat. Az asszonyok kötényesen, csörömpölő vödörrel futnak érte. Nagymama is virágot hoz a piacról a kosarában, a krumpli és a tejeles bögre között, egyforintos sárga kankalint. Még a szemeteskocsi lovai is ragyogtatják szőrüket ilyenkor. Csak Szöszi vonszolja magát lehajtott fejjel az iskolába reggelenként. Az udvaron megy végig, mert ők a földszinten laknak, ahova soha nem süt a nap. És nagyanya mindennap rászól, hogy egyenesítse ki a hátát és ne húzza a lábát, mint egy rozoga vénasszony.

Ha a nagyanya boszorkány volna vagy tündér, hogy elfújhatná Szösziről a bánatot, a csúfságot és a butaságot!

Mert ő nemcsak csúnya, de buta is. Majdnem a legrosszabb tanuló az osztályban, Lajosffy tanárnő legjobban őrá haragszik. Mert ő nem tud figyelni, és Lajosffy tanárnő mindjárt észreveszi, ha valaki nem figyel; olyankor elvörösödik, egészen a fehér gallérjáig, mert azt a legnagyobb sértésnek tekinti. Hogy az ő szavára ne figyeljenek! És olyankor az egész osztály szégyelli magát a neveletlenség miatt. Mert az osztály imádják Lajosffy tanárnőt, az osztályfőnököt. A legműveltebb és legokosabb tanárnő

az összes között, és a legfinomabb lelkű is. És milyen szép! Kicsi, gömbölyű, fehér arcú; nagy szeme, mint a fekete lakk. A nyaka majdnem olyan fehér, mint a gallérja. Fénylő fekete haját puha kontyban viseli. Minden lány olyan fekete haját szeretne, mint az övé és mindenki irigyli Petz Zsó-kát, mert annak olyan van. De ő persze csak a vállára eresztve hordja hosszú, sima, sűrű fekete haját. Egyszer a lányok feltűzték ugyan kontyba, de nem sikerült. Lajosffy tanárnő frizurájának titkát még senki nem leste el.

Ő, Szöszi, fel tudta volna tűzni, de neki nem szóltak, ő pedig nem tolakodik. Ha rábízzák, ő megcsinálja, mert ő tud bánni a hajjal, látta elégszer, hogyan csinálja az apja, mert az női fodrász és ő, Szöszi is az lesz, csak egyszer legyen túl ezen a nyolcadikon! Bánja is ő Petz Zsókat és a többi lányt az osztályban! Neki már megvan a helye egy ragyogó fodrászüzletben. Nagy üzlet, elegáns állami üzlet, fényes tükörablakok, csipkefüggönnyel. Kétoldalt, a fal mellett, tizenkét-tizenkét piros héjú szárítóbúra. Szombat délután, ha benéz az ember, ott ül a sok nő, kettőt-hármat manikűröznek, közben képes újságot olvasnak, cigarettáznak. Az apja már megbeszélte a vezetővel és bent a szakszervezetben is. Apa kint dolgozik Budán, a Pasaréten, oda nem járhat ki a hetedik kerületből, az messze volna.

Az iskola közel van Szösziékhez, neki mégis tíz perc kell, míg odaér, mert megáll minden kirakat előtt. Pedig itt, az ő utcájukban, nincs más kirakat, csak a közérté, a vegytisztítóé, meg egy műköszörűsé; ezekben ugyan soha semmi újat nem lát az ember. A közért kirakatában egész regimentre való Családi kávépótló, a vegytisztítóéban egy üvegre húzott női harisnya – mert szemfelszedést is vállalnak. A műköszörűs, szemüveges, öreg ember, maga ül a kirakatában és köszörül.

Szöszi mindent megnéz, de igazában semmi sem érdeki. A járókelőkre is úgy tekint, mintha mindenkire haragudna. Pedig igazában csak önmagával tart haragot. Az az ő baja, hogy őt senki sem szereti; de még ennél is nagyobb baj, hogy... mit is szeressenek rajta? Egy olyan csúf és haszontalan kis békán, mint amilyen ő?

A sarkon megáll, mert itt troli jár, az sokszor olyan nesztelenül suhan, és gyorsan hajt, jó, ha előbb körülnéz az ember.

Szemközt egy ferde szájú hadirokkant mindig valami finomat árul. Ősszel szőlőt, almát és körtét, télen tököt, gesztenyét, ilyenkor, tavasszal pattogatott kukoricát; mert más nincs. Akármit árul, Szöszi mindig vásárol valamit tőle. Nagymama azt mondja, torkos, azért. Pedig meg sem eszi mindig. Vásárolni szeret. És pénze mindig van, azt kap az édesapjától. Nagymama ugyan elszedi tőle, hogy félretegye ruhára, cipőre, de valami mindig marad. Valamennyit kikunyerál tőle, hogy költhessen. Hogy legalább ennyi öröme legyen! Hiszen ő úgymint olyan boldogtalan.

Innen, a hadirokkanttól már csak két perc az iskola. Itt bújik meg a széles hátú öreg templom mögött, egy picit utcában. Olyan kicsi ez az utca, hogy csak három ház van benne, a lányiskola, a fiúiskola, meg egy öreg, fekete, egyemeletes. Ez a kis ház éppen szemben áll Szösziék osztályának ablakaival. Szöszi sokszor kinéz óra alatt, nézegeti az idegen ablakok ernyedtt csipkefüggönyeit. Télen kék és piros lábaskák, bögrék, meg papirosba csomagolt zsíros hússok tarkállanak az ablakban. Hogy mi van ezen néznivaló? Nem sok, az igaz. Megunhatta volna már! És jól tudja, hogy Lajosffy tanárnő rögtön észreveszi, ha ő kinéz az ablakon. Mégis kinéz. Ez már az ő sorsa! Ő már csak ilyen! Nem tudja, mitől van mindez. Vay Nelli, egy igen okos lány az osztályban, egyszer azt mondta neki: te, Varga, te azért vagy rossz tanuló, mert nem figyelsz. De Szöszi ezt nem hiszi, nem tudja elhinni. Inkább azt gondolja,

hogy fordítva van: azért nem figyel, mert rossz tanuló. Neki úgyse érdemes figyelni. Úgyse ért meg semmit. Soha, de soha nem fogja megérteni, hogy mi az a reciprok érték, sohasem jegyzi meg, hogy hol van Alma Ata. Vagy, hogy mi az a költői hitvallás! Ha néha figyel, az csak szívdobogást okoz neki. Akár a tanár magyaráz, akár a lányok felelnek, ő mindig valami rémületet érez. Szédül. Hogy ő mennyi mindent nem tud!

Régebben, azelőtt, nem szenvedett így az iskolában. Sohasem volt ő jó tanuló, de nem is gondolt vele. Már arra nem is emlékszik, hogyan is volt kislánykorában; annyi bizonyos, hogy nem búsult és nem szenvedett azért, hogy minden gyereknek iskolába kell járni. A legtöbben, igaz, okosabbak voltak nála, de akadt azért butább is, olyan, aki meg is bukott. Ő nem bukott meg, csak tavaly a hetedikben, majdnem. Az már nehéz év volt. Hogy mikor kezdődött ez a szenvedés, azt már nem tudja; az bizonyos, hogy most gyűlöli az iskolát. És úgy oson fel a lépcsőn, hogy szinte belegörnyed. Mintha súlyos terhet cipelne.

Hátul ül, az utolsó előtti padban, Horváth Margit mellett. Margit erős, begyes lány, két hosszú, szesínű hajfonata van. Halántékát az öklére támasztja és magol. Mindig így tesz, magol az utolsó percig, mert neki is nehéz feje van, ő is borzasztóan fél a feleléstől. Csakis szó szerint tudja a leckét elmondani, vagy sehogy. Ha egyszer megakad, vége. Kipirosodik, elsápad és a copfját babrálja.

Szöszki leül, foszladozó táskáját a padba löki, maga elé teszi a most vásárolt pattogatott kukoricát, aztán újra előhúzza a táskát, kivesz belőle egy vékonyka füzetet, meg egy rosszul hegyezett ceruzát. „Slágerek”, ez van a füzetre írva, Szöszki saját kezűleg írta, szép nagy betűkkel, a szókezdő S betűt körül is pontozta pirossal.

Szöszki ugyanis gyűjti a slágereket. Gyűjti, mert szereti őket. Amennyire utálja az iskolai énekórákat – mert szolmizálni is kell, meg készülni is kell rá –, annyira szereti az olyat, hogy: „Nem adlak másnak, nekem rendelt az élet... „ Kedvencei közé tartozik a Szulikó is. Az is gyönyörű: „Nem találok síír-hantodat... „ Csak a szöveget írja le, csak azt gyűjti, kottázni nem tud, meg fölösleges is. Szöszinek jó füle van, gyorsan, könnyen megtanulja a dallamot, hallás után. Csak a szöveget, azt körmöli le gondosan, azt tanulgatja, gyakorolgatja. És, bámulj, világ! Még attól sem riad vissza, hogy idegen nyelvű szöveget is leírjon. Például franciát. A füzet elején ott van a Zsáttandré... Már ahogyan Szöszki úja: „Zsáttandré lő zsúr elá nüi”. Később: „Párlé moá dámúr... „ Istenem, hát ő nem tud franciául, még azt sem tudja biztosan, hogy ez franciául van-e... Minek kéne azt tudnia? Nem érdekli. Csakis a dalokat szereti.

De hát ki hallotta, mikor hallotta Szöszit énekelni?

A nagymamája sohasem, az biztos. Össze is csapná a kezét, hogy nahát, csoda történt, a zöld hernyóról kiderült, hogy dalos pacsirta! Nincs az a pénz, amiért Szöszki otthon énekre nyitná a száját. Hogyisne, hogy kinevessék! Még beszélni sem szeret, nemhogy mások előtt énekeljen! Ő csak magának énekel, ha egyedül van, csendesen és dudorászva. Ha nagymamáék nincsenek otthon, és ő lekuporodhat a dívány sarkába. Vagy itt az iskolában, ilyenkor, amikor senki se figyel rá és amúgy is lárma van az osztályban. Margit úgyse törődik vele. A többiek még úgyse, hiszen nem is hallják. Fecsegnek, kacagnak. Még egymásra se nagyon figyelnek, mindegyik a magáét mondja; dehogyis veszik észre, mit művel a padjában Varga Elvira, az osztály egyik jelentéktelenje.

Mert Szöszi az iskolában így ismerik, Varga Elvirának. Így van beírva az osztálykönyvbe, így szólítják a tanárok. Alig egyik lány tudja, hogy otthon Szöszi nevezik.

Iskolai neve, ha felelni hívják, mintha nem is egészen neki szólna. Ki tehet erről?

Amikor ő született, a mamája nagyon fiatal volt, alig több, mint tizenhat éves, vagyis csak két évvel idősebb, mint most Szöszi. A nagymama is, de a mama maga is, akárhányszor mondta: gyerekeske volt még akkor. Egy tizenhat éves lány akkor is csak tizenhat éves, ha férjhez megy és gyereke születik. A mama adta elsőszülött kislányának az Elvira nevet, mert akkor úgy találta, ez a legszebb név a világon. Előkelő és különös. Később, már egy-két év múlva, a mama megbánta, hogy Elvirának kereszteltette a lányát. Ugyanúgy megbánta, mint azt, hogy férjhez ment Varga Rezsőhöz, első férjéhez, Szöszi apjához. Elvált a férjétől, máshoz ment feleségül, kislányát pedig odaadta a nagymamának. Szöszi akkor már Szöszi nevet hívták mindenki. El is felejtették az Elvira nevet, az csak akkor bukkant fel újra, amikor Szöszi iskolába került.

Ó, a mama! Édes, aranyos, gyönyörű! Még most is csak harmincegy éves, de nem látszik többnek huszonnégynél. Karcsú és kecses és mindig mosolyog, gyönyörű ruhái vannak, pici lába és sok-sok gyöngyfoga. Pedig négy gyereke van a második férjétől, két fiú meg két kislány.

Szöszi szívéhez senki nem áll oly közel, mint a mama. Más is szereti a mamáját, de nem úgy, mint ő! Más lány azért ragaszkodik az anyjához, mert az jó hozzá, mert gondolja, mert szereti, mert inkább saját magától vonja el, de a lányának megadja mindent. Szösziéknél erről szó sincsen. Szösziért a mama – ezt elégszer hallotta is a nagymamától – a kisujját se mozdította. Életében nem mosott ki még egy kötevényét se Szösziért. Szöszi járni, beszélni, enni a nagymama tanította, amikor a mama még csak tizennyolc éves volt és úgy váltogatta az udvarlóit, mint a zsebkendőt. Ezért aztán Szöszi a nagymamát szereti olyanformán, mint ahogy más lány az anyjához húz. A nagymama bütykös keze sokat dolgozott érte. A mama keze fehér és könnyű, mint valami kedves pillangó, és ibolya illata van. Épp azért, senkit nem lehet úgy szeretni, mint a mamát. A mamában nem a hasznosat, hanem a szépet szereti az ember. Mint a jácintot, mint egy dalt, aminek semmi haszna, nélküle mégis sivár és örömtelen volna az életünk.

A mamára sokan haragúsznak. A nagymama azért, mert haszontalan, önző, lám, még a gyereket is órára hagyta. A félje azért, mert könnyelmű, kacér, nem osztja meg vele gondjait, mindene csak a szórakozás, a ruha, a fodrász, meg az ábrándozás. Keveset törődik a háztartással, a gyerekekkel. De mondhatnak, amit akarnak, mégis szeretik a mamát; a nagymama is, meg Sándor bácsi is – a mama férje –, egyikük sem tudna meglenni nélküle. A mama uralkodik rajtuk, szépségével és kedvességével. Olyan gyöngye és kicsi! Nem okos, nem erős, mégis ő uralkodik. Ha nem bántják, mosolyog és dalol. (Mert a mama is szépen énekel, énekesnő szeretett volna lenni, sőt még most is szeretne...) Ha bántják, sír. A mama olyan, mint az égbolt tavasszal; vagy víg, vagy nagyon szomorú, de sohasem nyugodt, sohasem akármilyen. Ha elborul, körülötte mindent betakar a szürkesség, de ha fölragyog, akkor mindenki örül.

Szöszi talán nem haragszik a mamára? Az Elvira névéért, és még inkább azért, hogy őt a nagymamának adta? Nem fáj ez őnek? Fáj, fáj, de nem kisebbíti iránta érzett szeretetét. Az ő mamája nem hétköznapi, hanem vasárnapi mama. Ünnepe, ha vele lehet. Mint ahogy nem lehet mindennap vasárnap, ugyanúgy a mama sem volna már ugyanaz, ha reggeltől estig csak robotolna, takarítana, főzne, mosna...

A nagymama másik lánya, a mama nővére, Szöszi nagynénje, az derék asszony, dolgos, cipőgyárban dolgozik és éjjelig sírol, sikál odahaza. Azt mindenki dicséri, tiszteli, de ki szereti, ki szeretheti úgy ezt a Joli nénit, mint a mamát? Senki! Mindig fáradt, ideges és irigy is. Igen, irigy a mamára, hogy annak milyen könnyű élete van, az csak éli világát. Egészen eltorzul az arca, ha a mamáról beszél, kiül az epe a szája szélére.

Nem, nem vagyunk egyformák, nem lehetünk! Lám, Joli néni gyerekei, két fiú meg egy lány, azok jól tanulnak, okosak, de ők is irigyek, maguknak valók, s lenézik Szöszit, mert buta.

Szöszi nem irigy és nem néz le senkit. Ha már nem lehet olyan, mint a mama – hiszen csúnya és semmi kedvesség nincs benne –, akkor olyan sem akar lenni, mint Joli néni gyerekei. Azért, hogy ő csúnya, szívből szereti a szépet, azért, hogy ő buta, tiszteli az okosságot is. Nagy a világ, elférünk benne valahányan – ezt a nagypapa szokta mondani. Mert az okos ember, és ráér gondolkodni – tavaly óta nyugdíjas. De azelőtt is ráért arra, hogy gondolkodjék az emberek dolgán, az élet különösségein, mert nagypapa ifjúkora óta a Beszártnál dolgozott, kalauz volt, majd ellenőr. Sokat látott, hallott, mindig az emberek között forgolódott; a közlekedési alkalmazottnak mindig van ideje egy kis beszélgetésre, tünődésre, ha másutt nem, hát a végállomáson.

Olyan az egész világ, mint ez az osztály itt, tíz perccel nyolc óra előtt; csupa zszibongás, nyüzsgés, nincs benne semmi különös, ha átabotában hallgatja, nézi az ember. De egyenként, az más! Harminchárom lány, mind nyolcadikos, mind pesti, sőt, hetedik kerületi. Mindegyik tizennégy éves, egyik betöltötte, a másik még nem. Még sok minden másban is hasonlítanak egymáshoz, szinte hajszára megegyeznek: szeretik a jót, az új cipőt, a csokit, örülnek annak, ami sikerül nekik, sírnak, ha valami nem sikerül. De ha azt nézzük, hogy miben különböznek, akkor még Hilda néni, a számtantanár sem tudná kiszámítani, hányféle vágy, óhaj, kedvtelés, félelem él e harminchárom kislány szívében. Az osztály zszibong, fecseg. Mi minden van ebben! Szöszi a legújabb slágert dúdolja a térdén tartott irkából – mert megszokta óra alatt, hogy eldugja a füzetét, hát ilyenkor is a pad alá pislog. Nem tudja, Som Giziék min nevethetnek annyira. Valami levelet olvasnak. Biztosan a fiúiskolából csempésztek be megint valami hülyeséget. Pedig Gizi jó tanuló, szelíd és szófogadó, hízelgő lány, Lajosffy tanárnő egyik kedvence. Mégse veti meg az ilyen mulatságot. Azt akarja, hogy a lányok is jópofának tartsák.

Ez a mai nap épp olyan, mint a többi, mint akármelyik. Mégis, mennyi minden történik!

Azzal kezdődött, hogy Szöszi az első órán „lebukott” a sláge-res irkájával. Csengetés után sem tette el, ott tartotta a térdén, bele-belepislogott. A jó ég tudja, mi ütött belé. Év eleje óta hordozza mindennap az iskolába azt a füzetet és mégse látta meg senki. Ma nem tudott megválni tőle. Ki tudja, miért? Van oka? Talán az, hogy tegnap délután egy új slágert írt bele – a házukban lakó építőmunkás-lányoktól tanulta-, ez a dal pedig úgy kezdődik: „Szöszi bon...” Legalábbis így mondták a lányok az otthonban. Hogy mit jelent, nem tudják, alighanem francia dal, azok is a rádióban hallották, valamelyik leírta, Szöszi meg lemásolta. Mindegy, mégis úgy hangzik, mintha egyenesen neki, Szöszi-nek írták volna. Szöszi bon, Szöszi bon... Csak tudná, mi az a bon!

Első óra számtan volt, azt egy sápadt, ideges, csinos fiatalasszony, bizonyos Hilda néni tanítja. Sokat betegeskedett mostanában, azt mondják, a tüdejével van valami baj. Tanároknál az ilyesmi különösen kényes, mert még ha nem is súlyos, akkor sem engedik tanítani. Hilda néni többnyire nagyon kedves és barátságos, a lányok általában szeretik, ő is a lányokat. Nála az a fő, hogy csendben legyenek, a fecsegést nem bíja, olyankor az asztalra csap. De hogy a lányok hova néznek, hogy figyelnek-e, azzal

nem törődik. Az ő óráján akár az ablakon is kinézhet valaki, azért nem szól, azt észre sem veszi. Ő maga is szórakozott, néha elgondolkodik, elkalandozik a tekintete, mintha máshova gondolna. Nos, Szöszi Hilda néninél nem sokat kockáztatott, amikor a füzetet a térdén tartotta és lesütött szemmel ült. A lányok feleltek. A felelés unalmas. Ilyenkor, tavasz-szal már úgyis ismételnék; a jó tanulók azért nem figyelnek, mert már a könyökükön jön ki minden példa, a rosszak meg azért, mert ők nem szoktak figyelni. Maga Hilda néni is unja a felelőket. Csak akkor rebben fel néha, ha valahonnan suttogást hall. Borz Marika felelt éppen, közepesen és magányosan. Írt a táblára, beszélt, megállt, néha az osztályra pillantott, aztán megint Hilda nénire... A felelőnek is rossz, hanem figyelnek rá, olyan árván áll kint a táblánál! És akkor egyszerre csak valaki vékony hangon, csöndesen, de mégis tisztán hallhatóan azt dúdolta: – Szöszi bon, Szöszi bon...

Hilda néni felkapta a fejét, az osztály előbb csendben, aztán erősen felkuncogott. Szöszi maga fel sem ébredt egészen, felkapta a fejét, felhúzta szemöldökét, csodálkozott. Az osztály erre hangosan kacagni kezdett. A lányok tudták, hogy mi történt. Varga Elvira énekelt óra alatt! A slágeres füzetből! Addig nézegette, míg elfeledkezett magáról és félhangosan dúdolt, talán nem is tudta, hogy hol van!

– Varga! – csattant fel Hilda néni. – Hát ez mi volt?

Szöszi elvörösödve állt fel.

– Azt hiszed, énekóra van? – kérdezte Hilda néni. – No, gyere ki a táblához, itt énekelhetsz.

Az osztály még mindig nevetett, sőt, egyre jobban. Mert Szöszi, az ijedtségtől kótyagosan, nem a számtanfüzetét, hanem a slágeres irkáját vitte ki magával, mikor kíváncsorgott a táblához. Hilda néni már nyúlt is érte. Szöszi most észbekapott és úgy rántotta vissza a kezét a slágeres füzetrel, mintha megégette volna. De Hilda néni áthajolt az asztalon, kikapta a kezéből a füzetet, kinyitotta. Szöszi görnyedt háttal állodogált ott, és várta, hogy rászakadjon az ég.

– No lám – mondta Hilda néni. – Varga Elvira úgy tudja már a számtant, hogy a mi munkánk őt egyáltalán nem is érdekli. Talán dizőznek készülsz, művésznő? No lám... Csupa könny a szobám... Hej, mambó! Csudás! Szöszi bon? Hát kedves Szöszi bon kisasszony, búcsúzzék csak el ettől a pazar füzettől... Kárpótlásul kap érte egy szép, karcsú egyest...

Szöszi bon kisasszony! Az osztály kacagott, Hilda néni nem is intette csendre őket. Szöszi látta a tanárnő keze mozgásán, hogy csakugyan beírta az egyest. De bánta is ő most! A füzet! És a szégyen! Petz Zsóka – mert az tanul franciául – egészen hangosan magyarázta a körülötte ülőknek: „Ez egy francia dal, úgy kezdődik, hogy „Sze szi bon”, és azt jelenti, hogy ez olyan jó, de ez a buta biztosan azt hitte, őneki, őróla írták!” Aki bajban van, azon nevetnek. Szöszi bon kisasszony! Ez már így van, talán nem is rosszaságból teszik, hiszen szegény fejének mindegy már, de legalább az osztály szórakozik. Szöszi a vállát rángatva megy a helyére, mint akit nem érdekel az egész – de remeg a torka. Nem sír, azért se sír, mert ha sírna, még jobban nevetnének. Majd ott sír, ahol senki se látja.

Kegyetlen az osztály, kegyetlen az élet!

De Szöszi már megszokta. Vagy, ha nem is szokta meg, nem vár mást, sem ő, sem a többiek. Az lenne különös és csodálatos, ha most Petz Zsóka nem gúnyolódott és nem nevetett volna. Zsóka raj tanácselnök. Oly szépen tud beszélni az ünnepélyeken, piros arccal és piros nyakkendőben, hogy mi mindannyian jó barátok vagyunk, és testvérünknek tekintjük a messzi kínai és néger gyerekeket is!

Varga Elvira nem kínai, nem is néger, csak egyszerű osztálytárs, velük jár már nyolc éve. Ő nem barátnője Zsókának, hogyisne! Messzebb vannak egymástól, mint a négerektől a kínaiak. Zsóka okos és művelt, Szósi buta. Ha bajba került, ha elvették a slágeres irkáját, maga kereste magának. Mién csinál ilyeneket? Miért nem figyel, miért tölti haszontalansággal az idejét, minek tömi a fejét ostobaságokkal? Úgyis oly kicsi a feje, alig fér el benne valami. Pedig ezen a délelőttön Petz Zsóka is rájárt a rúd.

Szörnyű nagy baj történt! Valaki jó tréfát akart csinálni és rajzszöggel kitűzte a faliújságra azt a levelet, amit reggel, csengetés előtt, olyan kuncogva olvastak a lányok. A fiúiskolából csempészték be, nem tudni hogyan, de szerelmes levél volt és Petz Zsókának szólt. A beavatottak azt is tudták, hogy Marik Pali írta, egy nyolcadikos a fiúiskolában. Hogy mi volt a levélben, azt pontosan kevesen tudták, mert Zsóka azt csak a barátnőinek mutatta meg. Hogyan került a faliújságra? Épp ez a rejtély. Tény, hogy a tízórás tízpercben bejött a folyosós tanárnő, a kopogó cipőjű kis Mara néni – őket nem is tanítja, csak az alsó tagozatot –, meglátta a levelet, levette, elolvasta; nagyon felháborodott és elvitte. Az osztályban csak a hetes tartózkodott, Szűcs Ilonka, meg a barátnője. Rögtön rohantak Zsóka-hoz, hogy leadják a vész hírt. Biztos, hogy Mara néni odaadja az osztályfőnöknőnek, Lajosffy tanárnőnek.

Lángba borult erre Zsóka szép, büszke arca, fölvetette a fejét, hogy csak úgy lobogott fekete haja. Rögtön nekirontott legjobb barátnőjének, Som Gizinek: – Te tetted ki, ne is tagadd!

– Én? – és az ő arca is lángba borult.

– Nálad volt utoljára!

– Nem igaz!

– Hát akkor ki?

– Mit tudom én...

– Hazudsz!

Az osztály két legjobb tanulója beszélt így egymással! A többiek izgatottan hallgatták. Mi lesz ebből? Ugyanúgy, mint Zsókat, a lányokat is csak az érdekelte: ki tehette ki a faliújságra a levelet? Csakugyan Gizi lett volna? Hiszen annyira elpirult! De az is igaz, hogy a hangja tele volt éles, remegő megbántottsággal.

– Pizok!

– Veled nem beszélek!

– Most boldog vagy? Mert mindig irigykedsz.

– Nem érdekelsz!

Csengettek, bejött Lajosffy tanárnő. Mintha egy méltóságteljes, szép madár úszna be a terembe, mindig olyan a belépése. A járása oly sima és nyugodt, hogy a feje egyáltalán nem hullámszik. Kissé felemeli gömbölyű fehér állát, erre mindig csend lesz. Ma különösen nagy-nagy csend támadt. A lányok nem voltak a helyükön, mint máskor. A rendkívüli esemény felforgatta az osztályt. És senki

nem mert mozdulni, hogy a helyére menjen. Szöszi, ő a helyén ült, és padszomszédja, Margit is. Általában a rossz tanulók mind a helyükön maradtak, ők nem avatkoztak bele Zsóka és Gizi ügyébe. Most az egyszer velük volt baj, az osztály előkelőségeivel.

Mi tagadás, Szöszi érzett is valami elégtételfélét. Hát olyan gonosz ő, hogy most örül Zsóka bajának? Azért, mert reggel Zsóka kinevette? Hát igen, van ebben valami. Nem, ő nem nevetett, nem is súgott semmit a padszomszédjának. Margitnak nem is lehetett volna. Sápadtan, kezét tördelve nézte Margit, hogy mi történik, mi következik. Margit oly félős és riadt lélek, hogy o megretten minden viharban. Bárkit sújt is! De olyan is az osztály ilyenkor, mint orkánban a fiatal erdő. A vész megremegteti, megnyögeti mind a fácskákat. Még Szöszi is érzett valamit ebből a riadalomból. Már maga az, hogy Lajosffy tanárnőnek oly fátyolosan szomorú és egyben haragos a tekintete!

– Súlyos, nagyon súlyos szerencsétlenség ez, lányok – így kezdte a beszédét Lajosffy tanárnő. – Súlyos csalódás ért bennünket, ami pedig Petz Zsófia tanulót illeti, talán egész életére kihat az a meggondolatlan cselekedet, az a hitvány, csúnya folt, ami a becsületén esett...

Becsületén! A mázsás szótól megborzong az osztály. Zsóka holtsápadt. De ha valaki most belépne, nem tudhatná bizonyosan, ki itt a bűnös, mert mások is ugyanúgy elsápadtak. Mintha ostorcsapás érte volna az osztályt, vagy még inkább, mintha valami végzetes vonat dübörögne a közvetlen közelben.

Szöszi egy kicsit megmozdította a fejét, mintha szabadulni akarna valami béklyótól. Még a vállát is megrántotta egy kicsit, úgy, mint amikor őt szidják. Valami motoszkált a fejében, éppen az övében, ebben a haszontalansággal tömött kis fejben.

Talán azért van ez, mert ő sohasem imádta Lajosffy tanárnőt. Ő mindig csak félt tőle, mindig egy kicsit gőgösnek tartotta, valami mindig tiltakozott benne a fensőbbsege ellen. Már megint, hogy fölfújja! No persze! Lajosffy tanárnő szemében már az is nagy sértés, ha valaki kinéz az ablakon. Hát akkor mit szóljon egy szemtelen szerelmes levélhez? Lajosffy tanárnő mindig a fellegekben jár, úgy tesz, mintha nem tudná, milyenek a lányok. Bah! Talán ez az első szerelmes levél, amit Petz Zsóka kapott? Hajaj! Az egész osztály tudja, hogy kacér, hogy szereti bolondítani a fiúkat, el is dicsekszik mindig a sikereivel. Mi történt tulajdonképpen? Teljesen mindennapos dolog történt, csak annyira a különbség, hogy most kiderült. Lajosffy tanárnő épp azért van annyira oda, mert most tudomásul kell vennie, hogy milyen az élet. Hát úgy kell neki! Nem, nem Zsókanak, hanem Lajosffy tanárnőnek. Zsókanak egyszerűen pechje van, lehet, hogy hármast kap magaviseletből, mert azért ki nem csapják. Kitűnő tanuló! Lajosffy tanárnő ugyan azt mondja, talán nem is tanulhat tovább, merj; a nyolcadikos bizonyítványába ilyen csúf szépséghiba csúszik. Hanem ez azért csak mese! Zsóka tiszta kitűnő volt nyolc éven át, már el is ment a felvételi lapja a vegyipari technikumba. Az év végi bizonyítványt meg se nézik, mire azt megkapják, már felveszik. De miért is ne? Nem bolondok azok a tanárok sem a technikumban. Egy szerelmes levél miatt nem utasítanak vissz-sza egy tiszta kitűnő tanulót!

Mennél tovább beszél Lajosffy tanárnő, annál többen kezdenek mozgolódni, Szöszihez hasonlóan. Nemcsak a kezük, a fejük mozdul, hanem a gondolatok is a fejekben. Lajosffy tanárnő egyre rakja rájuk a béklyókat, de ők egymás után lerázzák. Más is rájön, hogy nem kell annyira mellre szívni. Ezek csak olyan prédikációk. Volt már olyan a nap alatt, hogy valaki szerelmes levelet kapott. És néhányan már annak örülnek: ma nem lesz felelés. Minden rosszban van valami jó, Lajosffy tanárnő a fele órát már átbeszélte.

Ami magát Zsókát illeti, mintha ő is magához térne valamennyire. Oda-odapillant gyűlölködve Gizire. Vagyis, már ismét az a főkérdés: ki tette ki a levelet a faliújságra? Egy régi barátság alighanem csúnyán véget ért. Gizi aligha tudja tisztára mosni magát Zsóka gyanúja alól.

Nem is vitás, hogy Zsóka igazgatói megrovást kap, hármas magaviseletet. Be fogják hívni a szüleit. Otthon is lesz elég baja, míg megmagyarázza, hogy mi történt. De szinte bizonyos, hogy miközben sírva áll apja vagy anyja előtt, akkor is Gizit okolja majd mindenért. Hogy Gizi a kígyó, ő okozta a bajt. Tehet ő arról, hogy az a buta Marik levelet írt neki? Az olyan hóbortos fiú, más lányoknak is leveleket írkal, gyakorolja magát, mert író akar lenni, verseket is firkál. Szóval, hát senki se tehet semmiről, mindenki ártatlan, egyedül csak az a bűnös, aki a levelet a faliújságra kitette.

Som Gizi egy házban lakik Szösziékkel, csakhogy fent a negyedik emeleten. Régen,, amikor még kicsik voltak, Gizi volt Szöszi legjobb barátnője. Tavasszal és nyáron fent a negyedik emeleti folyosón, Giziék ajtaja előtt rendeztek babakorzót és babaruha-nagymosást. A folyosó korlátja és a fal közé kitémasztottak egy seprűnyelet, arra teregettek. Később, amikor már negyedikesek és ötödikesek voltak, rákaptak arra, hogy babák helyett a házbeli igazi babákkal, a két és hároméves csöppségekkel játszottak, iskolát, óvodát meg klinikát. A kicsik mind szót fogadtak nekik, ők voltak a nagylányok, és örültek, hogy játszanak velük. A vörös hajú házmester néni sokszor felkiabált nekik az udvarról: – Lesz csönd? Hátrakötöm ám a sarkatokat!

Ezen ők mindig olyan jót nevettek. Mennél többször hallót-ták, annál inkább nevettek. Éppen az volt a mulatságos abban, hogy mindig csak azt mondta!

Szöszinek van egy piros-bársony kötésű emlékkönyve, amit valamikor kulcsra lehetett zárni. Ebbe a könyvbe legeslegelőször Irma néni írt be, aki negyedikben tanította őket: „Légy jó mindhalálig!” Másodiknak Gizi írt bele. Igaz, először elrontott egy lapot, volt is sírás miatta, mert ki kellett tépni. De aztán annál jobban sikerült. Gizi bátyja rajzolt egy szép kis szélmalmost a bal alsó sarokba, Gizi pedig ezt írta: „Szedd a tavasz virágait Egy csokorba Össze, Rózsát tégy és nefelejcsét Egyet-kettőt közbe...

Szeretettel jegyzé hú barátnőd, Som Gizike „ – így végződik. Hú barátnőd! Hol van az már! A piros emlékkönyvnek réges-régen elveszett a kulcsa. Maga a könyv ott hányódik nagymama varrógépének mindig felfordított fataka-rójában, ezernyi limlom között, a barátság pedig még ennél is jobban elhanyagott, elkopott.

Ma, amikor Gizi és Zsóka összeveszett az iskolában, Szöszi véletlenül együtt ment haza Gizivel. Ez már régen nem történt meg, mert Gizi máskor mindig Zsókával lóg, még akkor is van fecsegnivalójuk, ha kijönnek az iskolából. Gizi, mint egy kis pulikutya, hűen kísérgeti drága barátnőjét, csak aztán indul hazafelé. Ma azonban Gizi éppen olyan magányos, mint Szöszi. Akár akarták, akár nem, összekerültek. Szöszi néhány lépéssel előbb járt, de a sarkon, a pattogatott kukoricát áruló bácsinál meg kellett állnia, míg elmegy a troli. Gizi, bármilyen lassan baktatott is, utolérte.

Gizinek ki volt sírva a szeme.

– Na – szólalt meg egyszerre Szöszi –, a drága barátnőd!

– Többet úgyse beszéllek vele! – felelte Gizi.

– Dehogynem! Majd kibékültök.

– Soha – mondta Gizi és elfordította a fejét.

Szöszki most nem szólt, csak megrántotta a vállát, mintha önmagával beszélgetne. Ez a vállrángatás, amiért mindenki any-nyira haragszik, már a vérévé vált. Mi mindenre jó az a vállrángatás! Azzal mindent elmond, amit soha nem tudna szóval közölni. Most például azt mondta el vele: „Én nem bánom, én nem törődöm vele, most láthatod, hogy milyen barátnőt választottál helyettem.” Miért, hát talán Petz Zsóka miatt szakadt meg az ő régi barátságuk? Nem, nem egészen, de Zsóka miatt is. Mert Gizi olyan, hogy mindig más barátnője van. Mint a szélkakas, forog erre és arra. Mindig kell neki valaki, akivel aztán sülve-főve együtt van.

Szöszki ugyan kicsi kora óta a nagymamánál lakik, de azért minden évben „hazamegy” a mamájához néhány hétre, néha évente többször is. Az édesanyja szokta elkérni őt a nagymamától, rendszerint olyankor, ha valami baj volt, betegeskedett valamelyik gyerek, a mamának nem volt bejárónője, de olyankor is, ha a mamáék elutaztak és a gyerekekre kellett vigyázni. A nagymama mondogatta is mindig: „Ha szükségetek van rá, akkor megtaláljátok a kislányt... Kihasználni, arra jó!” Szöszki is tudja, hogy így van, hogy ő csak afféle pesztonka ott a Murányi utcában, ahol édesanyjáék laknak. Amikor náluk van, sokszor iskolába sem mehet, mert messze van, és a gyerekekre, a kicsikre kell felügyelnie. Mégis boldog, ha odamehet a mamához, hogy a mamának néhanap mégiscsak szüksége van rá, a nagylányára. És noha egész életét a nagymamánál töltötte, mégis mindig azt mondja, ha a Murányi utcába költözik át: „hazamegyek”.

Szívesen megy haza már csak azért is, mert akkor van kifő-gás, hogy miért nem jár iskolába. A nagymama ugyan azt mondja, a sok mulasztás az oka annak, hogy ő évről évre rosszabbul tanul. Mindegy, Szöszki nem gondolkodik ezen. Őt a tanulás úgysem érdekli. A mama se szeretett tanulni.

Lehet, hogy Gizivel is azért veszett össze, azért hidegültek el egymástól, mert ő időnként hazament, és mire visszajött, Gizinek mindig volt egy-egy új barátnője. Gizi olyan puhaszívú, barátkozó természet. Ha Szöszki nincs, jó más is. Miért ne? Minden kislányban van valami szeretni való. Szöszkivel is azért lettek olyan jó barátnők, mert egyidősek és egy házban laknak. Hát mi van abban, ha valakinek akár öt barátnője is van? Annál jobb! Gizi sohase bánta volna, ha Szöszkinek más barátnője is van. De Szöszki utálatos és morcos. Féltékeny. Mindjárt felhúzta az orrát, ha ő egyszer átment Erdei Pauláékhoz játszani, vagy ott találta nála valamelyik osztálytársukat. Olyankor megkukul és csak nézeget duzzogva, aztán egyszerre csak fölkel, kiszalad, hiába szólak utána. Már azért is dühös volt, ha Gizi beszélt előtte egy másik kislányról, hogy az milyen szépen zongorázik. Különösen az okos lányokra haragudott, azokra volt nagyon féltékeny. Mert azt olybá vette, hogy Gizinek ő már nem jó, Gizi őt lenézi, mert buta, csakis az okosok kellene neki, azok után szalad. Hát szaladjon!

Így hidegültek el egymástól már régen, még hatodikos korukban.

Most, hogy a balsors így összehozta őket, már nem tudtak egymással mihez kezdeni. Hallgattak. Amikor a köszörűs elé értek, Gizi mégis megszólalt: – Mit gondolsz... kicsapják?

Persze, Zsókéra gondolt.

Szöszki vállat vont.

– Attól ne félj.

– És ha mégis? Akkor nem tanulhat tovább.

Szöszsi összevonta színtelen szemöldökét. Már a nyelvén volt, hogy csípősen feleljen: mit bánja ő! Olyan nagy baj az, hogy nem tanulhat tovább? Mit vannak úgy oda azért a továbbtanulásért? Ő ezt soha nem értette. Alig várja, hogy kiszabaduljon az iskolából. Még ez a két hónap is milyen nehéz, ami évváróig hátra van. De hát, ugye, nem vagyunk egyformák. Inkább azt felelte: – Ne ijedj meg, nem csapják ki, no hát! Más is kap szerelmes levelet. Nagy Tünde is kapott. Légy nyugodt, a tanárnők is kaptak, amikor iskolába jártak.

Gizi nem felelt. Szöszsi látta: kibuggyan a könny a szeméből. Annyira félti Zsókát? Nem, dehogy! Szöszsi e pillanatban már tudta, honnan fúj a szél. Mégis Gizi tette ki a levelet a falújságra. Most már biztos! És azért bántja a lelkiismeret. Biztosan nem akart rosszat, nem is gondolt arra, hogy bejön egy tanárnő, a tízperc végén úgyis levette volna. Hiszen, ha nem kerül tanár kezébe, nem történt volna semmi baj. Máskor is megtettek ilyesmit. Például felírták a táblára, hogy Vay Nelli és Bogár János jegyesek. Aki felírta, az mindjárt a szivacsot is a kezébe vette, hogy letörülhesse, ha tanár jön.

„Hát szóval te voltál, te híres!” mondhatta volna Szöszsi, de nem mondott semmit. Sok mindent gondolt magában. Először is azt, hogy az okos lányok, ezek a híresek is, milyen nagy butaságokat csinálnak. Ő már régen figyel, tudja ezt róluk. Sokszor nem férnek a bőrükbe. Aki buta, az jobban meghúzza magát. Milyen hülyeség is, fiúkkal levelezni! Zsóka is megéri a pénzét. No és Gizi? Most jól megjárta! Mit vagánykodik? Mert ebben is Zsókát majmolja, mindig utánoz valakit. Most jól belekerült a pácba.

Megint csak vállat vont. Mi mindenre nem jó ez a mindentudó vállvonogatás! Mégis, a szíve mélyén egy csöppet megsajnálta Gizit. És amikor megszólalt, ezt mondta: – Ne félj, nem mondom meg senkinek.

Gizi rémülten pillantott fel. Nem mert megkérdezni, hogy mi az, amit Szöszsi nem mond meg senkinek. Nem mert tiltakozni. Csak úgy tett, mintha semmit se hallott volna.

Hazaértek. Gizi csengetett a liftért, Szöszsi pedig kilépett a sárgakockás udvarra. Csókolommal köszönt az öreg vici nélinek, aki ott éppen a szénport söpörte a pincelejázat elől. Úgy látszik, valaki már meghozatta a tüzelőjét a jövő télre. Szöszsi nagypapa meg egy zöld leánderes ládát szögelt. Biztosan valamelyik emeleti lakóé. A nagypapa, amióta nyugdíjban van – meg azelőtt is néha –, szívesen vállal apró alkalmi munkát a házban. Megjavítja az elromlott fregoli ruhaszárítót a fürdőszobákban, csapokat bőriz, rolettát szerel, mindennap keres vele néhány forintot a nyugdíjhoz. A nagymama meg ágyneműfoltozást vállal, sőt, szerényebb igényűeknek kötényt is varr, beszegezi az új törülközőket és konyharuhákat. Mert sok asszonynak nincs varrógépe, de nagymamának van és valaha tanult varrni. Az egész ház tiszteli és becsüli őket szorgalmukért. Van is egy kis gyümölcsösük a Sashegyen, barackérés idején az is meghoz – ha jó a termés – néhány ezer forintot. Igaz, ősszel és tavasszal dolgoznak vele eleget.

Mint mindennap, a nagymama a konyhában terített. Szöszsi bevitte a táskáját a szobába, aztán ment kezet mosni.

– Mi újság? Feleltél? – kérdezte a nagymama. Ott állt a gáztűzhely előtt, az ecetet forralta, mert a nagypapa öntve szereti a salátát.

Szöszinek ebben a pillanatban elveszett slágeres füzete jutott az eszébe és nagyon elkomorodott.

– Nem – felelte kurtán és barátságtalanul.

– Te sohasem felelsz – pattogott a nagymama. – Csudálatos! Úgy látszik, csak vendégnek jársz abba az iskolába. Csak azt nem értem, hogyan szeded akkor össze azt a sok kettést!

No, tessék! Máris kész a veszekedés. Még egy szó és... Nem is kell szó, csak egy kis vállrángatás, elcsattanhat egy pofon is, ebéd előtt, éhgyomorra. És ki tehet róla? Senki! A nagymama nem tudja, nem tudhatja, hogy mi bántja Szöszit, Szösz nem mondhatja el a slágeres füzetet. Ha agyonütnék, se tudná elmondani. És biztosan a nagymamának is van valami a begyében, azért olyan paprikás. Hát persze! Már mondja is: – Anyád megint itt volt, kétszáz forintot kért kölcsön elsejéig. Még azt sem adta meg, amit a múlt hónapban adtam neki. Azt hiszik ezek, hogy nekünk a szalmazsákban is pénz van. Az ember öregségére nemhogy támaszt talál a gyerekeiben, még mi dajkáljuk őket. Anyád is megéri a pénzét. Ha mégany-nyit keresne is az ura, mind kevés volna neki. Már megint új kosztümje van. De azt nem kérdezte, hogy a lányának nem szakad-e le a cipő a lábáról. Van-e neki miben iskolába járni? Majd vesz neki az a bolond nagyanyja.

Szösz lepillantott a saját lábára. A piros szandál volt rajta, amit tegnapelőtt vettek a nagymamával, százhuszért. De azt a pénzt a papa adta, még ruhára is adott. Most mondja ezt meg a nagymamának? Noiszen!

Paprikás krumpli volt ebédre, benne egy kevés karikára vágott kolbász. A nagypapa erősen nézi, amikor a nagymama tálal. Látszik a szemén, hogy kevesli a kolbászt. De nem szól, mert a nagypapa is tudja, hogy takarékoskodni kell.

– Egyél, lányom, salátát is – kínálja Szöszit a nagypapa.

De Szösz nem tudja megenni a salátát, undorodik tőle, mert olyan lottyadt. Pedig a nagypapa egyre magyarázza, hogy az milyen egészséges. Többet érne, mint az orvosság. Hajaj, az orvosság! Már megint elfelejtette bevenni ebéd előtt. Nagymama azt mondja, most már jobb, ha nem veszi be, még azt a kevés étvágyát is elvenné. Biztosan megint torkoskodott délelőtt. Szösz tiltakozik, pedig igaz, hogy tizenegy órakor csokit vett és megette. Bezzeg az uzsonnát, a kenyér közé tett sült tojást visszahozta. Nagymama majdnem mindennap tojárán-tottát ad neki uzsonnára. Szösz szereti ugyan a tojást, de csak tányérból. Így nem tudja megenni. Mert úgy szétkenődik a kenyéren. Nagymama ezt persze nem érti meg.

Ebéd után segít mosogatni. Szösz mossza fel a konyhát, a nagymama nehezen hajol, vastag a dereka. Aztán tanulni kéne. A nagypapa tovább szögeli a ládát az udvaron. Sok baja van vele, mert reped a deszka. Nagymama is kimegy, állítólag lehet kapni körmöt a hentesnél. Visszajövet megáll a kapuban, beszélget a házmesteréssel, mert azok ilyen jó időben kiülnek a ház elé. Hja, ők is az udvarban laknak, ott nyirkos és hideg még a tavasz is. Az utca poros és lármás, mégis, az ember ilyenkor kívánja a fényt, a meleget.

Szösz csak teng-leng. A rádió mellett talál egy régi képes újságot, azt böngészi unottan. Aztán eszébe jut, hogy volt őneki egyszer régen már egy másik slágeres füzete, azt tavaly kezdte meg, aztán átmásolta belőle a nótákat. Kutat a konyhaszekrényben, a sublódban, a gépfiókban, meg a géptetőben is, de ott csak a hajdan oly féltett piros-bársony emlékkönyv akad a kezébe. Elszorul a

szíve. Nagymama biztosan réges-régen elégette azt a régi slágeres füzetet! Vége! Hogy előlről kezdje, ahhoz nincs ereje.

Abbahagyja a reménytelen kutatást, lefekszik a díványra, el is szundít, mintha nagyon fáradt lenne. Nagymama bejön, leteszi a kosarat a frissen vásárolt sertéskörömmel.

– Hát a tanulás? Alszik! Ki hallott már olyat, hogy egy fiatal lány délután aludjon? Honnan van benned ez a lustaság? Kitől láttad? Én hatvanöt éves vagyok, de még sohasem aludtam délután, mint egy kisasszony. Ha ilyen úri módba kívánczol, akkor tanultál volna. Akinek tanultsága van, annak nem kell annyit dolgozni. Vagy akinek olyan szerencséje van, mint a te anyádnak...

Nagymama a varrógéphez ül. Szöszi sem húzhatja tovább, oda kell telepednie az asztalhoz, kezdődik a leckeírás.

Mintha ólomból volna a keze. Ásít. Ki-kipillant az ablakon. Az udvar szemközti oldalán, egy mindig nyitott ajtó mellett tábla: „47/11. számú Építőipari Vállalat munkásszállása”. Ott laknak a lányok, akik már dolgoznak, keresnek, azoknak senki nem parancsol. Nemsokára jönnek haza, öltöznek, mennek táncolni, jönnek értük a gavallérok is. Most csak a gondnoknő van itthon, meg egy hosszú, sovány szőke lány, az előbb ment végig az udvaron, nadrágban, cigarettázva. Biztosan betegállományban van.

Ott, azon a szálláson lakik Bébi is, Nájlon Bébi, igazi nevén Kiss Anasztázia, akit Szöszi az utóbbi időben mindenkinél jobban csodál és tisztel.

2

Kiss Anasztázia, vagyis Nájlon Bébi – mert mindenki így hívja – mindössze tizenhat éves. Nagyon csinos lány. Fekete a haja, kék a szeme, kormos a szempillája. Karcsú derekát széles, veretekkel díszített övvel szorítja még karcsúbbra. De bármilyen vékony is a dereka, ne féljen senki, nem törik el! A bokája sem bicsaklik ki, noha tűsarkú cipőt visel. Negyvenkét kilónál aligha nehezebb, de azért biztosan áll a lábán. Bébit nem kell féltetni. Ha kell, szembeszáll az egész világgal. Már tudniillik a világnak azzal a részével, amely egyáltalán tud Bébi létezéséről. Szöszi épp ezért csodálja.

Bébi elárusítónő egy Röltex-üzletben. Nos, akkor hogyan kerül az építőmunkáslányok otthonába? Ó, ez külön történet. Bébinek már a beköltözése is szenzáció volt. Olyan hangos szenzáció, hogy az egész ház visszhangzott tőle. Vagy legalábbis a földszint; mert azért az emeleti lakók közül sokan nem ismerik Bébit, és talán soha nem is vesznek tudomást róla.

Az úgy volt, hogy Bébi egy februári napon negyedmagával, három másik lánnyal együtt, nagy sírás-rívás közepette költözött ide. Úgy érkeztek, mint valami hajótöröttek. Régi otthonukból szívtelenül és kegyetlenül kikergették, kitessékelték őket, pedig ők mind a négyen állami gondozottak, frissen végzett ipari tanulók. Velük jött egy elvtársnő a tanácstól, egy meglett, komoly férfi a párttól, ott topogott körülöttük Zimmer bácsi, a házmegbízott, és Koma elvtárs, a tömbmegbízott is. Meglett, komoly, tekintélyes kerületi emberek foglalkoztak velük és helyezték el őket ideiglenesen ebben az otthonban. Sztojka néni, az építőmunkáslányok otthonának vezetője, egy vastag lábú, nehezen mozgó, nagyon fekete és nagyon jószívű asszony, még meg is könnyezte sorsukat. Hát hogyan fogadná be őket néhány napra, a szegény árvákat, a szegény kis csibéket, akik sohasem érezték az anyai szív melegét!

Bébi volt a szónok akkor is. Papiros dobozba csomagolt holmijával, karjára vetett piros, átlátszó esőköpönyegével megállt az udvaron, a szállás ajtaja előtt és előadta, milyen méltánytalanság történt velük. Be sem lépett addig, amíg be nem mutatkozott az egybegyűlt lakók és pártfogók előtt. A másik három lány csak bólogatott hozzá.

Bébinek korához képest erős, bátor hangja van.

– Engem hathónapos koromban eldobott az anyám. Igaz, nem hányom a szemére, mert őt is faképnél hagyta az apám, egy segédjegyző. De azóta se törődött velem, én egyik menhelyből a másikba kerültem, meg voltam nevelőszülőknél is, ahol több verést kaptam, mint enni. Ez a lány itt – mutatott egy keskeny-vállú, magas, fakóhajú lányra – életében csak egyszer látta az anyját, akkor is csak úgy, hogy ő kereste meg. Azt hitte a jámbor, hogy majd az anyja a keblére öleli. Tudni se akar róla! Hát ilyen a mi sorsunk. No nem baj, azért felnőttünk, mind dolgozunk. Én hatszázötvenet keresek, van, aki még annyit se. Mégis azt mondták, menjünk el az otthonból, mert nekünk az állam kenyeret adott a kezünkbe, adjuk át a helyet olyanoknak, akik jobban rászorulnak. Hát kérdem én, hova a nyavalyába menjünk? A gyermekvédelmiben meg a tanácsnál talán nem tudják, hogy milyen drága az albérlet? Hát hogy fizessen a magunkfajta két meg háromszáz forintot egy szobáért, ha ugyan egyáltalán kap annyiért! De nem kapni, még egy ágyat se adnak, mert ha van is kiadó, azt is inkább férfiainak adják. A nőktől mindenki fázik, mert azok mosnak is. Hát hogy a csudába ne, talán pucérájba adjam a bugyogómat?

No, ennek jól felvágta a nyelvét, mondta Szöszi nagymamája és jót mosolygott a kormos szempillájú lány előadásán. Mert sértette is a fülét Bébi durva beszéde, meg imponált is neki. Ezt nem kell féltetni!

Nem is kellett.

Befogadták őket a lányszálláson. Eltelt néhány nap, aztán Sztojka néni mondogatta ám, hogy itt nem maradhatnak, mégiscsak keressenek más helyet maguknak. Az építőmunkáslányok is morogtak. Mit keresnek itt ezek a jöttmentek, jófélék? Kikezdték őket, különösen Bébit, hogy milyen nagy kisasszony, örökké csak a cifra holmiját mossa, latyakol, de ha szólnak neki, hogy a konyhát takarítsa össze, akkor szájaskodik. Mindig az ő nájlón-kombinéja lóg a kötélén a konyhában, örökké a blúzát vasalja. Egy héten kétszer is táncolni megy, arra van pénze. Jampi-lány a javából. Mégis, éppen Bébi volt az, akit nem tudtak kipiszkálni. A többi három egyenként elköltözött. Mindegyik talált magának helyet, egyik egy öregasszonynál, a másik a rokonánál. Mert nem igaz, hogy csak háromszáz forintos albérlet van, akad azért, ha nagyon keres valaki, száz forintos is. Igaz, nem külön szoba, hanem egy-egy ágy vagy dívány szegény családnál. Mindenki talált valamit, csak Bébi nem talált, meg nem is keresett. Őt nem érdekelte, jogosan lakik-e itt, vagy sem. Befészkelte magát és füttyült az egész világra.

Talán megsértődött azért, mert jampi-lánynak nevezték? Hogyisne!

Kiállt a konyha közepére, vékony csípőjére tette a kezét, úgy kiabálta: – Jampi-lány vagyok! Az bizony! De még mennyire! Ha nem tetszik, elmehettek innen.

Még az is előfordult, hogy összeverekedett a lányokkal, jól megtépte őket. Hogy őt is megtépték? Hát aztán! Azért mégis maradt, és tovább védte, mint egy dühös kis vadmacska, a jampi-becsületet.

Dehogyan tagadta, hogy ő jampi! Büszke volt rá.

Végül is azok a lányok unták meg előbb. Beletörődtek abba, hogy Bébit nem tudják kitúrni innen. Mindenki haragudott rá, mindenki szidta, sok csúnyát beszéltek róla. Hogy ilyen-olyan haszontalan, mihaszna, léhűtő, hogy annak mindene csak a tánc, a fiúk, hogy kifújt tojást nem ér meg az egész kis élete, semmi komolyság, semmi szelídség nincsen benne. Még csúnyábbakat is mondták, hogy rossz lány, rosszfajta. De Bébi csak a vállát rángatta – mint Szöszi, ha a nagymama szidja –, és szikrázó szemmel, foghegyről hangoztatta: – Beszélhetek felőlem! Egyik fülemben be, a másikon ki! Én tudok vigyázni magamra. Nem akarok úgy járni, mint a mamám. De hát, ha jól esik nekik, csak mocskoljanak! Lepereg az énrólam!

Más lány, csak egy kicsit is gyávább, félénkebb, bátortalanabb – a lelkét is kisírta volna ilyen helyzetben. Vagy elszökött volna inkább. De Bébi nem! Mintha nem is érző anyagból volna. Mintha páncél védené. Pedig csak tizenhat éves. És egész életében mindig csak bántották, ütötték. Soha senki nem szerette, nem becézte. Jót soha, mindig csak rosszat mondták róla. Már kicsi korában, a menhelyen, a nevelőszülőknél, amikor libákat őrzött, később meg ipari tanuló korában, az otthonban, mindig csak a szidás jutott neki – de még ütés is. Mert ő mindig szemtelen volt és szájas. Ő maga dicsekedett el azzal, hogy ilyen volt.

Szösziékhez gyakran bejárt és ilyenkor szívesen beszélt élményeiről és önmagáról. Szöszi nagymamájával varratta új ruháit és alakította a régiéket. Szöszi nagymamája nem volt igazi varrónő, nem is akarta elvállalni, de Bébi addig hízelgett és könyörgött neki, míg végül mégis megcsinálta, amit Bébi kért. Hogy ő nem kényes, sőt, ő maga is segít a varrásnál, csak nagymama szabja ki. És csakugyan, ha este hazajött az üzletből, odakuporodott nagymama varrógépe mellé és varrogatott. A cérnát mindig a fogával tépte. Nagymama gyűszűt is adott neki, de azzal nem tudott varrni, nem szokott hozzá. Igazán olyan volt, mint egy kis vadmacska, aki letelepedik a házi tűzhely mellé. Nagymamát egyszerűen ő is nagymamának szólította, mint Szöszi. Ez a bizalmaskodás tetszett is nagymamának, meg nem is. Neveletlenség egy idegen nénit nagymamázni. De azért a nagymama sajnálta is Bébit, no meg aztán Bébi meséi és előadásai mulattatták. Olyan jókat döcögött, nevetett a kiszólásain, meg az elmélkedésein! Ilyen zöldfülű, széllébélelt kis nőszemély, aztán úgy beszél az életről és a világról, mintha már keresztül-kasul ismerné.

– Tessék elhinni, én mondom, nem érdemes jónak meg tisztességesnek lenni. Mert aki hagyja magát, azzal mindig kitolnak. Ilyen az élet! A nagymama is... Egész életében dolgozott, aztán mi jutott öregségére? Megint csak a gürcölés, a munka. Az ember ne hagyja magát, az a fő...

Máskor meg: – Ha az ember elhinné azt a sok hantát, amivel a fejét tömik! Itt van például a mi igazgatónőnk. Már tudniillik abban az otthonban, ahol voltunk. Nemrégén került oda, mert ott mindig változnak az igazgatók is, meg a nevelők is. Első nap olyan mézesmázos volt, hogy a lányok csak úgy olvadoztak. Így kislányaim, úgy kislányaim! Mi azt akarjuk, hogy ti rendes, becsületes dolgozók legyetek. Ti mindent megkaptok az államtól, amire szükségetek van. Gondoskodunk rólatok. No, gondoltam, majd meglátjuk. Mondtam is a lányoknak: csak ne olvadozzatok, ez se lesz különbség, mint a többi. Egyszer jövünk haza moziból, este tizenegy óra volt. Hát nem odaáll és elkezd kiabálni, hogy disznóság, ő fegyelmi úton eltávolított bennünket. Ez otthon, intézet, itt nem lehet éjfélkor hazasétálni. Pedig nem is volt éjfél. No, én se hagytam magam. Mondom neki: én dolgozó vagyok, magam tartom el magam, nekem ne parancsolgasson, mint egy iskolás lánynak. Erre másnap ránk uszítja a gyermekvédelmit. Értünk jön a zsupkocsi! Zsupkocsi! Az a Margit nevű lány, tetszik rá

emlékezni, aki velem jött ide, az a nyeszlett, majdnem öngyilkos lett aznap éjjel szégyenében. Bevittek minket, dolgozó létünkre, a gyermekvédelmibe! És aztán fel is út, le is út... Menjetek bolondok, amerre láttok... Hát csoda akkor, tessék mondani, ha annyi lány romlik el? Mennek az Ilkoviczba... A többit már tetszik tudni!

Bébi mindezeket nagymamának duruzsolta el, nem is egyszer. Néha-néha méregbe gurult, felizzott a szeme és a hangja. Szösz az asztalnál gubbasztott és borzadva figyelte. Dehogyan tudott tanulni, figyelni! Nem értette egészen, amit Bébi mesélt. Nem tudta, mi az a gyermekvédelmi. Mi köze annak a zsup-kocsihoz? A nagymama sem értette egészen, de hát számít az?

Bébi a tánciskoláról is mesélt mindenfélét. Minden szerdán és vasárnap van ösztánc, ő arról el nem maradna. Itt van a tánciskola, majdnem szemben azzal a házzal, amiben ők laknak. Szerdán és vasárnap idehallani a zenét, mert nyitva vannak az ablakok. Még az udvarra is behallatszik, Szösz is szokta hallgatni, délután és este, szomjas füllel. Mindig a legjobb slágereket játsszák. „Hajmási Péter, Hajmási Pál... „Veni, vidi, vici...” Meg azt, hogy „Halálos méreg, csókolni téged...” A Szöszibont is szokták játszani. Mintha a hetedik mennyországból szólna az a zene. Tánciskola! Hatablakos nagy terem, amiben csakis és kizárólag táncolnak és muzsikálnak. Olyan ez Szöszinek, mint kicsi gyereknek a csupa cukorból és csokoládéból való mesekunyhó. Eddig elérhetetlen volt, messze volt, de most Bébi közelebb hozta. Bébi egyik legfőbb varázsa abban rejlik, hogy odamehet, odajárhat a tánciskolába, táncolhat, amennyit akar, boldog órákon át csakis a zene és a tánc hullámain ringatózhat. Senki nem tilthatja el! Joga van oda menni! Neki, Szöszinek is szabad lesz, ha majd dolgozik, mint Bébi. Nincs abban semmi, ha már nem iskolás az ember. Szédítően kecsgetető, hogy mi minden várrá, ha egyszer kiszabadul az iskolából!

Bébi meg is tanította Szöszit néhány tánclépésre. Erélyesen átfogta, mint egy fiú, ő tud vezetni. A rádión fogtak tánczenét, vagy egyszerűen énekeltek és arra táncoltak. Könnyű volt, könnyű! A zene olyan a táncolónak, mint a víz a hajónak. Emeli, viszi, még ha nem is evez, nem is kormányoz.

Bébi azt mondta: – Én is mindjárt megtanultam a fiúktól. Te is megtanulod. Olyan vagy, mint a kiskacsa. Az is, csak rámeleg a vízre, mindjárt tud úszni.

Ennél boldogítóbb dicséretet Szösz régen – tán sohasem hallott. Hát ugyan mikor és miért szokták őt dicsérgetni? Tán az esztét, a szorgalmát, a kedvességét, vagy a szépségét dicsérik? Hiszen mindezeknek híjával van. De azt ő is érzi, hogy a zene és a tánc neki való. Abban otthon van. Ebben a világban kiismeri, biztonságban érzi magát. Ahhoz őneki olyan tehetsége van, mint Petz Zsókanak a szavaláshoz és fogalmazáshoz, mint Som Gizinek a számtanhoz és a vegytanhoz.

Ő eddig azért is csak szidást kapott, mert a slágereket szerette. Amiatt is csak szégyen érte, éppen a minap, amikor a füzetét elvették. Most azonban még a nagymama is, mintha örülne annak, hogy ő oly gyorsan és könnyedén megtanulja a táncot. Nézi őket a gépe mellől, ahogy Bébivel táncolnak, zsörtölődik, de azért...

– Ne te ne, bolondok, összegyűritek a szőnyeget... Kérdezzétek meg a nagypapát, milyen keringőtáncos voltam én...

És ez még semmi! De mintha csakugyan szétszakadt volna egy picikét Szösz életének tavaszi, nehéz, sűrű felhőtakarója. Mintha az a villanásnyi napsugár, amit Bébi táncleckéi hoztak, ez a parányi öröm

és önbizalom, ami Szöszi szívébe beletalált, még tovább is terjedne, mint a fényfolt egy árnyékos, tüskés, fázós hegyoldalon.

Hogy Szöszi végül mégsem bukott meg a nyolcadikban, még az is ezekből a táncleckékből következett.

Szöszi egyszer az iskolában, tízpercben, derékon kapta Horváth Margitot és fordult vele egy bolondosat, mint Bébi szokta ezt vele. Aztán az egyik ablakmélyedésben bemutatta a rock and roll egyik nehéz figuráját. A lányok odagyűltek, mindenki nagy érdeklődést mutatott, Szösziének sikere volt Szöszi ott táncolt, hajladozott a nyitott ablakon beáradó napfényben, kipirultán. Egyszerre megállt, megmeredt, megdermedt; az őt csodáló lányok karéja mögött ott állt maga az igazgató, őszülő halánté-kú Fenség, és mellette – ó egek! – Lajosffy tanárnő, az osztályfőnök, a Csodálatos és Tökéletes. És mindketten mosolyogtak. Igen! Őt nézték, csupa mosoly volt a szemük, a szájuk, egész arcuk, Lajosffy tanárnő fehér homloka, az igazgató szemüvege.

– Tehetséges kislány – mondta az igazgató. Aztán tovább mentek, de Lajosffy tanárnő mosolyogva visszaintett fehér kezével. A keze is mosolygott, ez a csodálatra méltóan finom és tiszta kéz.

Nem, Szöszi a világ minden kincséért sem folytatta volna a táncbemutatót. Úgy, de úgy szégyellte magát és olyan, de olyan boldog volt! Nyolc éve jár ebbe az iskolába, és soha ilyesmi nem történt vele. Hogy ilyen módon észrevették volna. Ez fáj is, nagyon fáj, és ugyanakkor elképzelhetetlen örömet szerzett. Mégis érdemes volt. Egyszer mégis megtörtént és tán ugyanúgy emlékszik majd erre, még nagymama korában is, ahogyan az ő nagymamája visszagondol a régi keringőkre. A lányok nyúlták, unszolták, hogy táncoljon még. De ő nem és nem. Szerencsére úgylis csengettek.

Ugye, milyen kiszámíthatatlanok a sors útjai, vagyis, a felnőttek szeszélye? Ő sohasem tudta volna elképzelni Lajosffy tanárnőről, hogy tetszhetik neki a rock and roll, pláne az iskolában, a folyosó ablaka előtt, egy napfényes délelőttön! Ha ezt előbb tudja, talán nem félt volna tőle annyira. Talán sok minden másképpen történik. Aznap együtt ment haza Som Gizivel. Szöszi szótlánul a nagy boldogságtól – mert ha fel is kavarta, meg is zavarta az, ami történt, azért igazában boldog volt –, Gizi viszont a boldogtalanságtól fecsegett egész úton. Még mindig Zsóka levele miatt boldogtalan; szüntelenül erről beszél, mintha kapálózna, hogy el ne sülljedjen. De annál rosszabb!

Zsóka haragszik rá, megvetéssel beszél róla, szóba sem áll vele. Elvárná az egész osztálytól, hogy vesse meg, közösítse ki Som Gizit, amiért az ő levelét kitette a faliújságra, és még inkább azért, hogy máig sem vallotta be: ő volt a tettes. Zsóka azt hangoztatja: ő már nem is azért haragszik, mert a levelet kitette, csakis a tagadásért. Mert ez jellemtelenség, becstelenség! Zsóka ugyanolyan súlyos szavakkal illeti Gizit, mint amilyeneket Lajosffy tanárnőtől hallott. Szegény Gizi! Hogyan is bírná el ezeket a nehéz, borzasztó szavakat? Csupa rettegés a szíve. Már réges-régen bevallotta volna, hogy igenis ő tette ki, hiszen csak első ijedtségében tagadta le. De Zsóka ezekkel a mázsás szó-kövekkel végképp elzárta Gizi elől a becsület útját. Most már akkor se vallaná be, ha igazi kövekkel köveznék meg.

– Utoljára nem is nálam volt – mondogatja. – Lehet, hogy nem is a mi osztályunkból való tette ki, hanem leesett, valaki bejött, fölvette és kitette, hogy kitoljon a nyolcadik bével – ilyeneket mondogat. De hiába mondja! Zsóka és a többiek, az osztály előkelőségei, a jó tanulók, az okos lányok, akik közé Gizi is tartozott, nem állnak vele szóba, meg se hallgatják. És úgylis hinnék el neki,

gúnyolódna, kinevetnék. Zsóka már régen kiheverte az igazgatói megrovást, amit kapott, de Gizi még mindig sebesülten vergődik. Ki tehet itt igazságot? Senki! Szöszi legkevésbé. Az igazság nem derülhet ki. Szöszi azt gondolja, hogy Gizi volt, de tudja, hogy már nem ez a kérdés. Gizin most már nem segítene az sem, ha odaállna Zsóka elé, vagy akár az egész osztály elé és azt mondaná: én tettem. Csak megalázná magát, de Zsóka nem békülne ki vele, még az is megtörténhet, hogy a lányok kigúnyolják, kinevetik, mint Szöszi, amikor a slágeres füzetét vitte ki számtanirka helyett.

Szöszi szívesen megvizsgáztatná Gizit, de tudja, hogy úgysem lehet. Mit mondjon? Hogy ne törődj vele? Úgyis törődik! Nem szól tehát, hanem inkább megáll a vegytisztító kirakata előtt. Abban most, az üvegre húzott harisnyán kívül, egy ciklámenszínű kiskosztüm virít.

– Nézd, de cuki!

Gizi odanéz, de tovább mondja a magáét. Hogy ő miért tagadná, ha ő tette volna ki? Abból ő neki semmi baja sem lett volna. Zsóka a hibás, mit henceg a szerelmes leveleivel?

– Eladó – ábrándozik Szöszi. – Százharminc forint. Nem is drága. Ha Bébi meglátja, biztos, hogy megveszi.

– Tudod, hogy én is a vegyipariba akartam menni, de ha ő is odamegy, akkor én inkább... – folytatja Gizi, de egyszerre csak, mintha mégis sikerült volna elszakítani a fonalat, amibe olyan nagyon belegabalyodott, felfigyel: – Ki az a Bébi?

– Egy lány a munkásszálláson.

– Az a jampi? – kérdezi Gizi ajkbiggyesztve. Látszott az arcán, hogy rémlik neki: ő is látta már Bébist a házban, hallotta túsarkú cipőjének kopogását az udvar sárga kockáin.

– És ha jampi? – vont vállat Szöszi; kissé csípős a hangja, harcias. – Dolgozik! – tette hozzá. – Nálunk az osztályban is vannak jampik, pedig nem is dolgoznak.

– Zsóka is jampi – kapott a szón Gizi.

Már megint Zsóka! Szöszi már unta az egészet. Szerencsére hazaértek. De délután Gizi egyszerre csak megjelent Szösziék ablaka előtt és benézett. Szöszi egyedül volt otthon, a nagymama kint ült a házmesteréssel az utcán. Szólt a rádió. Az asztalon könyv és füzet, de Szöszi ott illegett-billegett a rádió előtt és tánclépéseket gyakorolt.

– Mit csinálsz? – kérdezte Gizi félénken.

Szöszi nem is válaszolt. Micsoda kérdés! Nem látja, hogy mit csinál? Nem is hagyta abba a táncot. Gizi a konyhaajtóhoz került, belépett a szobába. Állt az ajtóban és nézte Szöszi táncát.

Szöszi egyszerre csak odatáncolt hozzá, átkarolta, mint ahogy Bébi szokta őt és vitte, tanította. Gizi nevetett, mert ügyetlen volt, csetlett-botlott. Ő bizony nem kiskacsa, akinek csak vízre kell mennie, és máris úszik! Egyszer rá is estek a díványra, nagyot kacagtak.

– Nekem két ballábam van, anyu is mondta – vallotta be Gizi.

– De hát nézd... Nem nehéz – biztatta Szöszi és máris újra mutatta. Talán, ha meg tudja magyarázni a lépéseket, Gizi könnyebben megtanulta volna. Mert Gizi olyan, hogy szavakból mindent megért és megtanul. Szöszi meg olyan, hogy magyarázni nem tud, csak mutatja.

Mire nagymama bejött az udvarról, már nem szólt a rádió. Szöszi és Gizi az asztalnál ült, Szöszi írt, Gizi magyarázott. A nagymama nagyot nézett, de nem szólt, lábujjhegyen osont be, még Csöpikét, a törpepapagájt is csendre intette a kalitkában. Csitt, Szöszi tanul! Csoda történt!

Szegény nagymama! Ő a lelkét is kibeszélhette Szöszi-nek, hogy tanuljon. Hányszor elmondta neki: ha megbukol a nyolcadikban, akkor még ipari tanulónak se vesznek fel. Hányszor magyarázta: magadnak tanulsz, te lány, az a tiéd, amit megtanultál, azt soha senki nem veheti el tőled. Hiába volt minden, Szöszi csak a vállát vonogatta. Ha le is ült a könyv mellé, az esze másutt járt.

Most meg szépen odafigyel Gizi szavára. Mi ez, ha nem csoda? Tán nem is tart tovább egy napnál.

De tovább tart!

Gizi mindennap lejön, együtt tanulnak. Utána meg táncolnak, bolondoznak. Így telik el az egész április.

A nagymama nem érti, de nem szól, nehogy elriassza Szöszi kedvét.

Régen, év elején is jött ide egy kislány, Vay Nelli, hogy együtt tanuljon Szöszi-vel. Az osztályfőnökük mondta neki, hogy segítsen. Eljött az a derék kislány, de Szöszi csak morcoskodott, feleselt azzal is. Nemhogy megköszönte volna a segítséget, csak a vállát rángatta, hogy ő úgyse tudja megtanulni, kár a fáradságért. Utoljára az a kislány megelégedte, megsértődött és nem jött többet Szöszi meg még akkor is szemtelenkedett. Azt mondta: hála Istennek, hogy nem jön, engem ugyan ne tegyen boldoggá.

Ki ismeri ki magát a gyerekeken? Nagymama nem, az bizonyos. Igaz, nem is sokáig töri rajta a fejét. Van őneki elég dolga. Örül, hogy tanul az unokája, kész! Valamit sejt is. Akármilyen morcos kislány is az ő Szöszije, azért büszkeség, az van benne. Nem szereti, ha lenézik, ha sajnálják, ha megkönyörülnek rajta. Azért volt olyan kiállhatatlan Nellihez. Az is igaz, hogy az a kis Nelli ugyancsak érezte a fölényt. Adta az okosat, a nagylelkűt, elvárta volna, hogy Szöszi hálálkodjék neki.

Gizi, az más. Gizinek magának is nagy szüksége van most Szöszi-re, ő is sebzett, magányos lélek. No meg aztán, amennyivel jobb tanuló ő, annyival ügyesebb Szöszi a táncban. Szöszi is tanítja valamire Gizit, nemcsak Gizi Szöszi-t. Szöszi nem érzi már, hogy ő csak egy szegény kis koldus, akinek alamizsnát adnak. Így már nem bántja az önérzetét, hogy Gizi mindent jobban tud.

Nagymama úgy tesz, mintha semmi változást nem észlelt volna. Ez az ő ravaszsága. Annyira, hogy meg se dicséri soha a kislányt. A dicséret – nagymama azt tartja – elrontja a gyereket. Elbízta magát tőle. No, mondjuk, most talán kevesebbet korholja, ennyi az egész. Kevesebb alkalma is van rá. És hogy mégis megadja a nevelést Szöszi-nek, hogy semmiképp ne legyen olyan nagyra, május közepe táján egyszerre csak rákezdi: – Látod, látod kislányom! Ha így tanultál volna tavaly, meg tavalyelőtt, akkor most neked is lehetne jeles bizonyítványod. Te se vagy butább, mint ez a Gizi. Mindig mondtam én, hogy csak lusta vagy. Aztán mehetnél felsőbb iskolába, kerülhetnél hivatalba, irodára, talán még tanító néni is lehetne belőled. De teneked mindig falrahányt borsó volt az én szavam.

Szösi csak fel-felkapja a fejét ilyenkor és a szokásos vállvonogatással felel. Ó, a nagymama! Hogy mindig megtalálja az ő sebezhető pontját! Hogy mindig elevenére talál! Most már azt is el akarja rontani, azt a kis örömét, hogy minden tantárgyból javított, hogy biztosan nem bukik meg semmiből. Nem, a nagymama nem tud megváltozni.

– Te csak nem változol! – csattan fel a nagymama is, mert a vállrángatás azonnal kihozza a sodrából.

– Szentelen taknyos!

– Nem mehet, úgyse mehet mindenki felsőbb iskolába. Valakinek dolgozni is kell. Én úgyse mennék – felel mérgesen Szösi és könnybelábad a szeme.

Minek is, minek a tavalyi havat emlegetni? Mintha csak azt akarná a nagymama, hogy ő megint nyomorultnak, utolsónak tudja magát. Amikor az ő kis kedve úgyis olyan törékeny, változó!

Nézzük csak például a ballagást. Az egész iskola készült arra. A hetedikesek kis batyukat varrtak, rátűzték egy botocskára. Sütöttek pogácsát, azt kötötték a batyucskákba, a nagylányok, mind egyforma ünneplőben, vállukra vették és elindultak. Tele volt az iskola vendéggel. Még a szülők is sírtak, könnyüket törölgették. A lányok mind egymás nyakába borultak, kibékültek mind a haragosok. Gizi és Zsóka is kibékült. Virágillat úszott a folyosókon, szállt a dal a tantermekben; a lányok megcsókolták vörös nyakkendőjüket, mielőtt levették és elbúcsúztak tőle. Ma viselték utoljára. Pedig, de sokszor nem akarták hétköznap felvenni! Szégyellték, mert hogy ők már nagylányok. Hát ő, Szösi, nem mondta-e el ezerszer is életében, hogy utálja az iskolát? Most mégis, az ő szíve is fáj érte. Olyan különös érzés, hogy ő már soha, de soha többé nem lesz iskolás. Neki még nehezebb a szíve, mint azoké, akik tovább tanulnak. Mert ők átmennek egy másik iskolába, és minden iskola hasonlít egy kicsit a másikhoz. De Szösi, és a gyenge tanulók valamennyien, most már „az életbe” lépnek ki. Éneklük a dalt: „Az út hazámba visszavisz, filiszter leszek magam is...” Senki nem tudja, mi az a filiszter. De a dallam oly mélabús! „Fel búcsúcsókra, cimborák!” – ezt mindenki érti. Ez azt jelenti, hogy tán soha nem látják többé ezt az undok, olajzöldre festett folyosót, ahol annyit zsi bongtak, zajongtak, sugdostak, nem érzik többé az osztályok por- és krétaszagát, s talán most már sosem tudják meg, hogy kit ábrázol az a hosszú orrú, szakállas férfiarckép a lépcsőfordulónál, a falon. Szösi legalábbis nem fogja már megtudni, ha nyolc év alatt sem tanulta meg.

A búcsú maga váratlan, de egészséges szívfájást okoz. Ámde az már egyáltalán nem egészséges szívfájás, amit Szösi érez azért, mert övéi közül senki nem jött el a ballagásra. Nagymama azért nem, mert nem ér rá, nem is tudja, mi az. A mama... ő nem is tud róla, hogy legidősebb lánya ma befejezi tanulóéveit. Szösi, igaz, nem is szólt neki, eszébe sem jutott. A mama még sohasem volt az ő iskolájában. Apa sem jött el, ő sem jöhet, olyan messziről, meg biztosan dolgozik ő is. Ha Szösi szól neki, akkor talán eljött volna. De Szösi neki sem szólt, ő maga sem gondolt arra előre, hogy ez majd így fog fájni. Hogy az ő családjából senki sincsen itt! Szösit váratlanul rohanta meg a keserűség. Van itt más olyan lány is, akinek nem jött el se apja, se anyja. Más lánynak is vannak elvált szülei, sőt, még zűrösebb családok is vannak, mint az övé. De Szösi csak azokat látja, akik itt vannak, akik eljöttek. A hiányzók közül neki csak a saját családja fáj. Neki igazában három családja is van: egyszer a nagymamáék, másodszor anyáék, harmadszor apáék. Három teljes házaspár! És egyetlenegy sincs itt.

A tanárnők rengeteg virágot kaptak. Haza sem tudják vinni mind. Szösi is segített az egyik tanárnőnek, Hilda néninek, hogy behordja a sok csokrot a tanári szobába. A hosszú tanári asztal

telistele volt szegfűvel, rózsával, de még üzletben vett pipacs és búzavirág is volt ott bőven, vázában, üvegekben, még szertári edényekben is.

– Köszönöm, kislány – mondta Hilda néni, ahogy Szöszi letette a nyaláb virágot. – Válassz magadnak egyet és vidd haza, én úgysem tudok mit kezdeni ennyi sokkal...

És mert Szöszi nem mozdult, ő maga választott ki egyet, egy pipacsos-búzavirágos-margarétás bokrétát a sok közül és Szöszi kezébe nyomta.

De Szöszi még mindig nem mozdult, megköszönni sem tudta. A slágeres irkája volt az eszében. Ha azt visszaadná Hilda néni! Azt adná vissza! Hiszen ő most már nem iskolás, a régi bűn nem számít! Ha szólna, ha szólni merne! De nem mert. Hilda néni talán már el is felejtette azt a slágeres irkát. Vagy eldobta, eltűzelte. Ha megvolna, akkor úgyis visszaadná... Biztosan visszaadná, hiszen minek az őneki?

– Mehetsz, Elvira. Minden jót! – mondta Hilda néni, barátságosan, de azért kurtán, majdnem éppen úgy, mint ahogy azelőtt, ha ki akart küldeni egy gyereket a tanáriból. A tanárok nem szeretik, ha a gyerekek ott lábatlankodnak. A tanáriban maguk között szeretnek lenni, ilyenkor ők is nevetgélnek, beszélgetnek, tréfálkoznak. A sok fiatal tanárnő, de az idősebbek, sőt, a férfi tanárok is, ilyenkor nagyon hasonlítanak a gyerekekhez. Majdnem olyanok, mint a nyolcadikos lányok, amikor óra előtt csivitelnek.

Szöszi kilépett a folyosóra. A legtöbben már elmentek. A lépcsőház visszhangzott a megfáradt, boldog hangosságtól. Lent a kapu előtt még sokan ácsorogtak. Szülők, kicsi gyermeküket kézen fogva, várták a nagyobbat. Jutalomkönyveket mutogattak és nézegettek. Hát mindenki jól végezte az iskolaévet? Dehogy! Hanem azok, akik kudarcot vallottak, elbújtak. A templom háta mögött egy magányos kislány cselleng, olyan ötödikesforma. Kócos, lóg a harisnyája. Még erre a mai ünnepre sem öltöztették fel szépen. Talán senkije nincs otthon, vagy talán megbukott, azért nem mer hazamenni.

Szöszi nem bukott meg. A körülményekhez képest egészen jó a bizonyítványa. Haza is mehetne, az ő nagyszülei otthon vannak. Mégis, tétován cselleng ő is, mint az az ötödikes. Nincs kedve hazamenni. Nagymama majd fölteszi az okuláróját és azt mondja: „Látod, ha tavaly tanultál volna, akkor most nem ilyen bizonyítványod lenne, hanem olyan, mint a Gizié”. Gizi is! Hát kibékült Zsókával! Biztosan együtt mentek el.

Bement a sarki fagyfaltozóba, kért egy forintosat. Ott állt a pult mellett, lassan nyalogatta, nézegette a gyerekeket, akik a szüleikkel jöttek ide. Mire a fagyfalt elfogyott, elhatározta, hogy kimegy az apjához a Pasarétre. Mégiscsak apa a legrendesebb a családból. Őrá haragudott legkevésbé azért, mert nem jött el a ballagásra. Apa sorsa egy kicsit hasonlít az övéhez. Anya annak idején elhagyta apát. Nem apa hibája, hogy ők ilyen messzire kerültek egymástól. Apa talán még most is szereti a mamát. Nem hagyta volna el soha.

Elment a Wesselényi utcáig, ott felült az ötös autóbuszra. Visszafelé már nem lesz pénze, de majd apa ad.

A fodrászüzlet, ahol apa dolgozik, egy kétemeletes, nagy bérvilla kis előkertjéből nyílik. Ugyanebben a házban van egy fűszeres közért meg egy hentes is. Épp az az érdekes benne, hogy az üzletek előtt bokrok zöldellnek, sőt, a ház másik oldalán egy eszpresszó is van, a kertbe kirakott apró asztalokkal.

Jó hűvös van az üzletben, és még ilyenkor, fényes nyári délben is ég a villany, mert hosszú és keskeny a helyiség. Kevesen vannak. A manikűrös néni – szőkére festett, nagyon ráncos öregasszony – a saját körmeit lakkozta. A többiek traccsoltak. Csak apának volt vendége, ő dolgozott egyedül. A csipeszeket szedte ki éppen egy délceg termetű, még ülve is magas hölgy bronzsínű hajából.

– Csokolom – mondta Szöszi és megállt, illő távolságra, mert tudta, hogy apa most nem ér rá. Apa csak intett és mosolygott, hogy mindjárt, aztán a vendégével beszélgetett tovább. Apát azért szeretik a hölgyek, mert olyan jó modora van, olyan kedves ember.

– Az ilyen generálozott kocsikkal mindig baj van, művésznő – mondta éppen. – Szamosi művész úr el is adta a béemvését. Azt mondja, ha mindennap taxival megy be a városba, az is olcsóbb, mint az örökös javítás. A múlt hónapban ötezer forintot kértek tőle, pedig csak a kapcsolással volt baj.

Tehát a bronzhajú hölgy művésznő! Itt a Pasaréten sok híres ember lakik.

– Mi az újság, kislány? – kérdezte Mancsi néni, a manikűrös, hiszen az üzletben mindenki jól ismerte Szöszt.

– Papiros, fekete betűkkel – felelte Szöszi, mert úgy tapasztalta, hogy Mancsi néni szereti, ha tréfálnak vele.

Odament Mancsi nénihez és bizalmasan babrálni kezdte a szerszámait, a kis ollókat, finom reszelőket, aztán sorra kezébe vette és egyenként megcsodálta a körömlakkos üvegecskéket. Volt vagy tíz, és mind más-más árnyalat, a sötét bíbortól az opálos és gyöngyházfényű haloványakig.

– Most már bepirosíthatná az enyémet is – mondta.

– Hogyne! Mit szólnának az iskolában?

– Hol van már az iskola! – biggyesztette a száját Szöszi. –Kivégeztem! Tessék már belakkozni! – duruzsolt hízelegve és Mancsi elé dugta rövidkormú, sovány kis kezét.

– Aztán van pénzed? – tréfált Mancsi néni. De máris kezébe vette Szöszi ujjacskáit és a fejét csóválta.

– Aki a körmét rágja, az ne lakkoztassa! Prücsök!

De mert kicsi kora óta ismerte Szöszt, hát kinyitotta az egyik üvegecskét – majdnem a legpirosabbat –, aztán az ecsettel sorra, ügyesen végigsimította a körmeit. Szöszi-nek nevetnie kellett. Olyan különös, hűvös, csiklandozó volt az ecset érintése! És még különösebb volt, hogy alig egy perc múlva, mintha tíz vér-csepp csillogna mind a tíz ujja végén. Rácsodálkozott, mozdítani sem mert. Mintha nem is az ő keze volna! Ha nagymama ezt meglátja! De az ijedtséggel együtt mindjárt feléledt benne a csakazértis. Ő most már nagylány. Igazi nagylány.

Apjától nincs mit félni. Apa sohasem szólna semmiért. Igaz, ritkán látják egymást, de ha együtt vannak, akkor apa olyan, mint egy falat kenyér. Pénzt ad, sütit vesz a lányának és folyton azt kérdi: akarsz málnaszörpöt? Akarsz moziba menni?

Most is első dolga volt, hogy amikor a bronzsínű művésznővel végzett, karon fogta nagylányát, átmentek a ház másik oldalára, az eszpresszóba. Délidőben ott is kevesen voltak, majdnem minden asztal üres. Tejszínhabos sarokházat rendelt Szöszi-nek és kérdezte, mi újság.

– Nem buktam meg! – mondta erre Szöszi. – Hétfőn már mehetek dolgozni!

– Ejha! – mondta apa és kissé megdörzsölte kopaszodó homlokát, mint aki egészen megfélekedzett arról, hogyan múlik az idő. – Persze! Majd telefonálok Tóninak.

Tóninak hívták annak a fodrászüzletnek a vezetőjét, ahova Szöszit most majd felveszik. Régi barátja apának. Olyan ember az is, mint egy falat kenyér. Apa már máskor is mondta ezt, s most újra elismételte, hogy milyen derék gyerek ez a Tóni. Apa mindig fiúnak és gyerekeknek nevezi a felnőtteket is, ez a szokása. Önmagáról is úgy beszél, mintha fiú volna. Szöszi nem tudja biztosan, hány éves az édesapja, de azt tudja, hogy már közel jár az ötvenhez. Sokkal idősebb a mamánál. Hullik már a haja és ráncos az arca. Második felesége még nála is öregebb, majdnem olyan öreg, mint a manikűrös Mancinéni, de azért apa nem veszi tudomásul az idő múlását.

Szöszi lassan ette a tejszínhabos sarokházat, de mégis elfogyott, aztán a szóból is kifogytak. Apa fizetett. Először a zsebében keresett aprópénzt, de mert nem volt nála elég, elővette fehér köpönyege alól, a nadrágja hátsó zsebéből, a bőrtárcáját és százast váltott. A visszajáró pénzt odatolta Szöszi elé. Mindet. Pedig majdnem nyolcvan forint volt.

Szöszi elpirult örömeiben.

Apa látta, hogy elpirul. Már éppen el akarta tenni a tárcáját, de akkor gondolt egyet, kivett még egy százast és azt is Szöszi elé tette.

– Mert jól vizsgáztál!

Szöszinél nem volt táska, csak egy picike piros erszény a szoknyája zsebében. Abba a pici erszénybe nem lehet annyi sok pénzt begyömöszölni. Kinyitotta hát a bizonyítványát – és abba tette bele szépen a százast, a húszasokat, meg a tízeseket.

Apa aztán elkísérte a buszmegállóig, megcsókolta. Jött a busz, Szöszi felszállt és onnan kiáltotta vissza: – Telefonálg ám Tóninak!

Apa visszaintett, hogy nem felejt el.

Szöszi szorította, szorította a pénzzel bélelt bizonyítványát. Örült és szorongott. Lám, jól tette, hogy apához jött ki. De majd a nagymama... Lesz szidás, hogy hol voltál, már azt hittem, elütött valami. És a pénzt is elveszi, csak az aprót hagyja Szöszinél, de még azt is prédikációval. Hogy ne fagyaltozd el az egészdet, majd „megfáj” a torkod. És dugdoshatja előle a körmét is. Tán legjobb volna, ha lemosatná.

Leszállt a buszról a Nagydíófa utca sarkán és lassan bandukolt hazafelé. Befordult az ő utcájukba. Aházbeli Vida gyerekek rohantak el mellette görkorcsolyával. Nagyokat rikkantottak a szembejövőkre. Szöszivel meg úgy tettek, mintha neki akarnának menni, hogy feldöntsék és csak az utolsó néhány centiméteren kanyarodtak el, hangos füttyögetéssel. A szintén házukbeli Kocsis Miki, egy eleven, komisz kis elsős, elébe állt: – Adj egy forintot... Jelvényt akarok venni.

Máskor is kért Szöszitől pénzt, mindenkitől kért, akitől valaha, csak egyszer is kapott. Szöszi tíz esetben kilencszer azt mondta neki: hoogyne, de néha mégis adott. Most is adott. Miki eliramodott a forinttal. Most majd két hétig nem lesz nyugta tőle.

Ahogy tovább indult, megakadt a pillantása azon a lila kosztümön, amely már április óta ott függ a vegytisztító kirakatában, százharmincért Bébi már megvette volna, de nem jutott rá, mert cipőt kellett vennie, meg fürdőruhát. Más vevő meg tán azért nem akadt rá, mert hogy olyan kicsi; csakis szünyogtermetű bakfisoknak jó, meglett nőben ritka az olyan, akire rámenne.

Nem is gondolkodott, belépett. A szoknyát csak úgy magához próbálta, a kabátot felvette. Megnézte magát a tükörben. A kövér szőke nő, aki az ablak előtt a harisnyákat javította, azt mondta, épp jó, derékban még egy kicsit jobban is be lehet sveifolni. Meg hogy prima külföldi anyag, a hölgy, aki behozta, csomagban kapta Brazíliából. Szősi kifizette a százharmincat, aztán feltartott fejvel indult hazafelé, karján a lila braziliai csodával. Az előbb még attól is rettegett, hogy mit szól a nagymama a piros körmökhöz. Most meg még a tetejébe ez a ruha is...

Nagymama kint ült a kapu előtt.

– No, hála Istennek... Csakhogy hazataláltál... Hát az meg miféle rongy a karodon?

– Apa vette – mondta Szősi haloványan és dacosan.

Nagymama összecsapta a kezét és lekapta Szősi karjáról a szoknyát meg a kabátkát. Összeforgatta, a világosság felé tartotta. Közben szüntelenül szidta Szősi apját, azt a kelekótya svihákot. Annak is több esze lehetne, tudhatná, hogy ilyen szín egyáltalán nem való egy kislánynak.

– De hiszen ez itt van már három hónap óta a pucérájban – mondta kajánul a házmesterné.

Több se kellett a nagymamának. Szóval, hazudtál? Nem is apád vette? De igenis, hogy ő vette, ő adta rá a pénzt. No, jó, a nagymama nem akart tovább patáliázni a házmesterné előtt, úgyis olyan pletykás szájú asszony, mindig azt lesi, mit csinálnak a lakók. Majd ő megfesteti ezt a vacakot és lesz belőle egy rendes sötétkék kosztüm, mert az anyaga nem rossz. Ezzel feltápáskodott a kisszékről és indult befelé. Szősi fogta a széket, vitte utána. A lila ruhát a nagymama nem adta ki a kezéből.

A bizonyítványról egész délután szó sem esett. Nagymama egészen elfeledkezett róla, Szősi meg nem hozta elő. A nagymama azt latolgatta, hogy van a Nyugatinál egy festéküzlet, ott néha lehet jobb fajta ruhafestéket kapni. Mert házilag festi meg, no persze, a pucérájban tán még negyven forintot is elkérnének érte.

Szősi a bizonyítványt, a benne maradt pénzzel együtt, betette a fiókjába, ahol nyolc év óta a könyveit meg az irkáit tartja. Hallgatta a nagymamát; most éppen arról faggatta Szősit, hogy mennyibe került ez a vacak, és hogy biztosan nem ért meg annyit, annyi pénzért már valami sokkal rendesebbet is vehettek volna, kislánynak valót. Szősi csak ült, behorgasztott ujjakkal, hogy vörös körmeit a nagymama meg ne lássa – és valami érthetetlen csüggedés és szomorúság vett erőt rajta. De miért is? Hiszen a nagymama nem is bántotta. Az fájt talán, hogy megfesti a braziliai lila csodát sötétkékre? Dehogyan! Szősi nem is bánta. Sőt. Valahogy egyet is értett ebben a nagymamával. Ő igazában talán nem is venné fel azt a lila csodát. Legalábbis, nem biztos, hogy felvette volna. Azért vette meg, mert a kirakatban tetszett, és mert... mert... csak azért is bosszút akart állni azokon, akik parancsolgatnak neki, akik mindent megtiltanak és mégis olyan keveset törődnek ővele. Ma nehéz napja volt, nagyon viharos napja. Talán csak a fáradtságtól ilyen szomorú és csüggedt most, hiszen reggel óta annyi minden történt vele. Pedig mennyire várta ezt a napot, ezt a nagy napot, amikor végleg hátat fordíthat az iskolának! Nagy erőfeszítéssel végre kijárta, elvégezte a nyolcadikat,

még hozzá sikerrel, de semmi sem változott. Annyi az egész, hogy vörösre festették a körmét és megvette ezt a lila csodát. Ezt is csak daczból. Sírni tudott volna, részben azért, mert úgy érezte, igaza van a nagymamának. Igaza van abban, hogy százharminc forintért sokkal csinosabb nyári ruhát vehettek volna az állami áruházban. Ő ebben is olyan szerencsétlen! Másokon akar bosszút állni és saját magával babrál ki...

És akkor beállított Bébi, nagyvirágos szoknyában, halványkék nájlónblúzban, ami olyan átlátszó volt, hogy no. Azért jött, hogy egy ötöst kérjen kölcsön a nagymamától, becsszóra csak négy napra, elsejéig, mert egy vasa sincs és nem mehetne ma este „csörögni”.

Már nem először kért pénzt nagymamától. És mert mindig megadta, nagymama most sem tagadta meg tőle, csak összeszidta egy kicsit. Hogy miért nem osztja be jobban a pénzét, őneki semmi köze hozzá, csak mint idősebb mondja. Nem jó rászokni a kölcsönkérésre.

Bébi hálásan köszönte a pénzt, mókásan csókot dobott a nagymamának, aztán ránézett az asztal sarkánál gubbasztó Szöszi-re.

– Hát te miért vagy olyan búval bélelt? Talán megbuktál? Ne törődj velem!

Bármilyen nyegle módon, mégis Bébi volt az, akinek eszébe jutott, hogy Szöszi ma kapta meg a bizonyítványát. Nagymama is felkapta a fejét.

– Az ám – mondta. – Jómadár! A bizonyítványt meg se mutattad!

– Hát mert nem kérte – felelte Szöszi. – Nem buktam meg!

Ne féljen! Csak oroszról van számtanból van kettesem, a többi hármás.

Nagymama elérzékenyült. De nem akarta, hogy lássák rajta.

– Látod, milyen haszontalan portéka ez? – kérdezte Bébitől. – A jó hírrel először ahhoz a szellel bélelt apjához ment. Mert az a jó neki! Azért, mert mindent ráhagy, mert adja a gavallért. De csak volnál ráutalva, majd nem tudom, mi lett volna belőled! Mert az többet érdekel, mint én, aki dolgozom rád pendelyes korod óta. Az jó, de én rossz vagyok!

Hiába nem akarta, a nagymama szeme könnybe lábadt. Ha most Szöszi felugrott volna és odaszalad, odasimul hozzá! Ha megöleli, megcsókolja, mint ahogy nagymama szeretné, és ahogy félig – meddig Szöszi is szeretné! Ezek azok a pillanatok, amelyekben Szöszi úgy érzi, mintha őt kettévágnák. Mert egyik fele odahúzza a nagymamához. Egyik fele szeretne vele sírni és utána nevetni, egyik fele szereti a nagymamát. A másik fele azonban nem hagyja. Hogyisne, még mit nem! Hiszen igazában nagymama most is csak szidja őt, még a gyöngédségét is szidásban fejezi ki. Meg apát is szidja, és soha semmivel nincs megalégedve. A nagymama is olyan, mintha kettőből volna összegyúrva: jósból és mérgeességből. Szöszi is olyan. Talán mindenki. Apa és anya is olyan, csak hogy őket Szöszi nemigen ismeri a tüskés oldalukról.

Bébi csak nézte őket azzal a kormos pillájú szemével és egyszerre csak azt mondta: – Nagymamuska! Elengedhetné ezt a lányt a tánciskolába. Jöjjön el maga is! Bizisten! – tette hozzá biztatón, mohón és jó szívvel.

– Micsoda? – kérdezte nagymama. Szöszki még meg sem tudott szólalni, és nem is mert volna. Nagymama tiltakozó felkiáltásában azonban csak igen kevés volt a felháborodás. Bébi ezt tüstént észrevette.

– Ne gondolja ám, hogy az olyan link hely. Jöjjön és nézze meg! Rendes srácok járnak oda, és sok lánynak eljön a mamája. Leül szépen és beszélget. Megérdemli ez a lány a jó bizonyítványért!

Nagymama Szöszire nézett. És ez a pillantás csodát tett. Szöszki megértette, hogy a dolog nem reménytelen. Nagymama, ha még egy kicsit kérik, ha nagyon kérik, megteszi. És most egyszerre győzött Szösziben a jobbik fele. Hogy volt ebben egy kis álnok hízélgés is? Ha volt is, csak picike. Drága, édes nagymama! A morcos kislány felpattant, odarepült, mint egy pillangó, ráfonódott a nagymamára: – Nagyanyókám, édes, drága, egyetlen nagymamuskám!

Nagymama felvette a fehér karikás fekete flokonruháját Szöszki fésülte a kontyát, Bébi azalatt a féltve őrzött fekete félcipőjét fényesítette. Szöszki fölvetette a legszebb nyári ruháját, a világoskék pikét, amelyen fehér és sötétkék babák vannak, fogják egymás kezét és körbe táncolnak. Gyerekes minta, de csak közelről látszik, messziről nem. Bébi visszaszaladt és áthozta nagy szemű piros gyöngysorát Szöszki nyakára. Aztán bepúderozta Szöszki orrát. A száját is ki akarta festeni, de azt már nagymama nem engedte. No, mindent nem lehet egyszerre! A vörös körmöket már úgylis észrevette a nagymama, de most csak annyit mondott: – Te majom! – és nevetett rajta. Úgylis tudta, hogy odakint az apjánál festették be Szöszki körmét.

Míg készülődtek, előkerült a nagypapa. De nagymama időt se hagyott neki, hogy igazában elcsodálkozzék, harciasan Szöszki védelmére kelt: – Hadd, menjen a tánciskolába. Miért, hát mi van abban? Fiatal lány, elvégezte az iskolát. Ajövő héten megy dolgozni. Talán besavanyítsuk? Az én időmben az ilyen lányokat már házasították. Elég butaság volt. De a szórakozás, a mulatság, az kell a fiatalnak!

3

Szöszki szereti az üzletet, és ennek következtében Szöszit is szereti az üzlet. Nemcsak a dolgozók, a segédek, a lányok és Tóni bácsi, hanem még a piros szárítóbúrák, a kassza, a fogas, a székek, az ablakban fonnyadozó csüggedt fikuszok is, vagyis az egész berendezés. Kétoldalt a sok nagy tükör barátságosan sokszorozza meg a kislány vékonyka termetét, ahogy ide-oda röpköd a tágas, teremnek is beillő üzletben.

Az üzletet reggel fél hétkor nyitják, Szöszki az első mindig. Amióta nem az iskolába, hanem ide kell jönnie, sokkal gyorsabban és frissebben ébred. Ahogy kinyitja a szemét, eszébe jut az üzlet, mintha előre érezné a sampon, a kölni meg a hajfestékek fanyar szagát, mintha fülébe duruzsolna a szárítógépek meleg bugása – és máris ugrik ki az ágyból. Magától is felébred, nagymamának nem is kell mindig keltenie. Mosdik, öltözik, megy, repül az üzletbe. Nem ácsorog sehol, nem nézeget. Ha nyitás előtt ér oda, türelmesen álldogál a zárt ajtó előtt, kedvtelve csodálja a széles sugárúton suhanó autókat. Ilyen korán reggel még túlkölés nélkül és gyorsan hajtanak. A verebek egyik reggelen minden fát ellepnek; annyian vannak, hogy csiripelésük az utcai szobákban alvókat biztosan felébreszti. Máskor azonban egy fia sincs belőlük, üresek a fák, a kora nyári zöld levelek élvezik a csöndet és nyugalmat.

Nyitás után szellőztetés, söprés következik az üzletben. A gázkészülékekből folyik a meleg víz, a zöld gumiszőnyeget egykettőre fel lehet törölni.

Azért nyitnak ilyen korán, mert a dolgozó nők közül sokan ilyenkor jönnek. Gépíró-kisasszonyok, hivatalnoknők, akik nyolc órára, fél kilencre járnak munkába, és még előtte fényesre mosatják, csinosra fésültetik hajukat. Háziasszonyok is jönnek ilyen korán, hozzák a piaci kosarat, utána vásárolnak. Öreg nénik is, akik vékonyka ősz hajukat mosatják. Később, kilenc és tíz óra tájban másféle hölgyek jönnek; elegáns dámák, ügyvédnek, orvosnak, meg a közeli színház művésznői. Ide is járnak hírességek, akárcsak apához, a Pasaréten. A legédesebb köztük a fiatal, aranyhajú énekes-primadonna. Az egész üzlet lázba jön, ha ő belép kis kutyuskájával. De még jobban imádják azt az öreg művésznőt, aki délelőttönként nadrágban, festetlen arccal, hanyagul bekötött fejjel jár le hozzájuk. A kozmetikában masszíroztatja az arcát és közben színházi pletykákat mesél. Milyen aranyos asszony! És egyáltalán nem látszik meg rajta, hogy már hatvan éves. Letagadhatná, de még kérkedik is vele. Úgy beszél, mint egy csibész: „Vén vagyok én már, édes gyerekeim! Némelyik országúinál is vénebb!” Hogy mennyi érdekes nő jár ide! Szöszi szerint sehol, a színházban sem lehet olyan jól szórakozni, mint az üzletben. Mert mindenki másféle, és itt, a fodrásznál, beszélések a nők. Még az előkelő hölgyek is! Elmesélik, hogy hova mennek nyaralni, hogy hol lehet kapni valódi ausztrálgyapjúból készült szövetet, de még a gyereknevelésről is szó esik néha.

Az igazán kedves, állandó vendégek inkább délelőtt járnak be. Ezért Szöszi jobban szeret délelőttös lenni. Délután már több a futó vendég, akit senki nem ismer. Bejönnek, olvasnak, nem beszélgetnek senkivel, várják, hogy sorra kerüljenek, aztán fizetnek és mennek. Közöttük is van olyan, aki évek óta jár ide, az arcát ismerik, de semmit sem tudnak róla. És az öltözködésről sem lehet mindig megállapítani, hogy kicsoda az illető. Néha egészen egyszerűen öltözött nőkről kiderül, hogy magas állású vezetők. Így például véletlenül tudták meg, hogy egy kontyos, középkorú asszony, aki mindig sötét kabátban jár, és télen egyszerű, öreges barna gyapjúkendővel köti be a fejét, miniszterhelyettes! Egyetlenegyszer autóval jött, de csak éppen hogy kiszállt a kocsiból, az autó már el is ment. De ez elég volt ahhoz, hogy Marcsa, az egyik lány, kinyomozza, hogy kicsoda. És sajnálkozva csodálkoztak azon, hogy ilyen „snassz”. Neki igazán lehetne csupa ausztrálgyapjú pulóvere és annyi „nyugati” holmija, amennyit csak akar. Utazik külföldre eleget! És mégsem „ad magára”. Pedig nem is öreg. Hát nem különöseks az emberek? A kis Mihályiné, egy főpincér felesége, százszor különbül öltözködik, mint ez a miniszterhelyettes-asszony.

Idejár az üzletbe például Lajosffy tanárnő is. Ő a délelőttiekhez tartozik, mert festeti a haját, ahhoz pedig idő kell, azt jobb délelőtt lebonyolítani. Festés után Szöszi mosta meg a haját. Igazán nagyon különös és érdekes volt, hogy ő, Szöszi csutakolta azt az okos fejet. Jól megdörzsölte mindenütt, érezte a koponya finom kis dudorait. Lajosffy tanárnő lehunyta a szemét mosás közben, nehogy a szappan a szemébe menjen. És amikor készen volt, egy forint borraivalót akart adni Szöszinnek, de Szöszi tőle nem fogadta el. Nem, semmiképp, a volt osztályfőnökétől! Mástól igen, hogyne, természetesen, de épp tőle?

Nincs ő arra rászorulva! Alig néhány hete dolgozik, és máris megkeres naponta tíz-tizenöt forintot is, csupán csak borraivalóból. Nagymama nagyon büszke erre. Dicsekszik a házban, hogy milyen ügyes az unokája. Ilyen fityfiritty kis tanulólányra nem mindenütt bízzák rá azonnal a fejmosást! De Szösziire bátran rábízhatják. No, meg aztán Tóni bácsi, a vezető is pártolja.

Eljött hát annak az ideje is, hogy nagymama végre dicsekszik ővele! Eljött az az idő, hogy mindenki csak dicséri. Olyan az ő helyzete itt az üzletben, mint a legjobb tanulóké volt az iskolában. És természetesen olyan otthon is. Nagymamának most már nem kell faggatnia, ha hazamegy. Az iskolában történelekről egy szót sem beszélt, most bezzeg mesél és mesél. A művésznőkről és a civilekről. Hogy Gabi, az egyik igen ügyes fodrászkisasszony, két jegyet kapott megint az új operetthez. Hogy ő, Szöszi, dupla feketét hozott ma az eszpresszóból a főorvosnénak; ezért egy forintot kapott, meg egy kabátra tűzhető kis mütyürkét: esernyőt ábrázol.

Hát minden szép és jó abban az üzletben? Szöszinek igen. Meg sem érti, hogy egyesek mégsem szeretnek ott dolgozni. Zoli, az egyik segéd, noha sokat keres – mert neki nem egy forintokat adnak borraavalóul! –, mindig azt az időt emlegeti, amikor még maszek volt. És átkozza magát, hogy feladta az üzletét az adó miatt és eljött ide. Egy Magda nevű fiatalasszony Soroksárról jár be az üzletbe és sokszor sír, hogy nem bírja a strapát, otthon három gyereke van, és az anyósával lakik társbérletben, de az semmit sem csinál otthon, még a port sem törli le. De a legszomorúbb az egész üzletben a pénztáros kisasszony, egy Lujzi nevű lány. Őt is most vették fel, az idén érettségizett, tizenhét éves. Muszáj volt neki idejönni, még örült is, hogy munkát kapott, mert nagyon szegények, beteg a papája. De Lujzi nagyon szerencsétlen. Zongoraművésznő szeretett volna lenni, de nem tanulhat tovább. Utálja az üzletet, hogy mindig annyi haj hever a földön, és ki nem állhatja a nőket, akik idejárnak, a tükörben nézegetik magukat, fecsegnek mindenféle hiábavalóságról, mintha az élet fenéig tejfel volna, pedig az élet szomorú. Lujzi csak sóhajtozik. Az egész üzlet sajnálja őt, mert csakugyan rossz lehet neki, ha egyszer zongoraművésznő szeretne lenni, és nem lehet az. De haragudnak is rá, azért, hogy annyira utálja az üzletet. Rossz ránézni a fancsali képére, mondják. Különbnek tartja magát a többinél. Soha nem traccsol velük. Ha beszél, akkor panaszkodik, de sokszor naphosszat ül a kasszában, és hallgat, mint egy elátkozott királykisasszony.

Szöszi együtt tart a többiekkel, vagyis: egy kicsit sajnálja Lujzit, meg haragszik is rá.

Amióta Szöszi itt van az üzletben, a tulajdon mamája is idejár, ebbe a fodrászüzletbe, minden hétfő délelőtt. Azért jár hétfőn a fodrászhoz, mert vasárnap strandra mennek, és a strandon mindig tönkremegy a frizurája. Szöszi is hívta, hogy menjen velük vasárnap a strandra. De Szöszi nem akaródzott. Úgyis csak a kicsikre kell vigyáznia. Ismeri már tavalyról! A strandon vasárnap nagy a láрма. Nemcsak a strandolók lármáznak, hanem a megafon is egész nap recseg. Sándor bácsi, a mama férje, egész nap ultizik, és sohase elég jó neki a koszt, amit a mama kihoz. Veszekszik a mamával. A mama nem hagyja magát. Nem hozhat rántott csirkét, mert nagy a család, az nagyon sokba kerülne. Végül Sándor bácsi bemegy a strand-vendéglőbe ebédelni, a mama meg sír, és még a körözöttes kenyérből sem akar enni. Szöszi tehát nem kívánczik a mamával a strandra. Tavaly még elment velük, úgyse volt más szórakozása. Idén azonban más a helyzet. Vasárnap már délután háromkor kezdődik az osztánc a tánciskolában. A nagymama már nem is megy vele, elengedi Bébivel, csak az a kikötése, hogy este hétre otthon legyen. Délután háromtól este hétig, ez épp elég – a nagymama szerint – egy kislánynak, aki még tizenöt éves sincs.

Szöszi őszintén megmondta a mamának: a tánciskola miatt nem megy a strandra.

– Ó, te kis komisz! – mondta erre a mama, de nem haragudott, mert jó szíve van. Csak ült a tükör előtt – Szöszi épp a csipeszeket szedte ki a mama hajából –, és sóhajtott.

– Már te is a magad életét éled! Te sem törődsz velem!

Szöszi szépen megfésülte a mama fényes fűrtjeit. Más vendéget még nem fésült, csak a mamát... De Tóni bácsi és az egész üzlet láthatta, hogy ért hozzá, könnyű keze van, ez a legfontosabb a fodrásznál.

Egyik hétfőn a mama egy kis csomagot hozott Szöszinek az üzletbe. Egy taftruhácska volt abban, egy szűk derekú, bő szoknyájú, igazi táncruhácska, bordó és zöldes színekben játszott. Kibontották, az egész üzlet megcsodálta. A ruha a mamáé volt. Egy kicsit kivágott, de ha a vállát felemelik, jó lesz Szöszinek. A szoknyáján van egy folt, bor cseppent rá, sajnos, a tisztító nem tudja kiszedni belőle. De ha egy kicsit bevarrják, akkor eltüntethetik belőle a foltot, és Szöszinek még akkor is elég bő lesz.

A nagymama még aznap este bevarrta a szoknyát, felemelte a ruha vállát. Szöszi, mint egy kis páva, úgy vonult benne végig a következő vasárnapon az udvaron. Bébi kölcsön adta egy túsarkú fekete cipőjét, azt vette fel hozzá.

– Hiszen járni sem tudsz benne! – nevetett a nagymama.

De Szöszi csak ment, feltartott fejjel. Az igazat megvallva, furcsa volt a túsarkú cipő; valahogy emelgetnie kellett a lábát, mert úgy érezte, hogy a sarka megakad az udvar sárga kőkövökben. Erre az alkalomra száját is kifestette, haját pedig nagylányosan a búbjára fésülte, jó magasra. Vörös száj, vörös körmök, tornyos frizura, suhogó ruha... Nagymamának egyre nevetnie kellett. Mintha egy kis piszkafát öltöztettek volna maskarába! Mint egy kis madárijesztő! De csak nevetett rajta, nem ígért pofonokat. A házmester néni meg is magyarázta: – Mit csináljak? Dolgozik egész héten, szépen hazaadja a pénzt is. Tiltsam meg neki? Úgyse hallgat rám! Meg aztán, ha ebben találja a kedvét... Ilyen ez a mai fiatalság! Ezzel még nem tesz kárt se magában, se másban.

Nagypapa már sokkal mogorvábban nézte a dolgot, de csak legyintgetett. Majd megjön az esze, majd csak benő a feje lágya! Hiszen szem előtt van a kislány! A tánciskola itt van szemközt. Ha nagymamáék vasárnap délután kiülnek a kapu elé, az utcára, hallják a zenét, még Szöszi is látják, ha tánc után, a rövid szünetben, kihajol a tánciskola szélső ablakán. Odagyűlnek az ablakhoz levegőzni, mert borzasztó meleg van a teremben. Gondolni való, ilyen meleg nyári délutánokon! Az a sok fiatal test! De bánják is azok! Reggelig sem fáradnának ki, pedig a zene nagyobb részét gyorsat játszik. Ilyen helyen, ahol csupa húsz éven aluli gyerek gyűlik össze, jó alaposan ki kell fárasztani a népet, hogy végre pihegve megálljanak. Ezt a zenekar is tudja. Még így sem akarják abbahagyni! Még így is hosszúnak találják a legrövidebb szünetet is!

Öt óra körül van egy hosszabb szünet is, olyankor sokan lejönnek az utcára. A lányok karonfogva sétálgatnak, a fiúk csoportba verődve inkább egymás közt beszélgetnek. Mihelyt nem táncolnak, ezek a táncosok nemigen tudnak mit kezdeni egymással, az udvarláshoz nem értenek. Igen kevés az olyan fiú, aki a lányok, igen kevés a lány, aki a fiúk kedvéért jár ide. Ők igazában csak táncolni szeretnek, de azt aztán, igaz, mértéken felül. Olyan ezeknek a tánc, mint más gyerekeknek a sport, a foci, vagy kisebbeknek a futkározás, karikázás.

Egy csapat fiú fenn marad a teremben a szünetben is, kiülnek az ablakba, tökmagot esznek és kiköpik a héját az ablak alatt húzódó bádorpárkányra. Nyerítve nevetik a galambokat, mert azok bólogatva odasétálnak és oda-odacsípnek az üres héjakhoz. Ebből is látszik, hogy gyerekek ezek még! És ahogy a zenekar ismét hangolni kezd, futnak, szaladnak mind, nehogy egy taktust is elmulasszanak.

Este hétkor aztán Szöszi hazacsetlik-botlik. Piros a képe, ragyog a szeme. Leül a díványra a hűvös szobában, lehúzza a magas sarkú cipőt, tornáztatja a lábujjait. Minden tagja bizsereg a fáradtságtól,

de azért most is dudorássza az átszűrődő dallamokat. Mert a többiek, a nagyobbak, még persze maradnak. Azok végigtáncolják az esti műszakot is. Csak engedné a nagymama, Szöszki is belebújna újra a túsarkú cipőbe. Mert tánc közben őneki soha, de soha nem fáj a lába – mindig csak utána fáj.

– Olyan vagy te, kislányom, mint némelyik versenyló – magyarázta egyszer nagypapa. – Én láttam olyat, hogy amikor az istállóból kivezették, valóságos gebének látszott. Azt gondoltad volna, még kettőt lép és összerogyik. Hanem aztán, ha bemelegedett, ha indult a verseny, repült, mint a szélvész.

– Hát én gebe vagyok? – felelte Szöszki, egy kicsit sértődötten, mert minden célzás a soványságára nagyon fájt neki. Mégsem sértődött meg igazán, hiszen a nagypapa ezt nem rosszból mondta. Nagypapa szelíd ember és nagymama is nagyon megszelídült mostanában. Szöszki hálát érzett irántuk, amiért így megértik őt, hogy nem tiltják el tőle azt, amit ő olyan nagyon szeret. Nagymama hétről hétre engedékenyebb. Lám, most már azt sem bánja, ha kifesti a száját. Sőt, még a házbeli rossz nyelvek ellen is védelmezi unokájukat. Szöszki tudja, látja, hogy sokan megbotránkoztak az ő gyors átváltozásán. Nemcsak a házmesterék tesznek megjegyzéseket, mások is.

Egyik szerda délután például – mert szerdán is van ösztánc, hat órakor kezdődik – a kapualjban találkozott Som Gizivel meg a mamájával. Gizi alig köszönt, csak foghegyről egy szervuszt, és úgy rábámult, hogy az már illetlenség. És a mamája is! No persze, a túsarkú cipő, a suhogó ruha, a festett száj meg a többi... Gizi ugyanakkor lapos sarkú fehér szandálban és kék pettyes fehér kartonruhában, két ágba font hajjal...

Máskor meg az első emeleten lakó orvos, aki kicsi kora óta jól ismerte Szöszit, egy hétköznap reggel rászólt: – Nohát! Szösszentyű! Alig ismertelek meg. Micsoda démon lettél!

Mert tréfás ember a doktor, azért nevezte Szösszentyűnek, és valószínűleg démonnak is.

Szöszki most már hétköznap is kifestette a száját, nemcsak a tánciskolára. Nem hagyott békét a nagymamának, vettek egy magas sarkú cipőt is. Hát csak nem hordhatja örökké Bébiét?

A frizuráját meg úgyszólván háromnaponként változtatta. No, ez igazán a legkevesebb! Legalább gyakorolja magát. Néhányszor maga Tóni bácsi fésülte meg, mókából. Dicsérte is a haját. Azt mondta: – Amilyen kis nyeszlett kukac vagy, a hajad olyan szép. Akármilyen szép, ha nem a hajad szíjja ki az erőt belőled!

A hét elején „hűtlen asszony” frizura, a hét végén lófarok. Ámde ha megnézett egy francia vagy egy olasz filmet, másnap reggel az üzletben, amikor csönd volt, és söpörnivalót sem talált, rögtön odaállt a tükör elé és próbálgatta a filmben látott frizurákat. Nem sokat gondolkodott, elől lenyírt egy jó darabot a hajából, hogy a homlokára hulljon, mint annak a francia színésznőnek. Aztán egyszerre csak odaállt Tóni bácsi elé, hogy ő szeretné a haját feketére festetni. Megfizeti, mint akárki.

– Nem lehet – nevetett Tóni bácsi. – Utóvégre Szösszinek hívnak!

– De Tóni bácsi!

– Szó sem lehet róla! – mondta most már erélyesen az öreg. – Tönkreteszed a hajadat, te kis mafla! Hány nő örülne, ha olyan szőke volna természetből, mint te vagy!

Szöszki duzzogott és még tovább feleselt. Hogy mit törődik azzal Tóni bácsi, mi lesz az ő hajával. A haja az övé, vagy nem? Tóni bácsi csak nevetett.

– De fölvtágták a nyelvéd! – mondta szeretettel.

– Majd elmegyek egy másik fodrászhoz és befestetem – nyelvelt Szöszki.

– No, akkor ide többet be nem teszed a lábad – ígérte Tóni bácsi.

– Dehogynem! – hánytavetette magát Szöszki, hogy az utolsó szó az övé legyen. Persze, ez csak olyan játékos szemtelenség, mert dehogynem menne másik üzletbe hajat festetni. Nem olcsó multság, meg aztán... van is abban valami, amit Tóni bácsi mondott. Hízelt neki a dicséret és a bók, amivel szökeségét illette. Őrajta is van tehát valami szép! Csak azért nyelvelt, csak azért vágott vissza mindig, mert itt az üzletben az tetszik az embereknek. Szidják a nagyszájúságát, de nem komolyan ám, á, dehogynem! Ha kedvelik, ha szeretik, az a szorgalmán és ügyességén kívül épp ezért van, a cserfességéért, azért, hogy olyan jól felvtágták a nyelvét. Ilyen kislány való ide, nem is valami szende, sóhajtozó kisasszony, mint Lujzi a kasszában! Maga Tóni bácsi, és minden segéd meg a nők is, mind olyan bizalmaskodóak, tréfásak, csípős nyelvűek. Ami pedig nagymamát illeti, hát ő is jobban szereti ilyennek az unokáját, mint rosszkedvűnek, harapósnak, durcásnak.

Mert, ugye, mint olyan gyakran és oly sokan mondják, nem vagyunk egyformák, de nem is lehetünk. Lajosffy tanárnő méltóságjeljes, feddhetetlen magatartásával vívja ki a körülötte élő emberek megbecsülését, Nájlon Bébi meg a szemtelenségével, erőszakosságával. Lajosffy tanárnőt és Nájlon Bébit igazában nem is szabadna egy napon emlegetni. Pedig hát mind a kettő ember, nő. Bármilyen nagyon különbözzenek is egymástól, azért meg is egyeznek néhány dologban. Minden ember arra törekszik, hogy boldoguljon, hogy helye legyen a nap alatt. Szöszki hiába is választaná példaképének Lajosffy tanárnőt. Soha, de soha nem érhetné el, nyomába sem léphet. Bébit sem követi mindenben, például nincsenek udvarlói, és nem is akarja, hogy legyenek. Őt a fiúk egyelőre nem érdeklik. Hanem azért Bébi mégiscsak közelebb van hozzá. Amit Bébi tud, azt ő is megtanulhatja, jószerint meg is tanulta már. Amilyen gyorsan elsajátította a rock and rollt, ugyanúgy kiváló haladást ért el a hányavetiségben. Neki is örömet szerez, hogy meghökkenti az embereket öltözködésével, frizuráival. Hadd szörnyülködjenek, hadd csapják össze a kezüket, amiért ő kifesti a száját. Hát aztán? Mi közük hozzá?

Július elsején lépett be az üzletbe, és alig négy hét alatt annyit tanult, annyit változott, mint azelőtt két év alatt sem. Már nagyon otthonosan mozog, mindennek tudja a helyét, majdnem minden vendéget ismer, őt is ismerik. Az iskolában nyolc éven át jelentéktelen maradt, Varga Elvira maradt. Itt, az üzletben már az operettprimadonna is Szöszkikének szólítja.

És akkor, amikor ő ilyen vígan éli világát, amikor oly kellemesen és kedvesen szállnak a napok, egyszerre csak előáll a mama és Sándor bácsi, a mama férje, hogy menjen velük nyaralni a Balatonra.

Vasárnap délelőtt- július utolsó vasárnapján – egyszerre csak beállítottak nagymamáékhoz. Sándor bácsi maga is eljött. Ez nagy ritkaság, mert különben csak karácsonykor szokta meglátogatni felesége szüleit. Nagy, erős férfi Sándor bácsi, minden olyan széles rajta: a válla, a homloka, az állkapcsa, még a keze is. Szép embernek tartják, és igen nagy a tekintélye a család előtt. Sokat dolgozik és sok pénzt keres. Műfogakat készít aranyból, fémből és porcelánból, sőt egész fogsorokat is. Műhelyében félelmes és csillogó, éles, finom szerszámok egész garmadája látható, és üvegszekrényekben sok-sok

ijesztő gipszlenyomat, sőt, egész műállkapcsok, hússzínűek. Szöszi sokszor takarított már ebben a műhelyben és mindig összeborzad, ha csak rágondol is. Mintha emberi alkatrészek lennének azokban a szekrényekben! Hiába tudja az ember, hogy mindez műanyagból van, mégis ijesztő. Mennyivel szebb mesterség ennél a fodrászat – Szöszi véleménye szerint. A fodrász szépíti az embereket, Sándor bácsi pedig javítja őket. A különbség ott is meglátszik, hogy a fodrászok mind víg, beszédes, kedélyes emberek, ha kissé komolytalanok is talán. Sándor bácsi viszont kemény, fennhéjázó egyéniség, szigorú, sőt kegyetlen. Ha beszél, mintha csont ropogna. Még ha tréfál, ha jókedve van is, mindig megmarad tekintetének éles, hideg fénye és hangjában az a csonttörő erőszakosság.

No és most Sándor bácsi, ez a nagy, félve tisztelt és tekintélyes férfi egyenesen Szöszi miatt látogatta meg a felesége szüleit. Arról volt szó ugyanis, hogy ők kivettek egy szobát Balatonbogláron, odamegy az egész család nyaralni és Sándor bácsi ragaszkodik ahhoz, hogy Szöszi is velük menjen. Okvetlenül ragaszkodik!

Szöszi éppen nem is volt otthon, amikor beállítottak. A harmadik emeleten lakik egy Sümeginé nevezetű idős hölgy, akinek azelőtt nagy kézimunkaüzlete volt a Körúton. Még most is gazdag; nemcsak a saját szobája van tele perzsaszőnyeggel, hanem még a társbérlióinek is jutott belőle. Ez a Sümeginé nagyságos asszony kérette fel Szöszit, hogy mossa meg és „rakja be” a haját. Mert őneki rossz a lába, nem szívesen jár a fodrászhoz és úgy hallotta, a kislány nagyon ügyes. Vagyis, Szöszi épp első privát munkáját végezte odafönn, amikor édesanyjáék megérkeztek. Nagyapja cammogott fel hozzá a harmadik emeletre, becsengetett, mondta, hogy amint végzett, iparkodjék haza. Már tudniillik, hogy dolga végeztével ne menjen sehova szomszédolni.

Szöszi tíz forintot kapott Sümeginétől; ez azt jelentette, hogy meg van elégedve a munkájával. Fehér köpönyege zsebébe tette a pénzt – mert a privát munkát is köpönyegben végezte, éppen itthon volt mosásra –, és szaladt haza. A család a szobában ült, a nagy asztal körül, az asztalon egy üveg bor, poharak és a vasárnapra sült barackos lepény. Hűvös és homályos a szoba ilyenkor, a kinti erős fényhez és meleghez képest. A mama türkizsínű selyemvászon ruhája a szoba mélyén derengett. Ugyanolyan türkizsínű nájlón kesztyűjét le sem húzta, úgy cigarettázott. Sándor bácsi ült legközelebb az ablakhoz, kifelé fordulva, szétvetett lábbal, és éppen azt magyarázta: – Ha engem megkérdeznek, én azt sem engedem, hogy fodrász legyen. Micsoda szakma az, kérem? A legpiszkosabb a világon! Én még fodrászban nem láttam rendes embert...

Éppen csak ránézett a belépő Szösziire, aztán folytatta: – Az én szememben nem szakma az olyan, ahol borralalóbból kell megélnie valakinek. Az én szememben az a társadalom legalja...

Szöszi megállt az ajtóban, hátát a hűvös ajtófélfának vetette. Ha már nem futhatott el, nem menekülhetett, beljebb sem akart menni. Mennél messzebből akarta hallani Sándor bácsi csonttörő hangját.

– Nana – szólalt meg nagymama. – Nana, fiam! A pincér is kap borralalót, a házmester is...

– Nézze, mama – hallgattatta el Sándor bácsi, nagy kezének egyetlen mozdulatával –, én magával már nem vitatkozom! Maguk nevelték, hát legyen úgy, ahogy maguk akarják. De azért én nem engedném meg, hogy ilyen fejfel járjon – és Szöszi legújabb Lollobrigida-frizurájára mutatott. Még szerencse, hogy a száját itthonra nem festette ki. Ezer szerencse.

– Neked egy hónap szabadság jár – fordult most Sándor bácsi, ellentmondást nem tűrő eréllyel, egyenesen Szöszihez. – Holnap megmondod, hogy a szüleiddel mégy nyaralni. Utána odajössz hozzánk, holnap már nálunk alszol, kedden reggel utazunk Boglára. Levegőváltásra van szükséged, meg arra is, hogy egy kis jobb modort tanulj. Más lány boldog lenne, ha a szüleivel nyaralhatna két hétig a Balatonon!

Honnan tudta Sándor bácsi, hogy ő nem boldog, hogy boldogtalan, amiért nyaralnia kell a Balatonon? Talán onnan, hogy a strandra sem akart velük menni?

Aznap délután a nagymama már el sem engedte a tánciskolába. Hogyisne! Utazás előtt gyorsan ki kellett mosni és vasalni mindent. Szöszi egész délután a könnyeit nyelte, duzzogott, nagymama meg prédikált. Már megint haszontalannak, ostobának nevezte. Úgy tett, mintha igazat adna Sándor bácsinak abban, hogy őneki tulajdonképpen meg kellene köszönnie, hogy a Balatonra viszik. Mintha a nagymama nem tudná, miről van szó! Minek viszik őt oda? Pesztonkának, ingyen cselédnek.

– Nohát, segítsz egy kicsit anyádnak, de mégis fürödhetsz, megpirosít egy kicsit a nap, mégiscsak nyaralsz! – így nagymama.

– Nagymama se nyaralt még soha, mégis megvan – felelt Szöszi.

De aztán mégis elhallgatott, mert tudta, úgylát hiába. Mennie kell. Odaát szól a zene, de ő itthon a tavalyi csikos szoknyácskáját vasalta, aztán megstoppolta színehagyott kis piros fürdőtrikóját. No, hiszen két hét nem a világ. Két hétig nem látja az üzletet, nem mehet táncolni. Nem is ez fáj a legjobban, hanem az, ahogyan Sándor bácsi a fodrászokról beszélt. Hogy az a társadalom legalja.

Vannak, akik szeretnek utazni. Szöszi nem szeret. Az a rengeteg csomag, táska, koffer, szatyor, meg a négy gyerek hozzá! Két taxival mentek a Déli pályaudvarra, mert ágyneműt is vittek, meg edényeket.

Szöszi négy féltestvére közül kettő fiú, kettő lány. A legidősebb és a legkisebb lány, a két középső fiú. A nagylányt Áginak hívják, a két fiút Sanyinak és Lacinak, a legkisebbet – az még csak hároméves – igazában Veronkának, de a családban csak Dundinak becézik. Ő maga is Dundinak nevezi magát.

Ági tízéves, és nagyon szép. Magas, nyúlánk, de nem olyan sovány mégsem, mint Szöszi. Vállára hulló aranyos barna haja van, karcsú nyaka büszkén tartja kecses kis fejét. De tudja is ám, hogy ő milyen szép, pipiskedve jár és csipogva beszél, mint egy kis hercegnő. Okos is, mindig tiszta kitűnő a bizonyítványa. Szöszi nem szereti. Nem tehet róla.

Ágit a két öccse se szereti. Mert Ági mindig jó, ők pedig rosszak. Ők sokszor kikapnak apjuktól, Ági pedig hízelegve, mint egy cica, a papa nyakára fonja karcsúját és arcát a papa állához dörzsöli. Ági sohase kap ki. És ha az öccsei rossz fát tesznek a tűzre, akkor árulkodik is rájuk. Ha a fiúk eltörnek valamit, a mama eltitkolja a papa előtt, de Ági befújja. Ági valóságos felügyelő a családban, még a mamát is ellenőrzi, mintha úgy vélekedne, hogy a mama nem elég szigorú a fiúkhöz. A papa is mindig azt mondja, hogy a mama nem elég szigorú, hogy a fiúkat a mama rontja el. Ági a papa lánya. A papa is szokta mondani: te az én lányom vagy.

Így aztán a család szinte két pártra szakadt: egyfelől a papa és Ági, másfelől a mama és a fiúk. Ami Dundit illeti, ő még most egyik párthoz sem tartozik. Dundi, mint a neve is mutatja, vaskos, fehér húsú kislány. Szőke, de fekete szemű. Szelíd és vidám. Testvérei nem sokat törődnek vele. Eljátszik

egyedül is. Még egészen kicsi korában is ilyen volt. Felállt ágyacskájá-ban, a rácshoz támaszkodott, gagarászott és mosolygott, nézte a fiúk ugránczozását. Játék helyett beérte egy fél kiflivel, vagy akár a saját lábujjacskájával. Mint egy kis bölcs, mindig olyan volt. Mintha sokkal idősebb lenne nagy és szilaj testvéreinél.

Szösi Dundi szereti legjobban testvérei közül. Amikor Dundi született, Szösi már nagyocská lány volt, tizenegy éves is elmúlt. Sokszor ő tette tisztába és játszott rugdalózó lábacskaival. Szösi értette meg először a gügyögését, amikor azt mondta: aggyá! Hát, még amikor azt kezdte mondogatni: Töti! Szösi nem felejtette el, hogy ez a vaskos kis angyal először az ő nevét tanulta meg, előbb, mint a mamát és papát. Mert abban az időben, két évvel ezelőtt, ő több mint hat hetet töltött Dundi mellett, a mama akkor beteg volt, kórházban feküdt. Balatonbogláron, e két nehéz hét alatt is Dundi volt Szösi egyetlen öröme és vigasztalása.

Nemhiába húzódozott ő ettől a nyaralástól!

Szösi a maga részéről borzasztó dolognak tartja a nyaralást és soha meg nem érti, miért kell nyaralni. Szerinte ez a nyaralás mindenkinek csak megpróbáltatásokat, majdnem hogy kínszenvedést hozott.

A mamáéknak otthon Pesten, a Murányi utcában, szép nagy lakásuk van, két nagy szoba meg egy kisebb, fürdőszoba, ahol gázzal bármikor vizet melegíthetnek. Még erkélyük is van, ahova Dundi kitehetik, és ott eljátszik a napon.

Ezzel szemben itt Bogláron, az országút mentén, egy „ócska” házban, egyetlen szobában lakik az egész család. Csak két ágy van, egy dívány meg egy deszkaállványra szerelt szalmaszék. Más aztán nem is fér a szobába, csak a sok légy. Ezek mindent ellepnek. És még por is van, rengeteg. Ha csak kilép az ember, bokáig süllyed benne, és minden percben kirázhatja a szandálját. A házi néni konyháján főznek reggelit és vacsorát. Ott még több a légy. És fával meg kukoricacsutkával fűtenek, hogy meg kell fulladni a forróságtól, és este alig van egy fazék meleg víz, hogy a portól szutykos fiúkat megmosdassák. Mert fürdenek ugyan a Balatonban, de mire hazajönnek, nyakig mocskosak. Ebédet a vendéglőből hozatnak, azt kint eszik meg az udvaron. Az udvaron gyümölcsfák vannak, göcsörtös, csenevész almafák, azokról állandóan hullanak a zöld hernyók. Mert molyosak a fák. Van egy kutya is, egy tarka foltos, öreg, kövér, négy lábú, életunt tömlő, meg csibék; ezek mindent összepiszkolnak. Ha Szösi kitesz az udvarra egy pokrócot, hogy arra ráültesse Dundi, akkor alig talál egy kis tiszta helyet. Mert a fa alatt hernyók esnének a kislányra, a lekopott fű pedig tele van a tyúkok piszkával.

De hát akkor mi a jó a nyaralásban?

Szösi ezt föl nem foghatja!

Igaz, itt van a Balaton, de az a kis fürdés, délelőtt meg délután, Szösi véleménye szerint nem ér annyit. A mama ritkán megy a vízbe, nem tud úszni és fél, hogy beelép valami kagylóba. Sándor bácsi még annyit se fürdik, mert délelőtt kártyázik, ebéd után meg hosszút alszik az elsötétített szobában, de még így is halálra bosszantják a legyek. Este elmennek a vendéglőbe sörözni és táncolni. Néha a gyerekek is elmennek fagyalatozni a cukrászdába. De hát ez megvan Pesten is! Mégis, a mamának az a jó, hogy lesütteti magát. Mire hazamegy Pestre, egészen barna szeretne lenni. Sándor bácsit a kártyázás szórakoztatja. A fiúk majdnem egész nap a parti kövek között a kis halakat kergetik. Eleinte kézzel fogdosták, aztán horgászbotot, horgot, zsineget szereztek, és most esténként szünyogcsípésektől vörös testtel térnek haza, mert a nádas részekre járnak pecázni. Ági sétálni szeret,

mindig azért nyaggatja a mamát, hogy menjenek a hegyre, ahol olyan szép fák vannak, ott nagyon romantikus. Meg este a mólóra, mert igen szép az, amikor a hold arany hidat vet a vízre, egészen a szemközti partig. Ági még verset is írt a Balatonról meg a holdról, fel is olvasta egyik este, amikor a cukrászdában ültek, pesti ismerősökkel: „Füldik a hold a Balatonban, Arany híd látszik a habokban, Fel-felcsillan a halak teste, Susog a szellő, szép nyári este.” A vers nagyon tetszett, kézről kézreadták, Ági csak pirult, de a büszkeségtől. Szöszi meg csak bámult. Az igazat megvallva, nagy butaságnak tartotta, hogy egy tízéves lány verset írjon. Sőt, nemcsak butaságnak, hanem még hencegésnek, felvágásnak is. Hogy nem szégyelli még meg is mutatni! Talán azt gondolja magáról, hogy költő? Vagy mit? Mégis, Szöszi magában elismerte, hogy ő, noha majdnem öt évvel idősebb, mint Ági, nem tudna ilyet írni. Az ember föl sem foghatja, hogyan juthat ilyen az eszébe. No persze, más is ír verset, Szösziék osztályában is írtak sokan. De Szöszi azért ezt mégis majomságnak tartja. Ági majom. Mindent utánoz, még a versírást is.

Mindenkinek, a család minden tagjának hozott hát valamit a nyaralás, csak éppen Szöszinek és Dundinak nem. Ahogy Dundi nem érdeklődik a természet szépségei iránt, ugyanúgy Szöszi sem. Miért, hát ő neki nincs szeme? Ő nem látja, hogy mi a szép? Talán látná is, de nem akarja. Annyira haragszik, hogy idehozták! Ő és Dundi két Hamupipóke. Együtt is alusznak éjjel a keskeny díványon, egymást átölelve. Szöszi még álmában is vigyázva öleli a selymes kis babatestet. Ha reggel felkel, hogy a piacra menjen – hiszen olyan nehéz tejet kapni! – Dundi is felébred és vele akar menni. A többiek még alszanak, amikor ők ketten a kora reggeli harmatban elindulnak. Délelőtt a strandon Szöszi Dundival játszik a homokban, ebéd után pedig őrszi a kislány álmát a kertben, és már a levegőben elkapja a leereszkedő hernyókat. Ha Dundi felébred, akkor mesél neki a pirinyó tündérről.

A pirinyó tündérről Dundi nagyon szereti, azt mindennap hallani akarja. A pirinyó tündérről Szöszi találta ki. A pirinyó tündérke tulajdonképpen csakis pirinyóságáról nevezetes. Olyan kicsi, hogy nyugodtan rászállhat egy szál violára, nem hajlik meg alatta. Éjszakára mindig egy-egy virág kelyhében talál szállást. De nem megy a violához aludni, mert az nagyon is illatos. Félő, hogy sokáig nem ébredne fel tőle! Ugyanígy áll a helyzet a rózsával. A rózsakelyhe valóságos tágas palota a pirinyó tündérről, de itt csak nappal tanyázik. Éjszakára a mezőre repül, vagy a kert végébe, ahol a gyenge illatú, fehérszirmú vadvirágok nyílnak. Kiválasztja az egyiket, leül a közepében, a puha sárga kerek díványra, és akkor a vadvirág szépen összecsucskja fölötté fehér szirmocskáit, mint valami sátrat. Ott aztán nyugodtan alhat a pirinyó tündérke, és reggel frissen ébred.

– És elmegy a piacra tejért! – teszi hozzá Dundi vidáman. Az ám! Tejért megy a pirinyó tündérke, icurka-picurka kis tejeskannájával. Dundi tapsol, szembogara kifényesedik. Látja, látja a pirinyó tündérről az icurka-picurka tejeskannájával.

És ha már tejért megy a tündérke, miért ne főzhetne ebédet? Egy szem babból akár egész lakodalomra valót is főzhet a pirinyó tündérke.

Hát még mit tud? Tud mosakodni és fésülni, sőt, ha a szél összeborzolja a margarétát, azt is szépen megfésüli. Dundi kacag, örül és szalad a kert végébe. Ha talál egy kócos margarétát, mindjárt fésüli a gödrös ujjával. Pirinyó tündérről játszik.

Énekelni is szoktak ők ketten. Dundi fújja: „Szép az a gazellatermet, a sivatag Afrika ölében termett...” Amikor a két hét letelt, Szöszinek odahaza, Pesten, napjában tízszer eszébe jutott Dundi. A csöndes,

hűvös üzletben – ahol annyival jobb őneki, mint a Balatonon – meg-megállt a nagy kirakatablak előtt, kitekintett a sima és tiszta sugárútra és néha-néha még a szeme is könnybe lábadt. Hiányzott neki Dundi. A verébpiszok a fák alatt a boglári udvart juttatta eszébe, azt a ronda udvart. De hiába, akármilyen rossz volt ott, mégis, valami vágyakozás fájdtotta a szívét, mert hiszen ott volt Dundi. Hiszen az az ő testvérkéje! Anyja és apja helyett itt van Őneki nagyanyja és nagyapja. De kije van Dundi helyett?

Vigyázott, hogy senki ne lássa meg a könnyeit.

Néha, munka után, fel-felszaladt a Murányi utcába, hogy Dundit lássa. Elvitte sétálni, egyszer-kétszer hazahozta a nagymamához. De egyszer egy kicsit későn vitte haza és akkor kikapott Sándor bácsitól. Minek hurcolja azt a gyereket? Amilyen szeleburdi, még valami baj történik az utcai forgalomban. A gyerek nem arra való, hogy ő, Szöszi játsszék vele. Kereken megtiltotta, hogy elvigye hazulról.

No, lám csak! Milyen ez a Sándor bácsi! Talán irigyli tőle Dundit? Igen, mintha észrevette volna, hogy Szöszi nagyon is szereti kistestvérét, sőt, hogy Dundi is nagyon szereti Szöszit. Irgyili! Mutatni akarja, hogy Dundi az ő lánya. És Ági, mert ő az apja lánya, rögtön felcsapott árulkodónak, felügyelőnek. Ezután, ha Szöszi megjelent a Murányi utcában, rögtön odaállt őrködni, hogy Szöszi az isten szerelméért el ne lopja Dundit. Ott járt a sarkában, nem is hagyta egyedül őket, pedig máskor nem is törődött a húgocskájával, elzavarta, ha az játszani akart vele. Így, Ágival együtt semmit sem ért az egész. Ági előtt Szöszi nem tudott mesélni Dundinak, még játszani sem tudott vele. Dühös volt Ágira, úgy néztek egymásra, mint az ellenségek. Egyszer Szöszi meg is pofozta Ágit, mert az... szemtelenkedett vele. Azt mondta: „úgyis csak hülyeségre tanítod, és neked nem is rendes testvéred!” Persze, Ági bögve szaladt az apjához, hogy Szöszi megpofozta. Sándor bácsi dühödten támadt Szösziire és olyanokat mondott, hogy: – Itt, édes fiam, nem vagy a tánciskolában, a jampi haverjaid között, meg az üzletben sem, itt tisztességes hangon lehet csak beszélni, vagy jobb, ha mennél kevesebbet rontod itt a levegőt. Én, fiam, nem utcakölykeket akarok nevelni, hanem rendes úrigyerekeket...

A mama persze megint nem volt otthon, a mamának minden délutánra van valami elintézni- vagy vásárolnivalója.

Szöszi ettől kezdve nem ment, nem mehetett Dundihoz, Sándor bácsi Dundihoz. Ha megszakad a szíve, akkor se megy.

Bogláron persze Sándor bácsi is nevetett, amikor Dundi a gazellatermetét énekelte. Felkapta és összecsókolta a kislányt. Most ez is baj, minden baj, mert ő fodrászlány, akinek borraivalót adnak, mert ez a legutolsó mesterség a világon. Mert ő buta és közönséges, Sándor bácsi pedig finom úrigyerekeket akar nevelni a gyerekeiből, Dundiból is. Bezzeg, amikor dolgozni, vigyázni kellett rájuk, akkor jó volt... Ez az úriemberség? Ez az a nagy finomság? Ágika kisasszony a finom, azért, mert azt mondja: „romantika” és verset ír a holdvilágról, de ő maga is sárga az irigységtől, mint a holdvilág? Ágika talán a finom úrilány, mert magasan hordja az orrát és egy jó szava nincs a kishúgához, csak azt tudja neki mondani: „na, hagyjál, eredj innen”?

Hátha ilyen az úrilány, akkor ő marad inkább jampi. Csak azért is! Még pirosabbra festi a száját és minden szívfájdalmát kitáncolja abban a vacak tánciskolában, a „jampi haverok” között.

Két nappal a Murányi utcai jelenet után, egy csöndes szombat délutánon, az a rettenetes dolog történt, hogy Szöszi koromfeketére festett hajjal lépett be a házuk kapuján. Magasra tartotta a fejét, és mintha a két lába egyenesen a szívéből nőtt volna ki, úgy szúrta, egyenesen a szívé, minden lépés, amit az udvar sárga kockáin, az ajtajukig meg kellett tennie. Csak a rettegés szülhet olyan elszántságot, ami most az ő vézna kis testét, festett hajszálaitól a cipője sarkáig eltöltötte. Előre tudott mindent. Nagymama rémületét és fékevesztett haragját. Tudta, hogy pofont kap. És minden úgy játszódott le, ahogy előre tudta. Megkapta a pofont és az egész ház visszhangzott nagymama kiabálásától. A lakók kiszaladtak a gangokra, ijedt kíváncsisággal, hogy mi történt megint az öreg Váradiéknál? És a nagymama ország-világ előtt, egy kétszáz lélektől lakott ház előtt kiabálta ki, hogy az ő unokája utolsó szemét, senkiházi, eszeveszett dög, és még ennél is csúnyábbat.

Mert mit tudhatta azt a nagymama, hogy miért történt mindez? Ő is szenvedett. Mire nagyapa hazajött, ő is keservesen zokogott. Legalább három napnak kell még eltelnie, hogy nagymama is megértse: azért még nem dőlt össze a világ.

4

Másnap reggel Tóni bácsi leültette Szöszi a hajmosó székbe és se szó, se beszéd, sajátkezűleg mosta ki hajából a fekete festéket. Közben jól megmondogatta a magáét és arról is kivallatta Szöszi, hogy hol, melyik üzletben csináltatta ezt a csúfságot magával? Mert annak a fodrásznak is le kéne törni a kezét, aki hajlandó egy ilyen fityfiritty taknyos kívánságára ilyen disznóságot elkövetni. Láthatta volna, hogy egy szédült csirkével van dolga. Ha őhöz, Tóni bácsihoz jönne be egy ilyen zöldfülű ilyesféle kívánsággal, hát jól megkapná a magáét. Vannak viszont kollégák, akik semmivel se törődnek, nekik mindegy, csak megkapják a forintjaikat.

Tóni bácsi aztán befestette szőkére Szöszi haját, hasonló színűre, mint amilyen volt is. Ilyenkor nincs más megoldás. Amíg utána nem nő, ezzel a festett szőkeséggel kell járnia. Persze, a festék közben kopik, kétféle színű lesz a haj, de magára vessen az, akinek nincs elég sütnivalója.

– Remélem, gyorsan utána nő – mondta Tóni bácsi –, hiszen a te hajadnak, fiam, vízben van a töve.

Szöszi egy kukkot se szólt, hálásan túrte, hogy Tóni bácsi helyrehozza azt a nagy bolondságot, amit ő önmaga ellen elkövetett. De azért nem köszönte meg Tóni bácsi jóságát, hogy majdnem egész délelőtt csak vele dolgozott. Bejött közben a szomszédos fehérneműszalon tulajdonosnője, aki senki mást nem enged a hajához nyúlni, csakis magát Tóni bácsit. És az öreg elküldte, azt mondta neki, ne haragudjék, de jöjjön inkább holnap. Most őneki postamunkája van. Nem, Szöszi mégsem mondott köszönetet, úgy tett, mintha egy cseppet sem bánta volna meg a tegnapi, mintha csak az erőszaknak engedne, amikor túri, hogy újra szőkévé varázsolják. Igaz, hogy Tóni bácsi nem is várt köszönetet. Ismeri már Tóni bácsi őt, az ő makacs természetét. Nincs az a kincs, amiért bevallaná, hogy megbánt valamit.

Amikor Szöszi festés után a tükörbe nézett, tán még jobban megijedt, mint tegnap, amikor fekete hajjal pillantotta meg magát. Mert ez a mostani, festett, túlságosan is fényes szőkesége még idegenebb volt, mint tegnap az a fekete haj. Meg is tapogatta, mint aki nem bizonyos abban, hogy a

tulajdon feje ül a nyakán. Hanem azért a világerért el nem árulta volna ijedtségét. Mint mindig, ha elszorult a szíve, most is szemtelenkedett: – Akármit mond, Tóni bácsi, nekem a fekete haj jobban állt.

– Hoogyne, kisebb a lábad benne. Olyan voltál vele, mint egy bohóc... Mint a majom a köszörűkövön – felelte Tóni bácsi röviden és otthagya, hadd gyönyörködjék magában.

Amikor váltás után Szöszi hazafelé indult, utcáról utcára nehezedtek a léptei. Mit szól a nagymama, hogy most megint szőkén látja? Erre biztosan nem számít. Bárcsak ülne kint ma is az utcán a házmesteréssel, akkor már messziről látná és mire odaér...

Nagymama ma nem ült kint az utcán, de a házmesterék igenis kint ültek. A vöröshajú házmesterné cigarettázott és már messziről furcsán nevetett és integetett. Minek integet? Mit nevet? Ő talán nem festi a haját, vén satrafa létére?

– Mi az, aranyoskám – kiáltotta elébe jó hangosan, még mielőtt Szöszi köszönhetett volna neki te most már a hajad színét is naponta változtatod? Jól kezded!

Mások is voltak ott, ácsorogtak a kapuban; egy öreg bácsi, akinek két mopszli kutyája mellett magának is mopszli képe van. Az a hosszú, sovány, mindig nadrágban járó lány a munkásszállásról, aki folyton betegnek íratja ki magát, meg Zsurki bácsi, egy rongyos, elhanyagolt, de még mindig jó erőben levő idős férfi, Sümegi nagyságos egyik társbérője, jelenleg kenyérkihordó, azelőtt úriember. Nemcsak a házmesterné nevetett, mindannyian nevettek. Vagyis mindenki tudott már arról, hogy Szöszinek tegnap fekete volt a haja, a házmesterné elpletykálta, ami nem is csoda, hiszen nagymama tegnap kikiabálta az egész háznak. Most aztán még rosszabb, még komiszabb a helyzet, mintha fekete hajjal tért volna haza. De hát mi közük hozzá, mit akarnak tőle? Felnőtt, meglelt emberek, hát nincs más gondjuk és bajuk, csak az, hogy Varga Szöszi milyen színű a haja?

– Holnapra hupikékre festetem. Vagy vörösre, mint a magáé! – vágta oda sziszegve, mint egy kis kígyó és berohant a kapun. Fojtogatták a könnyek, de azok azt már nem látták. Szaladt, szaladt, csak annyit hallott, hogy a házmesterné méltatlankodva káricál, mocskolja őt a legcsúnyább szavakkal. És már minden keserűsége és haragja a nagymama ellen fordult. A nagymama az oka mindennek, ő kürtölte, ő kiabálta világgá az ő szégyenét.

Benyitott a konyhájukba, onnan egyenesen a szobába rontott. Nagymama a varrógépnél ült. Szöszi levágta magát a díványra és fuldokolva zokogott.

Nagymama szíve biztosan meg is esett volna rajta. Szöszi zokogása annyira megijesztette, hogy észre sem vette a szóke haját. Tán el is felejtette, hogy reggel még fekete volt. El is felejtette volna, ha a házmesterné be nem állít, még mielőtt a nagymama csak a száját is kinyithatta volna.

– Nahát, te Maris – mert a házmesterné tegezte nagymamát –, annyit mondhatok neked, ha az én lányom volna, agyonverném. Tudod, mit mondott nekem a drágalátos? No, én csak annyit mondom, én szíjat hasítanék a hátából. Én tudom, hogy te rendes, becsületes asszony vagy, a pimaszságot nem tőled tanulta. És sok mindent láttam, hallottam már életemben, énnekem nem kell bemutatni a mai fiatalságot, de ennek a lánynak jó vége nem lesz, annyit mondhatok!

És így tovább, és így tovább. Fecsegett és fröcsögött. Nincs az a rondaság, amit Szöszi ne szórt volna, de azt, hogy mit követett el, hogy mit is mondott neki, olyan nagy szörnyűséget, azt egyszer se mondta. „Holnap hupikékre festetem. Vagy vörösre, mint a magáé!” Ezt mondta neki Szöszi. Szemtelenység volt? Szemtelenység! Mérgében mondta. De hol van ez csúnyaságban attól, amit a házmesterné mondott most órá? Hol gyalázta ő így a házmesternét, hol taposott ő a becsületébe? Hol illette ilyen útszéli szavakkal? Jó, igaz, a fiatalnak tisztelnie kell az öreget. De ki kezdte? Ki csúfolódott, ki nevetett rajta már messziről? És ha a fiataloknak nem illik felelni és szemtelenkedni, hát az idősebbnek talán mindent szabad? Ha valaki, mint Szöszi, még nem töltötte be tizenötödik esztendejét, lába kapcája lehet akárkinek?

Ha a házmesterné ötvenéves, kérges szívével nem bírja el egy taknyos kis senkinek a szemtelenségét, hát akkor az a kis vakarcs, azzal a tizennégy éves, éretlen kis szívével, hogyan bírjon el ennyi csúnyaságot?

Nemcsak Szöszi, még a nagymama sem bírta el. Az ő öreg szíve is fellázadt. Egy ideig csak hallgatta, meresztgette a szemét. Rajta volt az okuláré is, hiszen varrogatott éppen. Nem tudta, miről is van szó, nem is tudhatta, mert a házmesterné csak beszélt, beszélt, összehordott mindenféle kénköves poklot, minden mocskot, szennyet, csak épp azt nem mondta, azt az egyet, hogy mi baja is van Szösziel. Ok nélkül nem jött be, azt nagymama is tudta, ismerte ő az unokája hegyes nyelvét, meggondolatlan felelését, hanem hát nem volt itt idő, nem jutott idő arra, hogy valami is tisztázódjék. Addig szitkozódott, addig átkozódott ez a házmesterné, addig példázgatta, hogy így Maris, úgy Maris, tudom, hogy te becsületes asszony vagy, amíg a nagymama egyszerre csak kijött a sodrából és ráripakodott a vörös hajú asszonyra: – De a nemjodat, az én lakásomban ne szidd az unokámat, a fene egye meg azt a flancos vörös fejedet!

És mert a nagymamát sem kell éppen féltetni, hát úgy kizavarta a házmesternét, hogy csak úgy füstölt. És ha a házmesternének sok volt az a kis szemtelenség, amit Szösziől kapott, hát a nagymama most megtetézte egy csomó rikácsoló, vastag, szálkás grombasággal.

Ha tegnap patália volt Szöszi fekete haja miatt, úgy ma a szókesége hozta a bajt. Hát mindennap Szöszi miatt veri fel veszekedés a ház csöndjét? Már megint tele vannak a gangok kíváncsiakkal, bosszankodókkal, megbotránkozókval és kárörvendőkkel. Szép kis firma lehet ennek a Váradinének az unokája!

Az ember nemcsak tizennégy éves korában – hatvanöt éves korában is elveszítheti a fejét. Nagymama is elveszítette. Már tegnap, amikor oly hangosan veszekedett Szösziel, ma még inkább, amikor Szöszi miatt összeveszett, csúnyán, életre-ha-lálra összeveszett a házmesternével, akiről pedig mindenki tudja, hogy veszedelmes szájú asszony.

Megvédte Szöszi? No, jól megvédte! Kiparancsolta a házmesternét, hogy az ő lakásában ne gyalázza az unokáját. Hát most majd gyalázza úton-útfélen.

De most már mindegy, ezen nem lehet segíteni. Nagypapa hiába magyarázta nagymamának, hogy bolondságot csinált. Már nem szívhatta vissza, amit kimondott. Ugye-ugye, milyen veszedelmes a meggondolatlan beszéd? De a nagymama nem ismerte el, hogy ő csinálta a hibát. Nem igaz, csakis Szöszi, ő az oka egyedül mindennek. Negyven éve laknak a házban, sohasem volt még ilyen veszekedése senkivel. Negyven évig megvolt békességben, pedig két lányt nevelt fel, de sohasem volt

egyikkel sem annyi baja, mint ezzel az egy békával, ezzel az átkozott, istenverte kis senkiháziával. Csak a szégyent, a gyalázatot hozza a tisztességben megőszült családra.

– Bár soha ne vettelek volna magamhoz! Akkor voltam bolond, amikor elvállaltalak. Csak már lennél kint a házból...

Szöszki még soha nem hallott ilyen káromló, keserű szavakat a nagyanyjától. Erre mit felelhetett volna? Csak azt: – Bárcsak meg se születtem volna. Minek kellettem én? Fojtottatok volna meg inkább kétnapos koromban, ha én egyszer mindenkinek útjában vagyok...

Másnap, vasárnap Szöszki elkezdett öltözködni, hogy ő megy a tánciskolába. A nagymama azonban úgy nézett rá, hogy majd felöklelte a szemével.

– Hát te hova készülsz?

Szöszki ott állt a szekrény előtt, épp a ruhájába bújt volna bele, de erre a kérdésre a két fölemelt karja megállt a levegőben, a bordó és zöld színekben játszó ruhával együtt.

Nem válaszolt.

– Töröld le a szádról a festéket, mert ha én törülöm le, azt nem köszönöd meg – morajlott a nagymama, mint a közelgő vihar. – És ha még egyszer csak a szádon is kiejted azt a rohadt tánciskolát, hát jól nézd meg magad. Leülsz, és itt maradsz! Megértetted? Vegyél egy könyvet... Vegyél elő kézimunkát. Én nem nevelek rongyot belőled!

Szöszki megremegett. Még föl se fogta, el sem hitte egészen. Nagymama azt gondolja, hogy eztán már soha nem mehet a tánciskolába?

– De nagymamám...

– Egy hangot se halljak, mert kihúzhatod a lutrit! Elegendem volt abból, hogy az egész ház rajtunk köszörülje azt a mocskos nyelvét.

Szöszki még mindig nem tudta, belebújjon-e a ruhájába, vagy se. Ott állt egy szál virágos kombinéban. Leeresztette a kezét, de a ruhát még nem tette le. Ekkor felhangzott az udvaron Bébi lépteinek friss kopogása.

– Szöszki, jössz?

– Megy ám, majd megmondom, hova! – kiabált ki nagymama.

– Maga csak menjen, fiam, isten hírével, Szöszit meg hagyja békiben. Keressen magának más barátnőt!

– Ezt a tésztát! – csodálkozott Bébi az ablak előtt és elhúzta a száját – Már csörögni se engedi? Talán apácának tartogatja?

– Jobb lesz, ha befogja a száját...

– Jó, jó – vonogatta a vállát Bébi. – Csak azt ne higgye, hogy sírok utána – tette még hozzá, és már iszkolt is.

Szöszki akkor megmozdult, a táncruhát bedobta a szekrény sarkába, a cipőkre, aztán magára rángatta a tarka virágos pongyoláját. Egy kukkot se szólt, lefeküdt a díványra, befelé fordult és fejére húzta a bordó selyempárnát. Éppen jókor, mert odaát most megszólalt a zene: „Fekete két kezecském, fekete két kis szemecském, fekete minden csipetnyi csöpp kis csipetkém... „Mert mostanában mindig ilyen özönvíz előtti slágereket játszanak. És van egy új dobos, a Frédi, az éneklis a szöveget is hozzá, papírtölcseren keresztül.

Nagymama egy ideig nem szólt, csak a pillantásával bökdöste Szöszki vékonyka hátát. Ott ült az asztalnál, előtte papiros és ceruza. Azt számolgatta éppen, mire adta ki azt a sok pénzt megint tegnap a piacon. De nem bírta sokáig a hallgatást.

– Nna! Ez igen! Lefekszik. Mert, hogy egy könyvet venne a kezébe, vagy kézimunkát, mint más rendes lány, azt nem. Mert neki tizennégy éves fejjel csak az kell, a hettyegés a tánciskolában. A csurglizás! Kelnél fel inkább és váltanál mozijegyet.

– Úgyse lehet kapni – felelte Szöszki a párna alól, mintha a pincéből beszélne.

– Öltözz föl, elmegyünk Joli nénédhez... – állt fel a nagymama.

– Én nem megyek – hangzott tompán a párna mögül.

– Mi az, hogy nem jössz? Majd adok én neked! A fene a jó dolgodat. Majd nézd meg az unokanővéredet. Az is van olyan kisasszony, mint te vagy, de az otthon tud maradni. Az talál magának szórakozást vasárnap délutánra, ha nem is megy csörögni a jampikkal. Pedig egy évvel idősebb is, mint te vagy.

Szöszki erre nem is válaszolt. No persze, az Anikó! Az unokanővére! A mintalány! A gimnazista kisasszony, a két hosszú szőke copfjával és a szende szemével! Azért se megy hozzájuk, azért se. Minek menjen ő oda? Nincs őneki ott semmi keresnivalója. Nem hiányzik ő ott senkinek, csak lenéznek. Üljön, mint egy kuka, és hallgassa, hogy mit beszélnek?

A nagymama harisnyát, cipőt húzott, fölvette a fehér karikás fekete flokonruháját, kétszer is kirakta-berakta a nagy fekete kézitáskáját, hajtogatta a frissen vasalt zsebkendőt, aztán becsomagolt néhány darab túrós rétest, hogy ne menjen üres kézzel az unokáihoz. Nem mondta többet Szöszkinek, hogy jöjjön. Csak azt mondta: – Nagypád fenn van Zsurki bácsinál. Kártyáznak. Hát úgy vigyázz magadra! Ha ki mered tenni a lábad, én azt megtudom, jól jegyezd meg. És amit akkor kapsz, az a tied lesz. Én hét felé itthon leszek. De az is lehet, hogy előbb, mert hátha nincsenek is otthon. Hát ehhez tartsd magad, fiam.

Elment és bezárta a konyhaajtót. Szöszki hallotta, hogy bezárta.

Egy ideig még feküdt mozdulatlanul. Ahhoz sem volt ereje, hogy megforduljon. Bezárta! Mint egy rabot. Az ablak nyitva van, de tudja, hogy ott úgyse ugorhat ki. Amikor az egész ház les rá. Nagypapánál biztosan van kulcs. Hát ezt is megérte, hogy bezárják! Mint a börtönbe.

„Egy csók és más semmi, a vágyam csak ennyi...” énekelte odaát Frédi, a dobos.

Hogy szakadjon le az ég!

És mindez a házmesterné miatt. A házmesterné szája miatt. Hogy ne mondhassák... Eddig nem volt baj, hogy táncolni ment. Most baj. Nehogy megszólják a Váradiék unokáját.

Váradiék unokája most felült a díványon és megrázta kócos fejét. Hát ő semmi más, csak Váradiék unokája? Hát az a Varga Szöszi kicsoda? Vagy ha úgy tetszik, Varga Elvira! Hát azt hiszi a nagymama, hogy Szöszi csakis az ő unokája, és más semmi?

Arról, hogy ő Varga Szöszi, az apja jutott az eszébe. Varga Rezső, női fodrász. Ha a papa tudná, hogy ő milyen sorsra jutott! De honnan tudná? Törődik is vele! Régen nem látta, még a nyaralás előtt volt egyszer nála, akkor is azért, hogy talán kap egy kis zsebpénzt. Igaza van a nagymamának, azért a papa is megéri a pénzét. Biztosan kiment az Ügetőre. Oda szokott menni, vagy meccsre vasárnap. A felesége, az nagy lóversenyos. Mindenki máshova ment. Mindenkinek van hova menni, van kivel menni, csak neki nincsen. Őneki eddig se volt más, csak ez a ÍNájljon Bébi, és most még az sincsen.

Van-e olyan szép regény a világon, amit ilyen hangulatban olvasni tudna az ember? Pedig ő szereti a szerelmes regényeket, van is itthon, mert nagymama is szereti, és bejár a könyvtárba. De hát van-e, lehet-e türelme olvasni annak, aki úgy érzi, hogy kár volt a világra jönnie, hogy nincs még egy olyan árva, mint ő?

Ha most kimenne a konyhába, kinyitná a gázcsapot, lefeküdne a földre, mint most két éve az az öreg kisasszony a házban, aki zongorát tanított, de mert elfogytak a tanítványai, hát megölte magát...

„Hej, cica, eszem azt a csöpp kis szád, nélküled még a mennyország is fád...” most ezt játszották odaát és az egész tánciskola énekelte. Hű, micsoda tombolás lehet most, hogy rázhatják! Ugrálnak, mint bab a fazékban. Ezt Körmendi Árpi szokta mondani, amikor a majomszigeten ácsorog. Csik Pista meg azt: „Egész estét betöltő viháncban vagyok, srácok!” Csik Pista a legjobb táncos, valóságos akrobata. Körmendi Árpi, az inkább kivárja a lassúbb táncokat, azt mondja, ő vigyáz a kondíciójára.

Azért is ácsorog sokszor a majomszigeten, a vadabb dolgokat inkább csak nézni szereti.

Ha kinyitná a gázcsapot, és lefeküdne a kőre, a nagymama nagyon megbánná, hogy a házmesterné száját előbbre valónak vette, mint az unokája örömét. Nagyon, de nagyon megbánná.

Futkoshatnának, telefonálhatnának, hiába. És holnap az üzletben. Mit mondanának? Tóni bácsi is kijönne a temetésre. Szegény nagymama! Azért ezt nem érdemeltem, azt zokogná. És a mama? És apa? Sándor bácsi talán még a temetésre se jönne el. Ne is jöjjön. Egy fodrászlány temetése, az is valami? Dundit se hoznák el, minek, az ilyen kicsi még úgyse érti és úgyis elfelejti, hogy volt egyszer egy Szöszi nevű testvére, akit kisbaba korában Tötinek hívtak. És a mama vajon járna-e őmiatta egy évig feketében? A papa csak a gomblyukában hordana fekete szalagot.

Könnybe lábadt a szeme, majd lassan fölszakadt benne a jótékony zokogás. Ráborult a piros selyem vánkosra és jól kisírta magát, hiszen gondolatban ott volt a saját temetésén.

El is fáradt tőle, el is szundított. Álmában is hallotta a zenét: „Haváji lány, az első nagy szerelmem...” Aztán egyszerre csak arra ébredt, hogy kuncognak és sugdolóznak valakik az ablak alatt.

– Bezárták szegény kis csajt – hallotta Bébi hangját.

Felült, és az ablakra bámult. Nem mert odamenni, hiszen agyon van sírva a szeme és milyen lehet a haja! Vékony csipkefüggöny van az ablakon, de azért a szobába nem lehet belátni. Nem, persze, amíg félre nem húzza valaki. De Bébi félrehúzta és benevetett. Cigaretta fityegett a szájában.

– No, mi az, anyafej? Nem jössz? Az öreglány hol van? Mögötte, az udvaron, ott topogott még két lány, egy Ica és egy Jutka nevű, meg egy fiú is, Körmendi Áрпи.

Most biztosan szünet van, lejöttek az utcára sétálni, aztán valakinek eszébe jutott, hogy idejönnek és jót röhögnek rajta. Biztosan Bébinek jutott az eszébe, csak az tudta, hogy őt a nagymama nem engedte el. És ezért most Bébire is dühös volt. Mit froclizza? Csak vonogatta a vállát, és nem felelt.

– Mássz ki az ablakon – ajánlotta Ica, egy kövérkés, szeplős, de mégis csinos lány. Azért csinos, mert olyan szép fehér foga van és mindig nevet a szeme. Fehérnemű-varrodában dolgozik. Szöszi nem is tudta, mit feleljen, megint csak a vállát vonogatta. De az biztos, hogy nem másszik ki az ablakon, ahhoz semmi kedve. Hoogyne! Majd az ő kedvükért! Mert valahogy úgy érezte: ezek nem azért jöttek el ide, mert pont Varga Szöszi hiányzik nekik, vagy, mert olyan nagyon sajnálják Varga Szöszit. Csudát! Ezek nem őrajta akarnak segíteni, csak a „zr” kedvéért jöttek, és azért beszélnek rá, hogy másszon ki az ablakon.

Ekkor megszólalt Körmendi Áрпи: – Mit hülyültök? Szöszi, maga ne hallgasson rájuk!

Szöszit, épp azért, mert a többi lánynál is fiatalabb volt, a legtöbb fiú magázta, Áрпи is. Ez a magázás azt jelentette, hogy ilyen hátulgombolóst nem vesznek be maguk közé. Ha egy ilyen zöld lányt tegeznének, az tán meg is sértődne, mert azt gondolná, hogy mint gyereket tegezik.

– No, né – felelt Bébi. – Hisz épp te voltál az, aki először kérdezted, hol van! Neked hiányzott legjobban!

A lányok vihogtak, és most már Árpit kezdték piszkálni, hogy tán belegabalyodott ebbe a kis békába? Áрпи csak morgott, és otthagya őket, ment a kapu felé. Szöszi nem látta, csak hallotta, hogy távolodnak. Mennek a fiú után, azt csipkedik és marják, Szösziről el is feledkeztek. Mert ezeknek csak az kell, hogy valakin nevetthessenek, másféle mulatságot nem is ismernek.

Hogy vihognak! Undokok, utálatosak! Szöszi most annyira haragudott rájuk, hogy akkor sem ment volna el velük, ha nagymama nyitva hagyta volna az ajtót. Miattuk már nem is vágyódott annyira a tánciskolába. Ugráljanak, mint a bab a fazékban! Nem hal bele, ha egyszer nem lehet ott.

Felkelt, megfésülködött, az arcát is megmosta hideg vízben, aztán kinyitotta a rádiót. Egy történetet olvastak fel éppen. El akarta zárni, már rajt volt a keze a gombján, de aztán valami megfogta. Egy szegény emberről szólt a történet, aki ajándékot vásárolt a testvéreinek: egy gipszből való angyalt, és félt, még aludni sem tudott éjjel, hogy ugyan majd tetszik-e az ajándéka? Szomorú történet volt, bánatosan is olvasta a női hang. Szöszi máskor okvetlenül elzárta volna a rádiót, hogy őt ez nem érdekli. Most odafigyelt. Tudni akarta, mi történik a gipszangyallal és a szegény emberrel. Különböző tanító volt az a szegény, szomorú ember. És neki is az volt a baja, hogy nem szerette senki. A testvére meg a sógora sokkal műveltebb és okosabb volt nála. Lenézték. Máskor is vett már ajándékot nekik, de soha nem tetszett. Nem mondták meg, hogy nem tetszik, csak... a szegény ember észrevette, hogy az ő ajándékát nem becsülik semmire. Egyszer vett a sógorának egy cigarettatárcát, de sohasem látta

nála. Soha. Ez az ember, ez a tanító úgy lehetett a testvérével, meg a sógorával, mint ő a mamáékkal, Sándor bácsival. Ő sem elég jó azoknak. Mert csak fodrászlány.

Leült az asztalhoz, rákönyökölt, úgy hallgatta, nem is egészen közlelő. Az asztalon egy csokor tarka szegfű. Azt a mama hozta a nagymamának a héten, mert csak száz forintot adott meg a tartozásából, a többit majd a jövő hónapban. Engesztelésül hozta a virágot, hogy a nagymama ne szóljon, ne pörölgjön. A virág jó arra, hogy szelidítse az embereket. Aki virágot hoz, azzal nem illik, nem is lehet veszekedni. Mintha a virágok előtt nem lehetne, nem illene keményen beszélni.

A történet szomorúan kezdődött, de még szomorúbban végződött. A szegény tanító megtudta, igenis megtudta, amit addig csak sejtett. Hogy őt nem szereti senki. Aztán hazament a faluba és nemsokára meg is halt. Ballagott hazafelé egy téli éjszakán, leült és megfagyott, de csak azért, mert már nagyon nehéz volt a bánat a szívében. Hogyisne, ha az embert nem szereti senki! Szöszi meg is könnyezte. Ha valaki, ő megérti ezt!

Amikor a történetnek vége volt, bemondták, hogy ki írta: Kosztolányi Dezső. Szöszi sohasem hallotta ezt a nevet. Vagy lehet, hogy Lajosffy tanárnő említette? Nem, nem emlékezett rá. Igaz, hogy a többire se nagyon, mert ő az iskolában csak félt, csak rettegett, és hiába beszélt Lajosffy tanárnő az írókról, a költeményekről meg a regényekről, neki az csak olyan volt, mint a kémiában a bázisok, meg a savak és lúgok, azokat sem értette, azokat sem szerette soha. Petz Zsóka és Som Gizi, azok igen. Komoly, igazi könyveket is olvastak.

Jó lehet nekik... Jó lehet azoknak, akik értik és szeretik a komoly dolgokat, a könyveket, a verseket, az operákat, meg az olyan zenét, ami most is szól a rádióban, mert Szöszi nem zárta még el. De most elzárja, mert hiába, ő ezt nem szereti, nem is tud rá figyelni, nem érti. Valami szimfónia. Bemondták. Ez őneki magas. Hát mit tehet róla? Nagymama csak a cigányzenét szereti, neki a dzsessz csak zenebona, ő meg azt nem érti, hogy mi abban a jó. Így van ez.

Elővette a szekrényből a kivasalt kis fehéreneműit, kinyitotta nagymama varródobozát. Megvarrta a leszakadt vállpántokat, ahol fesslést, lyukat talált, azt megstoppolta. Nagymama úgyis mindig veszekszik, hogy nem tartja rendben a holmiját, mindig akkor varr meg valamit, kapkodva, rendetlenül, amikor már fel kell vennie. Az üzleti köpönyegéről is hiányzik két gomb. Biztosítótűvel tűzte össze egész héten.

Most jó, hogy van mit csinálnia. Csönd van az udvaron és áthallik a zene megint: „Hej, mambó!” De most nem irigyli, alig fáj a szíve, ha fáj is, nem egészen amiatt. Nem egy dologért fáj, hanem sok mindenért. Szinte jó, hogy egyedül van, hogy bezárták. Jól esik a munka, ez a csöndes munka, ahogy befűzi a cérnát a tűbe és egyenként, gondosan varr be minden kis szakadást. Jól esik a gondolkodás is. Gondolatai is olyanok most, mint a fényes tű és a fehér cérna; mintha a fehéreneműjével együtt szívének sebeit, titkos kis repedéseit javítgatná. Éppen ezért most türelmesen és szépen stoppol. Nagymama úgyis mindig azért pörölg, hogy összehúzza, elrontja a varrást.

Egy kicsit azért kifelé is figyelt, hogy nem jön-e nagymama, mert hajon, ha lépteit meghallja, akkor gyorsan visszarak mindent a szekrénybe és eldugja rögtön a varródobozt is. Meg ne lássa! Még azt hinné, azért dolgozik, azért varrogat, mert ő mondta. Pedig nem azért és Szöszi ki se bírná, ha elkezdené hogy „Látod, édes lányom, ugye mondtam, hogy más is van a világon, nemcsak a tánc, meg a cifraság...” Üres a ház, alig van itthon valaki. Még a házmesterek is elmentek, mert a lakók

megszavazták, hogy vasárnap délután nem kell liftezniük. Hadd levegőzzenek ők is. Üres a lányszállás. Még az a nadrágos is elment, aki mindig betegállományban van. Vasárnap csak nem keresik az esztékából? Elment Sztojka néni, a gondnok. Még gyerekcacagást se hallani. Tömve minden strand, egymás hegyén-hátán ülnek az emberek az eszpresszók és cukrászdák utcára tett asztalkáinál. Hullámszik a nép a Ligetben, a lóversenyen. Egymást érik az evezősök a Dunán. Csak a házak üresek! Csak itt van csönd és nyugalom. Varga Szöszi fölfedezte, hogy néhány órára egyedül is maradhat az ember. Nincs abban semmi rossz.

Egyszerre csak lépések. Szöszi fölfigyelt. Ez nem a nagymama, az biztos. Erős férfilépések, vasalt cipő, de olyan tétovák, bizonytalanok, mint amikor valaki idegen házba jön be és keres valakit. Szöszi az ablakhoz lopózkodott, kilesett. Hát Körmendi Árpi állt az udvar közepén. Ez meg mit akar itt? Szösziék ablaka felé nézett, de Szöszi nem láthatta a függöny mögött. Magas, erős fiú ez az Árpi, de arca még gyerekes. Piros arca van és hosszú szempillája.

Egyszerre csak meggondolta magát, elindult az ablak felé. Lábujjhegyen jött, de ez igazán nevetséges. Úgy csikorog a cipője, hogy még. Különben is, megvan nyolcvan kiló, ez ugyan nem tud nesztelenül járni.

Benyúlt a vászonkabátja belső zsebébe, kivett onnan egy keskeny, fehér csomagocskát, letette az ablakdeszkára. Egészen közel voltak egymáshoz, Szöszi szeme ott parázlott a függöny mögött. Láttá őt Árpi? Nem látta? Talán igen, talán nem. Mert ilyen közlelől azért alighanem át is lehet látni a függönyön.

Egy pillanatig várt még, aztán megfordult és ugyancsak lábujjhegyen indult a kapu felé. Szöszi még a lélegzetét is visszafojtotta. Nehéz volt, mert tulajdonképpen nevetnie kellett. Hogy milyen gyáva ez a fiú!

Árpi eltűnt a kapu alatt. Ott még egyszer megállt. No, mi az, mégis visszajön? Jó ideig csönd, nem hallatszott a lépte, aztán mégis eltávolodott. Szöszi még várt egy kicsit. Odaát keringőt játszottak „ Sajnálom, nem lehet kérem, Nekem már van vőlegényem...” Szöszi kidugta kezét a függöny mögül, felkapta a kis csomagot, kibontotta. Két keskeny diós szelet volt benne, világos drapp; Szöszi azonnal beleharapott az egyikbe. Aztán a vállát vonogatta és rögtön megette a másikat is. Friss volt egészen. Hogy mi ütött ebbe az Árpiba!

5

Szöszi véleménye szerint az Árpád rettenetesen csúnya név. Igaz, senki se tehet a nevérel, azt a szülők adják az embernek, még teljesen tehetetlen csecsemőkorában. Mégis! Borzasztó, hogy valakit éppen Árpádnak hívjanak. Nem elég, hogy őt magát Elvirának keresztelték? Most még legyen egy udvarlója, aki Árpi? És még beceneve sincs, mint neki. Fiúknál ez nem szokás. Illetve, hát van olyan is a tánciskolában, akit Pubinak hívnak, egy nagyorrú, lapos fejű vagány az illető, már huszonkét éves, de azért Pubi. Szöszinek az se tetszik, hogy egy fiút Pubinak hívjanak, különben is, ez a Pubi rémes alak, félig lehunyt szemmel néz tánc közben a lányokra. Csik Pista szokta róla mondani: nagy sikere van a nőknél, minden csaj tetszik neki. No, ha a kettőt összehasonlítjuk, a Pubi és Árpi nevet, akkor, mondjuk, még mindig inkább Árpi, nem is szólva a személyekről. Szöszi első véleménye Árpiról az volt, hogy azért nem olyan hülye, mint a többi.

Árpi cukrászsegéd, majdnem tizennyolc éves. A Körúton dolgozik, egy nagy üzletben, ami cukrászdának körülbelül akkora és olyan forgalmas, mint Szösziék fodrászüzlete. Közel is van hozzájuk, majdnem az Oktogonnál. Habár egy cukrászdában egészen másféle illatok vannak, mint egy fodrászüzletben, habár a tejszínhab egészen más dolog, mint a szappanhab, mégis van valami távoli hasonlóság a két szakma között. A fodrászüzletbe szépítkezni járnak az emberek, a cukrászdába meg torkoskodni, feketézni, randevúzni. Hogy hol itt a hasonlóság? Például abban, hogy fodrász nélkül is, meg cukrászda nélkül is meg lehet lenni.

Mind a kettőben van valami kis fényűzés. Az egyikben szépséget árulnak, a másikban édességet. Szépség és édesség nélkül bárki megél. Otthon is megmoshatja a haját, otthon is süthet süteményt, ugyebár. A fodrászat is, a cukrászat is, már valami fényűzést szolgál, és ezért megy jól mindkettő, mert az emberek szeretik a szépet és az édeset. Sok nő inkább nem vacsorázik, de belakoztatja a körmeit. Sok férfi iszik feketét, szintén vacsora helyett, ha mindkettőre éppen nem telik.

Az igazi hasonlóság azonban mégsem ezekben a dolgokban rejlik, hanem abban, hogy Szöszi és Árpi körülbelül egyformán szeretik a szakmájukat. Ez hozta őket össze.

Nézzük például Nájlon Bébit. Egy Röltex-üzletben dolgozik. De beszél valaha róla? Soha! Nem érdekli. Ledolgozza a nyolc óráját, aztán másnapig el is felejt, hogy üzlet is van a világon. Dolgozni kell, a fizetés is kell, a „flejni” is kell. Emlegeti eleget, hogy ő dolgozó! De neki az teljesen mindegy, hogy mit ad el, Honleányfonalat, pamutpulóvert vagy gyöngyház gomb utánezatot.

Körmendi Árpi viszont tánc közben is azt magyarázta Szösziének, hogy a hájas tésztát hányszor kell hajtogatni, pihentetni, újra hajtogatni, hogy aztán a pogácsa emeletes legyen, mint ama híres olaszországi ferde torony. Ha sétáltak, minden cukrászda előtt megállt és elmagyarázta, miért nincs igazán szép színük és fényük az ott kitett minyonoknak. Mert gondtalanul, kapkodva készítik a mázt. Körmére kéne ütni az olyanoknak, aki a munkáját hanyagul végzi.

Szöszi is mesél hasonlókat, és Árpi meghallgatja. Például, hogy Magda, egy sírós és ideges fiatalasszony, egyszer égve felejtette a gázt a tükör előtt. Jött egy vendég, egy tanárnő, akinek hosszú haja van, csak mosni kell, utána egyedül fésütködik. Nem vette észre, hogy ég a gáz, mert annak, amikor nappali fény van az üzletben, egészen színtelen a lángja. Hát, ahogy fonja a haját, egyszerre csak a gázláng belekap. Ezer szerencse, hogy nem vesztette el a fejét, összemarkolta a haját, eloltotta, így is leégett belőle egy darab, de nagyobb baj nem történt. Hát szabad ilyen csinálni? A vendég egész haja leéghetett volna. Esetleg ő maga is sérüléseket szenved. És mindez hanyagságból, mert Magdának mindig másutt jár az esze, hogy az anyósa megint mit mondott. Jó, jó, mindenkinek van gondja és baja, de azért a munkáját végezze el rendesen. Mert azzal nem segít a baján, hogy folyton siránkozik, rágódik rajta, sőt, még megtetézi, mert ha felületesen dolgozik, akkor előbb-utóbb kiteszik az üzletből és nézheti a napot. Ha nem lesz munkája, még több baja lesz az anyósával.

Hajaj, bizony ez így van. Ők ketten megegyeznek abban, hogy a világon tán minden bajnak, minden igazi bajnak az az oka, hogy az embereknek nincs szívük a munkájukhoz. Ha mindenki rendesen dolgozna, ha csupa rendes, szorgalmas, becsületes ember volna a városban, akkor más volna minden.

Akárcsak Szösziének, Árpádnak is akad vasárnap délelőttre privát munkája. Ahogy Szöszi fejet mos, ondolál, Árpád tortát vagy aprósüteményt készít a házban, ahol lakik. Itt lakik, Szösziéktől nem

messzire, az Akácfa utcában. Van olyan vasárnap, hogy húsz forintot is megkeres, és az egész házban megvan a jó híre, hogy milyen ügyes. Ez még a húsz forintnál is többet ér.

De nemcsak a szakmáról, másról is jól elbeszélgetnek ők ketten.

Az emberekről például. Hogy ki milyen, és még arról is, hogy miért? Szöszi elmesélte Lujzit, hogy nem tanulhat zongorázni, és ezért szerencsétlen. Ezen sokat gondolkodhat az ember. Mi volna jobb: ha belenyugodna abba, hogy nem lehet, vagy pedig valamiképpen mégis kiharcolná, hogy tanulhasson? Valamiképpen! Könnyű azt mondani! Lehetetlen, hogy tanuljon, vagy nem? Áрпи nem is ismeri Lujzit, mégis, egy óra hosszat elvitatkozik rajta, hogy mit is kéne tennie. Nem Lujzi személye itt a fontos, nem ő az érdekes; az a kérdés, hogy jó dolog-e a nagyravágyás, és hogy nagyravágyó-e Lujzi, vagy csak egyszerűen szereti a zenét?

Árpádnak is vannak nagyravágyó tervei. Szeretne eljutni külföldre, szeretne megismerkedni a német, az olasz és francia cukrászippal. Mert ha az ember sokat lát, sokat tapasztal, ha megismeri mások munkáját, akkor tud ő is újat kitalálni. Ha egy-két esztendő külföldön tölt, és utána hazajön, mindjárt nagyobb tekintélye van a szakmában, s könnyen bejuthat valami előkelő hotel-étterem cukrászatára, ahol külföldiek is megfordulnak.

Árpádnak a külföld olyan, mint Lujzinak a zongorázás. De ő nem siránkozik. Ha Árpádot hallgatja az ember, akkor úgy érzi: ez a fiú meg is teszi, amit tervez. Ez véghezviszi! Nincs is benne semmi lehetetlen. Könnyen nem megy, az biztos, de hát könnyen az ember nem jut semmihez. Édesanyjának van egy unokatestvére Németországban. Majd annak a segítségével csak kijut, ha eljön az ideje. Most még nem aktuális. Most még itthon is van mit tanulnia. Aztán le kell szolgálnia katonaidejét. Szöszinek épp az imponált legjobban, hogy ez a fiú olyan messzire tervez, években számol.

No, ha Szöszinek ez tetszett, a nagymamának annál kevésbé.

Mert Árpád egy vasárnap délutánon egyszerre csak beállított hozzájuk. Mintha ez valami egészen természetes dolog volna! Két héttel azután, hogy az ablakba tette a diós szeleteket. Bejött, köszönt, bemutatkozott, leült. Három óra sem volt még, alig hogy a mosogatást befejezték. Mindjárt azzal kezdte, hogy most új tánctanfolyam indul szeptember első napjaiban. Ő azt gondolja, hogy beiratkozik. Szöszi is ajánlja. Igaz, hogy Szöszi ügyesen táncol, magától megtanulta, de azért nem árt az alaposág. Mégiscsak más az, ha valaki előlről kezdi, a lépéseknél. Jobban, biztosabban mozog.

Nagymama annyira meglepődött, hogy az első negyedórán jószerint szóhoz sem jutott, csak pillantásokat vetett Szöszi, kérdő pillantásokat: hát ez mi? Hogyan kerül ide ez a fiú, ki engedte meg, hogy idehívjad? De Szöszi maga sem tudta, hogy a fiú eljön, neki sem jelentette be, ő sem hívta. Eljött, hát eljött. És? Mi van abban?

Árpád semmit sem vett észre, nem zavartatta magát. Elmesélte a terveit is, hogy ő külföldre akar majd menni.

– Igen? – mondta a nagymama. – És mi a maga papája, ha szabad kérdezni?

– Szabó – felelte Árpád. – Női szabó. Ő is járt külföldön, amikor még segéd volt.

Nagymama még mindenfélét kérdezett: hogy van-e a fiúnak testvére? Igen, van egy nővére, de az már férjhez ment. Kihéz? Egy műszaki tisztviselőhöz. És dolgozik a nővére? Dolgozik, szabásznő egy

konfekcióüzemben. Mennyit keres? Mikor hogy! Hány szobás lakásuk van? Mármint a nővérenek, vagy nekik? Nagymama mindkettőre kíváncsi volt. Úgy „káderezte” Árpádot, hogy Szöszinek már égett tőle a füle. De Árpád nem jött ki a sodrából, hűségeesen felelt minden kérdésre. Mint aki egészen természetesnek tartja, hogy a nagymama mindenre kíváncsi, mindent tudni akar. Szinte jó néven vette a faggatást; hát hiszen szóból ért az ember. Ő magától is elmondta volna mindezt, de így, hogy kérdezték, még könnyebb.

De a nagymama egyre csak duzzogott; mennél többet kérdezett a fiútól, annál inkább kinézte. Fél négy tájban Árpád azt mondta, hogy ő most átmege az össtánkra, hívta Szöszi is. A nagymama el is engedte Szöszi, azért, hogy a fiútól is megszabaduljon. Hanem aztán volt mit hallgatnia Szöszi, amikor este hétkor hazajött!

– Ha ez a fiú ide még egyszer beteszi a lábát, akkor kidoblak vele együtt. Megértetted? Mit gondolsz te tulajdonképpen?

Szemetlen tacszó! Ide, fiam, nem járhatnak a fiúk. Ezt nem vezetjük be. Még az hiányzik! És még itt azzal dicsekszik, hogy ő külföldre mege! Hát akkor mit akar itt? Finom egy firma, azt mondhatom! Neveletlen paraszt! Beállít és telebeszéli az ember fejét. Hát abból nem lesz semmi, hogy idecsődít az udvarlóidat, fiam! Nagyon is ráérsz még erre. Ha én ilyet tettem volna, akkora pofont kapok az apámtól, hogy leesik a fejem. Hát egyáltalán nem lehet már bírni veletek? Annyi józan eszetek sincsen, mint a köröm alatt a piszok?

Szöszi csak a vállát rángatta, morcosan hallgatott, csak néha-néha feleselt egy kicsit. Bánja is ő, fütyül rá, őt nem érdekli. Nem értette a nagymamát, de nem volt kedve ahhoz, hogy vitatkozzék vele. Árpádra mondhatja valaki, hogy tán többet beszél a kelletténél, hogy egy kicsit felvág és beképzelt, de hogy szemtelen? Akkor a nagymama még nem látott szemtelen fiút. Mit szólna akkor Pubihoz? Mi a szemtelenség abban, hogy eljött hozzájuk? Vagy azért olyan mérgees a nagymama, mert Árpád őszintén mege mondta, hogy külföldre akar menni, vagyis hogy még jó néhány évig nem nőül mege? A nagymama talán azt gondolja, hogy ő, Szöszi, talán férjhez akar menni tizenöt vagy tizenhat éves korában? Majd ha bolond lenne! És épp ehhez a mackóforma gyerekhez? Szöszi azt gyanította, hogy talán a nagymama maga se tudja, miért nem tetszik neki Árpád.

Nem újság, hogy mindenki mást tart szemtelenségnek és neveletlenségnek. Szöszi ezt már régen megfigyelte. Ahány ház, annyi szokás, ezt úgy is szokták mondani. Sándor bácsi például egyszer óriási patáliát csapott azért, mert vendégek jöttek hozzájuk, és a mama pongyolában volt. Tombolt, dühöngött, hogy úriasszony nem fogad vendégeket pongyolában. De Mici néni, a papa felesége, mindig a hosszú pongyoláját veszi fel, ha vendéget várnak, mert úgy gondolja, az előkelő. Bognár néni, egy első emeleti lakó, már többszörös nagymama, mindig fürdőruhában takarít, hogy csakúgy dagadnak, fehérlenek vastag combjai. De a lányszállás lakóit egyszer még a rendőrségen is följelentették azért, mert este nem függönyöznek be, hanem nyugodtan levetkőznek és ingben járkálnak.

Így volt ez már az iskolában is. Az egyik lány még azt is elmesélhette a mamájának, ha egy fiú megcsókolta. A másik már azért is kapott egy nyaklevest, mert csak ránézett valakire.

Az első táncórán, amikor még csak körbe jártak zongoraszóra, és utána a tánctanár azt magyarázta, hogyan kell a fiúnak a kezét a lány hátára tenni, és milyen magasra illik felemelni összefogódzott kezüket, Szöszi meg is mondta Árpádnak: – Hozzánk többet el ne gyere, mert a nagymama irtó zabos.

– Miért? – kérdezte Árpád.

Szöszi csak vállat vont. Hát most hogyan magyarázza?

– A te mamád nem bánja, hogy velem lógsz? – kérdezte.

– Nem mesélem én azt otthon – felelte Árpád becsületesen.

– Na, látod! – így Szöszi.

Néhány nap óta tegezték egymást. A cukrászdában itták meg a pertut, Árpádék cukrászdájában, egyik délután, amikor a fiú megvárta Szöszit az üzlet előtt és meghívta egy málnaszörpre. Mostanában mind sűrűbben találkoznak. És ha a nagymama nem engedi, hogy hozzájuk járjon, hát annyi vész! Ezért nem sírnak. Sétálnak, fagyaltoznak, beszélgetnek és moziba mennek. Ami a tánctanfolyamot illeti, hát Szöszi egyszerűen beiratkozott, és aztán mondta meg a nagymamának. A pénzt most már úgysem kérheti vissza. Nagymama azt úgyse gondolhatta komolyan, hogy ő most már mindig otthon üljön. Most csak annyi a szigorítás, hogy az osztályokra nehezen engedi el. Szerdán soha, mert az este van, este nincs kimaradás. Szöszi ezért se búsult. Szeptembertől újra iskolába kell mennie, ipariskolába. Így hát mindig van kifogás, ha el akar menni hazulról. A nagymama nem tudja, mikor van tanítás, nem is nagyon érdeklődik. Nagymama maga az oka, ha Szöszi becsapja. Mintha ő maga is azt akarná. Mintha szántszándékkal szemet hunyna. Bánja is ő, hogy Szöszi merre jár, mit csinál, csak ő ne vegyen észre semmit.

Árpádot meg Szöszit mindez csak közelebb hozta egymáshoz. A nagymamával nem beszélhetett Árpádról, de Árpáddal igenis beszélhetett a nagymamáról, és mind a többi felnőttéről. Az embernek szüksége van valakire, egy jó barátira, akivel őszintén beszélhet. Azért szeretnek ők együtt lenni. Árpád is így van Szöszivel. Neki nagyon csendes szülei vannak, de azért a felnőttek igazában nem állnak szóba velük. Miért, hát Szöszi nagyszülei talán nem rendes emberek? De igen! Csakhogy a felnőttek, talán szégyenlősségből, nem mernek a gyerekekkel rendszeresen beszélni. Másképpen beszélnek, ha maguk között vannak, és másképp, ha a gyerekek is hallják.

Nincs hát semmi csodálatos abban, hogy a gyerekek is ugyanígy tesznek. Ők is másképp beszélnek maguk között. Például: megy két tizenkét éves fiú az utcán és társalog. Ha azt egy felnőtt meghallja, legtöbbször elszörnyed, megbotránkozik. Tiszteletlenségnek és szemtelenségnek számít, vagy legalábbis illetlenségnek, ha egy gyerek a felnőtt előtt talál olyat mondani, amit különben csak a gyerekek előtt szokott.

Már az óvodásoknak is vannak titkaik! Szöszi tudja ezt. Itt van például Dundi, a húgocskája. Tőle, Szöszitől sokszor kérdezett olyat, amit a mamájától soha nem merne megkérdezni.

Szöszi és Árpád természetesen már nem gyerekek, de még nem is egészen felnőttek. Árpádnak csak a termete olyan, mint egy felnőtt férfié; ahogy az arca gyerekes még, ugyanúgy a lelke is. Ki tudja, talán épp azért választotta Szöszit, mert a tánciskolái lányok között ő volt a legfiatalabb és leggyermekesebb külsejű. Ugyanakkor Szöszi sok tekintetben érettebb, mint Árpád. Például abban,

hogy nem tart annyira a felnőttektől. Bátrabban mer velük szembeszállni, ha úgy gondolja, hogy neki van igaza. Árpád soha nem merne, nem tudna úgy hazudni a mamájának, mint ahogy Szöszi félrevezeti a nagymamát. Azt mondja neki például, hogy Lujzival megy moziba, pedig Árpáddal megy.

De hát könnyű Árpádnak! Sokkal könnyebb. A fiút nem fogják olyan szigorúan, nem kérdezzetnek annyit tőle.

Árpád sokszor aggódik is emiatt, félti Szöszt; ha megtudják otthon, hogy vele jár! De Szöszi ilyenkor felvágja a fejét: – Hát aztán! Talán rosszat teszek én? Érdekes!

Árpád ilyenkor mindig megnyugszik és csodálja Szöszt. Sokkal bátrabb, mint ő. Hiszen igaz hogy semmi rosszat nem tesz! Tehet Ő arról, hogy az emberek, ha együtt látnak egy lányt és egy fiút, mindjárt rosszra gondolnak? Nemcsak a felnőttek ilyenek, már a gyerekek is. Egyszer például találkoztak a Nagymező utcában Árpád egyik volt iskolatársával, és az olyan gúnyosan vigyorgott, amikor őket együtt látta. Árpád egészen belevörösödött. Tudta ő jól, hogy milyen mocskosakat gondolnak ilyenkor! Ő se olyan naiv, hogy ne tudná! Pedig ez a fiú gimnáziumba járt, többet tanult, mint ő. Azért is szakadt meg a barátságuk.

Szöszi az ilyesmit is jobban tűri, mint Árpád. Találkoztak ők már Som Gizivel és Petz Zsókéval is. Már messziről vihogtak, és amikor közel értek, átmentek a másik oldalra és elfordították a fejüket. Szöszi is tudta jól, hogy mit beszélhetnek róla! A diákkisasszonyok, első gimnazisták! Biztosan azt mondják, hogy „pali”-ja van, vagy ilyesfélét. Vagy tán azt gondolják, hogy ez is olyasféle ügy, mint amikor Zsóka szerelmes leveleket kapott a fiúiskolából. Meg talán még irigylik is, hiszen Árpád szép, derék fiú, nem olyan nagy fülű vigyorgó, mint Marik Pali, aki Zsókanak a szerelmes levelet írta. Pukkadnak, hogy miért éppen Szöszinek van fiúja, amikor ő nem is szép, nem is okos, még jampi is, festett a haja, csupa bolondságból.

De csakugyan! Hát minek köszönheti ő, hogy van egy rendes, komoly, hűséges udvarlója? Nem ő szerezte, nem futott utána, most sem beszél vele valami szépen. Sőt! Egyáltalán nem is tud szépen beszélni, csak jassznyelven, kölyöknyelven, ahogyan a hetedik kerületi srácok beszélnek. Meg is kérdezte egyszer Árpától: – Mondd... Tulajdonképpen mit eszel te rajtam?

Hát ez nem valami hízelgő, olvadozó szerelmes turbékolás, az már bizonyos. De egyenes beszéd, és sok minden benne van. Az is: énrajtam aztán igazán nincs semmi különös, tizenkettő megy belőlem egy tucatba.

Árpád nem lepődött meg a kérdésen, nem is értette félre. Egy percig se gondolt arra, hogy Szöszi talán most valami bókokat, vagy vallomást akar. Hogyne! Még a szemébe is nevetne.

– Nézd – mondta megfontoltan –, nem vagy beképzelt, ez egy. Nem szereted a maszlagot, ez kettő. Lehet veled beszélni, ez három.

Este volt, negyed tíz, a Körúton mentek. Háromnegyed héttől moziban voltak, meleg és poros a szeptemberi este. Nagy lármát csapnak a villamosok és autóbuszok. Mennyi sok ember! Mind más és más, mind mást akar, máshova igyekszik, de azért abban megegyeznek, hogy keresik a megértést. Ők ugyanígy, csakis azt keresik.

Mégis, ez az este most másképpen sikerült, mint a többi. Ma, talán azért, mert Szöszi feltette azt a bizonyos kérdést – hogy Árpád mit eszik őrajta –, kettőjükéről beszélgettek. Arról, hogy ők ketten mit gondolnak egymásról, mit akarnak egymástól. Vagyis arról, hogy ők ketten, Varga Szöszi és Körmendi Árpád, miben különböznek millió és millió másik fiattól. Mert arról, amiben megegyeznek, ami magától értetődik, ugye, nem érdemes beszélni.

– Nézd, én tudom, hogy még srác vagyok – magyarázta Árpád. – Azért is brusztol rám a nagymamád. Azt gondolja: mit lehet azt tudni, mi lesz öt vagy hat év múlva. Igaz? Az nagy idő. Három évvel ezelőtt én még iskolás voltam. Te meg még tavaly is. Hát azért én nem is mondom, hogy várj meg engem, mert előre semmit se tudhat az ember. Akadhat neked valakid három vagy négy év múlva...

– Meg neked is! – vágott vissza Szöszi, mert egy kicsit fájts neki, hogy Árpád ilyen félvállról beszél. Pedig nem volt ez félvállról, dehogy!

– Most mit tüzelsz? – mondta a fiú. – Jobb volna, ha azt mondanám, hogy várjál? Ki lát a jövőbe? No, látod! Nézd, én beszéltem a faterommal. Lehet, hogy már tavasszal elmegyek külföldre, visszajövök, mire katonának hívnak, és akkor négy év múlva kész ember lehetek.

Szöszi nem szólt, maga elé nézett, poroszkálva baktatott. Rég elhagyták már azt a sarkot, ahol be kellett volna fordulniuk Szösziékhez. Már a Rákóczi úton is túl jártak. Itt a József körúton kisebb a forgalom. Persze, már haza kellett volna mennie, lesz nemulass, de most nem számít. Amiről most beszélnek, az mégiscsak fontosabb.

– Írtam a rokonoknak – folytatta Árpád. – De még nem válaszoltak. A faterom se nagyon lelkesedik, hogy most menjek el. Azt mondja, előbb ruházkodjak ki, most kezdek egy kicsit keresni. Meg hogy útlevelet se adnak. Pedig most adnak, csak persze utána kell menni. De hát ez mind csak kifogás, tudom. A muterom is csak jajgat, hogy ne menjek el, ráérek még, mi ütött belém, hogy most egyszerre olyan nagy mehetnékem támadt.

Hát igen, ez így van. Amíg Árpád csak mondogatta, hogy elmegy, addig nem volt baj, ráhagyták. Hanem aztán, amikor előáll, hogy most indulna is, akkor már jönnek a kifogások, csúrik-csavarják. Mit mondjon erre Szöszi? Tán mondja ő is azt, hogy ne törődj vele, legföljebb itthon maradsz? Mondja azt, hogy van neki elég tanulni valója itthon is? Inkább a nyelvét harapná el, de ilyet nem mondana. Ha menni akar, hát csak menjen. Igaza van. Egyszer él az ember, egyszer fiatal. Ha már egyszer megnősül, megállapodik, lehorgonyoz, úgyse mehet az életben soha többet; csak akkor lát világot, ha háborúba viszik, attól meg Isten ments. Ómiatta ne mondjon le a szíve vágyáról, hogy aztán egy életen át a szemére vesse. Ha van benne valami jó, akkor az éppen az önérzete, a büszkesége. Érette senki ne hozzon áldozatot, azt nem kívánja. Hiszen már azt is ómiatta gondolta ki, hogy előbb megy, most megy, még katonaideje előtt, nem utána. Már ezzel is a várakozási időt akarja megrövidíteni.

– Miattam ne fájjon a fejed. Ha most nem mehetsz, mégy majd később. Lányt kapsz, ne félj – inkább ezt mondta. Hiszen így igaz!

Egészen a Boráros térig elsétáltak, fel a hídra, ott lekönyököltek és nézték a vizet, az eget, a lámpákat. Sötétszürke volt a víz, mint az acél, és nedves fénnel égtek a lámpák. Ilyen város, mint Budapest, nincs több! Ők ugyan még másikat nem láttak, de hát akkor is tudják, hogy ez a legszebb, mert ez az övék. Árpád meg is mondta: akárhova vetné is a sors, ő nem fél attól, hogy megragad idegenben. Hazajön, itt akar élni.

És még sok minden másról is beszéltek ezen az estén. Volt ebben valami búcsúzásféle. Nem egymástól búcsúztak, nem is Budapesttől, hiszen nem úgy fest a dolog, hogy Árpád hamarosan útra kelhet. Mintha inkább gyerekkoruktól búcsúztak volna mind a ketten. Ilyen gondjaik, mint most nekik vannak, gyerekeknek még nincsenek. A gyerek csak ábrándozik, de nem sokat törődik azzal, hogy mi valósul meg ábrándjaiból. Ők ketten most már igazi felnőtt gondokkal kerültek szembe. Ez pedig olyan, mintha nagy megtiszteltetés érte volna őket. Szöszinek is megoldódott a nyelve.

– Hülyeség, ha az ember előbb akar valamit, mint annak az ideje van. Itt az én mamám. Még most is olyan, mint egy kislány, de amikor kislány volt, akkor férj kellett neki, meg gyerek. Most aztán... Még talán negyven éves korában is kislány akar lenni!

Árpád a homlokát ráncolta.

– Az én nővéremék is folyton csak marják egymást. Mert még srác az ura annak is. Káromkodik, mint a jégeső, ha a gyerek sír.

Náluk fiatalabb pár aligha sétált azon az estén Budapest utcáin. Az egyik tizennégy, a másik tizenhét éves múlt. Mégis, lám, arról okoskodtak, hogy várni kell a házassággal, míg megjön az ember esze. Elég hosszú az élet, ugyebár, mire volna jó elsietni?

Szöszí Nájlon Bébit is előhozta. Hogy még annak is van elég esze ahhoz, hogy ne siessen. Az sem akar úgy járni, mint a mamája.

Árpád ismét összeráncolta a homlokát, de most jobban, mint az előbb. Sokkal mélyebb árkok támadtak rajta. Hümmögött. Hogy Szöszí azért ne vegyen példát Bébiről, mert az megéri a pénzét. Minden este órákig ácsorog a kapuban a fiúkkal. Pubival jár. Azzal a nagy orrúval.

Szöszí védte Bébit. Hogy nem rossz! De Árpád csak legyintett. Szöszí ne legyen olyan naiv, ő még nem ismeri az életet. Ő csak ne tegye a tűzbe a kezét Bébiért, mert megégeti. Jampi az a szíve gyökeréig.

– Én is jampi vagyok – felelt Szöszí.

– Te majom vagy – válaszolt Árpád és nevetett.

Szöszí mérgesen rángatta a vállát. Megértette Árpádot, de nem akarta érteni, és védte Bébit, mintha... Maga sem tudta, miért, de védte. Azért, mert egy lány nagyszájú és nájlomban jár tetőtől talpig, azért még nem kell rossznak lennie, ezt csak a népek mondják, mert azok nem látnak tovább az orruknál. Még toppantott is egyet mérgében. Árpádtól igazán nem várta volna, hogy még ő is rosszat mond Bébiről. Neki, Szöszinek Bébi őszintén megmondta nemegyszer, hogy ő csak bolondítja a fiúkat, de ennyi az egész!

Árpád csak mosolygott titokzatosan.

– Buta vagy te még ehhez.

– Igazán?

– Ne félj, a Pubi nem járna veled potyára.

– Hát te azt honnan tudod?

– Sokféle ember van – vont vállat Árpád. – Az egyik csak kívülről jampi, a másik meg belülről is. Van, akin kívülről nem is látszik meg. Nem is gondolná az ember. A mi házukban volt egy lány, olyan kis szende, aztán mégis megszökött hazulról és odament lakni egy trógerhez. Az ördög se gondolta volna róla.

– No, látod!

– De azért, ha egy lány kifesti magát, és folyton fiúkkal lóg, az még nem biztos, hogy rendes! Ajajaj!

Szöszit, mintha szíven találták volna.

– Kezet foghatsz a mi házmesternénkkel! Azzal a vörös hajú vén spinével! – toporzékolt. – Akkor minek jársz velem? Én is kifestem magam!

– Mert majom vagy – ismételte Árpád, de most már nem nevetett, mérges volt ő is. – Te meg kezet foghatsz Nájlon Bébivel és kész!

– Füttyülök rád! Keress magadnak olyat, aki nem festi ki magát!

– Még kereshetek...

Ezzel sarkon fordult és elindult, vissza a Boráros tér felé. Szöszit csak bámult, mint aki nem érti. Még sohase veszték össze és mindjárt elsőre így, ilyen hirtelen és alaposan, egy szó miatt, Nájlon Bébi miatt!

– Fulladj meg! – kiabálta utána, de fojtogatták a könnyek. Úgy markolta a híd korlátját, hogy kifehéredtek kezén a bűtykök. Csak nem képzeli, hogy szaladok utána? Még ilyen! Hát most mi ütött belé? Eddig nem volt baj, hogy festi a száját, hogy még a haját is festeti? Most egyszerre? Toporzékolni tudott volna és válogatott kölyök-gorombaságokat kiabálni neki, olyanokat, mint a gyerekek szoktak egymásnak a folyosókon és az udvaron: „Hülye! Marha! Állat!” Haragjánál és dühénél csak a rémülete volt nagyobb. A korlátra borult és vinnnyogva sírni kezdett.

Egy férfi jött Buda felől, egy kopott, szarkalábas arcú, idősebb férfi, és megállt. Odszólt neki utálatos-édesen: – Miért sír, babuska?

Felkapta a fejét, rámeredt, ráöltötte a nyelvét, aztán futásnak eredt lélekszakadva. Milyen késő lehet! Alig látni embert, a villamosmegállónál állnak néhányan, de villamos is ritkán jár már ilyenkor. Milyen rémítő, veszedelmes, ijesztő most a város! Fenyegető ingovány, fenevadakkal teli erdő.

– Szöszit! – kiáltotta Árpád. Ott állt ő is a megállónál. Kit várt vajon? Őt, vagy a villamost? Nem, nem állt meg. Ha egyszer otthagyta, akkor az életben többé nem áll vele szóba. Futott, még jobban, hogy a szíve akart kiesni.

– Szöszit! – kiáltotta még egyszer a fiú. Ha akarta volna, utána szalad, elébe vág, elkaphatta volna. De azt már nem, önfejjű az is, ó, hogy fulladjon meg, otthagyta éjnek évadján a hídon, csak kiabál, de talán leesne a korona a fejről, ha utána vetné magát?

Egészen a Mester utcai megállóig szaladt, hogy már levegőt is alig kapott. Akkor jött a villamos, utolérte a megállónál, felbukdácsolt rá, az első kocsi hátsó peronjára. Hát ott áll Árpád is, a

nyomorult, ott támaszkodik a szemközti ajtóhoz és azt se mondja, kukk. Talán azt várja, hogy ő szól hozzá? Hát azt várhatja!

Nem ment be a kocsiba, azért se ment be, pedig volt hely odabent, de szégyellte a feldúltságát, a kapkodó lélegzetét az utasok előtt. Itt mégis kevesebben vannak. Úgy tett ő is, mintha nem is látná Árpádot. Kért egy vonalat, odaadott ötven fillért, aztán úgy fordult, hogy a hátát mutatta a fiú felé. A villamos vágatott, csörömpölt. Ezek az éjszakai villamosok úgy rohannak, mint a vonatok a nyílt pályán.

A Baross utcai órán látta, hogy Öt perc múlva tizenegy. Jézus! Nem ér haza kapuzárásig! Összerezcent, hideget érzett, valami olyat, hogy le kéne ugrani a vágató villamosról, a rémület gyalogos szárnyain hamarabb hazaérne.

A Nemzetinél sokan szálltak fel, sokáig vesztegelt a villamos. Elmúlt tizenegy. Még legalább tíz perc, míg hazaér, nincs menekvés, nincs mentség, vége mindennek.

Árpádnak le kellett volna szállnia a Wesselényi utcánál, neki onnan legközelebb hazáig. De nem szállt le. A Majakovszkij utcánál szállt le, ott, ahol Szöszi. Tán haza akarja kísélni? Adja a lovagot a nyomorult! Szöszi ugrott le előbb a kocsiról, aztán hanyatt-homlok, futva indult hazafelé. Nem nézett hátra, de azért érezte, hallotta is, hogy messziről jön utána. Máskor is kíséerte így, este nyolckor vagy fél kilenckor is, megegyezéssel, hogy a lakók ne lássák fiúval Szöszit. Most minek jön? Szöszit nem érdekli. Csak a kapu lenne nyitva, szűzanyám, csak valami csoda folytán a kapu lenne nyitva negyed tizenkettőkor...

Üres az utca, középütt hidegen égnek a lámpák. Sötétek a házak. Ellenséges, rémítő még ez az ezerszer ismert vidék is, oly súlyosak és komorak kétoldalt a házak, olyan kísérteties minden fényfolt és minden árnyék. A kapu mind bezárva, mint megannyi összeszorított, kegyetlen ajak. Az ő kapujuk... Az ő kapujuk is. No persze. A mélyedésben, az árnyékban, valami mozdul, ahogy Szöszi megtorpan a kapu előtt. Egy lány és egy fiú... Nájlon Bébi és a nagy orrú, lapos fejű Pubi csókolóztak itt. A híres!

– Szevasz – üdvözölte Bébi, furcsán kihívó és rekedtes hangon, ahogy felismerte – és megnyomta a fehér csengőgombot a sötét, időverte falon.

Szöszi e pillanatban, a csengővel együtt, tisztán hallotta, hogy Árpád magányos lépései valahol megtorpantak. Tán ott állhatott meg, a tisztító előtt. Látja-e vajon ő is Bébit meg Pubit? Biztosan! És most örül, hogy ugye, mégis úgy van, ahogy ő mondta. Bébi itt csókolózott.

– Szevasz, Árpi! – kiáltotta most Bébi jó hangosan. – Mi az, apafej, nem mersz közelebb jönni? – És nagyot nevetett, fölényesen Szöszire pillantva. Az ő szemét akarják bekötni? Az éjszakai utcán, ötven lépés távolságról is megismerte Árpádot. Szöszi csak ne adja itt az ártatlant. Talán azt akarja elhíttetni, hogy munkából jön? Ó, ó... a kis angyal!

– Látszik, hogy kezdők – jegyezte meg Pubi is és nyerítve nevetett.

– Tuti, hogy háromnegyed tizenkettőig nem ébred fel a vén spiné – mondta Bébi bizalmasan, és újra megnyomta a csengőt.

Szösi nem szólt semmit. Talán... nem is igaz mindez. Rossz álmom az egész. Bébi és Pubi nevetgéltek, mondtak valamit, de nem is értette; odabent a kapu alatt még mindig sötét volt. Bébiék elhúzódtak a kaputól. Vagy háromlépcsnyire, a gyalogjárón, egy telefonfülke áll. Oda húzódtak, ott sugdolóztak, kacarásztak. Amott messze, a vegytisztító táján, egyszerre csak megint felhangzottak Árpád lépései. De most távolodtak. Elmegy. Nem is jön, talán sohase jön többet. Minek is? Vége! És ezért maradt ő ki... Ezért! Minden szégyen, kín és megaláztatás most azért éri, mert elment vele mozi után sétálni és úgy, de úgy összevesztek a Petőfi hídon. Meg is érte! Ez aztán igazán. Kijön az a vörös nő... A házmesterné. Előbb-utóbb csak kijön és jól végignézi... Beengedi Nájlon Bébivel együtt. Azt gondolja majd, hogy együtt csatangolt Bébivel. És a nagymama. .. És el fogja mesélni a mamának és Sándor bácsinak, holnap az egész utca tudja, hogy Varga Szösi éjfél tájt jött haza.

A kapualja még mindig sötét, újra kéne csengetni. Bébiék ott vihognak a telefonfülke mögött. Neki kéne csengetnie. De hogyan tegye meg? Inkább reggelig áll itt, most már úgymint mindegy. Nagyobb botrány akkor se lenne, de legalább a házmesternétől megmenekedne, és talán még a nagymama is megbocsátaná, inkább megbocsátaná, mert ő is a házmesternétől fél a legjobban, annak a szája a legveszedelmesebb.

Apához! Odamegy! Ott beengedik, nem bántják, apa nem veri meg, nem is faggatja, annak mondhat akármit...

Megfordult és szaladni kezdett a Körút felé.

– Húha! – hallotta Pubi fejhangját a telefonfülke felől, és valamit Bébi is mondott. Mindketten nevettek. Bánja is ő! Azaz hogy... Eszébe villant, hogy Bébi elárulja a házmesternének, még tán a nagymamának is, hogy még nagyobb veszedelembé dönti magát, mégsem tudott már megállni. Szaladt, szaladt egészen a körúti megállóig. Ott végre voltak emberek. Egy kedves pár, a férfi egy kicsit becsípetten, a felesége karjába kapaszkodott. És mindenkihez szólt: „Tisztelt uram... Egy kicsit becsíptem... Nincs abban semmi. Az én asszonykám nem haragszik...” Az asszonyka csitította, de csakugyan nem haragudott. Az emberek mosolyogtak. Jött a villamos, felszálltak. Már dupla jegyet kellett venni. Egy forint negyven. Már csak hatvan fillérje maradt, ennyit kapott vissza az utolsó kétforintosából. De most már mindegy.

A Nyugatinál újabb mulató társaság szállt fel, betöltötték a kocsi, lármáztak, nevetgéltek. A kalauzlány rendreutasított egy részeg öregembert, hogy maradjon csendben. Az öreg kikérte magának és még inkább lármázott. Az utasok beleavatkoztak. A kalauzlány rendőrrel fenyegetőzött. A Margit híd budai oldalán leszállították a részegét. Szösi a sarokban kuporgott, fázott, az éjszakai szél bevágott a nyitott ablakon, rajta nyári ruha volt, és a kis piros kötött kabátja. Amikor a Moszkva téren leszállt, még jobban fázott. Éjszakai szél fúj a hegyek felől, üres volt a nagy tér, csak itt-ott evezett rajta keresztül egy-egy hangoskodó társaság. Ilyenkor már csak azok vannak az utcán. Meg egy néni, szatyorral, takarítónő lehet valamelyik kocsmában vagy kávézóban.

Sokáig várt az ötvenhatos villamosra. Amikor végre befutott és felszállt, jól megnézték az utasok, de még a kalauz is. Mit keres az ilyen kislány késő éjjel egyedül az utcán, a villamoson? Csupa kérdés volt a pillantásuk: hol járhatott, mi dolga lehetett egy kislánynak ilyenkor? Hát csak találgassák! Itt még jobban vágat a villamos, mint a Körúton. A megállóknál a kalauz lecsengeti, aki le akar szállni valahol, az szóljon. De még így is sokáig tartott az út. Apáék messze laknak, túl a Pasaréti téren.

Az igazi, legnagyobb ijedtség azért mégis akkor támadt rá, amikor leszállt a kocsiról. A villamos egy hangosat csengetett, aztán elindult, otthagyta őt. Úgy ment el, mint egy kivilágított, barátságos hajó, és úgy hagyta őt ott, mint valami hajótöröttet. Ameddig csak lehetett, nézett a villamos után, ahogyan fénylő, mindig kisebbedő ablakaival belecsörömpölt, belecsilingelt a fekete, barátságtalan éjszakába. Egy kanyar, és eltűnt. Ő itt maradt a susogó fákkal szegélyezett, kihalt, elátkozott vidéken, egyes-egyedül. Egy lélek sehol! Csak látna valakit. Pedig, ha valaki jönne, még jobban félne talán.

Nagysokára szedte csak össze annyira az erejét, hogy elinduljon a kis utcán, ami a Pasaréti útra átvezet. Öt perc, legfeljebb tíz, és odaér. Ha szaladna, még annyi ideig sem tartana. De mintha a félelem gúzsba kötötte volna a lábát a térdénél, mintha lépésenként kéne eltépnie a két lábát összekötő rettegés-szalagot. Autózúgás; egy vakító szemű kocsifordult be szemközt az útra, erősen búgatta a motorját és reflektor-szemét körüljárta a házakon. Lassan közeledett, biztosan valami házászámot keresett. Szöszire is úgy rávilágított, hogy az majdnem felsikoltott rémületében.

Borzasztó út volt; csak ott legyen, csak odaérjen, ez vitte mégis. És amikor odaért, amikor megállt a ház kerítése előtt, akkor máris elkezdődött az új félelem. Jaj, mit mondok? Mit csináltam?

Apáék egy kétemeletes villában laknak, társbérletben. Csak egy szobájuk van, az is a hátsó kertre néz.

Három csengő is van a kertkapun. Három csengő, három idegen névvel. Melyiket nyomja meg? Még sohasem járt itt este, vagy éppen éjszaka. Nem, sohasem volt még ilyen késő éjjel az utcán, felnőttekkel sem, nemhogy egyedül. Most mit tegyen? Itt talán nincs is házmester, minden lakónak van kapukulcsa. És külön csengője. De apáéknak nincs, mert ők csak társbérlők. Most mit tegyen? Kiáltson? Meg se hallják.

Nekitámaszkodott a vaskerítésnek. Ő már nem bánja. Itt hal meg, itt esik össze a fáradtságtól és a sok izgalomtól.

Egyszerre csak megint autózúgás, egy kocsi befordul a sarkon. Felgyújtotta a reflektort, ez is a házászámokat kutatja. Szösz most már nem ijedt meg, nem fél tőle, még örül is neki. A kocsi lassan, lépésben közeledik. Hátha idejön? És csakugyan, a kocsi megáll a kapu előtt, háromlépésnyire tőle, didergő teste érzi a motorból áradó jó meleget. Egy magas férfi száll ki, és egy ugyancsak magas, elegáns, szépasszony, világos rövid bundában, selyemharisnyás lába felcsillan az autólámpa fényében. A férfi fizet a sofőrnek, mert taxi ez, Szösz látja a piros kockákat a kocsi oldalán. Az asszony ránéz Szöszre, biztosan csodálkozik, de nem látja a szemét, árnyékban van, olyan magasra nem világít az autó. A kocsi elindul, a férfi kapukulcsot vesz elő. Most ő is ránéz Szöszre, de nem szól. Akárhogyan csodálkozik – mert biztosan érthetetlennek tartja, hogy kapujukban egy idegen leányka áll – nem szólítja meg, nem kérdez. Kinyitja a kaput, és szó nélkül belépnek mind a ketten – mert hiszen mi közük egy idegenhez? Talán vár valakit, vagy... Törődnek is vele! De ekkor Szösz, a végveszélyben, mégiscsak megszólal.

– Kérem szépen...

A férfi visszafordul. Már majdnem betette újra a kaput, csak résnyire van még nyitva.

– Tessék, mit akar?

– Varga Rezső az apám... Itt lakik a házban. Őhöz szeretnék bemenni.

A férfi és az asszony összenéznek. Egyik se mozdul. Egy hosszú pillanat. Végre is, az asszony szólal meg: – Rezső, a fodrász?

– Igen – mondja Szöszi reszketve és mohón. – Én nem nála lakok, de tetszik tudni, a nagymamám elkergetett és...

– Hát jöjjön be – mondta a férfi, és vállat vont.

Szöszi besurrant, a férfi bezárta a kaput. Még a ház ajtaját is ki kellett nyitni, azalatt ő ott állt a legalsó lépcsőn és várt. Az asszony újra megszólalt: – és már régen vár itt? És mit csinált volna, ha mi nem jövünk?

Gyanakvás, de egy kis részvét is volt a hangjában.

– Akkor... visszamentem volna – felelte Szöszi.

– De hiszen azt mondta, a nagyanyja elkergette! – mondta most a férfi, gúnyosan és barátságtalanul. Mint aki bosszankodik, hogy ilyen lehetetlen dolgok történnek. Bizonyos, hogy nem hitt Szöszi-nek, de nem is tudott mit gondolni.

– Szép kis nagymama! – jegyezte meg az asszony. – No, jójcaát!

Felmentek az emeletre. Szöszi idelent maradt, hiszen apáék a földszinten laknak. Csengőgombok... Itt már volt külön csengőgombjuk apáéknak is. Igen ám, csakhogy éjfél rég elmúlt, és a csengő élesen, gorombán sivít, felébred az egész ház tőle. Ez a sivítás megint Szöszi gyötrött szívét hasogatja. Nem, semmi nem történik baj nélkül. Amióta... mióta is? Hát amióta megszegte a rendet, minden lépése balul üt ki, és ez nem is lehet másképp.

Hosszú ideig csend. Szöszi nem mert újra csengetni. Jó ideig nem mert. Közben elaludt a villany a lépcsőházban. Automata. Az emeleti lakók gyújtották fel, három percig égett. Most újra sötét van, Szöszi mozdulni sem mer, nem találja meg a csengőgombot, hátha a másikat nyomja meg? A társbérletét, illetve a főbérletét? És a villanykapcsolót sem találja meg. Ez már sok, ez már mégis sok. Ezt már nem bírhatja ki senki! Ilyen szerencsétlen, mint ő, nincs több a föld hátán! Minden, minden összeesküdött ellene. Nekidőlt az ajtnak és hangosan felzokogott. Aztán valami kábult düh fogta el, egész tenyerét rányomta a csengőkre, mind a kettőre egyszerre. Mintha a mentők vagy a tűzoltók szirénáznának, úgy vijjogtak; az ember azt várta, kiesnek a lépcsőház ablakai.

Ajtócsapódás fenn az emeleten, hangok. Ki az? Visszhangos lépések. Végre világosság gyullad idelent is, a lakásban, valaki csoszog és kiszól: – Ki az?

– Én vagyok – mondja Szöszi zokogva.

– Ki az az én?

Újra zavaros hangok. Többen is kijöttek az előszobába. Odafent az emeleten valaki káromkodott.

– Apa, apa! – sikoltotta Szöszi. Végre kinyitották az ajtót, Szöszi bebukott, bemenekült, de apa nem volt ott, csak Mici néni, apa felesége, kövéren, lomposan, kócosan, kenderszőkén, rémüldözve.

– Jézusom, te lány...

Még mások is voltak az előszobában. A főbérő, egy nyugdíjas, a másik társbérő, egy sofőr, és ki tudja, még kicsodák, hisz annyian laknak ott, minden szobában más család. Csak apa nem volt otthon, csak ő nem. Apa, aki magához ölelte, csitította volna, még mielőtt bármit is kérdezne.

6

„A nagymamám elkergetett” – ezt mondta Szöszi annak az idegen házaspárnak, aki a kapun beengedte, és ezt mondta Mici néninek is.

De hiszen ez hazugság! Hát hogyan mondhatott ilyet? Apának – ha otthon van – talán megmondta volna az igazat. Illetve, hát apa talán nem erőltette volna, hogy azonnal mondja meg, hogyan kerül ide. Apa, ha ő nyit ajtót, ha ő engedi be, magától is kitalálta volna, hogy az ember nem mondhat meg őszintén olyasvalamit, amit ő maga sem tud. Apa csak azt látta volna, hogy ő nagy bajban van. Ok nélkül csak nem jött volna ide éjnek évadján? És ha valaki bajban van, attól nem való rögtön azt kérdezni, hogyan került bajba, ki az oka. Olyan feldúlt és zaklatott állapotban, mint amilyenben ő beállított Mici nénihez, úgysem tud gondolkodni. Hiszen ő még nyugodtabb helyzetekben sem okos! Hát még ilyenkor. Hát ezért hazudta azt, hogy a nagymama elkergette.

Mici néni nagyon fel volt háborodva, nagyon haragudott. Vén szipirtyónak, és még rosszabbnak is elmondta a nagymamát. Miért, hát annyira sajnálta az üldözött Szöszit? Nem! Mici néni – Szöszi ezt rögtön megérezte – saját magát sajnálta. Felcsengették késő éjszaka, pedig neki reggel korán dolgoznia kell. Mici néni ugyanis kávéfőző egy eszpresszóban, és ezen a héten éppen délelőttös, reggel hétkor ott kell lennie.

– Most mit csináljak veled? – kérdezte kétségbeesetten. – Hova fektesselek? Nálunk nincs hely. Ez az egy szobánk van. És ha nem alszom ki magam, akkor egész nap fejfájásom lesz.

Szöszi nem szólt semmit, mert mit is szóljon? Egy öreg, túlságosan is puha karosszékben kuporgott, melegedett. Egy csomó odadobott ruhanemű is volt a széken, azt óvatosan hátrább tolta, még így is elfért. Nagyon sok bútor volt a szobában, alig lehetett eljárni közöttük. De fekvőhely valóban csak egy; annál több asztal, tükör, üveges szekrény és hajlított lábú szék.

Szöszi szerette volna megkérdezni, hogy apa hol van, de nem merte. Nem szólt semmit, csak pislogott álmosan. Nem is nagyon értette, amit Mici néni beszél. Csak azt, hogy jajgat, jajveszékél, úgy tekinti az ő váratlan megjelenését, mint valami családi szerencsétlenséget. Attól fél, hogy ő most már náluk akar maradni egészen. Közben bevett valami fejfájás elleni port is. Szöszi olyan fáradt volt, hogy mindezt csak valami homályos ködön át látta. Vagy inkább olyan volt ez a fáradtság, mint valami zöldes vízű tó, amely már-már elnyeli. Úgy tűnt, mintha Mici néni is úszkált volna a szobában, noha csak körvonalait látta, s a mozdulatot, ahogy a fejét tapogatta. Néha rá is kiáltott, ilyenkor Szöszi összeresztette, de hiába, nem tudott figyelni és felelni. Mintha ő most nem tizenégy, hanem csak négy éves lenne; nem tehet semmiről, azt sem tudja megmondani, hogy mije fáj.

Aztán már csak arra rezzent föl, hogy valaki puha, meleg takarót borított rá. Arra sem ébredt fel, amikor apja hazajött, akkor is aludt a karosszékben. Mici néni mesélt el mindent apának.

Úgy döntöttek, hogy Mici néni kora reggel útnak indul, hogy mielőtt még bemenne az üzletbe, beszéljen a nagymamával Szöszi dologról. Úgyis ott dolgozik egy Rákóczi úti eszpresszóban. Szöszi még aludt akkor, már nem a karosszékben, hanem Mici néni ágyában, ahova az édesapja vitte át.

Mici néninek reggel hét órára kellett az üzletben lennie. Elindult tehát már reggel fél hatkor, hogy nagymamáékhöz beszélhasson. Nagymama, álmatlanságtól horpadt és sápadt arccal, ott ült az ablakban. Le sem feküdt, se le nem vetkőzött egész éjszaka. Szöszit várta. Jaj, hogy mit állt ki este kilenc óra óta! Eleinte csak mérgelődött, dörmögött, hogy már megint nem jön haza idejében, már megint csavarog. Tíz órákor már nem találta a helyét. Nagyapa csitította, nyugtatta, de hiába. Tíz-től tizenegyig borzasztóan hosszú óra telt el. Hogy kapuzárásig ne éljen haza, arra még nem volt példa! És amikor döngve becsapódott a kapu, és a nagymama látta, hogy a házmesterné visszajön a kulccsal – akkor elkezdődött a rémlátás. Elütötte a villamos, elvitte a razzia. Nagyapó egy ideig vele virrasztott, még megkísérelte, hogy valami megnyugtatót mondjon. De mit is mondhatott? Még kitalálni is bajos olyat, hogy egy tizennégy éves lány – mert hiszen még a tizenötöt csak most tölti be – hol töltheti az éjszakába nyúló estét? És mit szól majd a házmesterné, ha most jön haza? De az igazat megvallva, nagymama már nem sokat törődött a házmesternével. Csak jönne már, csak látná, ígérte, hogy két pofont kever le neki, mielőtt csak megmukkanna. De ez nem biztos, egyáltalában nem bizonyos. Sírva fakadt volna, ha Szöszki akkor, negyed tizenkettőkor, mégiscsak megnyomja azt a kapucsengőt még egyszer, még kétszer, és hazajön. Sírva fakadt volna megkönnyebbülésében és örömeiben.

De hát tudjuk, hogy nem így történt. Valamivel tizenkettő előtt hazajött Nájlon Bébi. Nagymama hallotta, látta, hiszen el sem mozdult az ablaktól, minden kapunyitásra szívdobogást kapott. Bébi hetykén végigtipegett az udvaron, oda is pillantott nagymama ablakára. Látta, láthatta, hogy odabent ég a kislámpa. Odaszólhatott volna, hogy Szöszki most szaladt el, nem mert becsengetni. De nem szólt, csak mosolygott magában szívtelenül. Miért szóljon? Hiszen ez olyan lenne, mint az árulkodás. Ne mondhasa Szöszki, hogy ő beárulta...

Nagymama ott ült egész éjjel az ablaknál. Mintha minden órával egy egész év vonult volna el fölötte. Nagyapó lefeküdt, el is aludt. Nagyanya még őrá is haragudott. Hogyan tud ilyenkor aludni? Ha Szöszki oly nagyon elfáradt, elbágyadt, mire kiért a Pasarétre, Mici nénihez, mit szóljon akkor a nagymama? Igaz, hogy az ablaknál ült egész éjjel, de nagyobb utat tett meg Szöszkinél. Öreg szíve a félelem, harag, az aggodás borzasztó, kietlen vidékén hurcolta őt egész éjjel. Egyik pillanatban átkozta Szöszit, a másik pillanatban féltette. Mintha sorra mászta volna meg a kopár és meredek hegyeket, hogy mindegyikről lezuhanjon. Egyszer halva látta Szöszit, máskor meg részegen, gonosz emberek prédájaként. Szöszki is félt, amikor a villamoson utazott az idegen és veszedelmes nagyvárosi éjszakában, és amikor egyedül maradt a Vörös Hadsereg útján, a susogó fák alatt. De még ez a félelem sem fogható nagymama rémületéhez. Mi történhetett vele? Hol lehet?

Nagyapó fél hatkor felébredt. Röstellte, hogy aludt az éjjel. Hogy röstellkedését palástolja, és hogy feleségét valamiképp nyugtassa, dohogott, fenyegetőzött, hogy szíjat hasít Szöszki hátából, csak kerüljön elő. Azt is mondogatta, hogy rossz pénz nem vész el! Felhúzta a nadrágját, fejébe nyomta beszédkartos sapkáját és azt mondta, ő most elmegy a Murányi utcába, mert hátha ott van? Hátha odament? Nagymama csak legyintett. Oda nem ment, ha odament volna, akkor azok már telefonáltak volna valamelyik ismerősnek ide a házba. Vagy egyszerűen hazazavarták volna a gyereket.

Nagyapa sem hitte igazán, hogy Szöszki a Murányi utcában lehet. Igaza van nagymamának: ha ott lenne, arról már tudnának. Hanem azért mégis elindult, hogy tegyen valamit, meg azért is, hogy ne legyen itthon, ne lássa nagymama kínoktól ráncos arcát, megtört szemét.

Hat óra múlt néhány perccel, amikor Mici néni belépett az udvarra és tétovázva megállt. Nagyon régen, évekkel ezelőtt járt itt egyszer Szöszi édesapjával. Karácsonyi ajándékot hoztak Szöszinek, egy sötét téli délutánon. Már elfelejtette, melyik lakásban laknak férje leányának nagyszülei. Már éppen elindult a házmesterék ajtaja felé, de ekkor...

Nagymama meglátta őt az ablakból. Egy pillanatig nem is tudta, hova tegye, hisz oly régen látta, és csak egyetlenegyszer. De aztán mégis ráébredt, hogy ez az asszony unokája apjának felesége. És akkor már azt is tudta, egy szempillantás alatt, hogy csakis Szöszi miatt jöhetett ebben a szokatlan órában. Szöszi tehát náluk van, hozzájuk ment! Felugrott és fűgén kiszaladt, de már a szoba ajtajából kiáltotta: – Vargáné! Vargáné!

Nehogy bekopogjon a házmesterékhez. Nehogy a házmesterné megtudja, amit még nem tud, nem tudhat, és amit ezek után nem is kell megtudnia, hiszen, ha Szöszi megkerül, akkor nincs semmi baj, ebből nem lesz, és nem lehet pletyka.

Vargáné meghallotta a hívást, odafordult, belépett a konyhába. Minden, minden jóra fordulhatott volna, de akkor, mielőtt még az izgalomtól és reménykedéstől oly zavart nagymama megszólalhatott volna, Mici néni így kezdte: – Jó reggelt... Hát maguk szépen viselkedtek, mondhatom. Kiverik a házból azt a kislányt éjszakára. Még a szívverésem is elállt a rémülettől, amikor éjfél után beállított...

Hát van veszedelmesebb jószág a hazugságnál? Szöszi e pillanatban még édesen aludt odakint a Pasaréten, fejét a négyrét hajtott vánkosba fúrva. S az éjszaka kimondott hazugság most csapódott be nagymama megkínzott szívébe. Ilyen éjszaka, ennyi gyötrődés és pokoljárás után, ez a félig-meddig idegen asszony, aki soha még egy szelet kalácsot nem adott Szöszi kezébe, ezt mondhatja a nagymama szemébe!

És ha legalább nagypapa itthon lett volna, hogy csillapítsa őket!

Már megint, már megint hangos a ház a kiabálástól, nagymama már megint sírva és átkozódva hívja tanúnak a jó istent, hogy ő ezt a lányt, ha a kezébe kapja, megtépi, összetöri, elpusztítja! Már megint kiszaladnak a lakók a gangokra, hogy füleljenek, mi történik megint Váradieknál! Persze, az a kis jampi lány! Tudni való volt, hogy nem lesz jó vége, ahogyan az flangált, ahogyan az riszálta azt a girhes kis testét... Lám csak, most kiderült, az egész ház megtudta, hogy éjszakára kimaradt, most van az óriási patália miatta. Hogy ki az az idegen, szőkére festett idős asszony, akivel nagymama veszekszik? Senki nem tudta, de nem is az a fontos. Honnan tudnák azt az idegenek, amikor nagymama és Mici néni is csak vaktában vágják, szidják egymást, amikor ők maguk sem értik, hogy mi történt?

– Ide többet soha be nem teheti a lábát! Látni se akarom többé! – kiabálta a nagymama.

Mert a rettegésben töltött éjszakát még csak megbocsátotta volna. De azt a hazugságot, hogy ő zavarta el, nem, nem és nem.

– Van neki apja is, anyja is, vesződjön vele az. Nevelje az! Az én tisztességes fejemre nem hoz több szégyent!

Szöszi későig aludt ezen a reggelen. Kilenc óra volt, mire felébredt, egyedül volt a lakásban. Felöltözött, bevetette az ágyat, aztán átment az apjához, a szomszédos fodrászüzletbe. Megkérte

apát, telefonáljon Tóni bácsinak, találjon ki valamit, hogy miért késik. Apa fel is hívta Tóni bácsit és magára vállalta Szöszi minden mulasztását. Azt mondta, ő vitte el Szöszi cipőt vásárolni. Ez tehát megvolt. Szöszi boldogan dorombolt. Kapott az apjától húsz forintot és még külön autóbusz költséget. Szép volt a kora őszi reggel itt a Pasaréten. Fénykarikák hullnak a sima aszfaltra a fák lombjából, egy tisztán öltözött bácsika sétál botjára támaszkodva. A nagy kék ötös busz fickósan kanyarodik be a Pasaréti tér felől, mintha mutatni akarná, hogy ő, bármilyen nagytestű is, azért fürge, fiatalos. A megállónál hirtelen fékez, majdhogynem pukedlizik Szöszi előtt, mint a tánciskolában Csik Pista, aki úgy kéri fel a lányokat, hogy előbb csúszik egy hosszút a parketten.

Elmúlt az éjszaka és vele minden rettegés. Barátságos és vidám a világ. Alig van utas a buszban, Szöszi a baloldalon ül, egyes ülésen, a nyitott ablak mellett. Egyszerre élvezzi az utazást a szemével, a fülével, a bőrrel.

A Lánchídnál, mielőtt átszállt volna az egyesre, még bement fagyaltozni a nagy eszpresszóba. Most már nem sürgős; ha még öt perccel később ér is be, Tóni bácsi nem szidja össze, apa kimentette. Drága apa! Egy szót sem kérdezett arról, hogy mi volt az este. Ami volt, elmúlt. Hiszen nem történt semmi baj! Csak a kiállott félelemre és izgalomra emlékezett. De hát ilyen félelmet és izgalmat akárhányszor álmában is átél az ember.

Ahogy beért az üzletbe, ott is mindjárt derű és vidámság fogadta. Jula, egy ismerős cigányasszony járta sorba a piros búrák alatt üdögélő nőket, és mindenkinek felajánlotta, hogy szerencsét jósol.

– Honnan tudod előre, hogy szerencsét mondhatsz? – ugratta őt Irénke néni, a köpcös manikűrös.

– Hát ha jól megfizsetik, miért ne? – felelte Jula.

– Igaza van, fiam – vette védelmébe Julát egy idős, nyúlánk hölgy. Irénke éppen az ő körmeit reszelte.

– Jót, mindig jót, csakis jót szabad mondani az embereknek. Én is úgy csinálom.

– Maga is tud jövődöt mondani? – kérdezte a cigányasszony. Nagy kacagás. Szegény Jula, nem értette, miért nevetnek. És nem is magyarázta meg neki senki, hogy az a karcsú, idős hölgy egy nagy kórház egyik vezető főorvosa, röntgenes. Ő igazán belelát az emberekbe. Sok mindent lát a titokzatos sugár alatt, amiről az emberek maguk sem tudnak, de ebből csak annyit mond el, amennyi hasznos és szükséges. Amennyin segíteni lehet. Mert minek azt tudni, amin úgysem változtathatunk?

Szöszi mindig szerette az üzletet, de úgy még soha nem örült neki, mint ezen a délelőttön. És ha tegnap éjjel minden ellene esküdött, most éppen megfordítva: minden és mindenki kedvezett. Az egyik vendég pralinével kínálta. Sanyi, az egyik segéd, rábízta egy vendégét, hogy fésülje ki a haját. Viruló szép nő volt ez a vendég, az arca rózsás, a haja mézszínű. Mintha szikrákat szórna Szöszi ujjai alatt! Ó, Szöszi nagyon szereti a szépet, szívből hódol neki. Soha nem irigyli senki szépségét. Miért is? Ha örül az ember a Balatonban fürdő hold szépségének, vagy egy szál rózsának, mennyivel inkább örülhet egy szép emberi arcnak? Az szebb a legszebb rózsánál is. Ha a rózsa örömet szerez, hogyan szerezne örömet az emberi arc üdesége, az emberi szem szivárványos ragyogása? Ember az emberhez mégiscsak a legközelebb áll.

Bármily különös, de a nagymamára egész délelőtt nem gondolt. Mintha elfelejtette volna, hogy nagymama is van a világon. Csak három óraker jutott az eszébe, amikor levetette a köpönyegét és megfésülködött, hogy hazainduljon. Kikap, arra számított. De ez nem nyugtalanította. Az most csak

olyan lesz, mint amikor az ember jól felöltözve megy ki a zimankós téli utcára. Ő ma délelőtt tetőtől talpig örömbé és biztonságos jó érzésekbe öltözött. Jól átmelegítette a szívét. A nagymama pörölése, siránkozása úgyse húti le.

Arra, hogy nagymama annyira aggódott, annyira reszketett érte, nem is gondolt egyáltalán. Tudhatta, ha nem ért haza, akkor vagy az anyjához vagy az apjához ment! Annyira csak ismeri őt a nagymama!

Hazafelé az úton nem is a nagymamával, hanem Árpáddal foglalkozott. Mert, hogy nem várta az üzlet előtt. Igaz, ilyenkor nem is várhatta, még az üzletben van. Tegnap is csak hatkor találkoztak. Most már nem kerülhetnek össze előbb, csak szombat délután a tánctanfolyamon. Hogy mi lesz, majd ott elvállik. Ő nem békül, az biztos, vagyis, nem kezdi. Ha Árpád odajön, hál... majd meglátjuk. Csak ne jöjjön megint Bébivel, mert akkor... Mi köze őneki Bébihez? Bánja is ő! És jót mérgelődött azon, hogy Árpád képes volt és összeveszett vele Bébi miatt. Mert mindig az kell, hogy neki legyen igaza! Mert olyan önfejű és akaratos! Igen!

Belépett a kapujukon. A viciné a papirosokat szedte ki a szemétből. Azzal szokott fűteni a mosókonyhában. Köszönt neki. A viciné mormogott valamit és olyan furcsán végignézett rajta. Ugyan mit néz? A lépcsőházban gyerekek lármáztak, de amikor őt meglátták, csend lett, a második osztályos Dobos Peti rávigyorgott kíváncsian, mintha tudna róla valamit. És nem is köszöntek.

Kilépett az udvarra. A házmesterné ott beszélgetett az ajtajuk előtt egy harmadik emeleti lakóval. Szöszi már a nagy veszekedés óta mindig is bajban van, ha a házmesternével találkozik. Ha köszön neki, akkor nem fogadja, de ha nem köszön, akkor végigméri. Most köszönjön, vagy ne? Megbiccentette a fejét. A házmesterné nem biccentett vissza, csak mosolygott, furcsán, nagyon furcsán mosolygott. Szöszi még a hátában is érezte ezt a szúrós mosolyt, amikor már túljutott a házmesteréken.

Benyitott a konyhába. Itt nem volt senki, de ő azért hangosan köszönt: csókolom, ahogy máskor is szokott. És ha eddig úgy érezte, hogy ő eléggé felöltözött a várható jeges fuvallatokra, most egyszerre csak azt érezte, hogy a hideg szél nemcsak a ruhája, de még a bőre alá is befurakodik. A viciné, a gyerekek, a házmesterné tekintete, míg idáig ért, mintha sorra lehámozta volna róla a védekező ruhákat. Most már pucéran áll a szoba küszöbén, dideregve kell szembenéznie nagymamával.

Nagymama az asztalnál ült, mintha vendéget várna. Csak olyankor ül az asztalhoz, máskülönben a rádió mellett, vagy a varrógépnél üldögél. Az asztalon pedig az az ütött-kopott, régi utazótáska, amit Szöszi legutóbb a Balatonra vitt magával, meg még egy nagy, világosbarna papiros-doboz, spárgával átkötve. A doboz és táska tetején a télikabátja, szürke macskaprémrel a nyakán.

Szöszi megállt az ajtóban és mindent értett. A télikabát – az fájt legjobban. És nagymama a szürkésen sápadt arcával csak ült, rákönyökölt az asztalra, nem csinált semmit, csak ült. Már ebből is látszott, hogy nincs mentség. Még sohasem látta a nagymamát ilyen tétlenül. Őt várta. Mindent elrendezett, hogy mire hazajön, így fogadhassa.

Eltelt talán egy egész perc is. És a nagymama akkor megszólalt, fáradtan és rekedten, mint a lejárt gramfonlemez: – Én teveled nem bírok, édes lányom. Megbeszéltem anyáddal. Neked erősebb kéz kell, mint az én kezem. Sándor bácsi majd megnevel. Elvállalta. Nagyapád majd estefelé odasegíti a holmidat. Az ebéded kint van a sütőben.

– Nagymama! – zokogott föl Szöszi és odarohant, de az öregasszony maga elé tette a kezét, nem engedte magához.

– Azt gondoltam, öreg napjainkra te leszel a támaszom a gyerekeim helyett – mondta. – De már látom, hogy nem bírok veled. Azt nem engedhetem, hogy csavargó legyen belőled. Azért én nem vállalom a felelősséget...

Szöszi elfordult, az ablak felé nézett, és oly hirtelen apadtak el a könnyei, mintha... mintha megfagytak volna.

– Én védtelek, takargattam a hibáidat – folytatta nagymama, kietlen, reszketős, erőtlen szelídséggel. Nem kiabált, nem csattogott, épp ez volt a rettenetes. Szöszi épp ebből a tompa hangból értette meg lassan, hogy nincs segítség, nagyanyja most csakugyan elkergeti őt, úgy, ahogyan ő azt tegnap éjjel hazudta.

– Nem mondhatod, hogy tiltottalak a szórakozástól. Még azt is magamra vettem, hogy megszóljak, kibeszélnek miattad. De aki hazudik, az lop is, édes lányom, a közmondás is azt tartja. Én azt hittem, hogy te nem hazudsz. De hazudtál, fiam. Itt már megáll az én tudományom. Én nem veszem a lelkemre, hogy te tönkre tedd a fiatal életedet, meg a miénket is.

„És nagyapó? És apa?” – szeretne volna sikoltani Szöszi. De nem szólt, nem sikoltott, ez is megfagyott benne, minden megfagyott, egészen a csontjáig. Ha nagymama nem akarja őt, akkor nagypapa hiába dörmög... Apa pedig... Apának Mici néni a felesége, az csak a kecses lábú asztalkákat és szekrénykéket szereti, dehogyis venné oda, dehogy! Tegnap este is, hogy megrémült, hogy egyetlen éjszakára szállást kell adni neki! Apa csak pénzt tud adni, meg elviszi cukrászdába, meg azt, hogy nem kérdez semmit, sohasem kérdez. Apa csak vendégségben szereti őt, egy órára, kettőre. Jég, jég mindenütt. Mint a játékban, amikor eldugnak egy kendőt, és a hunyónak meg kell keresnie. „Hideg, hideg” – mondják neki, akármerre megy. Nincs más, csak mama és Sándor bácsi. Csak ők fogadják be.

Nagymama, mintha kitalálta volna, hogy ő mit gondol, most épp erről beszélt: – Ott lesz neked a legjobb, anyádéknál. Ott vannak a testvéreid. Anyádnak segítesz... Sándor bácsi jól keres, olyan nagy háztartásban nem számít, amit megesez. Ahol négyet nevelnek, ott elfér az ötödik is. Sándor bácsi jó ember, szigorú ember, annak a keze alatt majd nem mersz csavarogni. Én nagyon is puha vagyok tehozád. Én két lányt fölneveltem, de a kettővel sem volt annyi bajom, mint veled. Hiába, öreg is vagyok, meg aztán tebenned más vér van. Én nem akarom bántani apádat, de alighanem tőle örökölted azt a cigányvért... hogy mindig csak a könnyebbik végét fogod meg mindennek. No, ereggy fiam, edd meg az ebédedet. Nemrég zártam el a gázt, még meleg lesz.

– Jó! – szólalt meg Szöszi váratlanul. Megfordult és kifeszített, furcsán egyenes derékkal, magasra tartott fejjel, kisietett a konyhába. Kinyitotta a sütőt, nagyot zörrent, aztán kivette a lábast, a nagyfülű kis piros lábast, amiben nagymama az ő részét szokta mindig eltenni. Most pörkölt volt benne nokedlival. Nagymama hozzátette a nokedlit. Forró volt a lábaska füle, megégette az ujját. Au! El is engedte, de szerencsére nem esett le, csak odakoppant a kinyitott sütő ajtajához.

– Ruhával fogjad, hányszor mondtam? – kiabált ki a szobából nagymama.

„Bárcsak törne össze ripityára!” – gondolta Szöszi, de mondani nem mondta. Lekapta a ruhát a tűzhely oldaláról – ott száradt mosogatás után –, aztán a kislábast egy fajansztányérra tette. Úgy eszi

meg a lábosból, dehogy is piszkít tányért! Kenyeret szelt, asztalhoz ült, villát vett ki az asztalfiókból. Persze hogy az első falattal megégette a száját! A villa csörömpölve esett le a konyha tisztára mosott kövére és kicsi, piros, paprikás foltokat hagyott rajta.

Egy pillanatig meredten nézett maga elé. Ha most felkapná a lábast is, és utána dobná, odavágná a kőhöz, hogy fröcsköljön szét az összes paprikás lé, hogy ugrálnának összevissza a húsgöröngyök, meg a száradásnak indult galuskák...

Nem, azért sem, azért sem, azért sem. Megeszi, ha beleszakad is. Ne lássa, ne tudja a nagymama, hogy ő mit érez. Így, csakis így állhat bosszút rajta. Megy ő, hogyan menne, szívesen megy a mamához! Miért ne? Ott sokkal szebb és nagyobb a lakás, oda vendégek járnak, ott bejárónő is van, azok nem prolik, mint nagymamáék, hanem urak, az erkélyre egész délelőtt odasüt a nap és ott ő kisasszony lesz, mint Ági. És ott van Dundi is, igen, az a drága csöppség, az ő szemefénye...

De ahogy Dundira gondolt, letette a villát, és megint nem tudott enni egy kis ideig. Miért is nem örül ő annak, hogy odakerül? Hogyan érthetné ezt meg valaki, amikor ő maga sem érti? Szereti ő a mamát? Nagyon! Szereti ő Dundit? Ki se lehet mondani, mennyire! Hát akkor? Csak Sándor bácsi miatt van az egész? „Ilyen hülye vagyok?” kérdezte önmagától, könnyes szemmel, de váll rángatva, Nájlon Bébi modorában. Ha beleszakad is, úgy tesz, mintha nem bánna... mintha még örülne is, hogy nagymama kiadta az útját.

Megette a pörköltet és a nokedlit az utolsó szemig, aztán elmosta a tányért – csak a lábas fenekétől volt egy kicsit fekete a lábaskába meg vizet öntött. Azt majd az esti mosogatásnál, így szokták. Lábast nem lehet hideg vízzel elmosni.

Visszament a szobába. Öt lépés mindössze az út, és ő úgy odavágta a lábát, úgy trappolt, mint egy katona. Azért is! Odament a csomagjához, felnyitotta a táskát, csak hogy csináljon valamit. Aztán, ugyancsak ilyen okból, megkérdezte: – Az emlékkönyvemet is el tetszett csomagolni?

– Tudom is én, hol van!

Szöszki a géptetőhöz lépett, beleturkált. Legutóbb itt látta. Tele van a géptető minden kacattal, maradék kis rongyokkal. Van itt szakadt centiméter, meg pár olyan kartonlap, amelyre valaha gombok voltak felvarrva. Itt egy régi ollónak a fele, bársonybélésű ékszerdoboz, kifizetett gáz- és villanyszámla, elromlott cipzár. És mindezt a sok semmiséget át- és átfonják a régi pamutok, gépselymek és fonalak összegubancolódott szálai. Mindezt nem gyűjti senki, mégis összegyűlik. Mindennek volt valaha rendeltetése, értéke. Itt az emlékkönyv is, körös-körül tekerve szakadós fércel és valami eltéphetetlenül erős barna gyapjúfonállal, aminek minden centiméterén kis bogok vannak. Szöszki széttépte a szálakat, egy kicsit leporolta az emlékkönyvet, aztán beledobta a táskába.

– Nagypapa hol van? – kérdezte.

– Benzint hoz Deákéknak – felelte nagymama. – Azoknak kell a nagytakarításhoz. Csak nehéz kapni, tíz üzletbe is elmehet az ember.

Csend.

Szöszki a száját biggyesztette. Erőszakkal arra gondolt, hogy a nagypapa örökké csak a lakóknak trógerol. Olyan, mint egy háziszolga. Mire jó az? Kezicsókolommal köszön, öregember létére, még a

fiatal Violánénak is, pedig az se nagyobb úriasszony, mint az ő lánya, Szöszi édesanyja. A mama elegánsabban öltözködik, mint akármelyik asszony itt a házban. A Murányi utcában a mamának köszönnek kezicsókolommal az öreg nyugdíjasok.

Aztán egyszerre csak megszólalt: – Taxival is mehetnék...

Nagymama megütközéssel emelte fel a fejét és gúnyosan felelt: – Taxivaal? De nagy kisasszony vagy...

– Arra való a taxi – folytatta a kihívást Szöszi. Hiszen van pénze, húsz forint, amit apától kapott és a ma délelőtti borra való. Kint a Majakovszkij utca sarkán van is taxiállomás.

– Bánom is én, állj a fejed tetejére – mérgelődött nagymama. – Csak pocskold a pénzt!

Szöszi kiszaladt, futott egészen a sarokig, ott megállt. Egyetlen kocsi sem volt az állomáson. Talán jobb is, mert igazában már megbánta az egészset; az egész ház látná, hogy ő taxival költözködik. Ha nagypapával indul útnak, mégsem lesz olyan feltűnő. Legjobb volna este... De miért? Hát törődik ő a házzal? Fűtyül rájuk. Most megszabadul a vörös hajú házmesternétől, Som Gizitől, mindenkitől, aki őt ismeri kicsi kora óta. Azért se ijed meg tőlük. Nájlon Bébi talán megijedt, amikor ki akarták tenni a szállásról? Pukkadjanak meg! Beszéljenek, amennyit csak jólesik.

– Taxi! Taxi! – kiabált vékony hangon egy arra futó kocsi után és integetett is. De aztán látta, hogy ülnek benne és leengedte a kezét. Bekanyarodott egy a Liszt Ferenc tér felől, de azt elcsípte egy fiatalember, aki a trafik előtt cigarettázott, és nem is látszott rajta, hogy taxira vadászik. Micsoda udvariatlan emberek vannak! No, mindegy, kivárja a következőt, jobb itt ácsorogni, mint kuka módra odabent ülni a nagymamával.

Egyszerre csak meglátta a nagypapját. A templom felől jött, kosár a karján, tele mindenféle tisztítószerrel; súrolópor, súroló-kefe, padlóviasz, a kezében külön egy literes üveg, abban van a benzin. Kényelmesen, öregesen baktat, viseltes sötét kabátjának válla mézporos, biztosan a festéküzletben szedte fel. Megállt az alsó sarkon, szemben Szöszivel és átszólt: – Hát te mit csinálsz itt?

Szöszi csak idegesen intett, hogy nagypapa menjen csak, menjen, ne avatkozzék az ő dolgába. Kiabálja át neki a túlsó oldalra, hogy taxira vár?

De bizony a nagypapa nem ment haza, hanem átevezett az úton, kosarastul, üvegestül.

– Miféle bolondság jutott megint eszedbe? – kérdezte.

– Hát, ha egyszer bolond vagyok, akkor nem is juthat az eszembe más – nyelvelt Szöszi.

– No, gyere csak...

– Nem megyek. Majd mindjárt megyek. Inkább hozza ki nagypapa a cuccomat a kapuhoz. Mindjárt megyek taxival érte.

Nagypapa csak bólogatott, és félrefordított fejjel valahova messzire nézett. Messzire? Itt ugyan nem lát az ember messzire. Szürke, öreg falak. A sarki ház még negyvennégyes sebeit viseli. Dübörgő teherautók torlódnak, tülkölnek, mielőtt kifordulnának a Majakovszkij utcára, mert itt a troli jár, gumikerekei fényes-feketére síkosították az aszfaltot. Nyüzsg a nép, sokan most jönnek munkából, a

kis zöldségüzlet kirakata előre nyúlik, úgy kínálgatja kelkáposztáit, lila karalábéit, meg a héját hullató vöröshagymát. Lárma és por. Mindjárt az utca elején, az első ház kapujában, két lovas kocsi áll. Az egyikről szenet, a másiktól fát hordanak be valakinek a pincéjébe. Ez a környék Szöszi legszűkebb hazája. Itt nőtt fel, innen akar most más vidékre költözni. Ó, nem messzire, dehogy, csak a Murányi utcába. Mégis, alighanem nagy út lesz az. Nagyapa is erre gondol. Egyszerre csak letette a kosarat, a benzines üveget pedig Szöszi kezébe adta, hogy rágyújthasson.

– No – mondta, miután kettőt szippantott gyors egymásutánban –, csak nem akarsz igazán elmenni? Hát ki bántott itt téged?

Szöszi a vállát rángatta.

– Most már akkor se maradnék, ha... ha nekem adnák a templomtornyot.

– Te önfejű – mondta nagyapa. És gondolkodott, hogy mit mondjon még? Mondja azt, hogy Szöszi még megbánja a makacsságát? Meg talán a nagymama is megbánja, hogy kiadta az útját? Nem hiszik el, úgysem hiszik el. Hát akkor minnek beszéljen? Varázsló kellene ide, varázsigével, hogy a fagyos szívek felolvadjanak. Van ilyen varázsigé? Lehet, hogy van valahol. Van mindenféle szó. Szúró, sebző szavak, és simogató, gyógyító szavak is. Nagymama egy rossz szóért, egy könnyelmű hazugságért haragudott meg Szösziire. Hát ha a bajt szó okozta, akkor miért ne szerezhette békét ugyancsak egy szó, egy másik? Csakhogy nagypapa nem találja azt a szót. Ha tudja is, hogy van ilyen, ugyan hol keresse? Még tán fűszál és bogár sincs annyi a világon, mint amennyi szó van. És ezek a szavak még színjátárszók is, mást jelentenek, aszerint, hogy ki mondja őket, kinek, mikor, miért. Nagypapa amúgy is hadilábon áll a beszéddel. Azért beszél oly keveset, mert nem bízik eléggé a szavakban. Sok bajt csinálnak azok! Nemcsak a hazugság, hanem a meggondolatlan fecsegés is. Sokszor mérgében mond valamit az ember – aztán már nem szívhatja vissza, meg nem is akarja, nehogy azt mondják, nem állja a szavát. Így van most ezzel, alighanem így van vele a nagymama is. Néha a saját kimondott szava köti gúzsba az embert. A szó uralkodik a gazdáján, ahelyett, hogy az ember uralkodna a szaván.

– Mihozzánk mindig visszajöhetsz – mondta végül. Fölvette a kosarat, hogy hazamenjen, de Szöszi kivette a kezéből, ő vitte.

7

Nagyon kicsin múltott, hogy Szöszi mindjárt az első estén vissza nem ment nagymamáékhoz. Csakis a szégyenkezés tartotta vissza. Csakis az, hogy nem volt elég ereje hozzá.

A mama csokoládé- és kávélikórt főzött éppen a konyhában, amikor Szöszi megérkezett a nagypapával. Nem hagyhatta ott a kényes munkát. Megcsókolta, megsimogatta Szöszit, aztán azt mondta, keressen helyet a holmijának a nagy előszoba-szekrényben. Hiszen ismeri a járását, mindennek tudja a helyét, nem idegen helyre jött, volt ő már sokszor itthon hetekre is. Sőt, mindig úgy mondta, úgy is érezte: ez az igazi otthona. Azelőtt! Annál különösebb, hogy éppen most, amikor végleg és örökre ide költözött, valami egészen mást érzett. Mintha most mégis vendégségben lenne.

De hát miért? Az előszobaszekrény hatalmas, emeletes alkotmány, hat ajtaja van, és még egy sereg fiókja is. Egy kicsit összerakta a gyerekek ruháit, kényelmesen elfért az övé is. De Ági nyafogott, hogy az ő cipői legyenek ezentúl is külön fiókban. A mama ezért megharagudott Ágira és adott neki egy pofont: így fogadod a testvéredet? Te önző kutya, te! Ági duzzogott gyűlölködve vonult félre. Hiszen ő már egyszer megmondta Szöszinek, hogy „nem is vagy igazi testvérem!”.

Régebben, azelőtt, amikor Szösz néhány napra vagy hétre ide jött, a középső nagyszobában aludt, a heverőn. A gyerekszobában úgyis négy ágy van, ott már az asztal és a szék is alig fér el, a gyerekek sokszor veszekednek, ha a leckéjüket írják. Most azonban Sándor bácsi úgy rendelkezett, hogy Szösz is lakjék a gyerekszobában. Van egy összecsukós ágy a fürdőszobában, azt minden este behozzák majd és felállítják. Igaz, így olyan a gyerekszoba, hogy a sok ágy között le sem léphetnek a padlóra. A fiúknak tetszik a dolog. Ágyról ágyra sétálnak, ugrálnak; olyan mulatságos, hogy a szobának mintegy ágyakból van a padlója.

Nem, a nagyszobában nem alhatik Szösz. Ha vendégek vannak, késő estig a nagyszobában ülnek. Különbösen is, a heverőnek drága huzatja van, az elkopik, ha állandóan használják. Ideiglenesen igen, de állandóan? Nem, azt Sándor bácsi nem engedi.

A harmadik utcai szoba a szülőké. Van még egy udvari szoba is, ott van Sándor bácsi laboratóriuma, az üvegszekrényekben őrzött fogsor-lenyomatokkal, gépekkel.

De hát ez fájít annyira Szöszinek, hogy mindjárt első este majdnem visszazökött a nagymamához? Nem, nem. Mindez semmiség ahhoz képest, ami vacsora után történt.

A mamáék moziba készültek, a fél kilences előadásra. Háromnegyed nyolc volt, mire befejezték a vacsorát. Szösz elvállalta, hogy lerakja az asztalt, lefekteti a gyerekeket, el is mosogat azután. A mama elment öltözködni. De ahogy Szösz kivitte az edényt a konyhába, Sándor bácsi utána jött és azt mondta: – Ül csak le fiacskám egy kicsit. Majd elvégzed a dolgod, ha mi már elmentünk.

Szösz csak állt a konyhaasztal mellett. A mosogatószivacs volt a kezében, épp vissza akart menni a szobába, hogy a nájlón-abroszt letörölje. Nem ült le.

– Ül le! – parancsolt rá még egyszer Sándor bácsi, de ő maga fel-alá járkált a konyha világosszürke kövén.

Szösz most végre leült a konyhaszékre.

– Én nem vagyok a szavak embere – kezdte Sándor bácsi. – Nem akarok neked prédikálni. Ami volt, volt; az engem nem érdekel. De most másképp lesz. Az üzletbe nem még többet. Majd keresünk neked valami rendes szakmát. Esetleg gép- és gyorsírást. Tizenhat éves korodig úgyse vesznek fel sehol. A csavargásnak, flangálásnak vége. Remélem, megértettük egymást!

Dehogyan értette Szösz, dehogyan! Nem is hitt a fülének. Föl se fogta mindjárt a szerencsétlenséget. Gép- és gyorsírás? De hiszen ő fodrász akar lenni! Hogy nem megy be az üzletbe? Hát hogyan? Ez lehetetlen! Ő szereti a szakmáját. Öröme és menedéke őneki az az üzlet.

Mindenkivel tudott és mert feleselni, egyedül csak Sándor bácsival, azzal nem. Még a vállát sem rángatta. Mintha megbénult volna, a válla is, a nyelve is, a lábujja hegye is.

Pedig Sándor bácsi nem is nézett rá. Még néhány percig magyarázott. Azt magyarázta, hogy a fodrászat nem szakma. Nincs jövője. Majd ő gondoskodik Szöszi jövőjéről. A borraivalót is emlegette. Aki borraivalóból él, az sohasem lehet tisztességes ember. Ezt már nem először mondja. De férfinak még hagyján, ámbár a fodrászok szerinte mind hóbortos emberek. Hanem lánynak aztán egyáltalán nem való. A fodrászlányok mind jampik, mert az együtt jár a szakmával. Azoknak mindig csak semmiségen, hiábavalóságon jár az eszük. Egy fodrászlányt – hangoztatta – senki nem vesz komolyan. Ő, Sándor bácsi, megmenti Szöszi ettől a „link” szakmától, kezébe veszi a sorsát. Szöszi ez persze most nem tetszik, de ez Sándor bácsit nem érdekli, mert ő tudja, mi a helyes, mi nem az.

Ekkor Sándor bácsi megnézte az óráját, kinyitotta a konyhaajtót és kikiabált a mamának, az előszobán át: – No, mi az, fiam, el akarsz késni? Már megint nem látjuk a híradót!

Az ajtóból még visszanézett Szöszi, mintha mérlegelné, szükséges-e, hogy még valamit mondjon. De aztán, úgy látszik, nem tartotta szükségesnek. Kiment.

– Nálad vannak a jegyek? – kérdezte a mama odakint az előszobában. Aztán egy pillanatra bekukkantott a konyhába: – Vigyázz a gyerekekre, kislányom!

Elmentek. Szöszi nem mozdult. Odabent a gyerekek kiabáltak, dobogtak. Hát, ha ő most nem lenne itt, akkor a mamák hogyan mentek volna moziba? Egyedül hagyták volna a gyerekeket? Vagy... épp azért mentek, mert ő itt van? De hiszen már megvették a jegyet előre. Talán azért vették, mert már délelőtt tudták, hogy ő itt lesz? Hát csak erre kell nekik?

Úgy ült ott erőtlően, mint akit megsebeztek, és most nemcsak érzi, hanem túri is, hogy elfolyjék a vére. Be kéne mennie, hogy letörülje az asztalt, a szivacs még mindig a kezében. A gyerekek is egyre hangosabban dobognak, kiabálnak. Belevadulnak a játékba, nyargalnak a szobákon át. Valami huppan. De mégsem mozdult.

A nagymamánál ő volt a gyerek, akire vigyáztak. Ha nem is dobogott-robogott a szobákon át, mint ezek itt – hiszen nincs is szoba, csak egy –, azért a nagymamának olyasféle gondja volt őrá, mint most neki van ezekre. Mintha most... ő volna a nagymama. Saját testvéreinek nagyanyja, a mamának pedig édesanyja, aki elmossa az edényt, míg a leánya szórakozni megy.

Nyílt a konyhaajtó és Dundi tipegett ki rajta, szipogva, könnyektől maszatosan. Panaszkodott, hogy fellökték a fiúk. Odasimult Szöszihez. Szöszi magához ölelte.

– Ne sírj, bogárkám, pirinyó tündérmé – mondta neki, és ugyanakkor önmagának is. Mert az ő szeme is tele volt könnyel.

– Te se sírjál – felelte Dundi, és Szöszi újból magához ölelte. Valaki hát mégis van a világon, aki észreveszi, hogy az ő szeme könnyes!

Bement a szobába, letörülte végre az abroszt. Dundi segített neki, ketten hajtották össze. A fiúk odaszaladtak a csupasz asztalhoz, hogy ők azon most gomboznak. Jó, Szöszi nem bánta, gombozzanak. Ági a gyerekszobában olvasott, a Nők Lapját, mert mindig felnőttnek való újságot olvas. Amikor meghallotta, hogy Szöszi gombozni engedi a fiúkat, kijött és azt mondta: – Igenis, hogy feküdjetek le!

– Höhő – mondták a fiúk, és tovább gomboztak.

Ági haragosan nézett végig a társaságon. Tulajdonképpen Szöszi akarta rendreutasítani. Hogy meri Szöszi megengedni azt, amit a papa nem engedne? Minthogy a fiúkkal nem bírt, odament Dundihoz és rángatni kezdte: – Jössz rögtön aludni?

Dundi kapálózott és elsírta magát, Szöszi felé nyújtotta a kezecskéjét. Szöszi meg is védte: – Ereszted el azt a kislányt? Énrám bízták, nem terád!

– Szösziivel megyek aludni! Szösziivel megyek, nem veled! – toporzékolt Dundi.

– Ezt még megbánod – öltötte ki a nyelvét Ági és dühösen visszament a gyerekszobába. Lesz reggel árulkodás! De bánták is ők! A fiúk is Szösziivel tartottak. Dundi pedig kivonult a konyhába Szösziivel és olyan finoman elmosogattak! Szöszi megengedte Dundinak, hogy a kistányérokat ő törölje el. A mama sohasem engedné meg, mert hátha eltöri? És úgylis csak feltartja. De Szösziinek nem volt sürgős. Már ezen az estén érezte, hogy itt, a konyhában lesz őneki a legjobb, legotthonosabb helye, mint valami Hamupipőkének. A nagyszobában gyönyörű, fényes bútorok vannak, szőnyeg, kép és minden, mégis, a legjobb és legbarátságosabb hely a lakásban a konyha. Szép tágas, nagy ablaka van az udvarra, besüt a nap. A bútorokról itt-ott már lekopott a fehér festék, de az nem baj, így legalább nem olyan kényesek.

Tíz óra volt, mire a fiúk lefeküdtek. Dundi odakéredzkedett Szöszihez, a vaságyra. Ági még negyedtizenegykor sem akarta leoltani a kislámpát az ágya felett. Az ő ágya állt az ablaknál, az asztallal szemközt, viszonylag elkülönítve a többitől, csakis neki volt kislámpája, mint legnagyobbnak és legokosabbnak. Szöszi ötször is szólt neki, hogy oltsa már el, de azért se! No, tessék! Bezzeg az nem tetszett neki, hogy Szöszi a fiúkat gombozni engedte!

Dundi már aludt, a fiúk is szuszogtak. Szöszi visszatette Dundit a saját ágyába és ő is aludni akart. Fáradt volt. De nem alhatott. A lámpa a szemébe sütött.

– Majd kapsz te, ha hazajönnek és látják, hogy ég a lámpa! – dűnnyögte.

– Te csak ne félts engem – felelte Ági.

Végül is a lámpát Szöszi maga oltotta el, mert Ági elaludt olvasás közben, kiesett az újság a kezéből. Tizenegy óra elmúlt, és a szülők nem jöttek. Még sokáig nem jöttek. Most már sötét volt a szobában, csak egy utcai lámpa fénye világított be, éppen itt égett az ablak előtt, egy magasságban az első emelettel. Szöszi mégsem aludt el. Vajon Sándor bácsi már holnap reggel sem engedi az üzletbe? Már többet be sem mehet? A mama talán nem is tudja, hogy mit akar Sándor bácsi. Biztosan nem tudja. A mama nem olyan! A mama sohasem venné ki őt az üzletből, a mamának jó szíve van. Csak ő segíthet Szöszin, csakis ő.

Sokáig virrasztott, nagyon késő lehetett, amikor végre elnyomta az álom, de a szülők még annál is később jöttek meg. Nem hallotta őket. Reggel a mama jött be, hogy keltse a gyerekeket. Szöszi nehezen ébredt, a többiek már ugráltak, szaladgáltak az ágyak tetején, amikor ő végre feltápázkodott. Olyan dagadt volt a szeme, mint tavaly, amikor még ő is azzal ébredt, hogy iskolába kell menni. A mama korholta is: nagylány létére utoljára kel fel! A gyerekeket a mama mosdatta, ő adott nekik reggelit a konyhában, Szöszi azalatt idebent rakodott. Kócosan, morcosan csukta össze a

saját ágát, imbolygott, mint aki még félig alszik. Míg a gyerekek el nem indultak, nem beszélhetett a mamával. De utána sem. A mama nekiállt a középső szobát takarítani, sietve, kapkodva törölte a parkettet, Szöszi pedig leküldte a boltba friss süteményért, vajért és tíz deka kolbászáért. De csak gyulait hozzon, ha nincs, akkor vegyen inkább császárhúst, ha az sincs, akkor főtt karajt. Vigye le Dundit is magával, hogy ne legyen itt láb alatt, a mamának nagyon kell sietnie. Vegyen ki pénzt a mama erszényéből, ott van a táskájában, de csak tíz forintot, abból ki kell jönnie mindennek. Miért olyan ideges a mama? Miért siet annyira? Szöszi tudta! Sándor bácsi még alszik a szélső szobában, de ha felkel, akkor mindennek rendben kell lennie. A középső szobában reggelizik, a reggelihez kell a kolbász, vagy a császárhús, vagy a főtt karaj. Mire ő felkel, a mamának ki kell takarítania a fürdőszobát is, feltörölni a vizet, amit a gyerekek kipancsoltak, és a mamának saját magát is rendbe kell szednie. Lehet, hogy csak egy óra múlva kel fel, de az is lehet, hogy tíz perc múlva már kilép ásítózva és nyújtózkodva, mint egy király.

Szegény mama! Aki őt délután látja, kesztyűben és paszellszínű selyemkosztümben, az nem is gondolná, hogy mennyi retteget áll ki, hogyan hajszolódik, és hogy mennyi gondja van, mert Sándor bácsi kiszámítva adja neki a pénzt minden napra. Abból ki kell jönnie, ha török, ha szakad.

Most például itt van ez a tíz forint. Hogyan vehetne ebből Szöszi vajat, kolbászt és süteményt? A vaj hat hatvan, a kolbász hat, ez már maga több mint tizenkettő. Vagy csak egy fél vajat vegyen? Szöszinek volt saját pénze – még jó, hogy nem taxizta el –, hozzátette a magáéból, ami hiányzott. Szegény kis mama! Azért járt mindig a nagymamához kölcsönkérni.

Mire hazaért, a mama már a laboratóriumot, az udvari szobát takarította, verejtékes volt a homloka a nagy sietségtől. Gyorsan átadta a munkát Szöszinek, bement a fürdőszobába, de ott is kapkodott, gyorsan a konyhába, hogy feltegye a vizet a teának. Ha Szöszi nincs itt, akkor még nehezebb a helyzete. Van ugyan bejárónő, de csak hetenként kétszer. És annak más munkája van, mosnia, vasalnia kell a nagy családra, ablakot tisztítani, szőnyeget verni.

Szöszinek már réges-régen bent kéne lennie az üzletben. De hát a mamának eszébe sem jutott, hogy Szöszi máshol is lehetne, nemcsak itt. Akár tud a mama Sándor bácsi döntéséről, akár nem, természetesen tartja, hogy Szöszi neki segít. Azelőtt, míg Szöszi iskolás volt, szintén így történt minden. Szöszi, ha a mamánál volt, egyszerűen nem ment iskolába. Akkor nem bánta, az iskolát nem bánta. De most... hol és mikor hozza elő?

A mama megterített a reggelihez, de csak kettőjüknek, ahogy szokta. Akkor ránézett Szöszi-re, egy kicsit zavarba jött és gyorsan azt mondta: – Hozz be még egy csészét és még egy tányért... Látod, csak kapkodok, elfelejtettem, hogy hárman vagyunk!

– Én inkább kint eszek – felelte erre Szöszi. – Dundival!

– Micsoda beszéd az? – riadt fel a mama. – Nem vagy te cseléd. Az én lányom vagy. Az én aranyos, jó nagylányom... – váratlanul sírva fakadt és összevissza csókolta Szöszi-t.

Édes, drága mamuska! Hát most hogyan mondta volna neki, hogy engedj el engem az üzletbe, mert nekem ott jobb?

Ebben a pillanatban különben is kilépett Sándor bácsi. Csíkos köpönyeg volt rajta.

– Jó reggelt! – mondta. – No, mi az, családi jelenet?

Ment a fürdőszobába.

– A teavíz – mondta a mama és kiszaladt a konyhába. Az csakugyan forrt már, bugyborékolt kifelé a nagy alumíniumkanna csövén. Sok teát kell főzni, mert Sándor bácsi néha három csészével is iszik.

– Hozd ki a rumot a spájzból! – mondta izgatottan a mama. Mint egy színész nő a fellépése előtt.

Szöszki hozta a rumot, illetve hát inkább csak a rumosüveget, mert abban már csak egyetlen kupicára való csillog. Újabb izgalom. Szöszki is tudja, hogy ebből baj lehet. A mama kapkodva szedett elő egy kispoharat a szekrényből, abba öntötte át. Mégis többet mutat, mint abban a nagy üvegben.

Míg ők odabent reggeliztek, Szöszki kint maradt a konyhában és szurkolt. A mama már elfelejtette, hogy őt is behívja. Szegény! Kisebb gondja is nagyobb. Szöszki a konyháig kihallotta Sándor bácsi gúnyos hangját: – Kevés a kosztpréz, mi? Arra nem telik, hogy reggelenként egy fél deci rumot adj a férjednek... Kell a vendégeknek, mi?

Miért is nem mondta a mama, hogy kevés a rum! Szöszki hozott volna akár két decit is. De biztosan elfelejtette.

Dundi is itt volt a konyhában. Kirakta a jég szekrényre a fiúk kártyáit, azokkal játszott. Mondogatta, amit a fiúktól hallott: „Zsirt bele! Ne sajnáld!” És kacarászott hozzá. Igazi kártya volt, felnőttektől levetett, piszkos és töredezett lapok. Hiányzik is már belőle. Dundi mégis jobban szereti minden játékánál. Ha a fiúk itthon vannak, sosem engedik meg, hogy ezzel játsszék.

Odakint csengettek. Sándor bácsi segédje, munkatársa érkezett meg, egy korán kopaszodó, vékony arcú fiatalember. Kezicsókolommal köszönt Szöszinek.

Sándor bácsi kiadta neki a munkát, aztán ő maga elment. Szöszki most beszélhetett volna a mamával. Beszél is, csak hogy ez egészen másként kezdődött, és másként is fejeződött be, mint Szöszki képzelte.

A mama behívta őt a belső szobába, oda, ahol a szülők aludtak, de még itt is csak suttogva mondta: – Kislányom... Én most elmegyek. Ha Sándor bácsi közben hazajön, akkor mondd azt, hogy csak vásárolni mentem, és mindjárt jövök.

A szoba még takarítatlan, a mama az ágyneműt kirakta az ablakba. Az ágyak szürke mintás kék matracai kopaszon szellőzködnek, a karosszéken ott hever Sándor bácsi csíkos reggeli köpönyege, bojtja lelóg a szőnyegre. A mama idegesen pillantgat erre a köpönyegre, mint valami tigrisbőrre. Leül a díványra. Szöszit is maga mellé húzza és simogatja a haját.

– Neked megmondom, kislányom... Énekelni tanulok egy híres tanárnál, de Sándor bácsi nem tudja. A jövő hónapban megyek próbaéneklésre a Rádióhoz. Talán sikerül. Tavaly is voltam, de akkor nem vettek fel. Tudom, hogy már öreg vagyok...

– Dehogyan – mondta Szöszki, forró részvétellel.

–... de vannak, akik még későbbben kezdték – folytatta a mama és máris könnybe lábadt a szeme. – Ugye, nem árulsz el?

És mosolygott a könnyein keresztül. Olyan szép volt és kedves, hogy Szöszi összevissza csókolta. Ó, mindent, mindent megtesz a mamáért! Hiszen a mama sem boldog! O is szabadulni szeretne, titkos vágyakkal és reményekkel van tele a szíve! Ők ketten most szövetkeznek Sándor bácsi zsarnoksága ellen.

– Te még fiatal vagy, gyerek, előtted az élet – mondta a mama. – De nekem már nincs sok időm! Elmúltam harmincegy, és négy gyerekem van. Illetve öt, de téged nem is számítlak oda, hiszen nagy vagy, az én kis barátnőm vagy.

Ültek a díványon, egymást átölelve, igazán úgy, mint két barátnő. És a mama most már egészen megnyitotta a szívét.

– Tudod, Sándor bácsi jó ember, de nem ért meg engem. Ő nagyon sokat dolgozik, hogy nekünk mindenünk meglegyen, de mindennek úgy kell történnie, ahogyan ő akarja. Ha én már bejutok a Rádióhoz és énekesnő leszek, akkor téged is taníttatlak – ragyogott fel váratlanul és még szorosabban ölelte Szöszi vállát. Igen, igen, mint aki kincset talált, úgy megörült ennek az új reménységnek.

Szöszi arcocskáját forró pirosság öntötte el. Milyen jó a mama! Milyen édes! Hogy ő is énekesnő legyen... és ha nem is valósul meg soha, akkor is, de szép! Legalább ábrándja legyen az embernek. Mert most, az első pillanatban sem hitt benne egészen. Énekesnő! Művésznő! Mint amilyenek az üzletbe járnak. Mégis, van mire gondolnia az embernek. Ha nem is valószínű, de azért nem is lehetetlen. Miért? Hiszen a művésznők is voltak valaha tizenöt évesek! Senki nem születik annak! Ilyen ábrándot dédelgethet az ember, sokkal inkább, mint azt, amit Sándor bácsi mondott: a gyors- és gépirást. Ahhoz ő neki semmi kedve. Az őt nem érdekli. Egy kattogó írógép, meg a tengernyi unalmas, szürke betű sohasem kárpótolná őt az üzletért. De a muzsika, a művészet? Százszor is!

Segített a mamának, gyorsan kifényesítette a cipőjét, kézre adta a kalapot, a táskát, csak menjen, siessen, hogy idejében ott legyen. És ne féljen, ha Sándor bácsi haza is jön közben, ő, Szöszi, majd elsimítja, elgereblyézi. Sohasem tudja meg! Majd csak akkor, ha egyszer, nemsokára kinyitják este a rádiót és ott egy ismerős, szép, puha női hang énekl: „Amado mio...” Szöszinek mindenképpen otthon kellett tehát maradnia. Még arra sem gondolhatott, hogy beszaladjon az üzletbe és megmondja Tóni bácsinak, ő többet nem jön, mert nem jöhet. Minek? Majd észreveszi, hogy nem jön! Illetlenség és hálátlanság, az igaz, de... tehet ő róla? És ha bemenne, ha szólna, tán még nagyobb illetlenséget és másféle, még súlyosabb hálátlanságot követne el. Mert mit mondjon? Két szóval nem intézheti el, hogy ő tegnaptól mára miért hagyja ott annyira szeretett szakmáját. Ha már bemegy, valami magyarázatot várnak tőle. És mi lehet ez a magyarázat? Szidja Sándor bácsit? Panaszkodják? Ez nem való. Nem tartozik Tóni bácsira, hogy Sándor bácsi és ő nem értik meg egymást. Ez családi ügy, a családot pedig nem illik kibeszélni. Tóni bácsinak nem is tetszene, ha ő mindent kitálalna. Hagyjuk tehát, bízzuk az egészet az időre. Tóni bácsinak van egyéb gondja is, mint egy kis kócos, festett hajú, kelekótya tanuló lány. Majd felhívja Szöszi apját, apa pedig, ha érdekli a dolog, majd megkérdezi a nagymamát. Utóvégre Szöszi a legkevésbé felelős az egészért, ő csak azt teszi, amit a felnőttek parancsolnak. Ami pedig apát illeti, hát ha olyan fontos neki a lánya sorsa, akkor állt volna a sarkára. Vegye magához, s ne adja oda Sándor bácsinak. Ami igaz, igaz: Sándor bácsi ad kenyeret neki, nem apa.

Persze telefonon is felhívhatná Tóni bácsit az üzletben. A lakásban van telefon. De miért hívja? Most már ott tartott, hogy azért sem! A telefon nem arra való, hogy ilyen életbevágóan fontos dolgokat

mondjon el valaki. „Halló, jó napot kívánok, Tóni bácsi, itt Varga Szöszi beszél. Csak azt akarom mondani, hogy nem megyek többet, ne is várjanak, mert most itt vagyok a mamámnál, és a mamám férje nem engedi, hogy fodrász legyek. Szerinte ez nem jövő, nem szakma egy rendes lánynak...” Mondhat az ember ilyet telefonon? Ez még sokkal nagyobb szemtelenség és pimaszság volna, mint az, hogy nem mond semmit.

Kitakarított, aztán Dundival játszott az erkélyen, mert tizenegy óra után odasüt a nap. Levetkőztették Dundi összes babáját és kimosták a babaruhát egy pici játékteknőben. Dundi boldogan pancsolt a szappanos vízben. Aztán spárgát húztak ki az erkély hosszában, arra teregettek. A mama negyed egykor jött haza, hozott magával három szelet karajt, azt majd hirtelen kisüti Sándor bácsinak ebédre, a többieknek krumplilevest és száraz tésztából mákos metéltet főzött.

Mert Sándor bácsi igényes a kosztra, csakis a húst szereti. Viszont az egész családnak a mama nem adhat mindig húst. Ki se tellene a kosztpénzből. Azon felül a mama énekelni is tanul, az arra való pénzt, a tandíjat is a kosztpénzből kell megtakarítania. Szöszi el is határozta, hogy titokban segíti a mamát, abból a pénzből, amit apától kap. Majd többször kér erre-arra, cipőre, szórakozásra, de mindent megtakarít. Ő most egyelőre inkább lemond egyről és másról, most a mama a fontos. Ha a mama álma valóra válik, ha ő kijut ebből a körből, ha énekesnő lesz, akkor minden jóra fordul. Az énekesnők sok pénzt keresnek, hiszen mind olyan elegáns. Szöszi látta az üzletben. És ha a mamának egyszer sok pénze lesz, akkor két kézzel ad belőle Szöszinnek, amilyen arany szíve van. Tejbe-vajba fürdeti.

Azért is értik meg ők olyan jól egymást a mamával, mert mindketten csak valami ideiglenes állapotnak, átmeneti időszaknak érzik jelenlegi életüket. Minden napjuk csak készülődés egy nagy eseményre, egy jobb és sokkal szebb korszakra. Olyanok ők, a mamával együtt, mint két menyasszony, akik a távollevő kedvest várják. Előbb a mama megy férjhez a nagybetűs Élethez, az Igazihoz, aztán Szöszi is sor kerül. A várakozás és készülődés már önmagában is egy picike boldogság. Így könnyebb elviselni a gondokat, a hajszát. Hiszen nem tart sokáig, nem tart örökké. Lesz ez még másképpen is! Van reményük, titkuk, záloguk a jövőre nézve.

A mama nem mer szembeszállni Sándor bácsival abban a kérdésben, hogy Szöszi nem járhat többé az üzletbe, nem tanulhatja a szakmáját. A mama semmiben nem mond ellent Sándor bácsinak. De ahogy lehet, segíti Szöszit, hogy mégis legyen öröme, szórakozása. Sándor bácsi a tánciskolába sem engedné el Szöszit. Meg sem kísérlik, hogy erre engedélyt kéljenek. De a mama kitalál valamit, hogy Szöszi elmehessen. Miért ne? Azt mondja Sándor bácsinak, hogy Szöszi a nagymamához ment, vagy az apjához.

Bármilyen nagyot fordult a világ Szöszivel, amióta nagymamától elkerült, a tánciskola megmaradt. Három rövidke nap telt el azóta, hogy ő itt állt a Majakovszkij utca sarkán és taxira vadászott összetört szívvel – és most újra megjelent, magas sarkú cipőben és büszkén feltartott fejjel. Vasárnap délután, három óra. A tánciskola előtt már gyülekeznek a fiúk. Nagymamáék háza előtt ott ülnek a házmesterék, sütkéreznek a szeptemberi napon. Noiszen, ülhetnek! Szöszinnek most már nincs gondja arra, hogy köszönjön-e annak a vörös hajú asszonynak, vagy se. Miért köszönne?

Szöszi már nem a mamától kapott suhogó, színt játszó taft-ruhát viselte. A mama mondta neki, hogy az nem való már ilyenkor, őszies az idő, meg különben is, túlságosan nagylányos. Szöszi ne öregítse magát. A nagypapa tegnap délután áthozta a Murányi utcába azt a ruhácskát, amit Szöszi

százharmincért vett a vegytisztítóban. Csakhogy most már nem lila, hanem sötétkék, nagymama megfestette, most készült el. Nagyon csinos. Nagymama meg is igazította Szösi termetére, hiszen ismeri a méreteit. Ó, a nagymama! Megmutatja, hogy ha haragszik is, azért nem feledkezik meg unokájáról. Sietett elküldeni a ruhát nagypapával. Talán azért is, hogy nagyapja kémlelje ki, mit csinál, hogyan érzi magát Szösi az anyjánál, jó sora van-e, nem sír-e, nem kéredzkedik-e vissza? Nem, nem, erről szó sincs, de Szösi azt elhatározta, hogy a tánc szünetében bemegy nagymamához és megköszöni. Meg ő! Megmutatja, hogy ő sem haragszik. Meglátogatja a nagymamát, mint egy... mint akármelyik unokája, mint Joli néni gyerekei.

A mama odaadta a sötétkék ruhához egyik brosstűjét és egy pár valódi, üvegszálú nejlonharisnyáját, sőt, egy régebbi, de még igen szép krémszínű retiküljét is.

A táncterem előtt, a most még üres és friss levegőjű dohányzóban ott tereferéltek a lányok. Nájlón Bébi is ott volt. Mindjárt körülvették Szösit és megcsodálták tetőtől talpig. „Klassz” a harisnyája, „stór” a táskája, de Bébi a ruhát egy kicsit „snassz”-nak minősítette.

– Mi van veled, anyafej? Kirúgott az öreglány? – kérdezte hanyagul tőle. – Pedig vakuljak meg, ha dumáltam. Én nem mőszeroltalak.

Odabent már hangolt a zenekar, a fiúk kettesével, hármásával jődögéltek fel a lépcsőn. Szösi pillantása végigfutott rajtuk. Árpádot nem látta sem itt, sem odalent az utcán.

Nem válaszolt Bébinek, csak a vállát vonogatta.

– Énrám vagy zabos? – folytatta Bébi. – Pedig épp azt mondtam a lányoknak, kár, hogy nincs itt ez a Szösi. Szombat délután bejöhetnél a szállásra, aztán kitatarozhatnád az egész bandát. Megfizetjük, neked is jól jön, meg nekünk is, nem kell várni. Az ember megmossa a haját, te meg berakod, hozol magaddal lakkot, manikűrözhetsz is, aztán fejenként ugrik egy ötös, összehozol egy délután húszat-harmincat... Na?...

– Én nem – felelte Szösi. – Már nem járok az üzletbe. Énekelni tanulok.

Kimondta egy lélegzettel, csak azért, hogy letromfolja Bébit, hogy megszabaduljon tőle.

– Affenét – tört ki Bébiből. – Te?

– Nem is a váci püspök!

– Marhajó! Állati!

Bébi ezt nem sértő szándékkal mondta. Mindig így beszélt, ha így maguk között voltak. Szösit mégis bántotta. A hazugságot is megbánta, nem is most, hanem már akkor, amikor kimondta, sőt, már egy pillanattal előbb, hanem azért mégsem tudta lenyelni. Most már kint volt, mások is hallották, ebből megint lesz valami. Mint abból a másik hazugságból, hogy a nagymama őt elkergette. De most már mindegy!

– Jövő hónapban megyek a Rádióhoz próbaéneklésre – tetézte még elszántan és kihívóan.

Volt, aki elhitte. Egy kis kövér lány, Vica nevű, áhítatosan nézett Szöszire pici kék szemével. Vica is ott lakik a szálláson, Bébivel, de ő igazi építőmunkás, egész héten malteros talicskát tol. Egyszer itt

dolgoztak a közelben, egy boltot építettek át, Szöszi akkor látta is, nyakig malterosan, abban a totyakos, lucskos kezeslábásban. De akkor is, ott is nevetett, mert ez a Vica már annak is örül, hogy egyáltalán megszületett, hogy élhet ezen a gyönyörű világon.

De itt van például egy Janka nevű lány, az nem hitte el.

– Mit nagyzolsz? – mondta álmosan. – Ilyen fiatal még nem tanítanak.

Janka nagy kezű, nagy lábú, magas és lomha lány. Ő sincs még tizenhat éves, épp ez a baj, mert nem vették fel elárusítónőnek. Most hivatalosodott egy vállalatnál, de ez a munka nem tetszik neki. Mindig rosszkedvű, és a fiúk nem szeretnek vele táncolni, mert olyan magas. Vicával ellentétben, ez a Janka mindig a tornászfazékba néz, semmit sem hisz el, ami szép és kellemes, örökké gyanakszik. Minek jár az ilyen tánciskolába? Búsulni otthon is tudna.

Hogy Bébi elhitte-e a hazugságot, az nem derült ki. Az azonban biztos, hogy mindenkinek elfecsegte. Megkezdődött a tánc. Mint rendesen, sokkal több volt a fiú, mint a lány. Szöszi mindjárt elvitte egy alacsony, göndör hajú legényke, akinek a nevét se tudja, és még tízet se léptek, befújta: – Azt mondják, maga dizóz...

Szöszi nem válaszolt. Tánc közben különben is hülyeség beszélni. A fiú vigyorgott és nem erőltette. Ügyes táncos ez a göndör hajú, egyike a legügyesebbeknek, csak nagyon figuráz. Nyakkendőjére pillangók vannak festve. Szöszi már sokat táncolt vele, a fiú gyakran felkéri, mert a legtöbb lány magasabb nála, így hát lehetőleg kikeresi a kisebbeket.

A göndör hajú után Pubi kérte fel, Bébi fiúja, és persze az is mindjárt előhozta: – A művésznő melyik lokálban énekel?

– Mit érdekli az magát? – próbált visszavágni Szöszi.

– Kérdezni csak szabad?

– Téved, ha azt hiszi, hogy beszélgetni jöttem ide! – így Szöszi.

– Kis kaktusz! – gúnyolódott Pubi. – Tudja, hogy én magát kinéztem magamnak? Elő van jegyezve. Még három nő van maga előtt, de az nem tart nálam sokáig... Aztán sorra kerül.

– Azt lesheti – felelte Szöszi.

Pubival ő eddig nem sokat táncolt, mert őurasága, mint hangoztatni szokta, nem szereti a zöld békákat. Biztos az, hogy például Vicát még sohase kérte fel. Szöszi ezt a felkérést csupán annak köszönheti, hogy Bébi „leadta a drótot”, hogy ő énekelni tanul. Noiszen! Bármennyire szeret is táncolni Szöszi, ha Pubi lenne a táncosa, inkább lemondana róla. Ezzel az alakkal a tánc se élvezet, szorosan fogja az embert, szemtelen. Igaz, hogy a tánchoz fiú kell, de csak azért, mert így találták ki. És a fiúk legtöbbször is így vélekedik: ők meg a lányokat tekintik kelléknek. Egy Gyuszi nevű fiú például tánc közben is mindig a saját lábát nézi, és úgy tartja a lányt, jó messzire magától, hogy ezt megtehesse. Ezzel a Gyuszival is jó táncolni, az ember megszokja a testtartását és kész. És ha valaki nem is olyan nagyon ügyes – mint például Árpád –, még az is sokkal jobb táncos, mint ez a Pubi. Árpád is komolyan veszi a dolgot. Ha táncol, akkor táncol.

Árpád azonban nem jön el, ez már biztos. Bánja is ő! Nem őmiatta jött ide. Van itt fiú elég. A legtöbbet nem ismeri, legföljebb a keresztnévéről, de azt, hogy melyik táncol simán, melyik hogyan tartja a kezét, azt tudja. Legjobb ezekkel a teljesen idegenekkel táncolni, akik egy szót se szólnak, akik ugyanolyan elmerülten táncolnak, mint ő. Mintha sportolnának.

Igen ám, de ez az undok Pubi, hogy bosszantsa, minduntalan felkéri. Gúnyosan meghajtja magát: szabad? – és már viszi is. És folyton fecseg.

– Van egy tippem, jöjjön át velem a Békébe.

A Béke, az egy szálloda, ahol ötórai tea van. Szöszi már hallott erről. Bébi és más lányok is szoktak oda járni.

– Nekem meg van egy tippem, hagyjon engem békében – felelte hegyesen.

– Tudja, hogy maga egyre jobban tetszik nekem?

– Azt hallottam, hogy magát kiskorában két hétig mogyoróval etették. Mert nem tudták még, hogy ember lesz-e vagy majom.

– Ilyen ócska viccekkel jön?

– Majd pont a maga kedvéért találok ki új vicceket!

De hiába mondott akármit, Pubi csak elnézően mosolygott, mintha még tetszene is neki a gorombasága. Nem Pubit mérgeztette fel, hanem saját magát. Annyira, hogy egyszerre csak kiszaladt a teremből, pedig hol volt még a szünet! Négy óra múlt néhány perccel, alig egy órát táncolt, máskor ez meg se kottyant. Most meg úgy érezte, tűrhetetlen meleg van odabent és elég is volt mára.

Megállt a lépcsőházban, hátát a hűvös falnak vetette – pedig ilyenkor könnyen megfázik az ember –, és zsebkendőjével legyezte magát. Lent a kapu alatt három fiú hahotázott valamin, nyers kamasz hangon, aztán, tréfából, valamiért öle is mentek, kergették egymást, az egyik hátracsavarta a másiknak a karját. Az feljajdult, visszabokszolta, de azért közben folyton nyérítettek, nevettek. Biztosan a lányokról beszélnek. A fiúk is félnek a lányoktól. Ezek idegenek még nem látta itt őket, alighanem azon tanakodnak, hogy felmenjenek-e. Biztatják és ugratják egymást. Rossz lehet fiúnak lenni. Azok sokszor még tizenhat-tizenhét éves korukban is olyan gyerekesek, zavartak, nem tudnak mit kezdeni magukkal, még úgyse, mint a lányok. Árpád nem ilyen, sokkal felnőttebb, és valahogy olyan megnyugtató.

Árpád! Bánja is ő! Egyáltalán nem azért megy most innen el, mert Árpád nincs itt. Pubi miatt megy el, mert unja a molesztálását, őbelőle ugyan ne csináljon bolondot. Különben is meg akarja látogatni nagymamát. Csak egy kicsit lehül előbb, nem megy ilyen felhevülten.

Bepúderezte az orrát. A tükrös púderdobozt is a mamától kapta, valódi ezüst, csak már nem olyan divatos, mert kicsi. Azelőtt csak egy kis összehajtott zsebkendőben hozott magával púdert.

A három nyérítő, birkózó fiú közben eltűnt a kapualjból. Meggondolták, úgy látszik, mégsem mernek felmenni. Lent álltak az utcán, ott tanakodnak.

A házmesterék már nem ültek kint. Annál jobb. Ahogy beért az udvarra, látta, hogy nagymama itthon van, nyitva az ablak. Talán vendégek is vannak, Joli néniék és az unokatestvérek? Az nem volna jó. Nem, nem voltak, nagymama ott ült a rádió mellett, kezében könyv, orrán pápaszem. Nagypapa is itthon volt, Csöpike papagáj kalitkáját tisztogatta.

– Csókolom...

– No, nézd csak, micsoda magas vendég – mondta nagymama, egyszerre meghatódva és csúfolódva. Az biztos, hogy öröm volt a hangjában, és tán azért csúfolódott egy kicsit, hogy a meghatottságát ne lehessen annyira észrevenni.

Aztán mindjárt a ruhát nézegette, forgatta Szöszit, hogy jól áll-e rajta, mert, ugye, próba nélkül csinálta hirtelen, hogy mielőbb meglegyen. Szöszit zavartan hallgatott, nem tudta kinyögni azt a semmi kis szót, hogy köszönöm. Miért? Éppen azért, mert olyan kevés, olyan semmi. A nagymamának tán az a baja, hogy túlságosan is jó, olyan, mint egy vastag derekú öreg fa, koronájában mindenféle madár lakik. Annyi mindent tud egy ilyen nagymama, olyan erő rejtőzik a göcsörtös törzsében! Szöszit meg úgy áll, hajlik előtte, mint egy vézna csemete, minden kis szellő megcibálja. Kell a nagymamának az ő köszönömje? Kifizeti ő azzal a nagymamát? Hiszen úgyis tudja, hogy azért jött, az a köszönöm, hogy eljött a tánciskolából, hogy most itt jobb neki, a hűvös szobában, a két öreggel.

Nagymama tésztát hozott be – nem Szöszit küldte érte a konyhába, ő maga hozta be és az otthoniakról kérdezett. Hogy vannak, mit csinálnak? Kirándultak mind a Hármashatár-hegyre, a szomszéd Birkásékkal együtt, a gyerekeket is vitték. És őt, Szöszit, miért hagyták itthon? Hát mert Szöszit nem akart velük menni, a mama pedig elengedte.

El-elakadt a társalgás, mindig a nagymamának kellett valamit kitalálni, hogy van-e sok munkája Sándor bácsinak, hogy lent van-e már a pincében a téli tüzelőjük, mert azoknak negyven mázsa is kell ahhoz a nagy lakáshoz. Nagypapa nem segített, egyre csak a kalitkát takarította. Csöpike röpködött a szobában, hol a nagypapa vállán ült, hol a függönybe kapaszkodott a kis körmeivel – így szokta –, aztán rászállt Szöszit feje búbjára. Régi helye az már neki.

Aztán egyszerre csak Szöszit kibökte – igazán nem tudja, mért, hogyan –, hogy ő nemsokára énekelni tanul majd.

Talán csak azért szólta el magát, mert a nagymama mindenről, csak épp arról nem kérdezett, hogy jár-e ő még az üzletbe. Mert a nagymama arra az egyre biztosan nem gondol, hogy Sándor bácsi őt kivette az üzletből. Úgy látszik, Tóni bácsi nem kereste, nem érdeklődött utána. És valahogyan meg kellett mondania nagymamának ezt a nagy, ezt a legnagyobb újságot, változást. Hogy ő már nem fodrászlány többé.

– Mi a manó – hökkent meg nagymama. – Anyád talán színésznőt akar belőled nevelni?

Még a nagypapa is megszólalt: – Ahhoz tanulni is kell ám. Sokat!

Csöpike, a papagáj e pillanatban felkerekedett, otthagya Szöszit feje búbját, az asztalra röppent és a tésztát kezdte csipegetni.

– Kergesd már el ezt a szemtelent – mondta ingerülten nagymama. – Már úgyis olyan kövér, mint egy disznó!

Szöszki a kismadárra pillantott és oly furcsának találta, hogy nagymama disznóhoz hasonlította. Talán nem is Csöpikének szólt igazában! Nagymama másért olyan ingerült.

– Anyád is mindig arról ábrándozott. Most, úgy látszik, előlről kezdi a lányával...

– Csakhogy azt nem adják ingyen – szólt újra nagypapa. – Az volt a baj anyádnál is. A tanulás annak is bűdös volt mindig.

Szöszki valami olyasmit érzett, mintha két oldalról szorongatnák.

– Most is tanul – mondta ki dacosan a mama titkát.

– Kicsoda? Anyád?

– Énekelni tanul – árult el most már mindent Szöszki és könnybe lábadt a szeme. Miért bántják a mamát? Szegény kis mamuska! Miért tépik szét az ő reménységüket, álmukat?

– És Sándor bácsi tudja? – kérdezte gyorsan nagymama. Mintha csak lőtt volna egyet, olyan élesen és biztosan.

Szöszki erre nem válaszolt. Pedig, ha már kotyogott, akkor legalább arra kellett volna kérnie nagymamát, hogy tovább ne adja, el ne mesélje senkinek, mert ebből is baj lehet, még nagyobb baj, mint a másik hazugságból.

– Tisztára megbolondítjátok egymást – mondta nagymama. – Még csak ez hiányzott! De bánom is én! A ti dolgotok. Én fölneveltem anyádat is, téged is fölneveltelek. Csináljátok. Csak menjetek fejjel a falnak.

Szöszki ezek után már nem is mondta, nem mondhatta meg, hogy ő nem jár az üzletbe. Ha nagymama még nem tudja, ne is tudja meg. Legalábbis most ne. Akkor csinálna csak csodát! Hogy még szakmára, mesterségre se taníttatják.

Mehetnékje volt, leküzdhetetlen és sürgős mehetnékje. Most már nem jó itt, szenvedés minden perc, és vissza sem fordíthatja, hogy megint jó legyen. Felkelt. Ő úgyis csak azért jött, hogy megköszönje a ruhát nagymamának. Megy vissza a tánciskolába.

A nagymama is hasonlót érezhetett, mert nem marasztalta. Az ő nyugodt vasárnap délutánját is alaposan elrontották. Énekelni tanul a lánya, és az unokájából színésznőt, vagy mit nevelnek!

Szöszki már nem ment vissza a tánciskolába. Volt is kedve hozzá! „Paplak mellett lakik a Katika, ahol a patika áll...” Még a fülét is sértette most. Az utca üres, alig járnak, néhány perc múlva öt óra. Most mit csináljon? Hazamenjen az üres lakásba? Hiszen nincs is nála kulcs. Kilenc óra előtt a mamáék nemigen érnek haza. Addig ő sem mehet be.

Kisétált a Körútra. Megállt a legközelebbi kis mozi előtt. „Minden jegy elkelt.” Különben is: „Tizenhat éven felülieknek.” No, ezzel ugyan nem sokat törődne, de jegy nélkül nem mehet.

Elsétált az Oktogon felé. Tehet ő arról, hogy ott van Árpádék cukrászdája? Talán csak szabad őneki a Körúton sétálni? De hiszen vasárnap délután Árpád amúgy sincsen itt. És ha itt lenne, kint dolgozna a műhelyben, hátul, úgyse látná őt, ha meg is állna a kirakat előtt, még ha be is menne. De nem megy be, dehogysis megy be egyedül.

Visszafordult, elsétált a Wesselényi utcáig. Ott megy az ötös busz. Apa ugyan biztosan nincs otthon. Biztosan! Mégis felszállt a buszra. Azzal is eltelik egy kis idő. Két forintja van összesen, oda és vissza elég lesz, de csak éppen hogy!

Apáék csakugyan nem voltak otthon, de a társbérlő felesége ajtót nyitott. Az egyik szobából gyereksírás hallatszott. A lompos fiatalasszony mintha megsejtett volna valamit Szöszi bánatából.

– Hát üljön le, ha meg akarja várni őket!

Foghegyről mondta, de a tekintetében szánakozás csillant. Az a kis hányavetiség annak szólt, hogy Mici néni és a társbérlőné haragban vannak. A társbérlők majdnem mind haragban vannak. És Szöszi tudta, hogy Mici nénit mennyire idegesíti a kisbaba sírása.

De a szánakozás az asszony szemében, az személyesen Szöszi-nek szólt. A társbérlők is emberek azért! És könnyű kitalálni, hogy egy kislány, aki vasárnap délután beállít az apjához, aki már nem az ő anyjával él, az bizony nem valami irigylésre méltó teremtés. Mindenki sajnálja az olyan gyereket, aki elvált szülők között hanyódik-vetődik.

Szöszi egész délután ott üldögélt a társbérlőné szobájában és a kisbabát dajkálta. Nedves-kék szemű, nagy homlokú, sápadt kisbaba volt, nyugós, de ő addig kedveskedett neki, amíg rámosolygott.

A társbérlőné is egyedül volt odahaza. Az ura... biztosan elment valahová szórakozni, talán kártyázik egy barátjánál. Amikor a fiatalasszony látta, hogy Szöszi játszik a gyerekekkel, ő kiment a konyhába, mosott, vasalt, aztán megkínálta Szöszi-t teával és kaláccsal.

Este nyolcig sem az asszony férje, sem apáék nem jöttek haza. Szöszi felállt és azt mondta, ő most már nem vár, nem is várhat, hazamegy a nagymamához. Otthon már csak egy kicsit kellett ácsorognia az ajtó előtt, megjött a család, Dundi kitért karral repült feléje. Sándor bácsi megdicsérte Szöszi-t, hogy rendes időben hazaért és megkérdezte, hogy vannak nagymamáék.

8

A tánctanfolyamra Szöszinél fiatalabbak, de sokkal idősebbek is járnak. Van néhány rövidnadrágos fiú, tavaly végzett nyolcadikosok, de van olyan lány, aki talán már huszonöt éves is elmúlt, mégis beiratkozott. Igaz, úgy jár ide, mintha szégyellné, hogy mostanáig nem jutott eszébe a tánctanulás. Vagy... ki tudja, miért pironkodik annyira? Mintha attól félne, hogy kinevetik. Ezt a lányt Szöszi még sohasem látta az osztánccon, ahová húsz éven felül alig jár valaki, legföljebb néhány fiújampi, aki nem képes megkomolyodni. És ez a lány, ez a huszonöt éves, biztosan nem azért jár a tanfolyamra, mert a táncot szereti olyan nagyon. Hanem talán nincs neki ismerőse, társasága. Olyan vidékiforma az

öltözködése, a beszéde is. Gondolja magában, ha megtanul táncolni, lesznek ismerősei, talán férjhez is megy.

Hát igen, van abban valami nevetséges, ahogyan ők a tanfolyamon körbe sétálnak, hátrakulcsolt kézzel, és a tánctanár számol, tapsol: Eeegy, kető, eeegy... kető! Alacsony, könnyű kis ember, de nagyon kedves és ügyes. Van is neki igen szép felesége. Össztáncokon a felesége van mindig a ruhatárban. Szép, feketeszemű, madonnaarcú, és aligha több mint huszonhárom éves. Szösi már csak azért is csodálja, mert fekete.

Ha ő egyszer énekesnő lesz, akkor mégis feketére festeti a haját. Csak az kár, hogy a szemét nem festetheti senki feketére. Ezt még nem találták ki, talán még Amerikában sem.

Ha ő egyszer énekesnő lesz! Azért is ragaszkodik ehhez az ábrándhoz, bár majdnem biztosan tudja, hogy mese. Egészen sohasem hitte, nagymamáék aztán azt a semmi kis hitét is megtépázták. De elhatározta, hogy nem engedi. Inkább nem is mégy nagymamáékhoz. Mostanában mintha egy üres skatulyát őrizne a szívében, egy cifra, csinos dobozját. Tudja róla, hogy nincs benne semmi, de egyszerűen nem nyitja ki.

Nemcsak a nagymamáékhoz nem jár el, hanem ösztánra sem megy mostanában. Onnan a saját lódítása tartja vissza. Nem szeretne felsűlni, ne kételkedjenek az ő szavában. És ha hazudta azt, hogy énekelni tanul? Kinek mi köze hozzá? Más is hazudik. Mindenki azt hazudja saját magának, ami jól esik neki.

Kétszer elment a tánctanfolyamra, hiszen kifizette előre, hanem aztán kezdett onnan is kimaradozni. Unalmas. Árpáddal egyszer sem találkozott. Persze, nem azért unalmas, őt Árpád már egyáltalán nem érdekli. Tulajdonképpen nem is érdekelte. Csak... unalmas. Minden unalmas! Miért? Erre csak vállrángatással felelhet az ember.

Néhány hónappal ezelőtt tündérország volt az a tánciskola, de aztán mintha elfújták volna. De hát mi a különös ebben? Hol keresse az ember az okát, és főleg miért? Ősszel, amikor esik az eső, fúj a szél, csúf és barátságtalan az egész világ. Az ember elszomorodik, ha csak kipillant az ablakon. Aztán jön a tavasz és már az is boldogság, ha ablakot nyithat. Ősz és tél után tavasz következik, akkor is, ha semmit sem tesz az ember, csak vár. Talán a boldogság is ilyen? Magától eljön, ha itt az ideje?

Aligha. De fogjuk rá.

Amikor iskolás volt, attól várta a boldogságot, hogy nagylány lesz, fodrász lesz, és tánciskolába járhat. Most attól várja, hogy a mama énekeljen a Rádióban, és idővel ő is. Mostani reménye bizonytalanabb, távolibb, sokkal ködösebb, mint a régi volt. Mégis, mintha most türelmesebb volna. Ennek talán az az oka, hogy már jobban megszokta a boldogtalanságot? Regényekben is olvassa az ember, hogy haj-haj, a boldogság úgyszólván elérhetetlen, örök reménykedés és örök csalódás az ember élete.

És nemcsak a regényekben van így. A felnőttek is mindig várnak valamit, valami mást. A mama azt, hogy énekelhessen a Rádióban. Mici néni, apa felesége azt, hogy egyszer irtó sok pénzt nyerjen a lóversenyen. Apa – hát azt Szösi nem tudja, hogy apa mit vár, de biztos, hogy ő is reménykedik valamiben. Sándor bácsi például arra számít, hogy megbukik ez a rendszer, visszajön a régi, ő felvesz még két segédet, háromszor annyit keres, mint most, kevesebb adót fizet, meggazdagodik, autót

vesz. Wartburgot. Azt szeretne. Mert egyszer él az ember. Meg aztán, itt vannak a gyerekei is. Sokszor mondja: urakat szeretne nevelni belőlük. Ahhoz pedig pénz kell, sok pénz.

Sem Szöszi, sem más, még a mama sem tudja, hogy mennyit keres Sándor bácsi. De az biztos, hogy a családban senki sem beszél annyit a pénzről, mint ő. A pénzt meg kell becsülni! Szigorúan fogja a mamát, elszámoltatja, hogy mire adja ki a pénzt. A fiúk, ha ceruza, irka, radír kell nekik, csakis a mamától kérnek, az apjuktól nem mernek. Mert abba a pénzbe, amit a mama háztartásra kap, a tanszerek is bele vannak számítva. És ha mégis előadódik valami – hogy leszakad a roletta és meg kell csináltatni, vagy soron kívül talpaltatják valamelyik gyerek cipőjét, akkor Sándor bácsi ad ugyan külön pénzt, de egy félórát beszél, prédikál, hogy ő ezt nem győzi, hogy az isten pénze is kevés, hogy egy kereső, az csak egy kereső. Ő halálra dolgozza magát, de minden hiába, nem jutnak semmire, mert ebben a házban nem értenek a takarékosághoz.

Egyedül Ági, ő néha kiduruzsol, kihízeleg egyet és mást az apjától. Például, hogy balettra járhasson, könyvet vehessen, vagy ajándékot a tanító nénijének.

Jó, jó, hiszen nagymama is megnézte a garast, ugyancsak! Még a kolbászkarikákat is számolva teszi a krumplilevesbe. De hát nagymamáék szegények, nyugdíjasok. Csak abból a kis gyümölcsösükből pénzelnek. Nagymama tudja: kevés a jövedelem, beosztja. De Sándor bácsi másként is beszél a pénzről, mint nagymama. Ő nemcsak a kiadást sokallja mindig, a bevételt is kevesli. Méltatlankodik a szerinte fölösleges pazarlásért, de még jobban méltatlankodik azért, hogy nem keres eleget. Harcba áll mindig. Egyfelől a család „veszi ki a zsebéből” a pénzt, másfelől az állam, a rendszer, azzal, hogy megköti a kezét. Már az egy segéd után is borzasztó adót fizet. Nem győz a tanáccsal veszekedni. Ha még felvenne egy-két embert, akkor ráfizethetné a fejét is. Mert a maszekot nem engedik boldogulni.

Estéknként sokszor hallgatta a Szabad Európát. Csavargatta a rádiót, odahajolt, fülelt és elfintorította az arcát, mert zavarták az adást, és az bizony fülsértő. A mama sokszor rá is szólt: hagyd már, az embernek széthasogatja a fejét! A mama érzékeny az ilyen csúnya zörejre. De Sándor bácsi nem hagyta. Nagyobbik fia, Sanyi, ügyesebb volt, mint ő. Néha még az ágyból is felkeltette, hogy fogja meg neki valamelyik hullámhosszon. Sanyinak majdnem mindig sikerült. És ahogy megszólalt: „Itt a Szabad Európa Rádiója, a Szabad Magyarország hangja...” Sanyi fintorította el az arcát. Kinek szólt ez a fintor? Ki tudja? A Szabad Európának? Vagy az apjának? Sanyi kilencéves, úttörő. De semmiféle duma nem érdekli. Se az, amit iskolai ünnepeken hall, se az, amit a papa olyan odaadással les a rádióban. Őneki mindegyik csak blabla. Ha a papa annyira kíváncsi rá, ő fogja a rádiót, bánja is ő. De hogyan lehet azt olyan mohón és szomjasan hallgatni? Hát számít az? Sanyit az érdekli, aminek kereke és motorja van, minden, ami mozog, amit szét lehet szedni, össze lehet szerelni. Látott már valaki olyan szót, aminek kereke van és motorja?

Egy októberi estén vendégeket vártak. Gizi nénit, Sándor bácsi nővérét és sógorát. A mama zsúrkenyereket hozatott Szöszivel, a konyhában felszeletelték és szendvicseket készítettek. Már délelőtt megsütötték a püspökkenyeret. Sándor bácsi nagyon szereti a nővérét és nagy becsben tartja sógorát, kell tehát, hogy kitegyenek magukért. A mama nagy gondban volt a bor miatt. Délután elküldte Sanyit a demizonnal egy helyre, valahova a nyolcadik kerületbe, ahol néha tizenhat forintért lehet jó bort kapni. De nem kapott, így aztán a közeli bormérésben vettek, de csak olcsó, tizenegy forintosat. Mit szól majd a családfő? A mama rövid gondolkodás után egy kis cukrot kevert a borhoz, így talán nem veszik észre, hogy nem valami finom.

Szegény mama! Napok óta szótlán és sápadtabb a szokottnál. Volt-e próbaéneklésen a Rádiónál? Szöszi nem merte megkérdezni tőle.

Olajban sült kenyeret vacsoráztak, és utána a mama jól kiszellőztette a konyhát, meg az előszobát is, nehogy a vendégek megérezzék az olajszagot. Sándor bácsinak van egy kis maradék sült hús vacsorára. De Sándor bácsi még nyolc órákor sem ért haza. Hol lehet? Fél kilenckor már jöhetnek a vendégek. Szöszi a kisháza mögé ült, térde közé fogta a kávédarálót, és Dundi darált. Ha megakadt, Szöszi segített. Ági azon nyafogott, hogy ugye megvárhatja Gizi néniéket, ugye, nem kell neki korán lefeküdnie, mint a fiúknak?

– Te mindig kivételes vagy – mondta neki Laci, a kisebbik fiú.

– Mit törődsz vele? – vetette oda Sanyi.

A mama minden gyereknek adott a vendégeknek készített süteményből, de persze csak keveset. Nem baj, úgyis marad belőle, reggel kiosztja, de most nem bonthatja meg a tálat.

Elmúlt fél kilenc, és Sándor bácsi még mindig nem jött. Kilenc óra, se a családfő, se a vendégek! Szöszi lefektette Dundit, ágyba zavarta a fiúkat. Ági ott kuksolt a középső szobában, nem törődtek vele. A mama már bekészítette a kávékat is a főzőbe. Szöszi bevitte a szendvicses és süteményes tálakat a szobába, szépen elrendezte a zsúrkocsin. Hiába, már minden tennivaló elfogyott. És a vendégek még mindig sehol, és apa sincs! Nem is telefonál! Szöszi bement a gyerekszobába és mesélt Dunáinak. Nem, már nem a pirinyó tündérke járta, azóta új mesét találtak ki. Az új mesehősök itt laktak náluk a konyhában, játszani is lehetett velük. A mama fűszeres dobozai ezek: a lisztes-, a cukrosdoboz, a náluk kisebb paprikás- és köménymagos doboz. Ők alkotják a doboz-családot: a lisztes és cukros a papa és a mama, a paprikás és köménymagos a két gyerek. Van egy pólyás is, egy piros kalapú, kicsi üvegsótartó; a nagymama pedig: a kék zsírosbödön.

Ezzel a doboz-famíliával mindenféle érdekesség történik, csakúgy, mint az igazi családokkal. A gyerekek, a paprikásdoboz meg a köménymagos rosszkodnak, felmásznak a legmagasabb polcra, egymás fejére állnak. A cukrosdoboz-mama hiába kéri szépen őket, viselkedjenek rendesen. Zsupsz, egyszerre csak leesik a paprikásdoboz, kinyílik a teteje, kiszóródik belőle a paprika. Jön a mama a főzőkanállal. Most megverje a csúnya, rossz doboz-gyereket? Inkább felszedi a paprikát, hogy ne sírjon a doboz-gyerekek.

Ha Szöszi ráér, akkor kint a konyhában igaziból játszanak a dobozokkal. Felállítja őket a gyúródeszkára, és a játék olyan, mint a színház. Este, az ágyban, már nem lehet színházast játszani, de Dundi így is nyitott szájacskával figyel. Hiszen jól ismeri a szereplőket, szeme csillogása tanúsítja, hogy látja azt, amit Szöszi mesél. És holnap majd el is játsszuk, amit ma elmeséltünk, igaz?

Fél tíz, tíz óra. Dundi elaludt, a fiúk is alszanak. A mama ledőlt egy kicsit a heverőre, nézegetett valami képes újságot, és elnyomta az álom. Csak Szöszi nem alszik és Ági virraszt éberem és sértődötten. Hát hol maradnak a vendégek? Szöszi takarót hoz ki a hálóból, a mamára teríti. Aztán odaáll a cserépkályha elé. Mit tegyen? Ő is álmos, lefeküdné, de hogyan hagyja magára a mamát?

Ági egyszerre csak felkel, bemegy a gyerekszobába, ruhástól az ágyára fekszik és tüstént elalszik. Most olyan a lakás, mint Csipkerózsika palotája. Szöszi is odakuporodik a mama lábához, úgy alszik el, félig ülve. És ha ő egyszer elalszik, akkor egykönnyen föl nem ébred! Pedig éles csengetés veri fel a

lakást. Szöszi csak álmában hallja; Sándor bácsi erős hangja trombitál odakint az előszobában, aztán idebent is. Hogy mit mond, azt még nem érti. A mama csitítja, felébrednek a gyerekek. De Sándor bácsi hangja mindent betölt: – A Rádiónál már halottak is vannak!

Szöszi megpróbálja kinyitni a szemét. Miért trombitál Sándor bácsi ilyen győztesen a halottakról a Rádiónál? A Rádióról a mama szótlansága jut eszébe. Hogy vajon volt-e próbaéneklésen? Nagy nehezen felpillant. Sándor bácsi most ott áll a zsúr-kocsinál, egy pohár bort tölt magának és felhajtja. Nem, nem vette észre, hogy olcsó bor, csak a mama megcukrozta. Bánja is! A halottakról mesél... Magyaráz nagy hévvel, hogy ott feküdtek sorban.

– Hallod? Lövöldöznek...

És odamegy az ablakhoz, kinyitja, kihajol.

A mama a haját igazgatja, ásít. Az arca piros. Különösen az egyik, mert a díszpárnán feküdt és megnyomta. A mama is álmos, ő sem nagyon érti Sándor bácsit.

– Giziék nem jöttek, nem is telefonáltak – mondja panaszosan.

Sándor bácsi visszafordul az ablakból, megdöbbenve bámul a mamára.

– Hát mit képzelsz? Nem érted? Kitört a forradalom! A fiatalság, az egyetemisták teherautókról kiabálják, hogy ruszlik haza...

Visszafordult az ablakhoz. Távolról valami pukkanások hallatszanak. Sándor bácsi nem bír magával. Odasiet a zsúrkocsihoz, felhajt még egy pohár bort, aztán azt mondja: – Én most nem bírok itthon maradni. Ti csak feküdjetek le.

– Sándor! Megbolondultál? – lép mellé a mama, a hangja is élénkebb.

Hiába! Sándor bácsi csak nevet, örül, összevissza beszél. Hogy lesz még őneki Wartburgja és vasárnaponként azzal mennek a Balatonra. Aztán elrohan.

A mama már nem is bánta, csak legyintett. Elvett egy szendvicset és szórakozottan majszolta. Szöszi is fölkel a heverőről, összehajtotta a takarót.

– Megágyazok – mondta és bement a szülők szobájába.

A mamát csakugyan nem érdekli az egész, legfeljebb azon bosszankodik, hogy Sándor bácsi újra elment. Hiszen éjfél elmúlt! De még ez sem bántja olyan nagyon. Sándor bácsi olyan a családban, mint egy császár, ő parancsol mindenkinek, neki senki nem parancsol. Hát akkor miért féltse? A mama már megszokta, hogy férje dolgaiba nem szólhat bele.

Ami Szöszi illeti, őt már csak azért sem érdekelte ez a balhé, mert Sándor bácsi olyan nagyon fönn volt vele. Ha Sándor bácsi ennyire lelkesedik, ennyire izgul, akkor ő csak azért se érdeklődik, csak azért se foglalkozik vele, még annyira sem, amennyire talán természetes volna. Hiszen csakugyan lövöldöznek! Hát aztán? Lövöldözzenek, ha olyan bolondok. A Szabad Európa sem érdekelte soha Szöszi, holott Sándor bácsi megveszekedik érte és tátott szájjal hallgatja. Hát ez most olyan, mintha a Szabad Európa nem a rádióban, hanem itt, az utcán, Budapesten szólalt volna meg.

A mamával együtt elrakták a szendvicseket és a süteményt.

– Jó lesz holnap, hátha nem mehetünk ki az utcára – mondta a mama. – Lesz mit adni a gyerekeknek. Még jó, hogy Giziék nem jöttek. Mennyi kenyér van itthon?

Szöszki megnézte. Bizony, nem sok! Egy kiló sincs egészen, meg egy darabka háromnapos, száraz.

– Azt is csavard be jól a ruhába – mondta a mama. – Még szükség lehet rá!

Szöszki nézett egyet. Honnan tudja ezt a mama?

– Az ostrom alatt te még kicsi voltál – felelt a mama erre a ki sem mondott kérdésre. – De mi már egyszer végigcsináltuk.

És egy kis gondolkodás után a mama azt is elmesélte, hogyan futott ő egyszer vízért az ostrom alatt, miközben egy repülő, alacsonyan szállva, végiggéppuskázta az utcát. Nem kellett messzire futni, csak a harmadik házba, mégis, egy öreg bácsit, aki vele együtt futott, eltaláltak. Őt, a mamát, nem. De ez csak véletlenség volt. Akkor nem is ijedt meg annyira, csak később, amikor már visszajött a vízzel és ott látta az öreg bácsit holtan a fal tövében.

Ha a mama erről beszél, akkor ez azt jelenti, hogy most megint háborúféle van. Valakik lőnek. Valakik, akikkel Sándor bácsi együtt tart. De a mama és ő azzal foglalkoznak, hogy gondosan ruhába csavarják a háromnapos kenyeret is, aztán terepszemlét tartanak az éléskamrában. Mennyi zsír, liszt és cukor van itthon? Sajnos, igen kevés, nem annyi, mint kellene ilyen nagy háztartásban. Részben Sándor bácsi szűkmarkúsága következtében, részben pedig a mama titkos külön kiadásai miatt, mindig csak máról holnapra éltek, a mamának sohasem tellett arra, hogy készleteket gyűjtsön. Krumpli és hagyma sincs több mint összesen talán három kiló. Bármilyen történik is, a mamának és Szöszinek az a gondja, hogy enni adjon a négy gyereknek, sőt, még Sándor bácsinak is. Ez a feladat, erre kell felkészülni.

Szöszki ezt olyan jól megértette, hogy a következő napokban egyébbel nem is foglalkozott.

Sorba állt, cipelt, szaladt. Ha harckocsi dübörgött, ha nagyon lőttek, be-beugrott egy-egy idegen ház kapualjába. Nem, nem volt egyedül, száz és száz, ezer és ezer gyermek, asszony és férfi tette ugyanazt, amit ő. A házakon kilyukasztott zászlók csüngtek. Látott fegyveres fiatalokat, akik egy alacsony, ősz asszonyt kísértek. Egy görbe lábú, lógós szoknyájú, sűrű szvetteres Öregasszonyt, akinek szatyor csüngött a karján, a szatyorban három fej bodros kelkáposzta. Látott olyat, hogy nagy tömeg állt egy ház előtt, ordítottak, és egy arra haladó férfi megjegyezte: „Embervadászat”. Látta egyszer, puskával a vállán, azt az alacsony, vörös arcú fiút, aki a tánciskolában mindig a saját lábát nézte. Látott falragaszokat, cédulákat, amelyek előtt csoportosultak az emberek. Ő egyet se olvasott el. Nemcsak azért, mert nem fért oda, hanem mert neki más dolga volt, és mert őt nem érdekelte. Nem és nem! Dühösen és csak azért se. Semmit sem értett, de nem is akarta... Neki ehhez semmi köze, őt hagyják békében. De az igenis érdekelte, hogy hol van még kenyér, hol osztanak rizst vagy éppen zsiradékot. Csakis arra figyelt, amit a többiek, a vele együtt tartók beszéltek. Ők voltak többen, a hozzá hasonlók, akik csakis azzal törődtek, amivel ő. És barátian meg is mondták, tovább is adták, hogy hol kapható ez és ez. Szöszki képes volt arra, hogy elmenjen a Lehel piacra, mert ott állítólag ingyen, élő baromfit adnak. Mire odaért, persze, nem volt semmi. De megtörtént, hogy véletlenül,

csak úgy, egy teherautóról lucskos tollú, eleven libát dobtak le neki, egyenesen neki. Egy fiú dobta azt is, és nem kellett fizetni érte.

Mindent megvett, ami kapható volt. Pénze volt bőven, Sándor bácsi most adott a mamának, adott gavallérosan, mert Sándor bácsi most boldog. Szöszi százásokat szorongatott kis piros erszényében.

Már ismerték a környéken. A sarki közértben, ahol csupa tenyeres-talpas, jól megtermett asszony dolgozott, segíteni is szokott reggelenként. Elment az egyik asszonnyal a tejért. Kis kézikocsin húzták a nagy kannákat. Géppuska kerepelt, de ők csak húzták. „Bújj el, húzd le a fejedet” – mondta neki a fehérköpönyeges asszony, aki elől húzta a kocsit, Szöszi tolt. És ha nagyon szólt a puska, akkor átölelte a nagy, hideg alumíniumkannákat, mintha azok védelmeznék. Hisz úgyse lehetett tudni, hogy honnan szól a géppuska... Senki sem tudja!

Nagymamáéknak is sokszor vitt élelmet, hiszen most senki nem számoltatta el a pénzzel. És már a harmadik naptól kezdve ő mindig, mindig tudott kenyeret szerezni, kettőt is, hármat is. Honnan? Árpádtól.

Egyszer, egy borús délutánon, miközben a Majakovszkij utcán végig harckocsik vonultak, ő beszaladt előlük a Hársfa utcába. Ott, egy sötét, öreg, rossz szagú ház kapualjában várta, hogy elmenjenek. Már sok mindent vásárolt, csak kenyeret nem kapott még, éppen kenyeret. Két helyen is sorba állt érte, de mire oda került volna, mindig elfogyott. Ahogy ott ácsorgott, idegenek között, egyszerre csak friss kenyérszagot érzett. Honnan jön ez? Megmondták neki: itt van egy sütöde szemközt, de oda hiába megy, ott nem adnak ki kenyeret. Onnan elszállítják a boltba. Noiszen, ha adnának, akkor volna csak tülekedés!

Ő azonban később mégis odament, az illat után. Nagy vaskapu volt a kerítésen, amögött van a földszintes műhely, ott sütik a kenyeret. Még kilincs sem volt a kapun, be sem nyithatott. Mégis álldogált ott, mert hátha történik valami.

Történt is. Jött egy ember kézikocsival és bezörgött a kapun. Szöszi lesett. A kaput kinyitották, az ember meglódtotta a kézikocsit, Szöszi bekukkantott – és meglátta Árpádot.

Árpád állt ott, ő nyitotta ki a kaput. Fején péksapka, előtte kötény. Így munkaruhában még tagbaszakadtabbnak látszott. Ha az ember nem látná azt a piros gyerekképét meg kerek, sötét gyerekszemét, meglett embernek nézné.

Ő is meglátta Szöszit, és ez volt a szerencse. Mert Szöszi biztosan nem szólt volna neki. Neki nem! Ha egy idegennel találja magát szemközt, beszemtelenkedik, még könyörög is neki, de Árpádnak soha! Így azonban, hogy Árpád is meglátta, nem kellett szólnia.

– Szerbusz – mondta Árpád. – No, gyere csak be...

És rögtön odaszólt a kézikocsit toló embernek: – Az unokatestvérem...

Az ember nem szólt semmit. Szöszi belépett. Persze hogy belépett! Rögtön megértette, tudta, hogy Árpádtól kap kenyeret. Azért mondta, hogy az unokatestvére. Hogy adhasson, hogy a többiek ne szólhassanak semmit.

Árpád becsukta a kaput.

– Várjál – mondta és elment, be a földszintes műhelybe, ahonnan a kenyérszag áradt.

Szemerklét az eső. Az udvaron mindenféle építőanyag. Valamit építeni akartak éppen, amikor a zűr elkezdődött. A félig nyitott műhelyajtón súlyos, egymásra rakott liszteszsákokat lehetett látni. Sebten hordhatták oda, talán ma hozták. Mindegy, jó helyen van, fő, hogy nem ázik.

Árpád sokáig odamaradt, aztán megjelent, hóna alatt két szép, szőke kenyérrrel. Szöszi előkapta az erszényét.

– Hagyd, majd elszámolunk – mondta Árpád.

Még nem adta át a kenyereket.

– Mi van? – kérdezte kíváncsán.

Szöszi vállat vont.

– Mit tudom én... Te hogy kerülsz ide?

Most Árpád vont vállat: – Hát... szóltak, hogy akarok-e. A messze lakó segédek nem bírnak bejönni. Ott a mi házukban lakik egy ember, aki itt dolgozik. Az szólt. Ha nincs pék, jó a cukrász is. Csak az az egy rossz, hogy este nem bírok hazamenni.

– Itt alszol?

– Éjjel is sütünk – mondta Árpád, egy kis büszkeséggel. – Hát te? Nem nyitott ki az üzletetek? Egy pár fodrász kinyitott.

– Én már nem járok az üzletbe...

– Mióta?

– Szeptember óta. Nem is vagyok a nagymamánál. A mamánál vagyok.

– Hm – mondta Árpád, és várta, hogy Szöszi megmagyarázza a dolgot. Valahol a közelben lóttek. Szöszi összerezzen.

– Ez csak egy maszkepuska – mondta Árpád rendíthetetlenül.

– A mamám férje nem engedi, hogy az üzletbe járjak – mondta Szöszi, mert megértette, hogy Árpád valami magyarázatot vár.

– A tánciskolába se engednek?

– Oda engednének...

– Hát? Nem voltál ott már régen.

– Kétszer voltam, de aztán – Szöszi csak vállat vont. Úgy látszik, elkerülték egymást. Pont, amikor ő volt, akkor Árpád nem ment el, és fordítva.

– No, én megyek – mondta, és a kenyér után nyúlt.

Árpád odaadta a kenyereket.

– Akármikor jössz, két kenyeret kaphatsz – mondta Árpád. Ezzel kiengedte Szöszi a kapun. Szöszi kilépett és körülnézett, hogy nem látja-e valaki. Árpád még ott állt a kapuban és önérzetesen legyintett: – Ne félj... Ha valaki szól valamit, csak mondd azt, hogy a bátyád itt dolgozik. Annyit csak megérdeklek, hogy két kenyeret hazaküldjek?

– Szerbusz – mondta Szöszi.

– Szerbusz...

Elindult a kenyerekkel meg a nehéz szatyorral. Vigyen le egyet nagymamáéknak? Jó volna már hazaérni. Nagmamáéknak biztosan van kenyerek. Szokott lenni. A nagyapa is kijár, az se fél, még másoknak is vásárol. Ha ő nem volna most a mamáéknál, akkor nagyapa tenné azt, amit ő. Ő hordana kenyeret a négy unokának. Vagyis, nagymamáék nem szorulnak az ő segítségére. Mégis, valami hajtotta, hogy szaladjon be hozzájuk, nincsenek messzire innen. És ha nem kell nekik a kenyér, az egyiket akkor is náluk hagyja holnapig, mert nehéz hazavinni egyszerre mindent a Murányi utcába.

Nagymama még meg is ijedt, amikor őt meglátta. Hogy ilyen későn mi az ördögnek mászkál. Zavarta volna mindjárt haza. Jó-jó, csak kifújja magát. Leült egy percre. Mi újság? Nagymama kérdezte ezt, de mivel Szöszi semmit sem mesélt, ő maga kezdte: itt a lányszálláson egész nap akkora a jövés-menés, hogy szörnyű, de még késő este is. Szép kis banda! Ha baja lesz a háznak, csakis őmiattuk. Mindenféle gyanús alak jár ide, férfiak, és Bébi a főkolompos. És a gondnok meg a rendesebb lányok szólni se mernek neki, mert akkora szája van, hogy ha kinyitja, egy teherkocsi megfordulhatna benne. Kiáll az udvarra és szónokol a forradalomról.

Szöszi csak legyintett öregesen, mint akinek ez nem újság, meg se lepődik. Vannak olyanok, akiknek tetszik az ilyesmi. Sándor bácsinak is tetszik. Hát akkor miért ne tessék Nájlón Bébinek?

Nagymama ott állt az ablaknál, kinézett, és egyszerre csak integetni kezdett Szöszi felé, hogy jöjjön, nézze csak...

Bébi kopogott végig az udvaron Pubival, az udvarlójával. Pubi vállán puska, karján szalag. De ki lohol utánuk, szintén puskával a vállán, kék munkanadrágban? Vica! A kis Vica, a kékszemű, mindig nevető építőmunkáslány. Puskával!

– Nahát! – mondta Szöszi. – Tiszta cirkusz!

– Ha a kedvem után mennék – dörmögte nagymama – két akkora pofont kennék le neki, hogy az egyik szeme átsétálna a másikhoz látogatóba.

– Ezek bolondok – mondta Szöszi.

– Nevetnék is rajtuk, fiam, ha nem az én bolondjaim volnának – mondta nagymama. De aztán eszébe jutott, hogy milyen késő van, és zavarta Szöszi. Itt fogná, szívesen itt fogná éjszakára, de hát otthon kell a kenyér. És nagyapa sincs még otthon. Az is mindig annyit tekereg. Ha kell, ha nem kell!

– Hagymátok, krumplitok van-e, fiam? Nekem van ötven kiló, majd átküldök holnap nagyapáddal. Ne mászkálj annyit! Nem nyugszol, amíg a fenekedbe nem lőnek, édes fiam!

Otthon, a Murányi utcában vendégek voltak. Persze házbeliek, a szomszéd Birkásék, de még mások is a házból, olyanok, akik azelőtt nem is jártak ide. A nagyszobában ültek, beszélgettek, Sándor bácsi pálinkával is megkínálta őket. A pálinkát ő szerezte, öt litert hozott haza egyik nap, valódi kisüstit, mert annyi vendég jár. És a mama folyton főzi a feketét. Ági bent ül a vendégek között, minden szavukat lesi, pedig folyton csak politizálnak. Ági ebben is apja lánya. A fiúk lent játszanak az udvaron, még este is alig lehet felcsalni őket. Nem csoda, nem mehetnek ki, hiányzik nekik a mozgás, az egész ház gyerekei az udvaron tanyáznak. Háborúsdit játszanak: botokat fognak egymásra és kelepelnek hozzá, mint a géppuska. Tologatják a vas szeméthordókat, azok a tankok.

Szösi lerakodott a konyhában, aztán leült, pilledten. Nagyon szaladt hazáig, nagyon elfáradt, fáj a karja.

– Ettél te valamit reggel óta? – kérdezte a mama, ahogy éppen a feketekávét töltötte a kis üvegcsészékbe.

– Majd eszek – felelte Szösi.

– Igyál egy kis kávét – mondta a mama és elébe tett egy fél csészével. Jó szagú kezével meg is cirógatta Szösi arcát. A szép, puha zöld szövetruha volt rajta, az arca kifestve. Hiszen vendégek vannak és a mamának, mint háziasszonynak, csinosnak kell lennie. Ez hozzátartozik az ő hivatalához, Sándor bácsi ezt elvárja tőle. A mamának az öltözködés, a maga csinosítása, a vendégekkel való nyájaskodás éppen annyira kapóra jön most, mint Szöszinek a bevásárlás, a futkosások. Legalább elfoglalja, hiszen a mama sem akar megérteni semmit, nem akar gondolkodni, még kevésbé beszélni... A vendégek politizálnak, az asszonyok is, de a mama csak kínálja őket és kedvesen mosolyog.

– Dundi hol van? – kérdezte Szösi.

– Biztosan szomszédol – felelte a mama és bement a tálcára rakott sok kávéval.

Szösi megitta a kávét, és csakugyan jólesett neki. Még egy kicsit üldögélt, aztán megmosta a kezét és az arcát a konyhai csapnál. Utána levágott egy szeletet a friss kenyérből – volt még tegnapi is, de hát csak megérdemli, hogy a frissből egyék, a jó szagúból. Árpád kenyérből! Megkente egy kis zsírral, eszegetett. Valaki kopogtatott a konyhaablakon, egy pici, kövér kezecke, egy gömbölyű kismadár, Dundi kezeckéje. Észrevette, hogy ég a konyhában a villany, kitalálta, hogy itthon van az ő Szöszije, hazajött a szomszédolásból. Mert ezt a kislányt az egész ház becézi, minden konyhaajtóban puszival és kockacukorral várják, de ő azért Szöszit, csakis Szöszit szereti a világon a legjobban.

Ölébe vette a kislányt, a zsíros kenyér nagyobbik felét együtt ették meg. Aztán elő a gyúrótáblát, a doboz-családot. Hol a pólyás, a pirosfejű sótartó? Elbújt a szekrényben a poharak mögött. Gyere csak elő, kis haszontalan. Biztosan valami baj van, hamar tegyük tisztába. Hamar egy papírszalvétát a fiókból...

A doboz-család titkait és viszontagságait mostanáig csak ők ketten ismerték. Igen ám, de néhány nap múlva az egész dobozcsalád leköltözött a pincébe. A kövér nagymama, a kék zsírosbödön, a lisztes- és cukros doboz, mind-mind ott álldigált a pince homokos földjén, és a ház összes gyereke megismerkedett kalandjaikkal. Itt, a pince sarkában állították fel Dundi kiságyát, mellette a fiúk matracait, lehozták Szösi összecsukós ágyát is, de azt csak este nyitották ki, ugyanúgy, mint odafönt.

A nagyobb gyerekek a pincefolyosókon szaladgáltak, patkányra vadásztak, és ha teheték, felszöktek az udvarra repeszekért.

Gyűjtötték a repeszeket, irigykedtek arra, akinek több volt, akinek nagyobb volt, még el is csenték egymástól. A kicsik, az óvodások azonban mindig ott tanyáztak Szösziék és a doboz-család körül. Szöszi már tízszer elmesélte nekik összes kalandjukat. Hogyan utaztak a Balatonra, rengeteg sok csomaggal. Hogyan ünnepelték meg a nagymamának, a zsírosbödönnek neve napját.

A mama mindennap főzött egy fazék babot. Sándor bácsi a férfiakkal a kapuban állt, vagy a rádiót hallgatta. Itt a pincében is volt rádió, az emberek körülállták és figyeltek. Az első napon mindig csak a Szabad Európát hallgatták. De egyszerre csak megszólalt egy sovány fekete ember, a földszinten lakó Csorba ikrek papája. Csöndes volt a hangja, de indulatos.

– A fene egye meg kérem szépen, még nem unták meg ezt a sok hülyeséget? Hagyják már abba, kérem szépen! Könnyű azoknak ott! Bánják is azok, ha mind fel is fordulunk! Aki hallgatni akarja, menjen föl a saját lakásába, kérem szépen!

Nagy csönd támadt, még Szöszi is abbahagyta a mesét. Valaki odanyúlt, elzárta a rádiót, aztán néhányan kisomfordáltak. A Rostosék diák fia is kisomfordált, az, aki gyászszalagos kokárdát hordott a kabátján. Az anyja rögtön felugrott és futott utána. Mindig, minden lépését követte. Mindenki tudta, hogy a Rostos gyerek, az harcolni akar, de az anyja nem engedi. Egyszer már meg is pofozta.

Az asszonyok hosszú padokon ültek, sok közülük kötött. A második emeleten lakó orvosék egész nap römiztek. Volt ott egy öregasszony – drága bundát viselt, azelőtt ékszerüzletük volt –, ez néha felállt, és egy kis könyvvel a kezében azt prédikálta, hogy mindenki nyugodjék meg Isten akaratában, térjenek meg, bánják meg bűneiket és higgyék el, hogy egy falevél sem eshet le a fáról, ha a jó Isten nem egyezik bele.

Mindenki a magáét hajtogatta. Szöszi a gyerekekkel volt, hát mi mást csináljon? A szülők és nagymamák hálásak voltak érte Szösziék, köszönték neki, kedvesen mosolyogtak rá. Ha a nagyobbak túlságosan lármáztak, túl sokat rohangásztak a folyosón, vagy éppen összeverekedtek a repeszeken, Szösziért kérték, hogy hallgattassa el őket. Ilyenkor Szöszi áthívta az összes gyereket a másik óvóhelyre, ahol kevesebben voltak, és játszott velük. Ha kevesen voltak, akkor egyszerű kiszámolót: – Kiug-rotta-gom-bóc afa-zék-ból...

Ha többen voltak, akkor eldugtak valamit és a hunyónak meg kellett keresnie. Hideg, hideg, langyos, meleg, tűz, tűz... Dundi mindig úgy kiabálta: Tűz, tűz, mert az ű-t nem tudta kimondani.

Csorba bácsi egyik ikerlánya egyszer azt mondta neki: – Dundi, te mindig azt mondod, tűz, tűz. Mondd azt, hogy tűz, tűz!

Dundi méltatlankodott: – Én nem mondom, hogy tűz, tűz... Én azt mondom, hogy tűz, tűz...

Ezen mindannyian kacagtak.

A második emeleten lakó orvos egyszer azt mondta Szösziéknek: – Kedvesem, magát az Isten is óvó néninek teremtette.

A házparancsnok, egy bőrkabátos férfi, naponta többször is végigment az óvóhelyen. Szigorú, kemény arca volt, sohasem mosolygott, de Szöszi mégis barátságosan nézett, sőt, egyszer ő is megszólította: – Maga derék leány...

Pedig ez az ember, Sándor bácsi szerint, nagy kommunista. Sándor bácsi előtte, sohasem mert beszélni. Még a Szabad Európát sem hallgatták előtte, akkor sem, amikor még Csorba bácsi nem szólt, hogy zárják el. Majdnem mindig a kapuban állt és vigyázott, mert a házmester már nagyon öregember és borzasztóan fél. Félt az utcán kószáló fegyveresektől, a tankoktól, és a házparancsnoktól is. Sokszor mondogatta, hogy ő ebben a keveredett világban nem ismeri ki magát.

No, ugye! A felnőttek sem értik, ők sem tudják, hogy mi miért történik. És még sokkal jobb, ha valaki bevallja, s nem tesz úgy, mint Sándor bácsi, aki olyan nagyon okos akar lenni. Ha a házparancsnok nem volt a közelben, akkor azt magyarázta, hogy igenis, a Nyugat ezt nem hagyja, küldeni fogják az ENSZ-csapatokat, csak még néhány napig tartsanak ki. Tartsanak ki? De kik? Ő bezzeg nem ment sehova, itt járkált és adta a nagy szakértőt. Ha lőttek, akkor megmondta: ez magyar aknavető volt, ez tankágyú, ez Mannlicher. Jó vicc! Ha valaki nem hiszi el, menjen ki és nézze meg.

A lakók pedig, ha Sándor bácsi nem hallotta, akkor dicsérték a házparancsnokot, hogy bátor ember, okos ember. Nem is hitték volna róla! Ha a háznak nem lesz baja, akkor azt csakis neki köszönhetik. Mert nem enged be idegent, és azt sem engedi, hogy a lakók itt elkezdjék egymást bántani.

– No persze – mondta egyszer az orvos a feleségének, kártyázás közben –, ha jön egy csoport géppisztolyokkal és kézigránátokkal, akkor nem sokat tehet ő fegyvertelenül. Mi az, hogy nem engedi be őket? Keresztüllövik.

– Psszt – mondta a felesége. – Legalább hadd higgyék az emberek, hogy a parancsnok megvéd bennünket. És ha van vezető, akkor a férfiak mellé állnának.

Igen, igen, ezt Szöszi is értette. Az a fő, hogy ne féljen nagyon az ember. Úgyse lehet tudni, hogy mi lesz. Ha meghalunk, meghalunk, de minek féljünk előre? Ez csak egyszerű? Menynyi sok ház van csak a Murányi utcában is! És nem mehetnek be mindegyikbe a fegyveresek, hogy kilőjenek az ablakokon! Nincsenek olyan sokan. Elég baj, hogy nagymamáéknál... Sokszor eszébe jutott, hogy ott van Nájlon Bébi, és Pubi, meg az egész abnormális társaság. Hogy még a kis Vicának is puskát nyomtak a vállára! A szegény szerencsétlennek! Ha kimehet, ha ki lehet menni...

De nem lehetett. A parancsnok nem engedte. A gyerekeket sem lehetett itthagyni. Egész héten csak egyszer kaptak kenyeret. Azt is úgy, hogy a parancsnok összeszedett néhány férfit – Csorba bácsit és még kettőt –, és elment velük kenyérért. Hoztak is valahonnan egy ruháskosárral. De máskülönben semmi, semmi! Beszélték, hogy más házból ugyancsak járnak ki a népek, már persze a rosszfajták. A sarki nagy közértet is feltörték, kirabolták, ládászám hordták onnan a zsírt. A házmester mesélte, de nagy megvetéssel, és büszkén, hogy az ő házuk nem olyan. Ebből a házból ilyesmire senki nem vetemedett.

A hét végén, amikor már csöndesedett, délután Szöszi is kimerészkedett a kapualjba. Kinézett. Az utcán sok üvegcserep, leszakadt drótok, a troli vezetéke. De már jártak az emberek. Persze, akinek nincs ennivalója semmi, az mégiscsak elindul. Ők szerencsések, mert Szöszi előzőleg sok mindent összehordott. Idegenek is voltak a kapuban, meg olyan házbeliék, akik már jártak kinn. Szörnyülködve

mesélték, hogy mennyi a rom arra a Körút felé, és még azt is mondták, hogy a Petőfi hídtól a Baross utcáig egyetlen ház sem maradt meg.

Szöszki gondolkodott. Elszökjön a nagymamához? Sándor bácsi is elment ma már, kimerészkedett, hogy felkeresi a nővéréeket, mert napok óta nem szól a telefon, nem tudja, mi van velük. Dundival most a mama van odalent a pincében. Egy óra alatt megfordul. Még anyyi sem kell talán.

Ahogy ott állt, és nem tudott határozni, egyszerre csak Árpádot pillantotta meg. Egy kenyér volt a hóna alatt. A kapukat, a házsíamokat nézegette.

Szöszki nem szólt neki, nem kiáltott, várt. Hátha nem is őt keresi? Lakhat más ismerőse is ebben az utcában.

Végre Árpád is észrevette őt a kapuban álló sok ember között. Nevetett és intett már messziről.

– Szerbusz... Megvagytok?

– Meg. És ti?

– Az öregemék egyik szobáján nincs ablak.

– Mi leszdetük – felelte Szöszki. – Úgyis a pincében voltunk.

– Persze, a gyerekekkel – mondta Árpád. – Hát én megyek is. Voltam nagyanánál – tette hozzá. – Azt üzeni, hogy csókoltat.

Szöszkinek egy pillanatra elakadt a lélegzete. Észre sem vette, hogy átvette a kenyeret Árpád kezéből. Mit, a kenyér! Az is nagy szó, de hogy ott volt a nagymamánál... no persze, biztosan tőle kérdezte meg a címet.

– Bejössz egy percre?

– De csak egy percre – felelte Árpád.

Lementek a pincébe. Hiszen ott volt a mama! Azok, akiknek nincs gyerekük, már felköltözködtek, de a gyerekesek még maradnak odalent. Így tágasabb is lesz odalent a hely. Milyen szerencse, hogy Sándor bácsi nincs itthon! A mama kedvesen fogadta Árpádot.

– No, hát, igazán nagyon aranyos! Friss kenyér!

Nem is kérdezte, Szöszki honnan ismeri Árpádot. Árpád elmesélte, hogy ő egész idő alatt bent volt a pékségben, ma volt az első nap, hogy hazaszabadult. És eszébe jutott, hogy a jó ismerősöket megnézza. Azt már nem mondta, hogy hány helyen volt, hány olyan jó ismerőse van, mint Szöszki. Talán sok, talán több egy se.

Hamarosan elbúcsúzott, és megígérte, hogy hazafelé menet beszél nagymamáékhoz, nekik is megmondja: az egész család egészséges. Kezet fogott a mamával, kezet nyújtott Dundinak is. Szöszkitől itt nem búcsúzott. Szöszki kikísérte a kapuhoz, ott fogtak kezet.

Egy decemberi reggelen Sándor bácsi kijött a konyhába. Szöszki a tegnap esti edényt mosogatta éppen, sok-sok poharat, amiből a vendégek ürmöst és pálinkát ittak. A gáztűzhelyen sustorgott a víz a nagy fazékban, mert a nagymama úgy tanította Szöszit, hogy sokszor cserélje a mosogatóvizet. Azzal nem szabad takarékoskodni, akkor lesz tiszta, fényes az edény. Szódát is tett belé mindig.

Szöszki csak felnézett, mint valami cingár Hamupipőke. Sándor bácsi nem szólt mindjárt, csak sétálgatott és hümmögött. Valahogy úgy, mint akkor, amikor megmondta Szöszinek, hogy nem járhat többet az üzletbe. Most... most talán csak sétálgatni jött ki a konyhába? Mi beszélőnivalója lehet Szöszivel? Talán megint pénzt ad, hogy menjen és álljon sorba valamelyik nagyáruház előtt, és vegyen érte ágyneművásznat, vagy fehérneműnek valót? Még a múlt héten is, mindennap sorba kellett állnia. Sándor bácsi ugyanis azt mondta, hogy pénzromlás lesz, kiadta a parancsot, hogy vásároljanak. Ő, aki azelőtt egy irkára is csak nagy nehezen adott pénzt, mostanában ezresekkel adott, hogy adják ki, adják ki az Isten szerelméért...

Pedig a sorbaállásnál a mosogatás, a főzés is sokkal jobb. Az utcán hideg van, a sorban állók fáznak, hallgatnak, sóhajtoznak. Ha meg beszélnek, annál rosszabb. Sokszor veszekednek is. Jobb itt a konyhában, jobb a meleg vízben pancsolni, szép fényesre mosni a poharakat. Sándor bácsi csak járkált zsebre tett kézzel, ide-oda tekingetett, mindig így szokta. Nem nézett Szöszire, mintha észre sem venné, hogy ott van. De ez nem jelent semmit. Sándor bácsinak szokása az, hogy nem néz arra, akihez beszél; mintha nem érdekelné, hogy az illető mit szól hozzá, milyen arccal fogadja. És csakugyan! Sándor bácsi végre megszólalt, de akkor is a konyhaszekrényre nézett, félig háttal állt Szöszinek, úgy mondta: – Szedd össze a holmidat szépen, visszamégy nagyanádhoz. Nálunk nem maradhatsz, mert mi elmegyünk Amerikába. A lakást már el is adtuk.

Szöszki keze megrándult ott a meleg vízben, de azért csak mosogatott, mosogatott tovább. Nincs őneki olyan gyors esze, hogy rögtön váltson... Mintha Sándor bácsi szavai ott maradtak volna a fülében. Ott topognak, dobognak, és nem bírnak bemenni a fejébe.

– Ebben az országban nem élhet az ember – mondta még Sándor bácsi. Szöszki úgy érezte, ezt már nem őneki mondta, hanem saját magának. – Ez egy koszos ország. Egy koszos, nyomorult ország.

Aztán sarkon fordult és bement.

Szöszki fülében most találkoztak a régi és új szavak: „Szedd össze szépen a holmidat, visszamégy nagyanádhoz...” „Ez egy koszos ország...” Összekeveredtek és együtt próbáltak bemenni, benyomulni a fejébe. Csakhogy az nem is ment olyan könnyen! Miért, hát olyan kemény az ő feje? Sándor bácsi talán nem beszélt magyarul? Nagyon is! Hát akkor? Rakosgatta, rakosgatta a poharakat. Most a tányérok következnek, mert szalámit is ettek az este. A tányérok előbb leöblíti a csap alatt, a víz leviszi róluk a morzsákat.

Sírjon? Furcsa talán, de először nevetnie kéne, egy nagyot nevetnie, utána majd sír, sírhat eleget. Hogy mi ezen a nevetőnivaló? Hát az, hogy Sándor bácsi mondta ezt neki, ugyanaz a Sándor bácsi, aki azt mondta: majd én gondoskodom a jövődről, fiam. Kivette az üzletből, mert egy fodrászlány, az nem lehet rendes ember, az nem jóra való szakma. Annyira a szívéen viselte az ő sorsát. Most aztán fel is út, le is út... Eredj vissza a nagyanádhoz. Kár, hogy nem hagyta meg neki: de az üzletbe, oda nem mehetsz vissza! Meg ne tudjam, hogy oda visszamégy, mert akkor... Hát nem nevetőnivaló?

Elfogta Szöszi és bezárta ide a konyhába, mint a madarat a kalitkába. Most meg kinyitja a kalitkát, és még hessegeti is a madarat: repülj! Igen ám, de közben levágta a szárnyát... Mind a kettőt. Ha ő elmegy, a mama is elmegy, Dundi is... Elviszi azokat is... Szöszi leborult a konyhaasztalra, a mosogatódézsza mellé, úgy zokogott. Ujjai között ott maradt a mosogatószivacs. Ahogy görcsösen összeszorította, csöpögött belőle a mosogatóvíz, mintha a szivacs is vele sírt volna.

Aztán odakint csapódott az előszobaajtó. Sándor bácsi ment el, hallotta kemény, hideg lépteit a folyosó kövén. Ettől felemelte a fejét és forró harag támadt benne, olyan izzó harag, hogy a könnyeit is felszárította. „Koszor ország...” Ő a koszor... Megmondta Árpád! Nem is egyszer! „Ronda pacák” – mindig azt mondta róla.

Amerikába! Most egyszerre! A múlt héten még dobálta a pénzt. Szöszi sorba kellett állnia az üzletek előtt, ő pedig még zenegépet is vett egy disszidáló családtól. Ő nem megy sehova, azt mondta. Ő nem! Minek menjen Amerikába? Lesz itt is Amerika, azt mondta. Majd azok idejönnek. Ez a kormány megbukik. Senki se dolgozik nekik, azt mondta. Hiába erőlködik a kormány, a magyar hősi nép, ilyen nincs több az egész világon. És most egyszerre koszor!

Hátha nem is igaz? Hátha nem is mennek igazán, csak mondja? Annyi mindent mondott már! Hogy jönnek az ENSZ-csapatok. Ugye, hogy nem jöttek. Mondta, hogy senki nem veszi föl a munkát. De már javítják a troli vezetéket is. És ha ő menne is, a mama... a mama nem hagyja itt őt.

Nyílt az ajtó, a mama jött ki a konyhába. Szürkés-kék nájlion-bunda volt rajta. Ezt az idén kapta, Sándor bácsi rendelte meg neki, ezt is a pénzromlás miatt. Dundi is vele volt, szintén bundácskában. A mama elmegy valahova és Dundit is viszi magával.

– A gyerekeknek főzzél ki egy kis tésztát ebédre – mondta. – Tegyéél rá jó sok lekvárt. Mi majd a városban eszünk valamit. Megyünk a szabóhoz, a suszterhoz és mindenhol annyit kell várni. Bundacipőt is akarok venni, de mindenért sorba kell állni.

Bundacipőt? A mamának bundacipőt? Hiszen az csúnya, ormótlan. A mama ilyet sohasem viselt, föl se vett volna.

A mama, mintha kitalálta volna, hogy Szöszi mit gondol.

– Azt mondják, gyalogolni is kell. A határon – tette hozzá és könnybe lábadt a szeme. – Mit csináljak? Nem lehet vele beszélni. Már a lakást is eladta. – És sóhajtott egyet.

– Kinek? – kérdezte Szöszi, mintha most egyedül ez lenne fontos.

– Hát nem tudod? – csodálkozott a mama. – Annak a fiatal házaspárnak... Doktor Takácsék. Tegnap is itt voltak. Harmincezerért, mindennel együtt. Csak a műhelyfelszerelés, meg az új zenegép nincs benne... Azt külön adja el. Most épp azért ment...

Miért gondolja a mama, hogy ő mindezeket már tudta? Annyian járnak ide, sokról azt sem tudja, kicsoda. Doktor Takácsékat sem ismeri. Hiszen ő egész nap szaladgál; ha itthon van, a konyhában elég a dolga. Ha hallja is néha, amit odabent tanácskoznak, sohasem figyel, nem érdekli. Annyi sok a fölösleges beszéd mostanában. Honnan tudhatta volna, hogy most az egyszer komoly?

– A függöny a nagyszobában, az a nagymamáé – mondta még a mama. – Azt levesszük. Az ágynemű pedig, az a tied. A két pehelyaplant elvisszük, de a többi itt marad neked. Ha mi elmentünk, te csak szedd össze szépen. Én megmondtam, hogy az a tied, az nincs benn a harmincezerben...

Szöszsi nem szólt semmit. A mama elismételte: – Ha mi elmentünk, mindjárt szólj a nagypapának, jöjjön és segítsen elvinni. Van három dunyha, nyolc párna, meg a kispárnák, a huzattal együtt. Kétszer is megmondtam, hogy az a lányomé. A tied.

Miért mondta ezt még egyszer a mama? Miért köti így a lelkére?

– Sándor bácsinak ne mondd! – magyarázta meg tüstént. – Azért nem akarom most leszedni.

Aha! Szóval így állunk! Szöszsi most már értette. Sándor bácsi úgyse egyezne abba bele, hogy a függöny és az ágynemű az övé legyen, illetve a nagymamáé. Ez a mama külön rendelkezése. Külön hagyakozik a lányának. Hát ne hagyakozzék! Kell is őneki! Fűtyül rá! Ha egyszer elmennek és őt itt hagyják... Gyújtsák fel, dobják ki inkább azt az ágyneműt, meg mindent.

De szólni nem tudott, minek? Ha a mama meg tudja ezt tenni... Hogy elmegy Amerikába és itt tudja hagyni őt...

Elfordult, fogott egy lábast és a körmével kaparászta róla a feketeséget. Szorította a száját, a fogát, de a szemét nem szoríthatja az ember. Teleszivárgott könnyel. Dundi, fehér bundácskájában, ott állt a konyha közepén. Értette-e, hogy ők miről beszélnek? Csak nézett egyikről a másikra. Nem, nem érthette, de mégis! Valamit megsejthetett. Hiába fordult el Szöszsi, Dundi a hátán, a mozdulatán is látta, hogy sír. Odaszaladt hozzá, átkarolta.

– Szöszikém... Ne sírjál... Mama... Miért sír?

Tudta a drága, hogy csak a mama magyarázhatja meg neki, miért sír a nővérkéje. Szöszitől hiába kérdené.

Válaszul a mama is sírni kezdett.

– Én mondtam neki... Könyörögtem, hogy vigyünk el téged is – sírdogálta. – De tudod, hogy milyen. Meg hogy apád abba úgyse egyezne bele.

Magához ölelte Szöszit is, Dundit is, egy kicsit sírdogáltak. Mi mást is tehetnének igazán? Mint már annyiszor, most is kiderült, hogy az ő akaratuk nem számít. Csakis Sándor bácsié. A mama semmit sem tehet Sándor bácsi nélkül, vagy éppen ellenére. Újra bepúderezte az orrát, megigazította ajkán a rúzszt, aztán elment Dundival együtt.

Szöszsi rendbe tette a konyhát, aztán benézett a szobába. Lezárta a cserépkályhát. Ági a díványon ült, olvasott, a fiúk az asztalnál képeket vágtak ki régi újságokból.

– Lemehetünk egy kicsit a térre? – kérdezték, ahogy Szöszit meglátták. Mert ha a mama nincs itthon, akkor Szöszsi a parancsnok.

– Hoogyisne – felelte volna Szöszsi máskor erre a kérdésre. Most azonban csak vállat vont. Bánja is ő! Hiszen úgyis leszöknek előbb-utóbb. Mindig leszöknek. És... és ő már úgyse vigyáz rájuk sokáig. Úgyis

itthagyják. Szösi csak pesztrának jó, annak is csak itt, a Murányi utcában. Amerikában már úgyse ő vigyáz rájuk. Pedig az messzebb van, mint a tér.

Huss! A fiúk már ott se voltak, mindent szanaszét hagytak. Gépiesen még összeszedte utánuk a sok papirost, az ollót, a ragasztót. Ági kilesett a könyve mögül és megjegyezte: – Miért engedted le őket?

– Vigyázz rájuk te! – felelte Szösi. – A te öcséid!

És hogy ne is kelljen Ágit látnia, kiment a szobából. Mi köze van már őneki ehhez a családhoz? Eddig is majdnem olyan volt, mint a kiscseléd, de most már aztán egészen az. Eddig legalább a mamának és neki megvolt a közös titka. Az énektanulás, az ábrándok. De most? A mama Amerikába megy a férjével és a gyerekeivel. Szöszire pedig, szolgálata jutalmául, ráhagyja az ágyneműt... Kifizeti! És sohase látja többé. Sem őt, sem Dundit.

Felvette a kabátját, a sapkáját és elindult. Nem, azért sem marad itthon. Megkapta a felmondást Sándor bácsitól, kiadták az útját. Majd ebben a néhány napban – amíg Sándor bácsi a műhelyfelszerelést is eladja – meglesznek nélküle. Neki már nincs itt semmi keresnivalója. Ez itt egy idegen család.

De ahogy az utcára leért, megtorpant. Eljött hazulról, csak azért is, egyedül csak abból az okból, hogy ne legyen otthon, mert az már nem az ő otthona. De hogy ő most a nagymamához menjen? Azért se, azért se. Hisz oda küldték! Sándor bácsi kiadta a parancsot: menj vissza nagyanyádhoz. Hát azt már nem. Jusst sem! Ahhoz van hatalma, hogy őt elűzze, elkeresse, kidobja. De abban már nem parancsol, hogy hova menjen. Abban az egyben nem. Hogy ő most álljon oda a nagymama elé... hogy kéredzkedjék vissza, mint egy kiskutya, akit a másik gazdája elkergetett?

Apához?

A villamos még nem jár. Azt mondják, a múlt héten megindult az ötvenhatos a Vörös Hadsereg útján, de aztán rálóttak, most megint nem megy. Mikorra érne ki gyalogosan? És hátha otthon sem találja őket. És ha otthon találja, akkor mi van? Semmi! Apa ad neki húsz forintot, vagy százat... Kétszázat! Nem kell! Sem a húsz, sem a száz, sem a kétszáz. Ezer sem kellene. Egyik az ágyneműt hagyja rá, a másik pénzt ad. De azt, ami neki igazán kéne, egyiktől sem kaphatja meg. Hát olyan sok kéne őneki? Nem sok, csak más! Az kéne, hogy ő is fontos legyen valakinek. Vele is törődjenek. Ha valakinek szüksége lenne rá! Hogy ne lenne már ilyen ötödik kerék!

Apával még nem is találkozott október óta. Csak annyit tud róla, hogy megvan, él, egészséges. Ezt is a nagymamától. Mert apa egyszer, amikor bent járt a városban, elment a nagymamához, hogy érdeklődjék, megvan-e a lánya. Csak üzent, hogy csókolgatja és kész. Mert a Murányi utcába nem jött el. Oda nem megy, mert a mama második férjével, Sándor bácsival soha nem akar találkozni.

Nem, nem megy apához. Még akkor sem menne, ha járna a villamos. Bánja is ő! Torkig van, elege van abból, hogy örökké csak dobálják. Nem megy a nagymamához sem. Hadd keressék. Kóborolni fog. Nem eszik, nem iszik, nem alszik. Még este is kint marad, amikor már kijárási tilalom van, és egy lélek sem jár az utcán, csak a karhatalmisták csizmái döngnek és néha-néha egy-egy lövés dörren az éjszakában. Lőjék le, bánja is ő, érte nem kár, az ő élete semmit sem ér. Vigyék be, csukják le, ő egy szót se szól, őt nem érdekli.

Talán... nem is keresnék. Ha nem megy haza a Murányi utcába, majd azt gondolják, hogy a nagymamához ment. A nagymama meg nem tudja, hogy azok Amerikába készülnek. Most nem is érnek rá arra, hogy ővele törődjenek. A mamáék közben elmennek, elutaznak, meg se tudják soha, hogy mi lett ővele. A nagymama meg talán azt hinné, elvitték magukkal Amerikába.

Mindig gazdátlan volt ő egy kicsit, de soha ennyire, mint most. Úgy eltűnhetne, mint egy sóhajtás. És akkor olyan lenne az egész, mintha meg sem született volna.

Önkéntelenül a csarnok felé vette az útját, hiszen erre jár a legtöbbit. Ezen az úton sietett minden reggel a kosárral, a szatyorral, innen cipekedett hazafelé.

A csarnokba ki-bejár a rengeteg nép, nyüzsögnek. A csarnok előtt, a sáros téren, frissen ásott sírok. Ide temették el azokat, akik a harcok alatt meghaltak. Ott fekszenek, egészen közel a zöldséges kofák asztalaihoz.

Eddig mindig csak messziről látta a sírokat, mert mindig sietett. Most odament közéjük, sorra járta őket. Némelyiken még virág is van, hiszen idevalósiak mind, a kerületbe. A családjuk itt lakik a környéken, a környező utcákban, nem kell nekik messzire menni, hogy virágot vigyenek. A nagymama azt mondja, itt van eltemetve az a lány is, aki a szomszéd házban lakott, mindjárt nagymamáék mellett. Ott lótték le a Liszt Ferenc téren, amikor egyszer kenyeret hozott valahonnan. Napokig ott feküdt temetetlenül, a kenyeret sem vette el mellőle senki. Letakarták egy barna csomagoló papirossal.

Melyik lehet az? Szöszi a nevét sem tudja. A nagymama sem. Ő, Varga Szöszi is hordta a kenyeret a harcok alatt, még a közértes asszonyoknak is segített. Őt is eltalálhatta volna egy eltévedt golyó, mint azt a lányt. És akkor most ő feküdne itten a csarnok előtt, és a sírjára rá volna írva: Varga Elvira, élt 15 évet. És az emberek néha megállnának a sírja előtt és sajnálnák, hogy milyen fiatalon halt meg. Bánná is ő, hogy mit gondolnak. Annak, aki meghalt, már minden mindegy. Nem hallja a lármát, a piaci beszédet.

Decemberi nyirkos ború terjeng a téren. Itt csak egy ház kapott belövést, méghozzá egy olyan, amit még föl sem építettek. Milyen furcsa! Még föl se épült és már össze is dőlt. Az ágyú a vakolatlan, friss, piros falakat vitte széjjel, a törmelék közt ott látni az állványzat gerendáit is, a romok között a malterosládákat. Körös-körül a házak mind füstösek, vének, feketék. Némelyik még az ostrom alatt kapott sebeit is hordja. Mert csak hevenyészetten javították ki, hogy lakható, használható legyen, de a szépségre nem adtak. De azért élnek, erősek, falaik őrzik a barátságos szobák melegét, függöny van ablakaikon, otthont adnak az embereknek.

Csak neki, Varga Szöszinek nem ad otthont egyetlen pesti ház sem... Őt nem várják sehol. Nincs egy zug, ahol a fejét lehajthatná. Olyan ő is, mint az a félig felépült ház. Még készen sincsen, máris telibe találták.

A csarnok kapuján egy lármás, dörgő, piszkos teherautó fordult ki nagy dudálással. Tele van rakva élő baromfival, ötemeletnyi ketrec imbolyog rajta, telis-tele tyúkkal, libával, kacsával. Asszonyok szaladnak utána, hogy ahol majd megáll, mindjárt elsőik legyenek a vásárlásban. Hányszor szaladt így ő is!

– Helló, Szöszi! – szólt rá hirtelen valaki és mindjárt rá is ütött a vállára.

Nájljon Bébi volt az, személyesen, a kormos szempillájú, táncos lábú jampi-királynő. Valósággal világitott azon a borús, szürke téren, olyan elegáns volt. Sárga-fekete csíkos tigrisbunda volt rajta, a fején kézzel festett selyemkendő. Pálmák, piros sapkájú négerek, zsiráfok és púpos tevék voltak a kendőjére festve. Most jöhetett a fodrásztól. Szöszi ezt azonnal látta. Haja frissen berakva és ismerős, meleg illat szállt belőle.

Hogy tévedés ne essék, mindjárt meg is mondta: – Már kerestelek az üzletben is. A góréd azt mondta, biztos disszidáltál... Ott dajeroltattam nálatok. Te pancser! Egy tízes borraivalót kentem le. Hát mi van veled, anyafej?

Szöszi még nem szólalt meg, de minek is az? Bébi úgylis csak maga akart beszélni.

– Fölégtem, mi? Gyere, megmutatom a kéglit is... Fiam, olyan kasát még nem láttál.

És már bele is karolt Szösziibe, már vitte is, mint a forgósél. Mintha a kendőjére festett trópusi tájról fújt volna az a szél, úgy elborította Szöszi.

– Mondtam a górédnak, dehogylis disszidáltál, nincs abban a csajban annyi gódé... A klapecokat dajkálod, mi? Ide hallgass, odajöhetnél hozzám a kéglibe, bizisten elférünk, azt tudod, hogy énvelem ki lehet jönni, anyus... A manusz egyszer egy héten, ha hazajön. Nem számít. Nem azzal a lópofájúval vagyok ám, ne félj... Ez egy kóser manusz. Pubi már kiment, az új haverom kajakos srác, saját kocsija van...

Ezen a vidéken Szöszi minden házat, minden követ ismer. Mégis, ezen a rövid kis úton, amíg Bébi „kégli”-jéhez, vagyis lakásához értek, Szöszi nem tudta, merre jár. Mintha elvarázsolták volna ezt a hetedik kerületet. Ismerősek ezek a szűk, piszkos kis utcák, mégis, mintha még sohasem járt volna erre.

És az a ház ott a Klauzál utcában! Modern, magas ház, sok erkélye van, mégis ócska már, kopott és mállott a vakolata, a lépcsőház is piszkos. És hogy mit mesélt Bébi az úton? Rengeteget, úgyszólván mindent elmondott, amit csak tudott saját magáról. Szöszi a felét, a negyedét sem értette, mégis, a lényegét igen. Mire beléptek Bébi lakásába, már tudta, mi a helyzet. Bébi a lovagjával, a lópofájú Pubival foglalta ezt a lakást, csak úgy! De azóta szakított Pubival, Pubi már kiment Bécsbe, Bébi pedig egy másik férfival él, egy sofőrrel, aki rengeteg pénzt keres, mert disszidálókat szállít a határra, sőt még azon túl is. Az is volt Bécsben már háromszor is, rengeteg szajrét hozott, de mindig visszajött, mert most megy az üzlet, a disszidálok minden pénzt megadnak egy „dörzsölt” embernek, aki elviszi és átviszi őket. Ráérnek még disszidálni! Ok akkor mennek, amikor akarnak. Minek siessenek, amikor most itt ez a lakás, tele szajréval?

Bébi mindent megmutogatott Szösziinek a lakásban. De Szöszi igazában semmit sem látott; sohasem tudna beszámolni arról, hogy milyen is volt az a lakás, Nájljon Bébi lakása. Meleg volt a szobában, áporodott meleg, és annyi sok bútor, szék, szekrény, szőnyeg, láda, kép, hogy szinte mozdulni sem lehetett. Még lélegzeni is nehezen. Szöszi legalábbis nehezen lélegzett. Csak egy szoba volt, egy előszoba, egy nagy erkély, egy pici konyha. A fürdőszobában, még a kádban is mindenféle holmi volt, ruhák és szövetek. Az előszobában, egy piros szekrényen, játék babák, törött játék kocsik és kitolt szemű mackó. Kint, apáéknál, a Pasaréten, szintén sok bútor van a szobában, de az más. Itt minden asztalon tányérok és félig elfogyasztott befőttek.

Bébi őt is kínálta befőttel, és mondta, hogy ez a sok mindenféle mind itt volt a lakásban. A régi tulaj disszidált, azok hagyták itt, még zsír is van a spájzban, egy egész bödőnnel. Bébi cigarettával is kínálta Szöszi, de neki sem a befőtt, sem a cigaretta nem kellett. A befőttet éppoly kevésbé tudta volna megenni, mint ahogy rágyújtani nem tudott volna, hiszen azt sohasem próbálta. Bébi a rekamiéra kuporodott, neki is mondta, hogy feküdjön rá, ne sajnálja, de ő csak ült az asztalnál, egy párnázott széken és hallgatott. Bébinek még most sem tűnt fel, hogy ő hallgat, választ sem várt a kérdéseire. Arra sem, hogy Szöszi akar-e idejönni őhöz lakni? Komolyan mondta ezt neki Bébi? Igen is, meg nem is. Bébi biztosan azt gondolta, hogy ő, Szöszi, úgyse jön ide. De ha Szöszi mégis azt mondta volna, hogy jó – vagy nem is mond semmit, csak itt maiad, ha evett volna a befőttből, Bébi azt se bánta volna. Legalább lett volna valakije, akivel beszélhet, és hogy aztán mi lesz, azzal nem törődik.

Ő ma reggel azzal jött el hazulról, hogy világgá indul; azt se bánja, ha éjszaka lelövik, vagy beviszik a dutyiba. Nem bánta volna, ha meghal, ha eltemetik őt is a csarnok előtt, vagy akármit. De ide azért nem jönne lakni. Ilyet még gondolni sem tud. De hát akkor milyen ennek a Bébinek az élete? Milyen ő maga? Egy férfival él. Már nem is azzal, akivel azelőtt járt, egy másikkal. És ő még veszekedett Árpáddal, amikor az egyszer azt mondta a hídon, hogy Bébi igazi jampi. Milyen élete van egy lánynak, ha az még annál is rosszabb, mint ha az embert leteszik a hideg és sáros sírba?

Szótlatlanul nézte Bébit, ahogyan ott hevert a rekamién. Szöszi félt. Bébitől félt? Miért? Hiszen Bébi nem bántja őt, inkább még jó is hozzá. Mégis, úgy félt tőle, mint egy nagyon nagy betegről, akin már senki nem tud segíteni.

Csak erre gondolt folyton és nem figyelt arra, amit Bébi mondott, csak nagyjából hallotta, hogy mit beszél. Mert még mindig mesélt. Most már nem is saját magáról, hiszen mindent elmondott, és Szöszi maga is láthatta, hogy ő milyen gazdag, mi mindene van. Talán azt gondolja magában, hogy Szöszi most is csodálja és bámulja őt, mint régen, talán még irigyli is a jó dolgát, mint akkor, amikor Bébi a tánciskolába járt, de Szöszi még nem engedték. Igen, biztosan ezt gondolja, és Szöszi nem szólt, mert minek az? Bébi úgyse értené, hogy ő irtózik tőle és nemhogy irigyelné, de még sajnálja is. Bébi most éppen azt magyarázta, hogy ugye, az emberek mind, egytől egyig gonoszok és ostobák? Hülyék és pimaszok. Így mondta. Őneki, Bébinek, ez az egész felfordulás, ami októberben kitört, két dologra volt jó. Ebből az egyik, hogy ezt a lakást szerezte. De ez a kisebbik előny, a kisebbik szerencse, hiszen azért ő maga is tudja, hogy ez úgyse marad meg őneki, úgysem lesz sokáig maradása. A „mondja, nem is kell őneki, füttyül rá. Majd tovább áll. A más, a nagyobb öröm az, hogy ugye, őneki lett igaza. Ez most ki is derült! Mindenki láthatja! Az emberek csak kifelé mutatják a jót, a tisztességet, de belülről mindegyik vadállat. Így mondta.

Szöszi felkelt a székről, hogy őneki most már mennie kell. Bébi marasztalta, de már nem is olyan nagyon. Gyere el máskor is, azt mondta. Kikísérte Szöszi, az ajtóban már ásitott egyet. És Szöszi már a folyosón volt, amikor utána szólt: – Emlékszel a Vicára? No, hát, az is Bécsben van... De az buta csaj, lágerba vitték... írta, hogy szeretne hazajönni. Kis hülye! Mindig csak sír, azt írja!

Szöszi lefelé kanyargott a lépcsőn és megpróbálta elképzelni, milyen is az a láger, ahonnan Vica haza szeretne jönni. Most mindig sír, itthon, azelőtt, mindig nevetett. Ő nevetett legtöbbit a tánciskolában. Amikor utoljára látta, a nagymamáék udvarán, puska volt a vállán. Talán azt gondolta, az is játék?

Ahogy az utcára ért, találmra elindult a fodrászüzlet felé. Nem is tudta eddig, hogy nyitva van. A múlt héten, amikor ő arra járt, még zárva volt. De ha Bébi ott daueroltatott...

Sokan jártak az utcán, de az üzletek mind zárva. Az ő üzletük is. A szomszédban van egy paplanos, az ott ácsorgott még a bolt előtt, de annak a kezében is ott volt a rolóhúzó. Meglátta Szöszi és mert látásból ismerte, odaszólt neki: – Most zártak be. Én is bezárok. Azt mondják, sztrájk van, muszáj bezárni... Én nem kezdek ezekkel a hóbörgőkkel!

És mintha csak éppen Szösziire várt volna ezzel, lehúzta a redőnyt. Szöszi elindult a Körút felé. Az üzletek mindenütt zárva. Tankok és páncélcocik vonultak a Nyugati felé. Egy ember azt magyarázta a körülötte állóknak: lezárták a hidakat, megint tüntetés lesz, és ő most nem tud Budára hazamenni.

Árpádék cukrászdájának kirakatában nagy tálca sütemények. Hát ezek a bolondok nyitva tartanak? Ők egyedül, az egész városban? De nem, ők is zárni készülnek. Egy fehér bóbítás lány lépett oda belülről a kirakathoz és beszédte a süteményeket. Szöszi az ablakon át bámult befelé. Egyszerre csak kijött Árpi, fehér sikkában, észrevette őt.

– Szevasz.

– Szevasz.

– Bezárunk – mondta Árpi. – Megvársz? Gyere be.

Bevitte Szöszi az üzletbe, leültette ott egy márványasztalka mellé. Ő mindjárt jön, csak segít elrakodni, meg átöltözik. A bóbítás lány egy egész tálca süteményt tett oda Szöszi elé. Látta, hogy Árpádhoz tartozik.

– Egyen, nem kerül pénzbe – mondta. – Szívesen adjuk. Úgyse tudjuk, mikor nyithatunk ki. Hogy még mindig nem volt nekik elég!

Már tudniillik, a hóbörgőknek. Akikről a paplanos is beszélt.

Szöszi egy kis ideig csak nézegette a süteményeket, indiáner is volt közte, friss indiáner, ragyogó sötétbarna kalapja kackiásan, kissé ferdén ült a keményre vert tejszínhab tetején. Hát igen, ez egészen biztosan tönkremenne holnapig. Összelotlyad. Szöszi levette a kalapot, vele egy kicsit a tejszínhabból is. Hiszen még ma nem is evett. Milyen furcsa világ! Hegyen-völgyön lakodalom. Örülnek, ha valaki megeszi a süteményt. Az utcán tankok dübörögnek.

Mire Árpádék mindent elraktak, Szöszi is megette az összes süteményt. Árpád néhányat be is csomagolt, hogy Szöszi vigye haza a gyerekeknek. A hátsó kijáraton, az udvar felé mentek ki, mert az utca felé közben lehúzták a redőnyöket. Az utcán sokan jártak, mint mostanában mindig. Mintha mindenki sietne. Mint nyáron, vihar előtt, amikor távolról villámlik és lilás-fekete felhők nyomulnak fel az ég aljáról.

Elindultak. Árpád persze azt hitte, Szöszi haza akar menni a Murányi utcába, hiszen ott lakik, ugyebár. Szöszi nem szólt neki arról, hogy ő már tulajdonképpen nem is lakik ott, hogy nem is akar hazamenni. Csak mentek. Még ráér neki megmondani. Árpád egy szóval sem kérdezte, hogy ő most hogyan került ide, miért áll meg a cukrászda előtt, hogy hol volt. Nem. Az utcát figyelte, megjegyzéseket tett és mérgeződött. Hogy mindenki bezár! Így csinál egy bolond százat. Mindegyik üzletnek nyitva kéne

lenni. Össze kellett volna beszélni a népnek. De mikor? Hogyan? Az emberek hagyják, hogy néhány száz, vagy néhány ezer örült megtévelytsa az egész várost.

Átvágtak a Vörösmarty utcán. Itt Árpád egy ismerőssel találkozott, egy hentessegéddel. Az is a munkahelyéről igyekezett haza, jól megrakva mindenféle élelmiszerral. Mert nem lehet tudni, hátha előlről kezdik az egészszet. Cingár kis fiatalember a hentessegéd, bőrkabátja bokájáig ér. Bizony, bolond világ ez, mindenki megbolondult, ő is azt hajtogatta és hamarjában elmesélte, hogy a nagycsarnokban, ahol ő dolgozik, hogyan vesztegetik potom pénzért a fél disznókat. Akinek most valamennyi pénze van, az meggazdagodhat. Hozzák fel faluról kocsi szám a disznót, aztán úgy számolnak el vele, ahogyan akarnak. Ki keresi azt most? Már tele van minden hűtőház, nem tudják, hova rakják az élelmet.

Amikor odaértek a Wesselényi utcához, Árpád maga hozta elő, hogy mennyien disszidálnak. Az ő házukból is elmentek egypáran. A mellettük levő lakásban egy cipész lakik, gazdag ember, a Belvárosban van üzlete, mégis elment. Szöszi egyszerre csak közbeszólt: – Hát te miért nem mész? Úgyis mindig külföldre akartál menni.

Árpád rábámul.

– Észnél légy – mondta. – Bolond azért nem vagyok!

– Miért? – firtatta Szöszi. – Talán mindenki bolond, aki elmegy?

– Majd én megmondom, hogy kik mennek el – magyarázta Árpád, de csak úgy mellékesen, mint aki az egészszet nem tartja fontosnak. – Járt velünk egy gyerek, Vidra nevezetű. Az benne volt a Klauzál téri bandában. Most meg egy külföldi újságban láttam a képét.

– Külföldiben?

– Svájciban – erősítette Árpád. – Ott volt a neve is. Németül. Dicsérték nagyon, mint valami hőst, mert beadta nekik, hogy négy ávóst nyírt ki. Ott mesélhet, amit akar. Az anyja ruhatáros, az apja meg pincér, de nem élnek együtt, ezzel a szerencsétlennel egyik se törődött. Azért olyan ütődött.

– Akkor én is ütődött vagyok – mondta Szöszi. Dühös volt, mintha valami remegett volna benne. Dühös volt és örült is, annak örült, hogy végre egyszer megmondhatja a magáét ennek a felfuvalkodott Árpádnak. – Az én szüleim se élnek együtt és nem törődnek velem.

– Akkor miért nem disszidálsz te is? – vetette vissza Árpád. Neki is fejébe szállt egy kicsit a vér. De azért persze nem gondolta komolyan.

– Hát, ha akarod tudni, még disszidálhatok.

– Amennyi eszed van!

– Miért? Csak teneked van eszed? Egyedül csak neked? Hólyag!

Már kisebb dolgon is összevesztek ők, mint ez a mostani.

Összevesztek ők már amiatt egyszer, hogy Nájlon Bébi miféle szerzet, igazán romlott lány-e, vagy pedig csak hányaveti? De igazában akkor sem arról volt szó. Nem Bébiről, hanem igenis Szösziről.

Hogy ő, Varga Szöszi igazán rendes lány-e? Hogy mire tartsa magát? Ez a mostani veszekedés mégis, mintha egyenes folytatása volna annak a réginek. Árpád egyszerűen nem akarja elhinni Szöszinek, hogy olyan, amilyennek mutatja magát. Okosabbnak, jobbnak gondolja, mint amilyen. Szöszi meg erőnek erejével azt bizonygatja, hogy ő semmivel sem jobb, mint amilyennek látszik.

– Még egy csirkének is van annyi esze, mint amennyi kell. Amennyi neki kell – morogta Árpád. – De bánom is én! Eredj világgá! Azt hiszed, az jobb lesz?

– Én értem nem kár – felelte erre Szöszi. – De te meg arra felelj, hogy most egyszerre miért nem akarsz kimenni külföldre? Amikor mindig akartál!

– Az akkor volt – felelte Árpád és behúzta a nyakát a kabátja gallérjába. Dühös volt ő is. Hát hogya! Hiszen sarokba szorították. Igaz, hogy ő mindig szeretett volna külföldre menni? Igaz! De nem most! És nem azért, mint a többi, nem azért mert nem akart itt élni. Ő csakis itt akar élni. Ha valaki ezt nem érti... Olyan világos ez, hogy magyarázni nem is lehet. Nem is érdemes. Azért ember az ember, hogy szabad akaratóból tegye ezt vagy azt. Az ember nem falevél, hogy a szél ide-oda fújja. Neki megvolt az oka arra, hogy külföldre menjen, ha lehet. Tanulni akar. De akik most mennek, azok nem azért mennek. Egyáltalán nem is akarnak semmit, csak azért vágnák neki a világnak, hogy ne legyenek itt. Mint például Szöszi is. Hát ez nem elég magyarázat? Hogy világosabb legyen, még egyszer föltette a kérdést: – Azt hiszed, külföldön pont téged várnak? És mit csinálsz ott, ha szabad kérdezni? Meg se tudsz mukkanni!

– Ne törődj azzal. Ha nem jössz, megyek magam – vágta rá Szöszi. Miért? Hát csakugyan elszánta magát az útra? Készen volna a nagy elhatározás? Dehogya! De hát a szó nem kerül semmibe, egy fillérbe sem. Miért ne mondja? Miért ne bosszantsa vele ezt a hólyagot?

Hanem ez egyszer megint rosszul számított. Árpád megállt a könnyelműen kiejtett szóra, mintha puskát sütöttek volna el a füle mellett. Hú, de mérges lett!

– Hát ide figyelj, anyus – mondta gorombán. – Majd én teszek róla, hogy belefélj a bőrödbe. Megmondom a mamádnak, a nagymamádnak, még a papádnak is, hogy mit forgatsz a fejedben.

– Hú, de megijedtem – felelte Szöszi. Pedig csakugyan megijedt, de hát az ilyesmit az ember nem mutatja.

– Ha nem lennél lány, pofon vágnálak – mondta Árpád.

– Azt próbáld meg!

Hetykén és kihívóan beszélt. És ha Árpád, akkor csakugyan pofon vágja? Ott, a Wesselényi utca és Rottenbiller utca sarkán, éppen szemben az Állatorvosi Főiskolával? De hiszen úgy beszélt, éppen úgy, mintha egyenesen várta, kívánta volna, hogy képen törüljék! Mint ahogy az egész délelőtti lődörgés, vergődés után, most végre volt valaki, akivel szíve szerint beszélhetett, ha veszekedve is! Kije-mije őneki ez az Árpád? Egy fiú a tánciskolából, valaki, aki kenyeret adott neki a Hársfa utcában. És mégis, az egész óriási nagyvilágban ez a fiú az egyetlen, aki törődik vele, annyira, hogy majdnem pofonvágta. Kicsin múlt, hogy meg nem történt. Hát nem borzasztóan szomorú és különös dolog az, hogy egy vadidegen fiú az egyetlen, aki legalább dühös rá, aki veszekedik vele, aki észre akarja

téríteni? Hát van még teremtett lény Magyarországon, akit érdekel az, hogy Varga Szöszi mit mond, mit gondol, mivel henceg, mit hazudik?

És mit is tenne ő, ha még Árpád sem volna?

Nem, nem vágta pofon. Ugyan! Hol van még a szó attól, hogy abból tett legyen! Szöszi tudhatná legjobban, hogy szavakat és tetteket micsoda mélységes szakadék választ el egymástól. Végigmentek a Dembinszky utcán és Árpád szépen kivallatta őt: mi ütött belé, mi jutott eszébe? Mert azt ne is mondja, hogy semmi. Semmitől nem veszíti el az ember az eszét, semmiért nem akar világgá menni. Hiszen, Árpád tudtával, Szöszinek eddig álmában sem jutott eszébe, hogy máshol is élhet az ember, mint Budapesten, sőt, a hetedik kerületben. Szerette a szakmáját? Szerette! Az más kérdés, hogy mostanában bizony kisiklott az élete. Hogy ennek mi az oka, azt most ne firtassuk, de az bizonyos, azt az egyet Szöszi is be kell látnia: nincs még szakma a kezében, hát mi az ördögöt kezdene ő Bécsben vagy New York-ban? Mondja azt ott, hogy jó napot, itt vagyok, én vagyok a Varga Szöszi, tessék velem valamit kezdeni?! No, ugye! Kergeti őt innen valaki vagy valami? Árpád addig magyarázott, míg Szöszi kénytelen volt az igazság egy csücskét bevallani. Először csak annyit mondott, hogy ő nem marad a mamáéknál, de ahhoz sincs kedve, hogy a nagymamához visszamenjen. Nincs kedve? Hm! Ez érdekes! Nem, itt valaminek még lennie kell... Valaminek még történnie kellett. Így hát Szöszi lassanként mindent elnyögdécselt. Hogy a mamáék elmennek... Eladták a lakást harmincezerért, csak az ágynemű, az nincs benne. Azzal akarják őt kifizetni. És hogy Szöszi inkább megfagyna, mint egy elhagyott gyermek. Inkább soha ne legyen takarója, de őneki nem kell az, amit a mama kegyelemből ráhagy... Kárpótlásul azért, hogy örökre elhagyja. Hát ezért... Bosszúból, csak azért is akar disszidálni. Hogy még mielőtt a mamáék elhagynák őt, ő hagyja el őket. Hogy megmutassa nekik, ő is valaki.

– Hát az bizonyos – mondta Árpád –, jól kitolnál velük! Csak az a baj, hogy magaddal még jobban. Itt születél Pesten, igaz? Itt van az anyád, az apád, a nagyanyád, egész rokonságod. Még több családod is van, nem úgy, mint más rendes embernek. De azért olyan egyedül állsz, mint az ujjam. Igaz? Már most gondold el, hogy milyen egyedül lennél idegen országban, idegen városban!

– De akkor legalább tudom, hogy miért vagyok egyedül? –felelte Szöszi duzzogva.

– Hát, ha neked ez kell, akkor csak eredj – biztatta Árpád De most már könnyen biztatta! Szöszi bánata megereszkedett, ellágyult. Már csak éppen bizsergett a fájás a szívében. Ki gyógyította meg? Árpád! Lám csak, a barátság, az nem sztrájkol. Sokáig rótták még kettesben az utcákat, ott kinn a külső hetedik kerületben. Reggel Szöszi megesküdült volna, hogy nincs nála szerencsétlenebb, elhagyatottabb kislány. De most valami szégyenkezésfélét érzett. Hát kicsoda-micsoda ő, hogy olyan sokat követelhet? Nem szeretik, nem törődnek vele? Hát olyan sok szeretnivaló van őrajta? Ha jól meggondoljuk, nincsen, igazán nincsen. Azt sem érdemli meg, hogy Árpád már órák óta sétál vele, beszél és beszél, hogy kisépeije fejéből a sok butaságot. Más fiú már réges-régen itt hagyta volna. Más fiú szóba sem állt volna vele. Nem, igazán nincs oka panaszra! Anyáék elmennek, az igaz. De itt marad nagymama, a papa, itt marad az üzlet és itt marad Árpád is. Rengetegen mennek el, de még sokkal többen maradnak. Nem fognak örökké lövöldözni, előbb-utóbb újra járnak a villamosok, ő reggelenként bejár a fodrászüzletbe, keres, mint azelőtt. Árpád azt mondja, fogadja csak el nyugodtan az ágyneműt a mamától. Jó lesz az később, ha férjhez megy, az ilyesmit nem szerzheti be az ember két krajcárért.

A mama elmegy, Dundi is elmegy, ez igen nagy baj, igen nagy veszteség. De elmegy Sándor bácsi is, aki mindig csak vezényelt, parancsolgatott, beleszólt az életébe.

– Talán még örüljek is? – kérdezte Szöszi és könnybe lábadt a szeme.

– Ki mondta, hogy örülj? – felelte erre Árpád. – Én talán azt mondom, hogy ugrálj egy lábon? Elég baj, hogy a mamád elmegy velem...

– Hát mit csináljon? Maradjon itt, a sok gyerekkel? Hát ki tartsa el őket?

– No, látod... a mamádnak muszáj menni. De neked nem muszáj. Itt van az édesapád is. Két év múlva föl szabadulsz, keresel, a magad lábára állsz. Segítheted a nagymamát is. Ő nevelt téged, nem a mamád! Most hagynád el az öregeket, amikor már majdnem fölneveltek?

Már ott jártak a Murányi utcában. Szöszi hosszúkat hallgatott, Árpád is csendesebben beszélt. Sötétedik erősen, haza kell menniük, nemsokára vége a kijárási időnek. Már majdnem odaértek a kapuhoz, amikor egyszerre csak Szöszi megállt: – Gyere el velem a nagymamához...

– Most?

– Én már ide hozzájuk nem akarok menni... Ott akarok aludni a nagymamánál.

Árpád megnézte a karóráját.

– Késő van. Még a holmidat is össze kéne szedned...

– Majd azért eljövök holnap.

Árpád gondolkodott egy kicsit, mint felelős ember, aki magára vette Szöszi sorsának irányítását.

– Hát azért kibírod még ezt az egy napot. A mamád is haragudna, meg még a nagymamád is...

– De én az ágyneműt úgyse viszem el – makrancoskodott Szöszi.

– Majd elviszi nagyapád. Az a legjobb, ha előbb nagyapáddal beszélsz.

Szöszi gondolkodott egy kicsit. A nagypapa... csakugyan, úgy lesz a legjobb. Holnap elmegy és beszél a nagypapával. Ő mondta neki ott a Majakovszkij utca sarkán: „Mihozzánk mindig visszajöhetsz”. A nagypapa a legrendesebb. Megnyugodott.

– Hát jó – mondta. – Nem is volna jó, ha veled mennék... a nagymama még azt gondolná... úgyis zabos érte, hogy veled járok.

Odaértek a kapuhoz, megálltak. Sanyi és Laci, Szöszi két öccse, még most is lent játszanak a kapu alatt. Kirohantak, megbámulták Szöszit és Árpádot. Höhö! Szöszit egy fiú kísérte haza. Höhö! Még jó, hogy Ági nincs itt, nem látja, mert mindjárt befújné Sándor bácsinak. No és, ha befújné? Sándor bácsi őneki többet nem parancsol...

Kezet nyújtott Árpádnak.

– Majd gyere be hozzánk, az üzletbe – mondta Árpád. – Vagy telefonálj.

– Telefonálok! – mondta Szöszi.

Ezzel elváltak. Szöszi megnyugodva ment fel a lépcsőn. Egy icipici, komisz kis hetykeség is volt benne. Ha most megkérdik, hogy hol járt egész nap, hogy miért hagyta itt a gyerekeket, akkor ő sem tesz lakatot a szájára... Megmondja a magáét. Hogy ő nem cseléd... hogy ha Amerikába el tudnak menni nélküle, akkor... akkor itt is meglehetnek nélküle. És megmondja Sándor bácsinak, hogy ő visszamegy az üzletbe.

Csengetett, hiszen reggel nem vitt kulcsot magával. Kettőt, rövidet, éleset csengetett.

Ági nyitott ajtót és olyan furcsán, dühösen nézett végig rajta: – Most kell hazajönni?

– Mi közöd hozzá?

– Majd kapsz te... Csak menj be, majd kapsz te...

Szöszi letette a kabátját, beakasztotta a szekrénybe. Ági ott állt és nézte. Gyűlölködve, féltékenyen parázslott a szeme: – A mama sírt és rosszul lett... Orvost kellett hívni temiattad!

Szöszi megdermedt... Nem értette!

Nyílt az ajtó, Sándor bácsi jelent meg az ajtónyílásban.

– No, itt van a kisasszony! Megkerült... Ugye, hogy nem ugrott a Dunába? ..Szép dolog, mondhatom... Ilyenkor hagyod itt a mamát, amikor azt se tudja, hol áll a feje. Nagyon megérdemled a szeretetét, mondhatom, nagyon megérdemled!

Szöszi még most sem értette egészen. A mama sírt őmiatta? Azt hitték, hogy a Dunába ugrott?

Sándor bácsi akkor odajött hozzá, megfogta a karját, és bevezette a szobába. A mama ott feküdt a díványon, borogatás volt a fején, most is zokogott és feléje nyújtotta a karját.

– Kislányom... Nagylányom... Szöszikém...

Szöszi odafutott hozzá, átölelte, csókolta, simogatta: – Mamuskám, édes mamuskám!

És együtt sírtak, egymást átölelve. Szöszi most már mindent értett. A mama megérezte, megsúgta neki a szíve, hogy ő m: reggel majdnem meghalt... hogy meg akart halni. A mama kitalálta, hogy ő a halálra gondolt, úgy bolyongott a városban. És azt hitte, nem is jön vissza soha többet. Hogy az ő Szöszije meg is teszi azt, amit gondolt...

Sándor bácsi berzenkedve, zsebre tett kézzel állt az asztal előtt. Nézte őket. Zavart volt az arca, gúnyos és mérges, de csak hümmögött. Dörmögött. Hogy ilyet ő még életében nem látott! Anya és leánya... hm... hm...

– Tudd meg – kiáltotta neki oda a mama –, ha a lányomat nem visszük, akkor én se megyek! Nem megyek nélküle, tudd meg!

Sándor bácsi erre csak legyintett, a vállát vonogatta.

– Bánom is én – dűnnyögte. – Felőlem eljöhet. Ha nem tudtok meglenni egymás nélkül... Adjatok vacsorát... Éhen kell pusztulnia az embernek...

A mama levette a fejéről a borogatást. Újra megcsókolta Szöszi.

– Kislányom... Nagylányom... Jössz velünk Amerikába...

Szösi nem szólt... De nem is kérdezték. Dehogya is kérdezték! És ha kérdezték volna? Akkor mit szólhat? A mama, a drága mama... Ő se megy, ha a lányát nem viszik...

A mama felkelt, kiment a konyhába, hogy vacsorát készítsen. Szöszi meg azt mondta, hívja fel a fiúkat az udvarról. És Dundi is keresse meg, biztosan megint szomszédol.

– Mit is csinálnék nélküled? – mondta, és mélyet sóhajtott. Szösi lement a fiúkért, beparancsolta őket a fürdőszobába. Aztán Dundi is hazahozta. Már is terítenie kellett. Vacsora után a mama azt mondta, ne is mosogasson, fektesse le mindjárt a gyerekeket, feküdjék le ő maga is. Sándor bácsi egész este telefonált. Valami autóról és pénzről tárgyalt majdnem egy óra hosszat. Szöszi eszébe jutott Nájlon Bébi „manusza”. Biztosan egy ilyenrel tárgyal Sándor bácsi. Aki elvinné őket a határig. De azt mondja, annyit nem tud fizetni, akkor inkább vonattal mennek. Aztán Gizi néninek telefonált. Szösi már lefeküdt akkor, Dundi ott szuszogott mellette. Félálomban hallotta, hogy Sándor bácsi órája is beszél.

– Rózsika kisírta, hogy vigyük el... Szerintem nem helyes, itt az apja, gondoskodhat róla, de hát ne legyek rossz ember... Fodrászra ott is szükség van... és Rózsikának nagy segítség az úton... Segít vigyázni a gyerekekre...

Fodrászra ott is szükség van? Hát Amerikában... lehet fodrász belőle?

Lassan és csöndesen sírni kezdett. Megígérte Árpádnak, hogy majd telefonál. De honnan telefonáljon? Talán Amerikából? De hát mit tehet ő, mit tehetne? A mama... és Dundi... Őket nem hagyhatja...

10

A vonat még csak húsz perc múlva indul, de máris tömve, zsúfolva. A sok utas kidagad minden ablakon. És a keskeny peronon véges-végig rengeteg kísérő. Egy öreg bácsi biceg végig a köveken és erőtlenséggel szeretné túlkiabálni az éles, kemény zajt, a mozdony pöfögését, a targoncák csikorgását, dübörgését, még a megafont is.

– Ki megy Nevjorkba? Ki megy Nevjorkba? – ezt hajtogatja, és nyújtogatja vékony nyakát. Így mondja, ahogy írják: Nevjork. Az emberek utána néznek, abbahagyják a beszélgetést, van, aki mosolyog rajta. Egy fiatalember, kék hálószytorral a karján, ott áll az egyik kocsi lépcsőjén. Az megsajnálja.

– Én talán odamegyek...

– Hát akkor mondja meg a fiamnak, Kovács Jenő... Nem felejtje el? Kovács Jenő, itt van a címe – és átad egy céduláskát. – Mondja meg neki, hogy mi is mennénk, de nem lehet, mert a mamának nagyon fáj a lába...

A fiatalember elveszi a cédulát, megnézi, zsebre vágja. Végignéz az öregem. Mennyire fájhat a lába annak a mamának, ha már ez a vékony nyakú, bicegős bácsika fürge embernek számít hozzá képest?

Szöszki ott állt az ablakban, két karja között Dundival. Mellettük Laci és Sanyi, ők is kidugták a fejüket. Ági csak nyafogott hátul, hogy őt nem engedik az ablakhoz. Nem, nem, többen már nem férnek el az ablakban. És Ági most hiába nyafog. Sándor bácsi nincs velük, hogy pártját fogná legkedvesebbjének. Sándor bácsi már tegnapelőtt előre utazott Győrbe, hogy előkészítse az utat. Táviratot is küldött, hogy ők ma délben induljanak, várja őket. Minden rendben van.

Három napja annak, hogy a mama azt mondta: „Kislányom, nagylányom, jössz velünk Amerikába...” Azóta csak két nap múlt el és két éjszaka. A mai félnap már nem számít, hiszen olyan korán kijöttek a vonathoz, hogy helyet kapjanak. Mi is lett volna a mamával, ha ő nincs vele? Talán el sem indult volna. Biztosan nem. Négy gyerekkel! A mama kisírta Sándor bácsinál, hogy ő is mehessen. Az a két nap, meg a két éjszaka, ami azóta eltelt, még ahhoz is kevés volt, hogy csak végig is gondolja, ami történt. Tegnap azok a Takácsék, akik a lakást megvették, már be is költöztek. Az egyik szobában az új lakók aludtak, a másikban a régiek. Még veszekedés is volt, mert a mama levette a függönyt, és Takácsné nem akarta engedni. Hogy az benne van a harmincezerben. A mama sírt, de mit tehetett volna? Összeszedte a régi ruhákat mind a szekrényekből, amit úgyse vihetnek magukkal, meg a sok játékot, kacatot, amivel tele volt az előszobaszekrény, és telefonált, telefonon üzent a nagymamának, hogy jöjjön el érte. És hogy ne haragudják, hogy nem ő maga viszi el, nem is Szöszivel küldi, de most már ehhez nincs idejük, mert olyan hirtelenül jött ez az indulás! És ott, a telefonon mondta meg a nagymamának, hogy ők elmennek. Nagymama akkor tudta meg! Egy idegen lakásban, az első emeleti doktorék telefonján. No, de mit tehetett erről a mama? Amíg csak beszéltek a disszidálásról, korai lett volna szólani, híresztelni. Most pedig egyszerűen a körmükre égett. Nem is körmükre, egyenesen a fejükre! Igen, olyan a hangulat, mintha ők maguk fejükre gyújtották volna a házat. Máskor, ha nyaralni mentek, csak ide a Balatonra, két hétre, akkor is több idejük volt a csomagoláshoz, a készülődéshez, mint most.

A nagymama eljött, de csak egyedül, a nagypapa nélkül. A nagypapa nem akart eljönni. A nagypapát annyira szíven ütötte a váratlan hír, hogy csak ül otthon, üldögél, és nem érti. Így nekivágni a világnak, öt gyerekkel! No de most már kár beszélni, kár minden szóért. A családfő már Győrben várja őket, a lakást eladták, a kocka el van vetve. Erőnek erejével földönfutókká tették magukat. A nagymama mondta ezt. Nem sírt, inkább csak mérgelődött, szárazon bánkódott, mintha még nem fogta volna fel egészen, hogy a lánya, mind az öt unokával, egyszerre csak elmegy a világ másik végére.

Csak Szöszit akarta mégis itthon fogni. Őt is csak úgy, hogy azt mondta: – Hát ezt is elviszitek? Ezt én neveltem!

De a mama sírt, hogy Szöszki nélkül ő nem megy, neki úgyis olyan nehéz a szíve, a nagymama ne vegye el tőle Szöszit.

– Hát jó – sóhajtott erre a nagymama. – Te hoztad a világra!

Szöszit nem is kérdezték; és ha kérdezték volna, akkor mit szólhat? Ki tud gondolkodni olyankor, amikor ég fölötte a ház? Az édesapjától sem búcsúzott el... a vér szerinti édesapja sem tudja, hogy a lánya Amerikába megy. A mama azt mondta, majd írhat neki, ha már túl lesznek a határon. Most

nincs idő, nincs mód arra, hogy beszéljen vele. Valószínű, hogy beleegyeznek, miért ne? Nagyobb jövő vár a lányára odakint, mint idehaza. De ha akadékoskodna, ha nem tetszene neki, az meg csak bajt okozna, megoldhatatlan bonyodalmakat. Inkább ne szóljunk. Ha ő olyan nagyon jó apa volna, akkor amúgy is többet törődne a lányával. Magára vessen, ha azt sem tudja, mi van a gyerekeivel.

Mindegy, most már mindegy. A vonat tíz perc múlva indul. A nagymama nem jött ki a vonathoz, a mama egyenesen kérte, hogy ne jöjjön, nem is mondta meg neki, hogy mikor indulnak. Nem, fölösleges még egyszer az a búcsúzkodás. Csak kínozzuk egymást vele. Tegyük úgy, mintha semmiség volna az egész, mintha csak rövid időre mennénk valahova. Mások is úgy tesznek. Ezen a hosszú, zsúfolt vonaton szinte kivétel nélkül olyanok vannak, akik örökre elhagyják a hazájukat. Most ilyen időket élünk. Rendkívüli időket. Ami azelőtt lehetetlen lett volna, az most mind lehetséges.

Szöszki ott állt az ablaknál. Tudta jól, hogy senki nem jött ki az ő búcsúztatásukra, mégis, mintha keresett volna valakit a sűrű tömegben. Apát? Ugyan! Hogyan kerülhetne ide? Talán úgy, hogy véletlenül épp ma bement volna nagymamáékhoz, és onnan kirohant volna ide, a vonathoz, az egyetlen lányáért? Ha megérezte volna, hogy ma, éppen ma utazik az ő Szöszije Amerikába!

De apa nincs, nincs, persze hogy nincs. A vonat mindjárt indul. És talán nem is apát kutatja a sok idegen ember között. Árpádot. Miért? Hogyan? Nincs magyarázat! Árpád nem tud semmit. És talán soha nem is tudja meg, mi történt, hogyan történt. Ha csak egyszer nagymama meg nem mondja, el nem meséli neki.

Már jön az indító a palacsintasütővel. A vasutasok kiabálnak: felszállás, indulás! Az egyik, egy tréfás kedvű, csúfondáros hangú, azt kiabálja: „Vonat indul a második vágányról Hegyeshalom-Bécs felé. Disszidálók, figyelem! Fogóddzanak, mert jön a kanyar!” Tréfát csinálnak az egészből! Mindenki tudja, hogy mi történik. Tréfát csinálnak ebből a nagyon-nagyon szomorú, szívfájdítóan szomorú dologból. Talán ezernél is több ember most látja utoljára Budapestet. A vonat lassan indul. Mintha ezer és ezer finom, vékony szál húzná vissza. A kísérők sírnak, szaladnak a vonat mellett, integetnek. Szakadnak a szálak. Száz és száz szívből szakadnak ki. És minden szívnek egyenként is sok száz ilyen finom fonalat kell elszakítania. Szöszki erősen, erősen szorítja magához Dundit.

Aztán a vonat nekilendül, Sanyinak korom száll a szemébe. Laci enni akar. Dundi lekéredzkedik a padlóra, tipeg a térdek között. A vonat csattog, az utasok elkezdnek beszélgetni egymással. Először félénken, aztán nyíltabban. Ebben a fülkében mindenki Nyugatra tart. Egy magas, fiatal szőke lány, akinek már nem jutott ülőhely, a hátizsákján csücsül és félénken kérdezetgi a többieket: igaz, hogy Győr előtt kell leszállni a vonatról, vagy mehetnek egészen Győrig? Lesz-e ellenőrzés? Egy kövér fiatalember vézna kis feleségét biztatgatja: „Ne izgulj, Micu, nem lesz semmi baj. Annyi sok ezer ember átment, majd mi is átmegyünk!” Egy idősebb ember azt meséli, hogy ő már egyszer megpróbálta, akkor elkapták, de semmi az egész, elengedik, most újra nekivág. Egyszer csak sikerül! Egy sima hajú, térdnadrágos fiatalember kukkant be a fülkébe. Ráhunyorít Micuékra, kihívja őket a folyosóra. „Ezek, úgy látszik, valami nagy bandában vannak – jegyzi meg az idősebb útitárs. – Ez a sima hajú a vezetőjük, ezt az alakot már a múltkor is itt láttam a vonaton.” Aztán elkezd mesélni, hogy sokan autóval mennek, fizetnek nehéz ezresekért. De az se biztos, dehogya! Mindenféle előadódik. Az is megtörtént, hogy egy egész családot elvittek Komáromig, elszedték a pénzüket, aztán lerakták őket, mehetek vissza gyalog. Szöszinek Bébi jutott az eszébe. Talán annak a barátja is ilyen rabló?

Győr előtt egy kis állomáson többen leszálltak. A többieknek nem szóltak semmit, csak leszálltak. A mama nagyon izgatott lett. Mit jelenthet ez? Biztosan tudnak valamit, de nekik nem mondják meg. Milyenek is az emberek! Komiszak vadak. Nem törődnek egymással. Legjobb volna, ha ők is leszállnának. De akkor Sándor bácsi hogyan találja meg őket?

A kocsiban nem maradt más, csak ők hatan, meg az a magas, szőke, szelíd szemű lány, a nagy hátizsákkal. Az meg is kérdezte: – Maguk nem szállnak le?

A mama a kezét tördelte. Az ő kocsijuk éppen szemközt állt a kis falusi állomásépülettel. Az ablakból látták, hogy mennyi sok utas szállt le, rengeteg ember, szinte az egész vonat. Vonulnak mind a kijárat felé. Persze, összetorlódnak, mert ez a kis állomás nem arra való, hogy ilyen nagy forgalmat bonyolítsion le. A menet eleje már odakint kanyarog, a nyárfás úton, az állomás mögött, de még idebent is sokan vannak. A vonatról már mindenki leszállt. A kalauzok a kocsik mellett a tömeget nézik. Valamelyik füttyöl, egymás után emelik fel a kezüket, a csaknem üres szerelvény mehet tovább.

És akkor egyszerre csak harsány hang töri át a zajt, a füttyülést, és Sándor bácsit pillantják meg. Egy autóból ugrott ki, az autó ott fékezett az úton az állomás mögött, Sándor bácsi pedig befelé igyekezne, lökdösi a népet és szakadatlanul kiabál: – Rózsi! Rózsika! Sanyi! Laci! Ági! Szálljatok le! Gyorsan! Itt vagyok! Szálljatok le! Egy pillanatra! Kalauz úr!

Egy értékes pillanat elvész azzal, amíg a mama a nagy rémület, fejvesztettség után egyáltalán meg tud mozdulni. Elsőnek a fiúk rohannak a kijáratához, leugranak. Ági utánuk. A mama lekap a hálóból két bőröndöt, Szöszi egy harmadikat. A mama a kijáratához szalad a táskákkal. Szöszi tétovázva néz körül egy pillanatra. Még három csomag van a kocsiban, azokkal mit csináljon? Hiszen az ő egyik kezén ott van Dundi is. Útitársuk, a magas szőke lány megérte, hirtelen segítségükre siet. Lekapja az ott maradt táskákat, szatyrokat és ügyesen kidobja őket az ablakon. De már mozog is a vonat. A mama már a mozgó vonatról lép le és megtántorodik a két táskával, térdre esik. A gyerekek oda szaladnak. A vonat már megy. Szöszinek is le kéne ugrania. Ugrana, ugrana. De Dundi val?

– Dundi! Dundi fennmaradt! Apa! Apa! – Ági sikoltozik, de mindhiába. Sándor bácsi még mindig nem tudott bejutni a sűrű tömegben át. Talán, ha ő ott van, felugrik a vonatra, elkapja Dundit és le is ugrik vele. Egy férfi meg tud, meg mer ilyet csinálni. De Szöszi? Kétségbeesésében ledobja, letaszítja a bőröndöt, ami a kezében maradt. Az nagyot csattan a kavicsra, hiszen a vonat már elhagyta a kis állomást. Nem baj, majd csak megtalálják. Már teljes gőzzel rohannak. Szöszi felkapja Dundit, be újra a kocsiba, az ablakhoz. Kihajol. De már nem lát semmit, az állomásépületet sem. Elkanyarodtak.

A magas, szőke útitársnő ijedt szemekkel nézi.

– Most mi lesz magukkal?

Szöszi nem válaszol. Különös, de mintha most is Ági hangját hallaná, azt az ijedt, vékony kiáltást: Apa! Dundi fennmaradt!

Dundi... Csakis Dundi. Hogy Szöszi is fennmaradt, azt észre sem vette. Az nem számít. Pedig egyedül nem is maradt volna fenn. Egyedül nem. Csakis Dundi miatt.

Dundi csodálatosképpen nem ijedt meg. Csak csodálkozik.

– Miért szálltak le? – kérdi és felnéz Szöszire.

– Mert ott volt apa. Nem láttad? Integetett.

– Nem láttam – mondja Dundi.

Persze hogy nem látta. Nem is láthatta. Dundi lent állt a padlón, nem látott ki az ablakon.

– Majd Győrben megtalálják – mondja Szöszi és hirtelen leül a padra. Ez inkább a szőke útitársnőnek szól. – Tudják, hogy Győrbe megyünk.

Durcásan üldögél és anélkül, hogy észrevenné, a vállát vonogatja. Hogy ne kelljen sírnia. A kocsi egészen üres, Dundi a padok között szaladgál, élvezi a sok helyet, a tágasságot. Egészen ideig mozdulni is alig lehetett a sok láb, csomag között. Váratlan jókedvében még énekel is: – „Szép az a gazellatermet, a sivatag Afrika ölében termett...” – Maguk, ugye, testvérek? – kérdi az útitársnő.

– Igen – feleli Szöszi kissé mogorván. Miért, hát mit gondolt eddig ez a lány? Talán pesztonkának nézte őt? No, most aztán láthatja, hogy nem az. Nincs olyan pesztonka a világon, akivel ez a kislány így elmaradna, hogy se anyja, se apja nem hiányzik neki. Most látszik csak igazán, mennyire szereti őt ez a csöppség. Ahol Szöszi van, ott Dundi biztonságban és nyugalomban érzi magát. És... és ez így van megfordítva is. Ha Dundi vele van, Szöszi sem esik kétségbe. Dundi őt szereti a világon a legjobban, ezért hát ő is mindenkinél jobban szereti Dundit. Dundi az egyetlen, akinek a szívében Szöszi a legelső. Mindenki más, a papa is, a mama is, a nagymama is csak másod-, harmad- vagy tizedsorban szereti Szöszit.

Ezért aztán, bármilyen ijesztő és bolond ez a helyzet, Szöszi csak azt érzi: majd lesz valahogy. Neki nincs mit tennie, még gondolkodnivalója sincs. Nem tehet arról, hogy a vonat elindult. Nem tehet arról, hogy így esett, ahogy esett. Nem keresheti őket, hiszen nem tudja, hol vannak. Csakis a mama és Sándor bácsi kereshetik őt. Világos! Pogyász nem maradt náluk, semmi, csak egy kis szatyor Szöszi karján. Nincsen pénzük, nincs egy falat ennivalójuk, mindent magukkal vittek. Még a jegyeket is. Hát aztán? Mindjárt Győrben vannak. A vonat alatt váltók kattognak, sokasodik a sín, raktárházak, jelzőlámpák között robognak.

– A viszontlátásra – mondja a magas, szőke lány, mielőtt leszállnának. Már rajta van a hátizsák. Arcán látszik, hogy még valamit szeretne mondani. Ugyan mit? Ő is egyedül van, talán szeretne velük maradni. De Szöszi csak annyit felel: a viszontlátásra.

Leszállnak. A hátizsákos lány előttük halad néhány lépéssel. Szöszi a karjára vette Dundit, mert könnyen elbotlik a sínekben. Nincs sok ember az állomáson. Hosszú sorban zöld sapkás határőrök figyelik a leszállókat. Könnyen figyelhetik, nincsenek sokan. Szöszi látja, hogy a hátizsákos lányt jól megnézik, aztán kéri az igazolványát. A lány készségesen átadja. Szöszi elmegy mellette Dundival. Néhány szót hall a beszédből: – Hivatalos ügyben jöttem...

Szöszi azt is hallja, hogy a fiatal határőr nevet egyet, egy rövidet. No, biztosan nem hiszi el a hátizsákosnak, hogy hivatalos ügyben jött. Hiszen csak rá kell nézni! Bakancs a lábán, sínadrág, és az óriási púp a hátán! Biztosan lefülelik.

Szöszi egyenesen a váróterem felé tartott. Hát hova menjen? Sándor bácsi itt találja meg a leghamarabb. Sokan voltak itt, batyusok, kofák, környékbeli parasztok. A padokon mindenütt ültek. Szöszi csak megállt egy sarokban, fogta Dundi kezét.

Egyszerre csak bejött a hátizsákos lány is, körülnézett, aztán egyenesen feléjük tartott.

– Maguk is itt várnak?

Szöszki megint csak nem felelt. Hiszen láthatja, hogy itt vannak, és mi mást tehetnek, mint hogy várnak? Szöszki olyan, hogy fölösleges kérdésre nem tud felelni. Mert ha válaszolna, akkor valami nyegleséget mondana, így hát még akkor a legudvariasabb, ha hallgat. Egyébként ezt a lányt rokonszenvesnek találta. Egy kicsit ügyefogyott, de barátságos és szelíd.

A lány csak állt mellettük, még a nagy hátizsákját sem tette le. Együtt hallgattak. Aztán egyszerre csak Szöszki kérdezett, de egyáltalán nem fölöslegeset: – Mivel ejtette át a katonákat?

Mert hiszen látta, hogy igazoltatták. Nyilvánvaló, hogy ez a lány is disszidálni akar. A vak is látja rajta. És a vonatban nem is titkolta, nyíltan megmondta, hogy Nyugatra készül. Hogyan lehetséges tehát, hogy most mégis itt van?

A lány ránézett.

– Á – mondta –, nem hittek nekem.

– De elengedték?

A lány most elmosolyodott és inkább maga elé, mint Szöszinek, azt mondta: – Azt hiszem, mégis hazamegyek. A következő vonattal.

– Pestre?

A lány bólintott.

– De miért engedték el? – firtatta tovább Szöszki.

– Nem tudom – felelte a lány. Szöszire pillantott, barátságosan, de azért mégis tétován, mint aki nem tudja, mennyit mondhat el egy ilyen kislánynak. – Pedig én nem is nagyon bántam volna, ha... ha elkapnak és visszavisznek.

Szöszki figyelmesen nézte az idegen lányt. Értette, nagyon is jól értette! Ez a lány menne is, maradna is. Majdnem úgy, ahogyan ő. És ha a határőrök elkapják, akkor, hát Istenem, mit tehet ő róla? Megpróbálta, nem sikerült.

Az idegen lány látta, hogy Szöszki figyel rá, hogy megérti, és nekibátorodott: – Az a fiatalember, az a határőr megsajnálta engem. Láttam rajta. Csak intett, hogy menjek, ha akarok.

Szöszki elgondolkodott. Kigombolta Dundi bundácskáját – mert meleg van itt a váróteremben –, csak azután mondta: – Épp azért engedte el, mert látta magán, hogy nem is akar igazán disszidálni. Az olyanokat, akik nagyon akarnak, ne féljen, elkapják.

– Azt gondolja? – kérdezte a lány és örvendező, elismerő pillantást vetett Szöszire.

Szöszki öregesen bólogatott.

– Látnak ők ilyet eleget – magyarázta. – A határőrök. Ne féljen!

A szőke lány tűnődött. Aztán hirtelen, félénken azt kérdezte: – Maguk... nem akarnak hazajönni?

Szösi nem válaszolt. Hogyan magyarázza el ennek a lánynak a helyzetüket? Különben sem volna helyes, hogy egészen beavassa. Mégiscsak idegen. Ámbár az is biztos, hogy rendes lány. És komoly is, lehet már vagy huszonöt éves. Épp ezért azt is megértheti, hogy ő erre a kérdésre nem felelhet.

Meg is értette. Maga válaszolt a kérdésére: – Megvárja itt a mamát, igaz?

Egy ideig megint hallgattak. Dundi nézték, hogyan sétálgat a váróteremben, hogyan nézelődik kíváncsian, és várja, hogy megszólítsák. Meg is szólították. Egy falusi néni éppen most adott neki egy karéj kenyeret, meg egy kis darab kolbászt. Szomszédol, akárcsak otthon, a Murányi utcában.

– Nincs benne paprika? – kérdezte a nénitől.

– Azért megeheted! – mosolygott a néni. – Magyar lány vagy. Dundi beleharapott a kolbászba, elfintorította az orrocskáját.

De azért megrágta a kolbászt és nagyot harapott a kenyérből is.

– Ha gyerekek is akarsz adni belőle – mondta szemrehányón akkor miért nem főzöl olyan kolbászt, amiben nincs paprika? A néni nagyot nevetett, mindenki nevetett körülöttük. Dundinak sikere van! Egy vasutas bácsi piros almát halászott ki a táskájából és átadta a kislánynak.

– Milyen édes ez a gyerek! – mondta a szőke lány. Aztán utána: – És ha a mama nem jön ide magukért? Akkor mit csinálnak?

Szösi értetlenül nézett rá. Hogy nem jön ide? Biztosan idejön! Őérte talán nem jönnének... Nem biztos! De Dundiért? Hát csak nem hagyják itt Dundi?

– Autóval jött értünk – felelte. Nem mondta azt, hogy a papa, azt sem mondta, hogy Sándor bácsi. Mit kell azt tudnia ennek az idegen lánynak, ha mégoly barátságos is, hogy kije-mije őneki az az ember?

– Épp azért – mondta a lány egy kis nyugtalansággal a hangjában. – Én is láttam az autót. Azzal előbb ideérhettek volna, mint a vonat. De azóta már biztosan megjöhettek volna.

Szösi erre megint elnémult.

– Nemsokára este lesz – mondta a lány. – Egész éjjel itt akar ülni a váróteremben? Én nem akarok belebeszélni, de hát... Nincs senkijük Pesten?

– Vanni van – felelte Szösi kisvártatva, vontatottan.

– Én szívesen megveszem a jegyet maguknak is, ha nincs pénze – mondta a lány, és bocsánatkérően mosolygott, mintha még ő kért volna valamilyen szívességet.

Szösi csak hallgatott, mint aki megkukult. No, hát nem kukulhat meg az ember ilyen helyzetben? Sohasem szeretett azon gondolkodni, hogy mi lesz. Mire jó az? Szöszit a tapasztalat arra tanította, hogy úgyis minden másképpen történik, mint ahogy előre tervezi az ember. Persze, lehet, hogy őbenne van a hiba, mert gyöngén gondolkodik, mert sohasem lát tovább az orránál. Mármost, ha az ember még rendes körülmények között sem láthat bele a jövőbe, akkor most, ebben a felfordult

világban, éppenséggel az a legjobb, az az egyetlen lehetséges megoldás, ha a sorsra bízza magát. Ő, amikor a vonat elindult vele és Dundival, azt gondolta, hogy Sándor bácsi értük jön Győrbe. A győri állomásra. Gondolhatott-e mást? De ha ez nem válik be, akkor megáll a tudomány.

– Megkérdezem, hogy mikor megy vonat Pest felé – mondta a lány. Letette a hátizsákját, otthagya Szöszi mellett a padlón, és kiment a váróteremből.

Jó sokáig odamaradt. Úgy látszik, nem talál senkit, aki megmondaná neki, hogy mikor megy az a vonat. Most a vonatok is eléggé össze-vissza járnak. Csupa össze-visszaság az élet, kívül és belül.

Már több mint egy órája itt vannak az állomáson, ez igaz. Mi lehet annak az oka, hogy Sándor bácsi nem jött értük? Most ő ezt hogyan találja ki? És mit érne vele, ha mondjuk, csodálatosképpen kitalálná? De nevetséges még gondolatnak is! Ha őneki volna egy mesebeli kis tükre, amibe csak bele kéne pillantania, és abból látná, hol vannak most, mit csinálnak és mit gondolnak a mamáék... De hát ilyen tükrök csak a mesében van.

Az idegen lány visszajött.

– Meg is vettem a jegyeket – mondta mentegetőzve, és mutatta is, hogy íme, itt vannak a jegyek, a kabátja külső zsebébe tette. – A vonat csak fél tízkor indul, addig még megjöhetnek a szülei. És ha addig nem jönnek, akkor nyugodtan utazzanak vissza velem. Lehet, hogy ők is visszamentek Pestre, mert gondolják, hogy maguk is visszamennek. Nem?

– Mennyibe került? – kérdezte Szöszi, mintha egyedül csak ez lenne fontos.

A lány csak legyintett. És igaza volt! Ez most csakugyan mindegy. Ez a lány is egyedül van. Nem jó egyedül. Neki is jobb, ha együtt utaznak. Szöszi ezt megértette és méltányolta. Bár a véletlen sodorta őket össze, most mégis olyanok ők, mint valami kis család. Egy nagylány, egy kislány, meg egy egészen picike. Mégis, három lány! Így barátságosabb.

A nagylány azt mondta, legjobb volna, ha bemennének a restibe Ott le is ülhetnek, ehetnek valamit, neki van pénze, jöjjenek vele. És már emelte is a csuda nagy hátizsákját. Szöszi nem ellenkezett. Hívta Dundit, kézen fogta, mentek a nagylány után. A restiben is sokan voltak, de egy nagyorrú pincér, miután jól szemügyre vette őket, csinált helyet nekik. A tálalóasztalnál. Még székeket is hozott. Miért? Biztosan szeget ütött a fejébe, hogy miféle társaság lehet ez? Három ilyen lány! Mind a három szőke. Tiszta terítőt tett az asztalra és megkérdezte: – Hova utaznak a hölgyek?

– Pestre – felelte a legöregebb.

– Hozhatok finom húslevest csészében – ajánlotta a pincér. – Azt a baba is bátran megeheti!

A baba, vagyis Dundi, boldogan forgolódott. Nagyon is tetszett neki mindez. Csörömpölt a kanállal, rámosolygott a szomszéd asztalnál ülőkre. Látják-e, hogy neki milyen jó sora van? Megette a levest, aztán kirántott húst kért. Kapott. Még minyont is. Aztán elálmosodott, laposan nézett. A pincér hozott még egy széket, lefektették. Az idegen lány puha gyapjúholmit vett ki a hátizsákjából, meleg színű piros, sárga és barnás kötött kabátkákat. Egyiket a feje alá tette párnának, a többivel betakargatta.

Még mindig csak fél nyolc volt. Odakint fekete téli este, idebent ételszag és bágyasztó zsongás.

– Maga nem álmos? – kérdezte az idegen lány Szösztől.

– Én nem – mondta Szösi. Pedig igenis álmos volt. De hát ő mégsem fekket a székre, mint Dundi!

– Majd a vonatban alszik. Visszafelé nem lesz olyan sok utas – mondta a nagylány, éppen úgy, mintha Szösi elismerte volna, hogy álmos.

Már csakis a vonat indulását várták, csakis azt. Ha Sándor bácsiék eddig nem jöttek, akkor most már aligha. Biztosan úgy van, ahogyan ez a lány mondta. Az egész család visszament Pestre. Talán már otthon is vannak. Ha autóval mentek, már hazaérhettek.

– Maga hol dolgozik? – kérdezte Szösi.

– Könyvtárban.

– Könyvtárban? – ismételte Szösi, mintha csodálkoznék ezen, pedig csak tiszteletből ismételt. No lám, akkor ez tanult lány. Látszik is rajta. Finom a beszéde, finom minden holmija, a színes, puha gypjúkabátkák, a sálja és a kesztyűje is. És biztosan sportol is, mert sínadrág van rajta és bakancs.

– Tanárnő akartam lenni – mondta tovább a lány, most már kéretlenül is. Hiszen itt volt az ideje, hogy alaposabban is megismerjék egymást. És miről is beszélgessenek még két és fél órán át? – De vidékre, falura helyeztek, ott pedig nem tudtam megszokni.

– Ott nem is lehet – bólintott Szösi, mint aki szakember ilyesmiben.

– Biztosan lehetne – helyesbített a lány. – Csak nekem nem sikerült. Rossz tanár voltam, a gyerekek nem fogadtak szót. Megbuktam az első évben.

Szösi elámult. Még az álmoság is kiröppent a szeméből. Soha életében nem gondolt még arra, álmában sem jutott volna eszébe, hogy az iskolában a tanítók is megbukhatnak, nemcsak a gyerekek.

– No meg – folytatta a lány – az is rossz volt, hogy falun kellett laknom. Én is egyedül voltam, meg a mamám is. A mamám özvegyasszony. Különben az én nevem Hédi. Pál Hedvig.

Szösi tudta, hogy most neki is be kéne mutatkoznia, az úgy illik. Csakhogy hirtelenében nem tudta, melyik nevét mondja? Szösi, az nagyon is komolytalan ehhez a komoly lányhoz, aki tulajdonképpen tanárnő. Az Elvirát sem akarta mondani. Ezért hát így válaszolt: – Én fodrász vagyok. Tanuló – tette hozzá becsületesen, hogy ne nagyozjon! De még így is volt ebben egy kis nagyozás, hiszen már szeptemberben kimaradt az üzletből. De hát mindent mégsem mesélhet el most egyszerre, egy füst alatt. És zavarában még hozzátette: – Ha bejön hozzánk egyszer az üzletbe, akkor én mosom meg a haját. De olyankor jöjjön, amikor ott vagyok!

Hédi elmosolyodott.

– De hát maguk külföldre mennek – figyelmeztette.

Szösi összeráncolta a homlokát. Most miért mondja ezt Hédi? Ő talán nem akart disszidálni?

Hédi pedig, mintha csak kitalálta volna gondolatát, azt mondta: – Van egy nagybátyám Belgiumban – magyarázta. – Édesapámnak a testvére. Írta, hogy menjek ki. A mamám azt mondta, fogadjam el a meghívást. A nagybátyámnak gyára van.

– És a mamája? – kérdezte Szöszi. – Ő miért nem ment?

– Mert már öreg és beteges – felelte Hédi. – Hogy őneki már mindegy. A mamám tanítónő – tette hozzá. – Már harmincöt éve. Őt szeretik a gyerekek, neki szót fogadnak.

Szöszi csak fülelt és magában álmélkodott. Micsoda különös beszéd ez? Hát talán csak azok disszidálnak, akiknek nem fogadnak szót a gyerekek? Hédi szavai rejtelmes módon Árpádot juttatták az eszébe. Árpád sohasem mondott ilyet, mint ez a tanárnő, mégis mintha majdnem ugyanazt mondta volna. És tán csak azért, hogy teljék az idő, el is kezdte mesélni: – Van nekem egy ismerősöm. Cukrász az illető. Az mindig szeretett volna külföldre menni. És épp most egy vak lóért se akar. Tetszett már ilyet hallani?

– Igaza van – mondta Hédi merengve és ujjával az asztalterítőt cirógatta. – Én mindig irigyeltem az olyan embereket, akik tudják, hogy mit akarnak. És ki is tartanak mellette.

Szöszi fészkelődött egy kicsit Rápillantott Dundira. Az nyugodtan alszik, ki is pirult álmában. Ha ő ezt egyszer elmeséli u nagymamának... Hogyan töltötték ők a délutánt és az estét a győri pályaudvaron... Dundi nem sírt. Dehogysis! Tudta is ő, értette is, hogy milyen fura helyzetben vannak! Szöszi, ő érti, tudja, és mégis... mégsem keseredik el. Nem. Itt ül a vasúti vendéglőben, egy szőke lánnyal. Épp most tudta meg, hogy tanárnő. De azért beszélget vele bizalmasan. Ha nincs ez a fura helyzet... Ha ő nem marad fenn a vonaton, akkor sohasem tudta volna meg, hogy ezt a lányt Hédiinek hívják, sohasem beszélgettek volna, mint két felnőtt. Hiába, minden rosszban van valami jó. Minden kár valami haszonnal jár. A vonat még csak jó két óra múlva indul. Addig még rengeteget beszélgethetnek. Nincs más időtöltés, csak a beszélgetés. Ha Sándor bácsi nem szállítja le a családot a vonatról, ha nem történik közben az, ami történt, akkor ők talán már ma este Bécsben volnának. De ott sem lenne olyan különös és érdekes, mint itt.

– Tetszik tudni – kezdte valami nagy nekifohászkodással –, engem a mamám férje kivett az üzletből, mert szerinte a fodrászat nem rendes szakma.

Hédi ránézett. Most ő álmélkodott. Nem értette világosan, hogy mit akar mondani Szöszi, de azért nem szólt közbe, nem szakította félbe.

– Pedig szerintem rendes – folytatta Szöszi. – Elég bolond voltam, hogy hagytam magam. Elég bolond.

Még sok mindent el akart mondani, de egyszerűen elapadt a szava. Hiába, no, aki nem szokta, annak a beszélgetés nehezebb minden munkánál. Könnyebb talán pusztá kézzel surranó madarat elfogni, mint gyakorlatlanul és ügyetlenül kifejezni szállongó, surranó érzéseinket, gondolatainkat. Ő is meg akarta magyarázni, hogyan került ide. Hiszen Hédi is megmagyarázta! Ha Hédi, tanárnő léte, így megmutatta a szívét, ő is meg akarta mutatni. Hogy lássa ez a Hédi, ő tudja, hogy mit akar. Mondhatnak órá sok rosszat. Hogy haszontalan, hogy buta, hogy flancos, hogy jampi. Mind igaz! De hogy mit akar, azt tudja. Azt az egyet igen. Megtanulni a szakmáját, dolgozni, vasárnap táncolni. Ha őt kérdeznék, ő tudna válaszolni. Élni szeretne, itt, Magyarországon, Budapesten, a hetedik kerületben, reggelenként munkába menni azokon a szűk, kis vacak utcákon...

De hát akkor mégis hogyan került ide? Mi az oka annak, hogy most itt ül, ég és föld között lebegve? Őneki olyan igazi otthona sohasem volt, az igaz. Mindig lebegett egy kicsit a nagymamáék meg a

Murányi utca között. És ha nagyon beborult fölötte, akkor meg a Pasarétre járt ki, apához. Mindig gazdátlan volt, de azért annyira, mint most, még soha. Kié ő, hova tartozik, lám, még megmagyarázni sem tudja. Azért apadt el a szava.

– Igyunk egy feketét – szólalt meg Hédi és már szólt is a nagyorrú pincérnek. Aztán újra Szöszihez fordult: – Ne búsuljon, kislány, még minden jóra fordul. Majd meglátja! Hazamegyünk. Igaz?

A pincér hozta a két kávé. Odahajolt Hédihez és megsúgta neki: – Tíz perc múlva betolják a szerelvényt. A harmadik vágányra. Be is szállhatnak, és akkor jó helyük lesz!

No lám! Hát segítenek nekik. Mindenki, aki csak tud.

Hédi fizetett, aztán Összeszedték a cókókat. Szöszi ügyesen felnyalábolta Dundit. Hédi felajánlotta, hogy majd ő viszi a kislányt. De Szöszi nem engedte. Hogyisne! Hiszen Hédinek ott a nagy hátizsákja! Meg aztán a gyerekhez ő jobban ért. Dundi selymes kis feje odasimult a vállára, aludt tovább. Odakint hideg szél fújt, nedves fénnel hunyorogtak az állomás lámpái. A szerelvényt szép csöndesen tolták be. Még sötét volt a kupékban. Nem baj! A pályaudvar lámpái világítanak annyira, amennyire kell. Benyitottak egy fölkébe, Szöszi mindjárt lefektette Dundit, jól betakarta, fejcskáját az ölébe vette. Sikerült az ablak mellé ülniük. Dundi szuszogott, ők meg szemközt ültek a sötétben.

– És mit szól majd a mamája, hogy hazajött? – kérdezte egyszerre csak Szöszi.

Hédi nevetett, halkan, kedvesen, mintha Szöszi valami jó tréfát mondott volna.

– Semmit. Örül... Meg összeszid. Örül, hogy megjöttem, összeszid, mert itthon szegények vagyunk, a nagybátyámnak meg sok pénze van.

– No, látja – válaszolta erre Szöszi, mintha vitatkozna. – Magának érdemes volna kimenni, mert gazdag lenne. Mégse megy. Hát én miért menjek? Én nem is lennék gazdag. És a mamám férje nem szeret engem. Meg én sem őt.

– Magának sincs édesapja?

– Nekem? Hát már hogyne volna. Az is fodrász. Nem is tudja, hogy ki akartak vinni engem. De én nem megyek. Én nem is mentem volna... Nem mentem volna, csak a mamám miatt... Meg ezért a kicsiért... Mert ez szeret engem, meg én is őt...

– Különös kislány maga...

– Én? Nem vagyok én különös. Tizenkettő megy belőlem egy tucatba. Itt, a sötétben és csendben, valahogy jobban esett a beszélgetés. Odakint, a szomszéd vágányon tolattak. Egy mozdony pöfögött elöl, egy másik hátul. Fojtott kiáltások szálltak, a vasutasok lámpákat lóbáltak. Fent, a kivilágított peronon, sok ember nyüzsgött. Csupa zaj és zűrzavar az ilyen pályaudvar, de csak kívülről, látszólag. A vasutasok tudják a dolgukat. Kocsikat kapcsolnak össze, hogy aztán a vonatok vígan roboghassanak az éjszakában. Ez tehervonat, amit tolatnak. Mennyi kocsi! Mindegyikben másféle áru. Épületfa, élőállat, gépek, hús, tej. Az ember szédül, ha nézi. De azért végül mindegyik eljut oda, ahova kell. Igen, igen. Könnyű azt mondani, hogy az emberek bolondok, az egész világ bolond. Mégsem az! Hiszen a végén azért minden eljut oda, ahová jutnia kell. Néha-néha adódik összeütközés, az igaz. De az ritka.

Szösz nézte, nézegette a vasutasok lámpáscskáit. Felemelték, köröztek vele, lóbálták, és lám, ők megértik ebből egymást! Ő nem érti, nem tanulta, de akinek szól, az igen. Mindenkinek meg kell értenie a jeleket, a fényjeleket, amelyek neki szólnak.

Drága vasutasok! Fáradt, rekedt, agyongyötört vasutasok! Ti csak köröztek azokkal a lámpákkal. Nagy a világ, tengersok az ember benne. Még az ilyen kicsi ország is, mint a miénk, micsoda embererdő, micsoda rengeteg! Mégis, a Pest felé induló vonatban, az egyik sötét kocsiban, három lány üldögél. Az egyik huszonöt éves, a másik tizenöt, a harmadik csak négy... Haza akarnak menni!

Észre sem vették, amikor a vonat elindult. Akkorra már mind a hárman aludtak. A vonat ment, mendegélt, döcögött, meg-megiramodott, rázkódott. Egy-egy állomáson ajtókat csapkodtak. Szösz föl-fölriadt, ha ajtót nyitottak és szorosabban ölelte magához Dundit. Egyszer Dundi fölsírt, kéredzkedett. Kibotorkált vele a huzatos kis helyiségbe. Aztán vissza, félálomban.

– Hol vagyunk? – kérdezte motyogva Hédi.

– A vonaton – felelte Szösz, és máris újra aludt.

Sötét hajnalon értek Pestre. Nagyon hideg volt. Borzongtak, ahogy kikecmeregtek a meleg vonatból. A peronon rendőrök és katonák álltak. Mindenkit beküldtek a váróterembe. Éjszaka nem szabad az utcán járkálni! Várják meg a reggelt, a világosságot!

11

– Én nem tehetek róla! – Szösz mindegyre csak ezt hajtogatta.

Reggel tíz óra volt ugyanis, mire Dundival hazakeveredett a nagymamához. Hajnalban elaludtak a váróteremben, és csak fényes nappal ébredtek fel. Akkor még Hédi – mert ő is velük szundított a váróterem padján – elvitte őket reggelizni. Csak azután indultak haza. Haza? Természetesen a nagymamához. Hát csak nem mehettek a Murányi utcába? Ott már Takácsék laknak harmincezerért.

A nagymama, ahogy meglátta őket, rémüldözve csapta össze a kezét. Még jobban megrémült, amikor meghallotta, hogy csak ők ketten jöttek vissza, fogalmuk sincs arról, hogy mamáék hol vannak, ők azt hitték, már azok is visszajöttek. De hiszen ez borzasztó! Csak nem fogták el őket? A nagymama egyszerre tízfélét kérdezett, egyszerre akart mindent tudni. Így persze sok időbe telt, míg Szösz csak nagyjából is elmondhatta azt a keveset, amit tudott. Mert nagymama minduntalan félbeszakította, szidta, kelekótyának nevezte. Hát ezért hajtogatta Szösz: – Én nem tehetek róla! Tessék elhinni! Hát mit csináljak?

Nagymama ezt eleinte sehogy sem akarta elhinni, megérteni.

Hát csak nem akarja Szösz elhíttetni vele, hogy a mama vagy Sándor bácsi a hibás? Egy felnőtt, okos ember! Gyanakodott, kérdezgetett; Szösz talán elhallgat valamit. És kimondta azt is, ki ő, hogy mire gyanakszik: – Idehallgass, lányom! Mondd meg őszintén! Megszöktél tőlük és ezt a kicsit is megszöktetted! Ismerlek én téged!

– De nagymama! – jajdult fel Szösz és egészen belesápadt. De a nagymamát nem olyan könnyű leszerelni.

– Ismerlek én, mint a tenyeremet! – hajtogatta. – Tudom én, hogy honnan fúj a szél! Egész bolondja vagy ennek a kicsinek. Én belelátok a te bolondos szívedbe! Idehozod... Majd talán te keresel, te dolgozol rá? Talán te akarsz fölnevelni? Miből? Hogyan? Azt hiszed, ez hajas baba, amit a boltban árulnak? Terád is rád férne még a nevelés. Tacszó! Te akarsz gyereket nevelni? Majd az a jó bolond nagynyátok, az...

Szerencsére előkerült a nagypapa. Megrakott kosárral lépett be, persze, megint a boltokat járta. Már az egész háznak ő a bevásárló trógere. Nagymama mindjárt megrohanta: – Jól megcsinálta az aranyos unokád! Nézd meg őket! Úgy nézd meg őket, hogy elkeveredtek a családtól, azt se tudják, hol lakik az Isten. Ezer és ezer ember disszidál, ezek még azt se tudnak! Hogy leszálltak a vonatról Győr előtt... Ők meg fenn maradtak, mert elindult a vonat. Hallottál már ilyet? Mert én megértem hatvanöt évet, de ilyet még életemben nem hallottam.

– Miért nem mondja a nagymama, hogy menjünk világgá? Ha terhére vagyunk... Gyere Dundi! – fortyant föl Szöszi.

De a nagypapa csak intett neki.

– Nem ismered még nagynyátod? Csak káricál, káricál, nem kell azt mellre szívni. Jobb lesz, melegíts egy kis vizet, meg kell fürdetni ezt a kislányt, hiszen valóságos cigánypuddé. Gyere, bogaram... Te meg, lányom, meséld el szép nyugodtan, hogyan történt, mint történt.

– Mesélje el a nagymama. Ő úgymint jobban tudja! – duzzogott Szöszi.

– Te! Kapsz ám egyet visszakézről! – fenyegetőzött a nagymama.

Szöszi sírva fakadt. Olyan csöndesen és fájdalmasan sírt, hogy még nagymamát is megijesztette vele. És persze ijedtében még ő kérdezte: – Most miért sírsz? Hát bántott valaki?

Szöszi úgy érezte, ezt már igazán nem bírhatja ki senki. Ez már, ahogy mondani szokták, egy lónak is sok volna. Őt csak dobálják, hurcolják, rángatják. Ott maradt a vonaton egy fillér nélkül, vadidegenben, Dundival. És nem sírt, nem esett kétségbe, még pártfogóra is talált Hédiben. Szépen, rendben hazajött, hazahozta épségben Dundit. És akkor még őt szidják, gyanúsítják.

Nem telt el egy fél perc, és a nagymama is sírdogált. Jaj, őneki, jaj, jaj! Mi lehet a családdal? Mi érhetette őket? Hol lehetnek az ég alatt? Hogy süllyedne el már ez az egész gonosz világ... Ahol ilyesmi megtörténhetik egy családdal! Verje meg az Isten mind a két kezével, aki ezt a felfordulást kitalálta, aki az embereket megbolondította.

– Nem bolondít minket más, mi magunk bolondítjuk magunkat – dörmögte a nagypapa. Kiment a konyhába, feltett a gázra egy fazék vizet. – Majd én mindjárt elmegyek a Murányi utcába. Majd én körülnézek. Hátha ott vannak?

El is ment.

Nagymama megfürdette Dundit, lefektette szépen a nagy ágyba. Aztán ráparancsolt Szöszi, ő is mosakodjék, egyen valamit, aztán pihenjen le. De Szöszi csak ült, gubbasztott, duzzogott a sarokban és csúnyákat gondolt. Mint mindig, ha nagyon elkeseredett. Hogy ő milyen szerencsétlen, bárcsak meg se született volna. Később mégis lefeküdt a díványra, de csak úgy, ruhástul, mosdatlanul,

kócosan. Minek mosdani és fésülni annak, akinek az élethez sincsen kedve? Elaludt szerencsésen és csak késő délután ébredt fel, akkor is arra, hogy sokan vannak a szobában, valóságos családi tanács. Ott volt a nagymama másik lánya, Joli néni, a férjével együtt. Nagypapa persze már réges-régen visszajött a Murányi utcából. És hogy a mamáékat nem találta ott, hogy semmiféle hír nincs az útra-keltekről, az kiderült a beszélgetésből. Joli néni éles hangja verdesett gyűlölködve: – Mert soha nem törődött senkivel, csak saját magával. Világra hozta a gyerekeket, de hogy dolgozzék is rájuk? Azt már nem! Mindig csak a könnyebb végét fogta meg mindenek. Mi az neki, hogy egy-két gyereket elhagy az úton? Semmi! Itt a család, majd gondjukat viseli. Arra való a nagymama, hogy ha Szöszi fölnevelte, nevelje föl ezt a kicsit is...

Az a kicsi, vagyis Dundi, ott csücsült nagymama ölében és riadtan jártatta körül a tekintetét. A felnőttek azt hiszik, az ilyen kicsi lány még semmit nem ért abból, amit a nagyok beszélnek.

– Még megjöhetnek – dűnnyögte nagypapa.

– No, hát, majd meglátjátok, hogy nekem lesz igazam – tüzelt ismét Joli néni. – Ismerem én a húgomat, meg a drága sógoromat is. Ha eddig nem jöttek, ezután már nem jönnek, ne féljete. Ha Szöszi haza tudott jönni a gyerekekkel, ők miért nem tudtak hazajönni? Nekik pénzük is volt.

– Lehet, hogy eltévedtek és elfogták őket – szólalt meg most Vili bácsi, Joli néni férje, a testes, barátságosan, fényesen kopasz vízvezeték szerelő. – Hall az ember épp eleget mostanában. A mi házunkból is tízen indultak el, aztán hogyan jártak? Eltévedtek, pedig vezetőjük is volt. Gyalogoltak harminc kilométert a hóban, öregekkel, gyerekekkel, csomagokkal. Végül is befutottak Mosonszentjánosra, egyenesen a határőrök karjaiba. De már nem is bánták, annyira elfáradtak és megijedtek. Egy napig ott tartották őket, aztán megjöttek autóval. Ők is megjöhetnek holnap.

Szöszi csak a pillája alól lesett ki, úgy figyelte őket. Ne vegyék észre, hogy ébren van. Tőle ne kérdezzenek semmit. Hanem azért nem volt könnyű ezt hallgatni. Kár, hogy a fülét nem csukhatja be az ember, csak a szemét. Miért nem nőtt az ember fülén ugyanolyan elzáró, mint amilyen a szemén van? Sok-sok keserúséget megtakaríthatna vele.

Délelőtt a nagymama őt szidta, őt okolta, most meg Joli néni a mamát, pedig nem is tudják, hogy mi történt. Ha valami baj van, akkor mindjárt szidni kell valakit?

Dundi is így érezhetett, mert amikor Joli néni a legjobban ócsárolta a mamát, hogy ilyen önző, olyan puccos, egyszerre csak felsírt: – Mama! Mamikám! Mikor jön meg a mamikám?

Szöszi ezt már nem bírta tovább. Fölkelt a díványról és szó nélkül, morcosan és borzasan, kivette Dundit a nagymama öléből, kivitte a konyhába.

– Ne sírjál... Megjön a mamika. Eljön érted.

A csukott ajtón át is hallotta, hogy nagypapa korholja a lányát, amiért a gyerek előtt mindenfélét beszélt a mamáról. Nem való! Igaz, a gyerek nem ért meg mindent, de annál rosszabb. Így még jobban fél a felnőttek szavaitól.

Megmosdatta Dundi könnyes arcát, a magáét is megmosta.

– Elmegyünk sétálni – mondta neki. – Jó?

– Jó – mondta Dundi és odatörleszkedett Szöszikehez, mint egy kiscica.

Kint az udvaron a gyerekek háborúsdit játszottak a hóban. Barikádot építettek a szemetes hordókból. Egy kidobott rozsdás kályhacső volt az aknavető. Madzaggal a nyakukba akasztották a piros és kék vízi pisztolyokat, az volt a géppisztoly. Tatata... phiu, phiu... Csak úgy süvöltöttek a képzeletbeli golyók, néha az aknavető is megszólalt: Bumm, bumm!

A kapu előtt a hároméves Berkes Öcsi állt, fapuskával a vállán. Csupa maszat a képe, nagy barna szeme tele bémész unalommal.

– Mit csinálnak ezek? – érdeklődött Dundi.

– Utánozzák a nagyokat – felelte Szöszike.

Kimentek a Liszt Ferenc térre. Ott, a Zeneakadémia előtt, ahol annak a kenyeret hozó lánynak vékony kis holtteste feküdt temetetlenül, most Kocsis Miki álldogált egy kis vasszánkóval. Ez az a Kocsis Miki, aki annyiszor kért Szöszikétől egy-egy forintot jelvényre, cukorra. Most, hogy meglátta, megint odafutott hozzá: – Adj egy forintot pattogatott kukoricára!

Mert az öreg hadirokkant már kint ült a kis kályhája előtt és egykedvűen rázogatta a vasszánkóval a parázs fölött.

– Nincs egy vasam sem – mondta Szöszike.

Miki nagyot nézett. Aztán a zsebébe nyúlt, kivett egy forintot, maga vett kukoricát és megkínálta vele a lányokat.

– Ki ez a lány? – kérdezte és Dundira mutatott.

– A kistestvérem.

– Ül rá, húzlak – mondta Miki egyenesen Dundinak.

Dundi rátelepedett a szánkóra. Miki szaladni kezdett vele és vígan rikoltozott: Hoó, haó!

Szöszike el is határozta, hogy mihelyt bemegy az üzletbe, az első borraivalóból rögtön két forintot ad ennek a Mikinek. Nem rossz gyerek!

Mert, hogy bemegy, az olyan biztos, mint hogy ő most itt áll a Liszt Ferenc téren, a kora esti lámpák fényében. Akár visszajön Sándor bácsi, akár nem.

Jó későig maradtak kinn, hiszen Dundi olyan jól mulat Mikivel, olyan jól játszanak! És csak hadd menjenek el közben Joli néniék. El kell menniük, mert kijárási tilalom van, időben haza kell érniük.

– Tessék engem hatkor kelteni, mert bemegyek az üzletbe – ezzel ment haza, ez volt az első szava.

– Jó, jó, csak visszavegyenek – felelte erre nagymama.

– Visszavesznek, tessék csak nyugodtnak lenni!

– Hát az a szerencséd, hogy ügyetlen az nem vagy – mondta erre a nagymama.

Ez a néhány szó a munkáról, a holnap reggeli munkáról, békét szerzett. Egész este nem hozták elő a mamát, Sándor bácsit, a disszidálást, hogy megjönnek-e, vagy sem? Igaz, korán le is feküdtek. Szöszi feküdt le utoljára, mert ő még vizet melegített, és kimosta Dundi harisnyáját, bugyikáját, meg a saját holmiját is. Hiszen semmijük sincs, csak ami rajtuk! Minden a mamáéknál maradt! Szépen felteregetett a meleg konyhában, reggelre megszárad.

Már aludtak egy sort, amikor egyszerre csak megzörgették a konyhaajtót, majd utána mindjárt a szobaablakot.

– Váradi néni! Váradi bácsi! Jöjjenek hamar! Bécsből keresik telefonon!

Szöszi ezt még csak félig hallotta, mert nem ébredt fel egykönnyen. A nagymama jajveszékelésére ébredt fel egészen, a lámpagyújtásra, hogy nagypapa kapkodva a nadrágját húzta és cigaretta után tapogatott.

– Jézusz az atyám – jajgatott nagymama. – Moszt mit vaszakolsz azzal az átok szigarettaival? Jaj, nekem... Jézusz az atyám... – selypítette, mert éjszakára kiveszi a fogát, anélkül pedig nem tud rendesen beszélni.

Nagymama is kikászolódott az ágyból, de mire ő magára gombolta a pongyolát, nagypapa már fűrgén el is szaladt az első emeleti doktorék szakácsnőjével. Mert az zörgette fel őket, a hangját Szöszi is megismerte. Szöszi csak feküdt rémülten, nem mozdult. Hallgatta nagymama nyögését, ahogy a papucsáért kotort az ágy alá, meg a zörgést, ahogy a hamis fogait halászta ki a pohárból. Dundi, ő nem ébredt fel, ott szuszogott Szöszi mellett. Nem, Szöszi nem hagyhatja itt Dundit, de minek is menjen? Úgysem engedik a telefonhoz, de minek is? Majd nagypapa.

Nagymama végre elkészült, kicsoszogott. Az ajtót nyitva hagyta. Szöszi hallotta a papucs klaffogását az udvaron, de még a lépcsőházban is. Hány óra lehet? Felemelte a fejét, a sublódon ketyegő ébresztőórára nézett. Fél tizenegy. Nincs is olyan késő. Még él a ház. Hallani a lift bugását. Valamilyik lakó megy fel a negyedikre, biztosan kártyázni volt idelent, mert hiszen házon kívül nem lehet senki, éjszaka nincs kijárás.

Hosszú, hosszú percek. Dundi egy kicsit nyöszörgött. Szöszi fölkel, előkereste a bilit nagymama éjjeliszekrényéből, odavitte a díványra, ráültette az alvó kislányt. Nem ébredt fel egészen, Szöszi dőlt, úgy végezte el a dolgát. Szegény kis bogár! Apád, anyád Bécsből telefonál... Bécsből!

Dundi már újra aludt. Már talán tíz perc is elmúlt azóta, hogy nagypapa elszaladt. Hol maradnak? Ilyen sokáig csak nem telefonálnak? A nyitott ajtón hideg hűz be az udvarról. Egészen kihűl a szoba. Szöszi fölkel, hogy becsukja. Egy pillanatig ott állt a nyitott ajtóban, nagymama hosszú hálóingében dideregve. Felöltözzék? Utánuk menjen? Nem!

Becsukta az ajtót, visszament a szobába, de nem feküdt le. Csak leült a dívány szélére és várt.

Hát mégis, mégis úgy van, ahogyan Joli néni mondta. Bécsben vannak. Most már biztos. Elmentek. Itt hagyták őket.

Mennyi idő múlt el? Talán húsz perc is. Biztosan a doktorékkal beszélgetnek. A nagypapa bejáratos oda, nekik is sokszor vásárol egyet-mást, a nagymama meg varr, foltoz a családra. Előbb a doktoréknak mondják meg, hogy mit telefonáltak.

Végre köhécselés, csoszogás. A nagymama sír, ahogy belép, nagypapa ujjai között most is füstöl a cigaretta. Biztosan a doktor kínálta meg, mert az első, amire itthon rágyújtott, már régen elégett.

– No, lányom – mondta a nagymama –, te nem kellesz nekik. Csak az a kicsi. Hogy küldjük utánuk.

Szöszsi nem szólt, nem mozdult.

– Nem tudtak értetek menni, mert akkor a határőrök elkapták volna őket – mondta tovább a nagymama. – Meg hogy sietni kellett, mert a vezető csak sürgette, sürgette őket, hogy ha nem jönnek, akkor otthagyja az egész társaságot. Hogy ők már odaadták annak a vezetőnek az utolsó pénzüket, több mint tízezer forintot. Ha értetek mennek, akkor nem jutottak volna ki.

Nagymama az asztalnál ült, a szemét törölgette. Nagypapa meg csak állt a szekrény előtt, öreg szeme valami furcsa, szürkés fényben égett.

– Valami Gizi nénit emlegettek – folytatta ismét csak a nagymama. – Aki a Sziget utcában lakik. Hogy vigyük el ahhoz a kislányt, azok majd kiviszik utánuk. De minél előbb, mert Dél-Amerikába akarnak menni. Már rajta vannak a listán.

Szöszsi most megmozdult és meg is szólalt: – Á... Azok úgyse mennek. Csak mondják!

És mert kérdőn néztek rá, hát folytatta: – Sándor bácsi testvére... Azok már előbb akartak menni. Azok piszkálták fel Sándor bácsit. De azok úgyse mennek! Bejeddősek.

A nagypapa, mintha csak erre várt volna, most kitört: – no, ugye mondtam! Mondtam! Nem adjuk... Senkinek se adjuk.

– Ne beszélj már – sírt megint a nagymama. – Megszakad az anyja szíve utána!

– Nem kell, hogy megszakadjon! – folytatta a nagypapa oly hevesen és szaggatottan, mintha minden szava kő lenne, amit a tűz dob ki belőle. – Jöjjön haza! Hazajöhet! Ki áll útjába? Ezért a másikért – és bütykös, öreg, reszketős ujjával Szöszsire mutatott – nem szakad meg? Ezt se ő nevelte! Ha beteg volt, nem ő ápolta! A tízezer forintot, azt sajnálták... Amit odaadtak annak a csibésznek, aki kivitte őket. Mi? Hát akkor lássák! Nem adom!

– Azt hiszed, harminc éves vagy? – tördelte a kezét nagymama. – Hatvanhét éves vagy. Te akarod fölnevelni? Miből?

– Két év múlva én is keresek! Nagymamuskám! És addig is! Kapok én borraivalót! Segít a papám is... Inkább táncolni se járok!

– Hallgass, hisz meztelen vagy... Egy gatyád sincsen...

– Nem baj – vette át a szót a nagypapa, most már nyugodtabban. Most már olyanok voltak a szavai, mint a vaskerekek. Csöndben, súllyal gurultak. – Csak menjenek ők Dél-Amerikába. Legyen nekik autójuk. Azért mi is megleszünk. Ládd-e – és megint Szöszsire mutatott azzal a drága öreg ujjával –, ennek a kis haszontalannak, ennek van szíve. Ez többet dolgozott már erre a kicsire, mint az anyja. Ennek is van annyi köze hozzá. Majd ha én már nem bírom a kosarat cipelni, megkeresi ő, ami ennek a kicsinek kell. Azért csak járdál táncolni is – tette még hozzá és egyenesen Szöszsire nézett. Most a

szemével mutatott rá, nem az ujjával. És már mosolygott egy kicsit a szeme. – Fiatal vagy. Azért még táncolni is eljárhatsz.

– Bolondok vagytok – sóhajtotta nagymama. – Azért én holnap elmegyek ahhoz a Gizi nénihez, a Sziget utcába.

– Hát csak menj – mondta erre a nagypapa. – Eriggy csak bátran! A kislány itt marad. Majd meglátjátok. Úgy lesz, ahogyan én mondom.

„Úgy lesz, ahogyan én mondom...” Nagypapa ezt nem parancsképpen mondta. Egyáltalán nem! Inkább úgy, mint egy jóslatot. A tekintete is, mintha a jövőbe látna vele, olyan fénylő volt, és mégis fátyolos. Dödögöhetett, zsörtölődhetett nagymama, nem számított most. A nagypapa Szösziinek hitt, aki megmondta, hogy Gizi néniék úgysem viszik el Dundit. De a nagymama nem hitt Szösziinek. Még jó ideig hajtogatta, hogy Sándor bácsi nem gyerek, nem is bolond. Ha ő egyszer azt mondta, hogy Gizi néniék elviszik a kislányt, akkor elviszik.

Lefeküdtek, eloltották a lámpát, de sokáig nem aludtak. Nagymama nyögött, forgolódott, és néha morgott is, mert nagypapa egy idő múlva megint cigarettára gyújtott. Szöszi hallotta a gyújtó sercegését, sőt, a lángocska be is világította néhány pillanatra a szobát. Nagymamának az a „halála”, ha a nagypapa ágyban cigarettázik. Hogy az nem való.

Igaz, kiéghet az ágynemű, kihullik a parázs a cigarettából. De van azért ennél fontosabb dolog is a világon.

Nagymama mindig mindentől csak fél. Nemcsak attól, hogy kiég az ágynemű, hanem attól is például, hogy majd betegek lesznek, elfogy a pénzük. Azért is nem akarja, hogy Dundi náluk maradjon. Nem akarja? Persze, ő is szereti Dundit. És a nagymama nem rossz, dehogyis. Hiszen Szöszi is fölnevelte. Csakhogy a nagymama fél. Mindig azt mondja, rosszak az emberek. Meg hogy az élet nehéz. Igaz ez? Igen is, meg nem is. Az emberek nem valami jók. Istenem, hát olyanok, amilyenek. Küszködnek, vesződnék. Ha az emberek jobbak lennének, akkor talán könnyebb lenne az élet. Vagy fordítva? Hogy tán, ha az élet nem volna nehéz és vesződséges, akkor az emberek is jobbak lennének? Nem, Szöszi erre igazán nem tudna megfelelni, még ha reggelig gondolkodna is. Erre a nagypapa sem tudna felelni, még a hatvanhét esztendejével sem. De hát érdemes olyanon gondolkodni, amitől úgysem lesz okosabb az ember? Emiatt Szöszi nyugodtan aludt volna, ezért igazán nem virraszt az ember, nem gondolkodik nyitott szemmel a sötétben. Ami őt ébren tartotta jó ideig ezen az éjszakán, az nagypapa jóslata volt, és az a néhány szó, amit róla, Szösziőről mondott. Hogy neki van szíve! Igaz, úgy mondta: „Ennek a haszontalannak...” De így még szebb és jobb. Még jobban melegítette Szöszi. Hiszen ez azt jelenti, hogy ha valaki haszontalan, mint ő, az még nem elveszett ember. Azt még azért szeretheti valaki.

És ha őt, Varga Szöszi szerethetik, becsülhetik, akkor más embert még inkább. Mert ki az a Varga Szöszi? Valaki, akiből tizenkettő megy egy tucatba. Jó, vannak nála butábbak, haszontalanabbak. De olyan sokan? Nem! Sokkal többen vannak azok, akik különbek nála. Hát akkor mit fél annyira a nagymama? Nem látja, hogy mégis több a jó ember, mint a rossz? De még mennyivel! Nézzük ezt a házat, vagy amazt a másikat, a Murányi utcában. Nem lakik abban sokkal több rendes ember? No, ugye! Az emberek között, az emberektől sohase kell félni. Ez az, amit Szöszi ma megtanult nagypapától.

Bárcsak már reggel volna, hogy mehetne az üzletbe, Tóni bácsihoz. Az is, milyen jó kis ember! Nem, nem fél attól, hogy nem veszi vissza. Még attól se fél, hogy majd kérdezetgi, faggatja. Dehogysis! Tóni bácsi nem olyan. Hiába szidta annyit Sándor bácsi a fodrászokat. Jó, meglehet, nem valami előkelő szakma. De már maga az, hogy egy fodrász annyi sok emberrel beszél mindennap! Annyifélet lát és hall! Tudja, hogy minden embernek más és más bogara van. Egész nap emberek között forog...

Végre, nagy nehezen elnyomta az álom.

Ha elalszik az ember, szempillantás alatt múlnak el az órák.

Nagymama is nagyon várhatta a reggelt, mert mindjárt azt mondta: – Te már voltál annál a Gizi néninél?

– Voltam – felelte Szöszi.

– No, hát, akkor öltöztess föl a kislányt, megyünk a Sziget utcába.

Szöszi nem szólt semmit. Mindent úgy tett, ahogyan a nagymama mondta. Szépen felöltöztette Dundit, elindultak. El is kísérte nagymamát egészen Gizi néniéig. Ott azonban megállt.

– Minek menjünk mi föl? Tessék csak egyedül fölmenni. Mi addig elmegyünk Tóni bácsihoz és nagymama odajön értünk. Nagymama gyanakodva nézett rá. Gondolkodott.

– Hát azt nem bánom, ha te nem jössz, de a kislányt felviszem. Most váratlanul maga Dundi sietett Szöszi segítségére: – Tóni bácsihoz akarok menni! Szöszivel!

– Mit? Már neked is van akaratod? – Nagymama megragadta Dundi kezét és bevonszolta a kapun. Dundi sírt, kiabált, toporzékolt, húzatta magát. Nagymama megmérgekedett, rávert a kis fenekére. Erre még inkább bőgött.

Szöszi a kapuból nézett utánuk. Dundi úgy visított, mint a kismalac. Még a lépcsőházban is! Így akar a nagymama fölmenni vele?

Nem telt bele egy perc, a nagymama jött vissza a szipogó Dundival.

– Itt van... Vidd ezt a komisz kölyköt.

– Jobb is, ha egyedül megy a nagymama – mondta álnokul Szöszi. – Úgyse volna maradásuk a gyerektől.

Nagymama csak legyintett mérgesen.

– Tessék majd bejönni értünk! – mondta Szöszi még egyszer és elindult kedvencével.

Kilenc óra volt, mire az üzlethez értek. Ilyenkor kevesen szoktak lenni. A kora reggeli vendégek, a dolgozó nők már elmennek, a későn kelők, a művésznők és nagyságák még nem jönnek. Így volt azelőtt! Most azonban, Szöszi csodálkozására, egészen tele volt az üzlet. Majdnem minden búra alatt ült egy-egy vendég, hajmosásra négyen is vártak. Lázasan munkában a segédek, a manikűrös... És ki áll a hajmosónál? Lujzi, a pénztáros!

– Jé, Szöszi!

– Nicsak... Idenézzetek, micsoda magas vendég...

Senki nem ért rá arra, hogy üdvözlésére siessen. De még csak az lett volna szép! Csak egy-egy vidám szót dobtak oda neki mindenhol: – Mi van?

– Visszajössz?

– Kié ez a kislány?

Tóni bácsi haját festett. Nem kiáltott semmit, csak a fejével intett Szöszi felé, hogy jöjjön közelebb. Szöszi odalépett.

– Sietsz? – ezt kérdezte tőle.

– Dehogyan – mondta Szöszi, valami boldog sejtelemmel a hangjában.

Jól sejtette! Tóni bácsi azt akarta, hogy maradjon mindjárt itt. Tegye le a kabátját, keressen egy köpönyeget hátul a kozmetikában, a fogason talál. Aztán álljon neki és fésülje ki azt a két nőt, aki már éppen készen van a szárítással. Ha az megvan, akkor álljon neki fejet mosni, mert Lujzi estig se készül el a fejekkel, hiába, nem az ő szakmája.

– Magda? – kérdezte Szöszi.

– Disszidáltak – mondta Tóni bácsi. – Az anyósa miatt. Nem bírta már. Svédországban vannak. A kislányt is vetkőztesd le, majd eljátszik itt. A testvéred?

– Persze – felelte Szöszi. Levette Dundi bundácskáját, megfésülte. Ennyi nő között, csak van, aki vigyáz egy kislányra! Pajtás is akad mindig, mert sok vendég gyerekkel jön. Most is van itt egy kétéves kislány. Még pelenkát hord, totykos a kis fenekére. Dundi mindjárt pártfogásába vette.

Zúgnak a piros szárítók, kéklánggal pislog a gáz. Szöszi keze alatt szikrákat szór a vendég frissen mosott haja. Bele-belepillant a tükörbe. Onnan látja az egész üzletet, Dundit, ahogy szaladgál a zöld gumiszőnyegen. Nagyon tetszik neki itt. Már konyakos meggyet is kapott egy nénitől. A tükörből látja önmagát is. Foltos a haja, kopik le a festék, de a tövében már nő a régi, az eredeti, a Szöszi-haj.

A két kifésülésért egy-egy forintot kapott, úgy csúszatták be a köpönyege zsebébe. Ezt a kettőt Kocsis Mikinek adja, mindjárt, ahogy hazaér.

Aztán nekiállt a mosásnak. Lujzi ott dolgozott mellette. És mesélt. Hogy mennyien elmentek. Nemcsak Magda, Zoli is, az a segéd, aki mindig a maszekvilágot siratta. De Zoli még most is Ausztriában van, írta, hogy szeretne hazajönni. Bár jól keres, mert a nők mindenütt nők, még a lágerben is. Nem is azért, hanem mert, mint írja, Pest, az csak Pest.

A vendégek közül is sokan disszidáltak? Igen, de azért, amint Szöszi láthatja, úgy megy az üzlet, hogy jobban nem is mehetne. A nők alig várják, hogy végre rendes fejjel járhassanak.

Szöszi nevetni szeretne, mosolyogni állandóan. De e helyett inkább a két kezével nevet, ahogyan a puha és langyos habot dörzsöli a vendégek fején. Úgy, de úgy megmossa mindegyikét, fényesre, repülésre!

El is feledkezett arról, hogy iderendelte a nagymamát. Igaz, sokáig nem jött, majdnem dél volt, mire belépett. Tétovázva nézett körül, biztosan azt gondolta, ők Dundival réges-rég hazamentek. De aztán meglátta Dundit, és Szöszi is a fehér köpönyegben. Akkor éppen a csipeszeket szedte ki egy öregasszony ezüstös, vékony hajából. Szöszi intett neki, hogy jöjjön közelebb, ő nem mehet.

– Nem jössz haza? – kérdezte a nagymama.

– Nem... Csak tessék Dundit hazavinni.

– És mit ebédelsz? Nincs is enivalód!

– Majd átszaladok a büfébe – felelte Szöszi, nem minden büszkeség nélkül. – De tetszik látni, mennyi dolog van...

Nagymama nem hozta elő, hogy mit végzett Gizi néninél, Szöszi meg éppenséggel nem kérdezte. Dehogysis kérdez ő! Ha valamire jutott volna, azt a nagymama úgysis mindjárt elmondaná. A hallgatás azt jelenti, hogy nincs mivel dicsekednie.

– Tessék leülni, megmosom a nagymama haját is, be is rakom – ajánlotta.

– Nem bánom – mondta nagymama és leült, kigombolta a kabátját.

– Tessék a kabátot levetni. Itt meleg van.

No, jó, nagymama levette a kabátot, a fogásra akasztotta. Lopva Szöszi felé nézett, de Szöszi azért észrevette, hogy a nagymama örül, hogy nyugodt a szíve. Örül annak, hogy unokája olyan ügyesen dolgozik, hogy fiatal segédnek való munkát is rábíznak, meg annak is, hogy annyira otthon van az üzletben. Megmoshatja a nagymamája haját, ingyen. No, hát, még azt se? Megkeresi ez a lány az üzletnek azt a kis sampont, meleg vizet...

Még Tóni bácsi is odament nagymamához egy pillanatra – úgysis rágyújtott éppen – és üdvözölte.

– Hogy vannak, Váradi néni?

– Hát csak megvagyunk... Mint a kutya a kútban.

– No! Csak nincs valami baj?

– Hol nincs most baj, tessék mondani? A lányoméék disszidáltak, ezt a két gyereket meg itt hagyták rám...

Szöszi elpirult, ahogy ezt hallotta. Ó, a nagymama! Mindent kitalál! Tóni bácsit olyan nagyon nem is érdekli. Csak udvariasságból hallgatja, hümmöget hozzá. Jaj, ez a nagymama! Most már azt is elmeséli, hogy Szöszi miért nem járhatott be olyan sokáig az üzletbe. Hogy a veje, az az erőszakos ember, mindenáron kivette, otthon fogta pesztonkának, pedig ő, a nagymama, mindig azon volt, hogy szakmát adjon a kezébe.

Ej, ez a nagymama! A házban is mindig mindent elmesél. De ami azt illeti, Szöszi most az egyszer nem is bánta. Legalább elmondta Tóni bácsinak, amit ő úgysis igen nehezen nyögött volna ki, talán soha el sem mesélte volna. Most legalább tudja.

És ez még semmi! Nagymama, ha már itt van, tovább is intézkedik. Itt van telefon, tantuszt is lehet kapni a pénztárban. Amíg a hajmosásra várt, felhívta telefonon Szöszi apját. Most már biztosan azok is dolgoznak.

A telefon ott van a pénztárpulton. És a nagymama ott, mindenki, az egész üzlet füle hallatára, még egyszer elmondott mindent, ezúttal apának. Hogy itt a lánya, de egy szál ruha, egy váltás fehérnemű, egy pár harisnya nélkül, mert a drágalátos anyja minden kis holmiját magával vitte. Nem, nem szándékosan, de hát azért valamit csak kell csinálni. Apa jöjjön be délután, jönnek az ünnepek, itt a karácsony, nem hagyhatják a gyereket pucéran.

Most már nemcsak Tóni bácsi, az egész üzlet mindent tudott Szösziéről. Estefelé, zárás után, Tóni bácsi háromszáznegyven forintot adott át neki. Az alkalmazottak gyűjtötték, Szöszi és kistestvére felsegélyezésére. De ez még semmi! A nők mind ruhát, cipőt, fehérneműt hoznak be holnapra, akinek meg gyermeke van, az gyerekcipőt, gyerekruhát. Minden házban akad valami nélkülözhető holmi. És kérni kell a Vöröskeresztől is. Majd ők szólnak. Ide az üzletbe is jár egy nő, az ott dolgozik a kerületi bizottságnál. Szöszi csak ne féljen! Több ruhája lesz, mint volt!

Zaklatottan indult hazafelé ezen a délutánon. Sírás, nevetés, öröm és szégyenkezés kaparta a torkát. Nagymama az oka az egésznek! Ilyen cirkusz! Csak ruhában, cipőben szereti ő a feltűnőt, meg rúzsban és körömlakkban, de ilyesmiben nem. Jó volna néhány héttel, vagy legalábbis néhány nappal idősebbnek lenni. Hogy már túl lenne ezeken.

Kocsis Miki most is ott szánkázott a Liszt Ferenc téren. Mindjárt oda is adta neki a két forintot.

– Megyek, veszek patronokat – kiáltotta vígan Miki és elrohant. A szánkóját ott hagyta.

– Hát a szánkó? – kiáltott utána Szöszi.

– Légy szíves, vidd haza – szólt vissza a válla fölött Miki, és rohant tovább.

Mit tehetett Szöszi? Fogta a madzagot, húzta a szánkót. No, hiszen nem olyan feltűnő ez mostanában. Más felnőt is jár szánkóval. Még mindig nincs rendes közlekedés, sokan a csomagot szánkóval húzzák haza. A nők még mind nadrágban, bakancsban, egész cipőben járnak.

Amikor az utcájukba fordult, megtorpant. Nem akart hinni a fülének: zene szólt a tánciskolából.

„Az én apukám egy olyan híres bohóc volt...” Az ablakok csukva, de a zene erős, kihallatszik. A járókelők megállnak az utcán. Többen is állnak a ház előtt, néznek föl a világos ablakokra.

Szöszi is megállt. Csak... csak nem ösztánc?

– De jó kedvük van – jegyezte meg egy férfi, aki csak éppen arra járt. Keserű volt a hangja, és dühös. Meg sem állt, csak egy mérges pillantást küldött fel. – De jó kedvük van, a betyár mindenségit!

– Örüljön, hogy már muzsikálnak – felelte neki valaki az álldogálók közül.

Szöszi egészen el is feledkezett arról, hogy háta mögött ott a szánkó, hogy haza kell sietnie, hiszen apa alighanem már itt van. Megint a torkát kaparta valami. Valami arra ösztökélte, hogy énekelje együtt a zenével: „Az én apukám egy olyan híres bohóc volt...” De nem, nem... Hátha annak van igaza,

annak a keserűnek, aki káromkodott... Nem illik jókedvűnek lenni. Sok a rom a környéken, csupa seb a város, és ő, Varga Szöszi, talán soha többé nem látja az édesanyját.

Arra riadt, hogy valaki, egy jó nehéz testű hirtelen ráült a szánkójára és megrántotta a madzagját. Hátrafordult. Árpád nevetett rá. Ó, a vén medvebocs!

– No, mi az? Idejöttél az ibolya szagára? – kérdezte tőle.

– Te meg, úgy látom, ródlizni jársz – nevetett vissza Árpád.

– Bolond vagy! Csak hazahozom, a gyerekek a téren hagyták – Itt vagy a nagynyádnál? – tette fel gyorsan a kérdést Árpád.

– Itt.

– Anyádék elmentek?

– El.

Többet nem mondott. Hadd higgye Árpád – egyelőre hogy a Murányi utcából jött ide. Hiszen igazában onnan jött. Hogy közben volt Győrben is? Rég volt, talán igaz se volt.

– És most hol voltál? – firtatta Árpád. Mert ilyen firtatós.

– Hol lettem volna! Az üzletben! – csattant fel Szöszi. Mintha ez lenne a legtermészetesebb dolog a világon.

– Hát aztán... egyet csörögni nincs kedved? – ingerkedett Árpád.

– Van eszemben... Sietek haza.

– Elárulom neked – mondta Árpád –, hogy táncolni úgyse lehet. Gyülekezési tilalom van. Az előbb egypár srác fölment, de lezavarták őket. Csak a zenekar játszik. Próbálnak.

– Felőlem! – mondta Szöszi ajkbiggyesztve.

– Addig legyek én szegény, amíg te nem jársz csörögni – mosolygott megint Árpád.

Mitől van ennek ilyen jó kedve? Szöszi vadmacska-szíve lázadozott. Csak nem annak örül, hogy ő megint a nagymamánál lakik, és hogy bejár az üzletbe? Csak nem gondolja, hogy talán az ő kedvéért fordult minden így, vagy éppenséggel az ő tanácsára? Elbizakodott pacák! Nem is tud semmit, és azt hiszi, minden rendben van. Hogy minden úgy lesz, mint régen volt.

– Na, én megyek, szevasz – mondta, és rángatni kezdte a szánkó madzagját. – Talán felkelnél, vagy micsoda.

– Szebben kérjed!

– Majd ledoblak!

– Höhö!

– Pukkadj meg! – tört ki a hirtelen méreg Szösziből. Odadobta a madzagot és beszaladt. Majd Kocsis Miki keresse meg a szánkóját, ha akarja.

Ahogy belépett a konyhába, már hallotta, hogy odabent megint együtt a családi tanács. Joli néniék is újra eljöttek. Vajon apa is itt van? Az ő hangját nem hallotta, csak Joli néniét, azt az éleset és keserűt.

– ...hát ha azok nem mennek, akkor keressenek valakit, aki igenis megy. Vagy a Vöröskereszthez kell fordulni... Vigye ki a Vöröskereszt!

Már megint a Vöröskereszt! Mit akarnak vele?

– Hát pedig én minden jöttmentre nem bízom azt a gyereket. Azt már nem – mondta nagymama. – Akkor inkább maradjon itt. Szösz is keres. Annak az apjától is kapok minden hónapban négyezázat.

– És aztán? Ruházni is kell azt a gyereket... Iskolába is kell majd járatni...

– Ne félj, lányom, nem a te gondod lesz – hallotta Szösz nagypapa hangját. – Azért vasárnaponként jut mákos-rétes a te gyermekeidnek is.

– Ezt kár volt mondani, papa. Az én gyerekeim hál' istennek nincsenek rászorulva arra, hogy maguk tartsák őket.

– Hát ezek meg rá vannak szorulva és pontum – mondta nyomatékkal nagypapa. – Minekünk az nem teher.

– Legalább lesz támaszuk vénségünkre – tette hozzá nagymama. – Mert nem mondom, dilis, kelekótya ez az én Szösz lányom. De szíve, az van neki. És dolgos is.

– Puccos, mint az anyja... Majd letörök az a pipaszár lába azokban a fránya túsarkú cipőkben.

– Kinek mi köze hozzá? Éljen, szórakozzék, azért fiatal.

– Letörném a derekát az enyimnek, ha ilyen ronda jampi lenne... Tizenöt éves és úgy kimázojja magát, mint egy...

– Jampi, jampi! – lármázott nagypapa. – Tudjátok is ti, hogy mi az! Énnekem se tetszik... Csak elcsúfítja magát azzal a föstékkal. Majd megjön az esze, majd benő a feje lágya. Nem azt kell nézni, ami kívülről van...

Szösz nem mozdult. Hallgatózni, ugye, nem illik. Hát most mit csináljon? Bemenni nincs kedve. Már tud eleget. Jót is, rosszat is.

Ekkor szép csendesen kinyílt az ajtó és Dundi kukkantott ki rajta. Meghallotta az ajtónyitást? Vagy csak megérezte, hogy megjött az ő Szöszije? Vagy... vagy egyszerűen megunt hallgatni a felnőtteket?

Szösz felkapta, összeecsókolta. Aztán gyorsan ráadta a kabátot.

– Megyünk szánkózni? – kérdezte Dundi.

Szösz nem neki válaszolt. Bekiáltott a szobába.

– Csókolom... Kimegyünk egy kicsit szánkózni. Csak ide a térre.

– És ha jön apád? – kiáltott vissza nagymama.

– Jövünk vissza nemsokára!

Ó, az a vén medvebocs Árpád! Hát nem ott üldögélt még mindig a kapu előtt azon a csöpp szánkón? De bizony igen! Mire várt? Semmire! Csák gubbaszt ott a télikabátjában. Akkora nagy behemót gyerek, az a kis szánkó ki se látszik alóla.

– No – mondta Szöszi –, hoztam neked valakit, ha szánkózni akarsz.

– Szevasz, Dundi – mondta Árpád. – Mi az, hát te is itt vagy? No, üljetek rá...

Fölemelkedett, kezelt Dundival. Szösziék rátelepedtek a szánkóra, aztán, gyia! Éppen, mire a térre értek, újra esni kezdett a hó.

– Hoó, haó! – rikoltzott Árpád, éppen, mint tegnap Kocsis Miki. Csakhogy most sokkal gyorsabban siklottak. Az öreg hadirokkant ma nem pattogatott kukoricát, hanem sült gesztenyét árult. Ötöt adott egy forintért. Árpád háromért vett. És miközben a gesztenyét eszegették, egyszerre csak megszólalt Dundi: – Nekem most Szöszi a mamikám!

– No, ne mondd! – felelte Árpád.

– Az igazi mamikám elment Bécsbe. Utaztunk a vonaton, ők leszálltak, de mi rajta maradtunk. Ugye, Szöszi? Most te vagy a mamikám!

Árpád Szösziére nézett. Szöszi elfordította a fejét, úgy felelt a kislánynak: – Én vagyok.

Délelőtt a nagymama mesélt el mindent az üzletben, most meg Dundi avatja be Árpádot.

– Mondd, mit gondolsz, hazajön értem a másik mamikám? – kérdezte Dundi.

– Biztosan – felelte Szöszi, és remegett a hangja. – Lehet, hogy hamar, de az is lehet, hogy... majd csak akkor, ha nagy leszel.

Odaadott Dundinak egy letisztított gesztenyét. A kislány kettéharapta. Aztán felnézett Árpádra.

– Te meg a testvérem legyél. Jó? Mert a testvéreim is elmentek Bécsbe. Onnan meg Amerikába – tette hozzá. Hisz ő mindent tud! Hallotta!

Árpád nem felelt azonnal. De aztán egyszerre csak dörögve, meghatott vígsággal: – Ha én neked testvéred vagyok, akkor Szöszi nekem is mamikám!

Dundi felkacagott.

– Jó! Jó!

Kocsis Miki bukkant fel váratlanul a hóesésből, mint egy kis manó.

– Nincs patron – mondta búsan.

– Hál' istennek – felelte gyakorlatiasan Szöszi, és Mikinek is adott egy gesztenyét.

Miki rögtön megvigasztalódott. Felkapta a szánkó madzagját és elindult Dundival körbe-körbe. Most már sűrűn esett a hó. Szösi és Árpád, a két öreg, közepen állt és nézte őket. Jó ideig nem szóltak, nem is néztek egymásra. Ugyan, mit is lehet ilyenkor mondani?

Végül is Árpád törte meg a csendet: – Sok dolog van az üzletben?

– Ojjé – felelte Szösi.